

אוסף גליזמות

חבית "צוף" הוצאה לאור

המחיר:

3

ש"ח

פרשת שמיני • גליון מס' 92 • אדר ב' תשע"ט

חיי שלמה

שביבי אורה מחייו של אחד מדמויות ההוד בירושלים
הגה"צ רבי **יצחק שלמה זילברמן** זצ"ל
מייסד קהילה קדושה 'אדרת אליהו'
במלאות ח"י שנים להסתלקותו - י"ח אדר תשס"א

מוֹשֶׁה עֲבֵדִי

יריעה מיוחדת לזכרו של האי גאון וצדיק מופלא
רבי **משה לאנדינסקי** זצ"ל
ראש ישיבת ראדין ומבני היכלו של החפץ חיים זצ"ל
לרגל יום השנה להסתלקותו - כ"ז אדר ב' תרח"ץ

לעילוי נשמת

מוהר"ד **חיים שמואל**

ב"ר אלכסנדר **שוב** ז"ל

נלב"ע ט"ו אדר ב' תשע"ט

וְשֵׁם אִשָּׁה גְּדוֹלָה

לזכרה של אשת חיל עטרת בעלה,

הרבנית הצדקנית מרת **רחל גנס** ע"ה

אשת חבר לגאון הגדול רבי ישראל גנס שליט"א

נלב"ע י"ד אדר א' תשע"ט

אוסף גליונות

מבית "צוף" הוצאה לאור

יסודות אמונה בין בתרי הפרשה

תובנותיו של הרב הגאון
רבי מרדכי דוד נויגרשל שליט"א

תוספת שבת

מעלת השבת וקדושתה

מים זכים

משא ומתן ופילפול
בנידונים ערבים ונחמדים

הפרשה המחכימה

לקחים מעשיים ואקטואליים מהפרשה

לענין הלכה

הערות הלכתיות מעשיות לעורך לב המעיין

משה עבדי

קוים לדמותו של האי גאון וצדיק מופלא
רבי משה לאנדינסקי זצ"ל, ראש ישיבת ראדין

חיי שלמה

שביבי אורה מחייו של אחד מגדולי ירושלים
הגאון הצדיק רבי יצחק שלמה זילברמן זצ"ל

"שְׁמֹעוּ דְּבַר ד' בֵּית יַעֲקֹב"

על הרבנית הצדקנית רחל גנס ע"ה
א"ח לגאון הגדול רבי ישראל גנס שליט"א

חישבתי דרכי

נקודות אור במשנתו של
הגאון הגדול רבי משה שפירא זצ"ל

פניני זאת ליעקב

מתוך כתבי הגאון הגדול
רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל

שיעורים על סדר המצוות

מפי הג"ר ישראל בונים שרייבר שליט"א

תמצית הש"ס

דף היומי – מ"ב ומוסר

עינינו גל

מאמרי 'עין לא ראתה'

עומק הפשט

דיוני הלכה אקטואליים

פניני הלכה

מראשי ורבני החבורות בישיבת מיר

אז נדברו

מחשבות לבני הישיבות

"ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד"

הוצאות האוסף מרובות, מצוה חשובה לתרום בקופת "נדרים פלוס"
או "קהילות", בחיפוש המילים: "אוסף גליונות" (ניתנת אפשרות הנצחה).

תרומה טלפונית בנדרים פלוס: 037630543 אוסף גליונות 1335

תרומה טלפונית בקהילות: 0732757000 אוסף גליונות 9641

ניתן לפרסם בגליוננו מודעות פרסום על ספרים וכדומה, בפניה למייל האוסף.

ניתן להשיג את ה"אוסף גליונות" בימי חמישי בהיכלי התורה כדלהלן:

בני ברק:

כולל "פוניבז"
כולל "בית הלל"
כולל שע"י ביהכ"ס הגדול
ישיבת "אורחות תורה"
ישיבת "בית מדרש עליון"
בית הכנסת "נחלת משה"
בית הכנסת "רמת אלחנן"
בית הכנסת "משכנות יעקב"
בית הכנסת "נאות יוסף"
בית הכנסת "מנין אברכים" פרדס כץ
בית הכנסת "אהל יעקב ולא" אוה"ח

פתח תקוה:

ישיבת "נחלת דוד"
ישיבת "לומזא"
בית הכנסת "אהל אברהם" גני הדר

חיפה:

ישיבת "נחלת הלויים" נווה שאנן
ישיבת "תפארת ישראל" שכונת הדר
בית הכנסת "מקלט" נווה שאנן
בית הכנסת "צא"י" שכונת הדר
בית הכנסת "נדבורנא" שכונת הדר

רכסים:

בית המדרש "בית יצחק" גבעה ב'
בית הכנסת "שבת אחים" גבעה ב'

אשדוד:

כולל "עטרת צבי" רובע ז'
שטיבלאך "קהל חסידים" רובע ז'

נתיבות:

בית המדרש "משכן התורה"
בית הכנסת "בוכריס"

תל ציון:

בית הכנסת "אבי עזרי"

מודיעין עילית:

ישיבת "מיר"
כולל "עטרת שלמה"
כולל "יששכר באהלך"
כולל "כתר תורה" (הרב אברמוב)
כולל "מגדל עוז" (הרב אתרוג)
בית הכנסת "חניכי הישיבות" רשב"י
בית הכנסת "משכן תורה" ברכפלד
בית הכנסת "אהל תורה" יהודה הנשיא
בית הכנסת "קהילת רבי עקיבא"
בית הכנסת "שיח יצחק" קרית ספר
בית הכנסת "היכל יצחק" קרית ספר
בית הכנסת "חסד לאברהם"
בית הכנסת "אהל אברהם"
בית הכנסת "נאות הפסגה" המרכזי

בית שמש:

ישיבת "אור לישרים"
בית הכנסת "היכל אברהם" קריה
בית הכנסת "לב אליהו" רמה א'
בית הכנסת "חניכי הישיבות" רמה א'
בית הכנסת "משנת מרדכי" רמה א'
בית הכנסת "פני שמואל" רמה א'
בית הכנסת "אהבת תורה" רמה ג'

באר יעקב:

ישיבת "באר יעקב"
בית הכנסת "הכולל"

רחובות:

בית הכנסת "כולל בר שאול"

תל אביב:

מלון דבורה רח' בן יהודה 87 קומה ב'

אופקים:

בית הכנסת "קוית השם"

טלזסטון:

בית הכנסת "קהילת בני תורה"

ירושלים:

ישיבת "מיר"
ישיבת "חברון" גבעת מרדכי
ישיבת "אהבת שלום"
ישיבת "הר"ץ" – רמות ד'
בית הכנסת "מנחת שלמה" בית וגן
בית הכנסת "חניכי הישיבות" נוה יעקב
בית הכנסת "אהל יוסף" רמת שלמה
בית הכנסת "המרכזי" רמת שלמה
בית הכנסת "יחי ראובן" גבעת שאול
בית הכנסת "ברכת יוסף" גבעת שאול
בית הכנסת "משכן באב"ד" גבעת שאול
בית הכנסת "זופניק" גבעת שאול
בית הכנסת "אמרי שפר" הר נוף
בית הכנסת "בוסטון" הר נוף
בית הכנסת "ויז'ניץ" הר נוף
בית הכנסת "קהילת בני תורה" הר נוף
בית הכנסת "היכל אפרים" רמות א'
בית הכנסת "שערי תבונה" רמות א'
בית הכנסת "משכן שרגא" רמות א'
בית הכנסת "צא"י" רמות ג'
בית הכנסת "שומרי החומות" רמות ד'
בית הכנסת "חניכי הישיבות" רמות ד'
בית הכנסת "אהל יוסף" רמות
בית הכנסת "מנין אברכים" רמות
בית הכנסת "כנסת יהודה" סהנ"מ
בית הכנסת "בני הישיבות" סהנ"מ
חנות "גל פז" רח' מלכי ישראל

אלעד:

ישיבת "תורה בתפארתה"

גבעת זאב החדשה:

בית הכנסת "בית אליהו"

ביתר עילית:

בית הכנסת "ישיבת הר"ץ" זוועהיל 2
בית הכנסת "זכור לאברהם" גבעה A
בית הכנסת "בני הישיבות" גבעה B

כל ענייני 'אוסף גליונות', נקודות הפצה, פרסום ספרים וכדו', תרומות, חסויות והנצחות,
ניתן לפנות לטלפון 050-4102061 (בשעות בין הסדרים), או באמצעות מייל: 9518479@gmail.com

הודעה חשובה

בשבוע הבא אי"ה יצא לאור
גיליון מוגדל לקראת חג הפסח
בתפוצה רחבה במיוחד.

לפרסום בגיליון יש לפנות ל:
או gmail.com@9518470
ל: iaakovbar@gmail.com
או לטלפון מס' 050-4102061

ביקרא דאורייתא
המערכת

מערכת 'אוסף גליונות'

9518479@gmail.com

ראש המערכת:

הרב נתן פלדמן שליט"א

חברי המערכת:

הרב חיים וכסלר שליט"א

הרב משה הכהן שליט"א

הרב יוסף בן יהודה שליט"א

הרב עקיבא יוסף לוי שליט"א

הרב יוסף שלמה בייפוס שליט"א

הרב בנימין יודלביץ שליט"א

הרב אליעזר וייס שליט"א

חשבת דרכי

נקודות אור ע"פ משנת הגר"מ שפירא זצוק"ל

פרשת שמיני - פרה תשע"ט | גליון מס' 88

לעילוי נשמת האשה בלה בת ר' מנחם הלל לוי"ן ע"ה

ארבעת הפרשיות – בניין צורת אדם מחדש

חודש אדר בעיקרו הוא בלי המשך

צריך לדעת שמלכתחילה הרי נפל הפור על חודש אדר משום שמזלו של אדר הוא רע ביסודו, מזלו של חודש אדר הוא נגדנו.

ידוע כי ישנם י"ב צירופים לשם הוי"ה. וכפי ששינוי בספר יצירה על בניין צירופי האותיות "שתי אבנים [פ"י אותיות] בונות שני בתים [פ"י מילים], שלש אבנים בונות ששה בתים, ארבע אבנים בונות ארבעה ועשרים בתים וכו'" וכך לתיבה בת ארבע אותיות ישנם עשרים וארבעה צירופים, אך כיון שבשם הוי"ה יש את האות ה' פעמיים לכן יש רק חצי מכ"ד, אלו הם י"ב הצירופים של שם הוי"ה, וי"ב חודשי השנה מכוונים כנגדם.

לדעת הרבה מהקדמונים, כך כתוב ברמ"ע מפאנו ואף משמע כן בראשונים, [אף שבשם האר"י לא מקובל כך], הצירוף של חודש אדר הוא באופן ששם הוי"ה עומד בהיפוך, ה' ו' ה' י'. הצירוף של ניסן הוא י' ה' ו' ה', ואילו אדר עומד כנגד. כנגד, ההיפך הגמור. כשם שניסן הוא ראש חודשים, ראשון לחודשי השנה, הוא התחלה ופתיחה של מהלך, ראשון הוא לנסן זמן, כך אדר הוא אחרון, אחרון לחודשי השנה. הכונה ב"אחרון" היא שאין אחריו כלום. ראשון נקרא המתחיל ואחרון נקרא המסיים. שום דבר לא בא אחרי אדר.

כך היה גם רצונו של המן. שאחרי אדר, לא יבוא כלום. ואכן זה נמצא ביסודו של אדר, זה עיקר מזלו של החודש. הפור נפל באופן שהוא לכתחילה לשמחתו של אותו רשע, וכלשון הגמרא במגילה (י"ב ע"ב) "כיון שנפל פור בירח אדר שמח שמחה גדולה", וכפי שכבר בארנו, הוא שמח משום שזהו החודש שבו בעצם כלל ישראל, בנקודת השורש, נסתלק מהעולם. בצד מסויים, הרי שמשה רבינו השקול כנגד ששים ריבוא, נלקח חזרה לשמים. לכן, לא לחינם הוא שמח, זו באמת שמחה גדולה עבור מי שזאת מטרתו. אכן, מה שקרה לבסוף היה חידוש, אשר הפך את הקערה על פיה.

והנה, מה שהפך את הקערה על פיה לא עקר את היסוד הראשון. עלינו לזכור תמיד שאותה גזירה "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד" עדיין קיימת בעולם, היא לא בטלה ולא נמחקה, "כי כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב", הדבר קיים בעולם כפקודת מלכות, כך החליטה מלכות המושלת בכיפה, מלכות שמושלת על כל העמים כולם, והדבר נחתם כך בטבעת המלך ואין להשיב. האגרות השניות אכן נתנו אפשרות אבל הדבר הזה לא עקר מן השורש את האגרות הראשונות, הן נשארו והן קיימות.

מה ענייננו בקריאת ארבעת הפרשיות באדר

חז"ל תקנו לנו לקרוא את ארבעת הפרשיות, שקלים, זכור, פרה, והחודש, ומתבאר מדברי הגמרא במסכת מגילה (ו' ע"ב) שקריאתם היא דין בחודש אדר, וישנה דעה שבשנה מעוברת הן נקראות באדר הראשון, ולא באדר הסמוך לניסן, למרות שעיקרן ודאי שייך לניסן, ובשלמא זכור שייך לפורים ועניינו באדר, אבל שקלים הלא עיקרה כנגד תרומת המשכן שהייתה בראש חודש ניסן, ופרה ודאי באה כדי שיעשו פסחיהם בטהרה, והחודש הרי זה חודש ניסן עצמו, נמצא ששלש מתוך ארבעת הפרשיות שייכות לחודש ניסן, ואילו בגמרא מבואר שהן שייכות לחודש אדר והוא המחייב את קריאתן, עד כדי כך שיש דעה שהן שייכות אף באדר הראשון, וקוראים את החודש הזה לכם בסוף אדר הראשון, וכן קוראים אז פרשת פרה כשעדיין רחוקים מפסח. הדבר צריך ביאור.

עוד צריך לבאר את לשון הגמרא שם גבי החילוק בין אדר ראשון לשני "הא לענין סדר פרשיות זה וזה שוין" למדנו כי הן נקראות "סדר פרשיות", היינו, שבפרשיות אלו יש בהן סדר ומהלך, המוביל משקלים לזכור, מזכור לפרה, ומפרה לפרשת החודש, וצריך להבין את עניין הסדר הזה, אשר מבואר כי זהו מהלך השייך בדווקא לחודש אדר, חודש אדר הוא המחייב את המהלך הזה.

בעצם הדבר עלינו לברר, כי הלא אנחנו לא עוסקים במה שמתחייב מהפרשיות האלה למעשה. איננו משמיעים על השקלים, את מצות זכור אין אנו מקיימים כתיקונה, אחר שהמצוה בעצם היא, כפי שכתוב ברמב"ם (ספר המצות מצות עשה קפ"ט) לזכור את איבתו כדי שהדבר הזה יביא לצאת להילחם בו ולמחות את זכרו, והרי זה לא שייך היום מכמה סיבות, ולא נותר לנו אלא לזכור ולעורר איבתו ולשנוא אותו, וכפי שהארכנו בפרשת זכור בעניין "אוהבי ה' שנאו רע", אבל דבר זה אינו המצוה עצמה בשלימות, אין זו כל המצוה, ואת מצות פרה ודאי אין אנו מקיימים, אחר שאין לנו לא פסח ולא פרה, ואיננו מזהירים בפועל לעשות את הפסחים בטהרה אלא רק זוכרים זאת. נמצא שאנו רק לומדים את תורת המצוות האלה, ואת זה אנחנו מקיימים בקריאת התורה, אכן, באמת, הקשר לחודש אדר ברור ומוכן, כי הנה הדבר המיוחד באדר הוא שבו היינו חייבים לקבל את התורה מחדש. אולם עלינו להבין מה עניינו של סדר זה שאנו עושים, לאן עלינו להגיע במהלך שאנו נכנסים אליו בפרשות אלו.

וכך, בעיקרו של דבר בחודש זה, כשם שהתחלנו בחודש ניסן כך רחמנא ליצלן הסתיימנו ונגמרנו בחודש אדר. כך הם פני הדברים ביסודם. אלא שקרה כאן משהו נוסף, שכאלו עוקף זאת, ניתנו עוד אגרות שעקפו את אותה גזירה, אותה גזירת מלכות אכן התקיימה, אומות העולם לא חששו לאגרות השניים, ולמרות שהיו רבים שנפל פחד היהודים עליהם, אבל זה לא מנע את כל אותם ההמונים שבאו להילחם ולקיים את האגרות הראשונים שלא בטלו, המוני בני אדם היו שם, כפי שאנו רואים שנהרגו מהם חמישה ושבעים אלף, שעליהם כתוב בתרגום המגילה "וקטלו בסנאיהון שבעין וחמשה אלפין מדבית עמלק", אך לא מסתבר שכל הבאים להילחם נהרגו, לפי היחס הטבעי בין הנלחמים והנהרגים הרי שהיה שם ציבור עצום שבאו להילחם בלי שום סיבה נראית רק על סמך ההיתר מהמלכות, בגלל שהדבר נחתם בטבעת המלך ואין להשיב, זו הייתה הסיבה להתנפל על עם ולהשמידו. באמת זה היה נס בפני עצמו, דבר שהוא לא לגמרי טבעי שהיהודים היו מסוגלים לעמוד על נפשם בפני המון רב כזה.

נמצא, שכמו שניסן פותח ומתחיל, כך אדר חותם ומסיים. הכל מגיע עד כאן ואין המשך. בניסן מתחיל הסדר ובאדר הוא נגמר. אדר הוא סוף. לכן, אדר מחייב התחלה חדשה. היינו, לא לסמוך על העובדה שכלל ישראל כבר נולד פעם. כי אכן כלל ישראל נולד פעם, אך נגזרה עליו גזירת מיתה, נתקיים בנו מה שנאמר במשנה באבות (ד' כ"ב) "הילודים למות", למרות שבכל זאת הגענו ל"שמחה וששון ליהודים משתה ויום טוב", ובנוסף לזאת אף "רבים מעמי הארץ מתייהדים כי נפל פחד היהודים עליהם", ואף בזה הרי רק "רבים מעמי הארץ", לא כולם ומסתבר שגם לא רובם.

לכן חודש אדר צריך סיוע. חודש אדר צריך שיהיה מי שיהפוך אותו, הוא צריך תיקון, הוא צריך פעולה של היפוך. אם נסמוך בחודש אדר על המשך של דבר שכבר קרה, דבר שכבר נולד ונמצא, הרי שאז חלילה מרחפת ותלויה מעלינו כחרב גזירת מלכות.

ניסן הוא כידוע חודש הלידה, כפי שכתוב בפרשת ואתחנן (דברים ד' ל"ד) או הנסה אלקים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי", [כפי שדרשו במכילתא "שאין ת"ל גוי מקרב גוי אלא כאדם שהוא שומט את העובר ממעי הפרה"], או הנסה כו' היינו שדבר כזה לא קרה מעולם, לא היתה אפשרות כזאת בכלל, ונולדנו בניסן כדי להמשיך לחיות, אולם אותו מעגל עצמו שפתח את המהלך שלנו, והיינו צריכים לעבור אותו, נסגר באדר ונסתיים. כמובן שכל הדברים האלו קרו רק בזמן שאנחנו עזבנו והסרנו מעל עצמנו את המחלצות של ניסן. חודש ניסן זאת יציאת מצרים, והסיבה שבגללה זכינו ביציאת מצרים, באותה הלידה, היא כמפורש בפסוק שאמר ה' למשה בסנה "בהוציאך את העם ממצרים, תעבדון את האלקים על ההר הזה". יציאת מצרים הייתה ללכת לקבלת התורה, לכך יצאנו ממצרים, עצם היציאה הייתה הליכה להר סיני לקבל תורה. וכך זה המשיך כל זמן שנשאנו עמנו את הלידה של יציאת מצרים. אבל, ברגע שעזבנו את המהלך הזה, אז הכל נגמר, הכל הסתיים, ואז חלה עלינו אותה גזירה נוראה, כשפרשנו ועזבנו את אותו מקום שאליו היינו צריכים להגיע מכח יציאת מצרים, בטלה בשבילנו יציאת מצרים, בטלה הלידה שלנו, לכן נגזרה עלינו מיתה אחר שעקרנו את סיבת הקיום שלנו.

ד' פרשיות כנגד צורת אדם-שקלים כנגד הנפש

מעשה, בחודש אדר עלינו לחזור ולחדש צורת אדם, זהו המהלך של סדר ארבע פרשיות שבו אנו עוסקים, כדלהלן. והנה, צורת אדם מורכבת כידוע מנפש רוח ונשמה, זהו הסדר מלמטה למעלה. הנפש היא חלק פנימי ורוחני באדם, אבל זה החלק הרוחני הנמוך ביותר הקרוב ביותר אל הגוף, היא אף מתחברת אל הגוף ונקראת בלשון חז"ל "שיתופא דגופא", וכלשון הכתוב "כי הדם הוא הנפש", הדם, יש בו תערוכת, אחר שהוא דבר גשמי וגופני לגמרי ויש בו חיות.

והנה, אנו מוצאים כי כאשר הגמרא עוסקת בחשיבות, בערך בסיסי של אדם, למדוד מי חשוב יותר ומי פחות, היא נוקטת לשון "מאי חזית דרמא דידך סומק טפי דילמא דמא דההוא גברא סומק טפי (פסחים כ"ה ע"ב), היינו, כאשר באים לשקול אדם כנגד אדם ודנים האם לדחות נפש בפני נפש, החשיבות היא באדמימות של הדם. לכאורה, מה השייכות של צבע הדם לנידון הזה, וכי אם דמו של האחד אדום יותר הוא באמת חשוב יותר. אכן, כמובן עלינו להבין כי לשון חכמים מרפא, חכמים תמיד מדברים במהות הדברים, הדם הוא הנפש, והבחינה הזאת, היא הדבר הבסיסי והשורשי ביותר שקיים באדם, והוא ענין הערך.

האדם לעולם שולח את ידו ולוקח את מה שבעיניו חשוב יותר. אם הוא חסר דעה לחלוטין הוא לוקח את מה שנראה לו חשוב יותר בסולם הערכין הפגום שלו, וכפי שמצינו בגיטין (ס"ד ע"ב) שתינוק הנוטל צרור, היינו אבן, זה נראה לו מעניין, ואגוז הוא זורק כי אינו רואה שיש לו שימוש בזה, הוא חסר דעה לגמרי, אין לו שום משקל נכון, הוא אינו יודע להעריך בכלל, אבל משעה שהוא יודע להבחין בין סתם אבן לבין אגוז שיש לו ערך ואפשר לאכלו, וכלשון הגמרא "צרור וזורקו אגוז ונטולו", אז הוא מתחיל להיקרא בן דעת, והוא כבר "זוכה לעצמו ואינו זוכה לאחרים".

לשון בעל המאור בהקדמה לספר המאור (בתחילת הרי"ף בברכות) "במקומות רבים בכתוב נקראת הנפש החיה כבוד כדכתיב לכן שמח לבי ויגל כבודי, וכתיב עורה כבודי, וכתיב למען יזמרח כבוד, וכו'" כל אותם הפסוקים מזכירים את המילה כבוד במקום הנפש, כאשר המילה כבוד בעצם מתכוונת לומר נפש. זהו הדבר הבסיסי בצורת האדם, האדם הוא יצור של כבוד, היינו של חשיבות, הערך, זהו הדבר הבסיסי.

זהו ההבדל בין בני אדם למלאכים, כדאיתא בתנחומא בפרשת ערכין (בחוקות ד') שאמר הקב"ה למלאכים "כי מי בשחק יערוך לה", "או יש ביניכם ערך נפשות כמה שנאמר איש כי יפליא נדר בערכך נפשות לה' הוי כי מי בשחק", כל הנבראים העליונים שבשמים אין להם את הכח הזה, להעריך, לשקול, להבחין מה חשוב יותר ומה חשוב פחות, "כי מי בשחק יערוך לה". כך אנו אומרים "אין ערוך לך [או אין כערכך] ה' אלקינו בעולם הזה", היינו, אתה הדבר היקר ביותר, החשוב ביותר, יותר מכל מיני דברים אחרים, אך רק פה בעולם הזה אנו יכולים לומר זאת, זה דבר שאינו יכול להיות נאמר למעלה. שם אין כזה שבה, בשמים אין מערכת כזאת. שם בעולמות ההם, מה שצריך ישנו ומה שלא צריך לא קיים, ושם אין עניין כזה. אכן, האדם נברא כדי להבחין בנקודה הזאת, ובעצם, זה עיקר תפקידו של האדם.

לשון הכתוב במשלי (כ"ז כ"א) "מצרף לכסף וכוור לזהב ואיש לפי מהללו", מצרף הוא המקום שבו צורפים את הכסף, היינו מתיכים אותו ומפרישים ממנו את הפסולת הקרויה סיגים, כור זהו מקום שמבעירים בו אש לזהבת ושם הזהב ניתן וכך הוא נעשה זהב טהור ללא סיגים. כך מפרש רבנו יונה את המשך הפסוק "איש לפי מהללו", הכוונה בזה, אם רצונך לבדוק את האדם אם יש בו סיגים, בדוק את מה הוא מחשיב, את מה הוא מהלל, מה מזולזל וחסר ערך בעיניו ומה יקר וחשוב בעיניו.

ראוי לנו לבדוק את עצמנו אף היום בבחינה זו, אחר ששלמה המלך אומר שכן צריך האדם לבדוק את עצמו, "איש לפי מהללו", כלפי מה מתעורר אצל האדם רגש של חשיבות, ואם ימצא האדם שהרגשת החשיבות אצלו היא כלפי איזה שהוא דבר שבאמת הוא חסר ערך לחלוטין, הרי שפירוש הדבר שהוא צריך לטהר עצמו, להכניס את עצמו בחזרה לכבשן, להתיק את עצמו, ולבנות מחדש את צורת האדם. אם נבדוק מה חשוב בעולם, אפילו בעולם הנקרא בפנינו העולם שלנו, כלפי מי מדברים עם יותר דרך ארץ, יותר יחס, יותר כבוד, האם זה תמיד כלפי מה שהוא ערך באמת או כלפי משהו נוצץ מבריק ומרשים יותר חיצוני. הרי שבמידה מסויימת אנו עושים עצמנו לכהן צרור ונטולו אגוז וזורקו, בצד מסויים אנו שמים עצמנו במצב שעדיין לא הגענו לעונת הפעוטות.

זאת היא הנפש, ואם נתבונן בזה נכיר שזהו בדיוק הדבר הבסיסי והראשון. לשון המשנה באבות (ר' י"ב) "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא

ובזה עלינו להשקיע, במה שקיים לעולם. את זה מלמדת פרשת שקלים, זאת הנפש.

הגר"א אומר, וכן נמצא גם בדברי האר"י, כי ראשי התיבות של המילה נפש הם נר פתילה שמן, זהו עניינה של הנפש. כאשר אנו רואים נר פתילה ושמן, אופן הדלקת הנר הוא שמדליקים את הפתילה והיא מושכת אליה את השמן והופכת אותו לאור, את זה עושה הנפש הנכונה, היפה, הנקיה, זהו בעצם תפקידה האמיתי של הנפש, היא מתחברת לגוף, מושכת ממנו כח, והופכת אותו לאור. זאת הנפש.

פרשת זכור כנגד הרוח – מערכת המידות

מעליה נמצאת הרוח, שהיא המערכת של המידות. היינו מה שהאדם אוהב או דוחה, למה הוא מתחבר וממה הוא בורח, איך הוא מתייחס לדברים, האם דבר נוגע אליו או שהוא כלל אינו מתייחס אליו, ואם כן באיזה יחס, חיובי או שלילי, האם הוא אוהב או שונא אותו, הוא רוצה להתרחק מזה או להתקרב לזה.

במערכת הרוח נתחייבנו "זכור את אשר עשה לך עמלק", להבחין ולדעת מה לשנוא ומה לאהוב. אוהבי ה' שנאו רע, לא יתכן לשנוא את הרע שנאה תהומית ונוראה, עד כדי דחיה גמורה, רק למי שבאותה מערכת עצמה, האהבה אצלו מכוונת אל הטוב האמיתי, אל המציאות האמיתית והשלימה. כיון שהקצה האחרון של הרע זה עמלק, הרי מתוך מערכת מידות והתייחסות מתוקנת, מתחייבת שנאה עד כדי רצון שהדבר הזה לא יהיה. זאת הבחינה הנוספת, זאת פרשת זכור.

פרשת פרה – כנגד הנשמה המגיעה מלמעלה

פרשת פרה, זאת הפרשה העוסקת בטהרה מהטומאה שהיא שורש השורשים של כל טומאה, הנקראת בלשון חכמים אבי אבות הטומאה. השורש הפנימי והעמוק ביותר. ונבאר עניינם של הטומאה והטהרה.

בלשון הקודש, פירוש המילה טהור הוא דבר צלול, בהיר, וכפי שבלשון תרגום צהרים נקרא טהירו, הכל צהיר ובהיר, וכן "טהרו של מזבח" המקום הגלוי שבו. עניינו של הטהור הוא שהכל ברור לגמרי, כשאין שום עצמים ורואים באופן ברור ביותר את מה שרוצים לראות. מאידך, המילה טמא, שורשה ט' מ', מלשון טמון, טומטום, הדבר מכוסה ואי אפשר לראות דרכו, אי אפשר לבקוע את המסך, וממילא הדבר לא ברור ולא גלוי, הדבר מעומעם ומסופק, זה נקרא טומאה, זה עוצר את האפשרות לראות את הדברים בבהירות האמיתית שלהם. מכאן נולדים מבוכות וספיקות, וכל מיני צדדים, אולי כך אולי כך.

על הפסוק בתהילים (י"ב ז) "אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתיים", איתא במדרש תהילים (ילקוט שמעוני תהלים רמז תרנח) "בעליל לארץ מזוקק שבעתיים, אמר רבי ינאי כל דבר ודבר שהקב"ה אמר למשה, אמר ליה מ"ט פנים טמא, ומ"ט פנים טהור", הוא גילה לו את הדבר בבירורו, מ"ט פנים טהור, אבל מכיון שכל מה שברא הקב"ה בעולמו, זה לעומת זה עשה האלקים, זה עולם התמורות וההפכים, הדברים מתהפכים ולכל דבר יש כנגדו בצד שכנגד, הרי שישנם מ"ט פנים טהור וכנגדם מ"ט פנים טמא. בכל דבר ודבר אפשר להטיל ספק, לעמעם את הברירות, ולהטות את הדברים לכיוון שני, לכיוון לא נכון.

חז"ל דורשים במדרש קהלת (פרשה א' פסקה ז') את הפסוק בשירת האזינו "אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא". וקאמר התם "רבי חנינא בשם רבי שמעון בן לקיש ורבי יהושע דסכנין בשם רבי יוחנן ורבי לוי בשם רבי יוחנן. הכיתי אין כתיב כאן אלא מחצתי, מחיצה שעשיתי בין העליונים לתחתונים, שהעליונים קיימים והתחתונים מתים בעולם הזה, אבל לעתיד לבוא אין מיתה כל עיקר שנאמר בלע המות לנצח, א"ר אבא אף אותה מחיצה אני חוזר ומרפא אותה מחצתי מחצתי אני ארפא", זו הכונה מחצתי ואני ארפא. מחצתי, כלומר, עשיתי מחיצה, ישנה מחיצה בין הנבראים שנבראו כאן בעולם הזה, הנקראים בלשון חז"ל התחתונים, לבין מקור

בראו אלא לכבודו", כלומר, נקודת הראשית של כל הבריאה כולה, הנקודה הראשונה, ההתחלתית, הבסיסית, והעליונה ביותר, הנקודה הפנימית ביותר, היא הכבוד, וכל מה שנברא, זה כדי שיבוא ממנו כבוד. כלומר, הכבוד יצא ראשונה, זאת הבריאה הראשונה, זאת הראשית. [אם נשים לבנו לכך, נראה שכך גם בתינוקות, הרגש הראשון הוא תחושת העלבון, זה בין הדברים הראשונים שתינוק קטן מאד מרגיש. הדבר הראשון ממש שהוא מרגיש, זו רק הרגשת הגוף, הוא חש את הדברים בחוש המישוש או בחוש הטעם, אבל כשיש התחלה של יחס והכרה הדבר הראשון הוא עלבון, ועל עלבון בלבד הוא כבר מגיב בבכין].

זוהי נקודה עיקרית, נקודה של ראשית. בתרגום ירושלמי מתרגם "בראשית ברא אלקים" "בחכמתא ברא ה'", וכך שנינו בספר יצירה המיוחס לאברהם אבינו, המשנה הראשונה פותחת "בשלשים ושתים נתיבות חכמה וכו'" בהם ברא הבורא את העולם, ל"ב נתיבות החכמה אלו ל"ב נתיבות שבהן מתגלה חכמתו יתברך, "כולם בחכמה עשית", ומה הן אותן ל"ב נתיבות, אומר על כך הגר"א, וכך כתוב גם בדברי האר"י, כי ל"ב נתיבות הן כנגד הגימטריא של כבוד. היינו, כבוד זאת הראשית.

וכך, הנפש מדברת על עצם ענין הכבוד, עצם האדם הוא יצור של כבוד, היינו הערכה וחשיבות לשקול מה טפל ומה עיקר, מה חשוב יותר ומה חשוב פחות, [ואין הכונה לתאות הכבוד, שהיא כבר שייכת למערכת המידות של הרוח, כדלהלן], ונזכיר כאן יסוד גדול שאמר אחד מגדולי המשפיעים של הדור הקודם לדור האחרון, שאם יקחו מהאדם, ישאבו ממנו את כל כבודו, והוא ישאר בתודעתו מבוזה לחלוטין ללא טיפת כבוד, הוא לא יוכל להמשיך לחיות בשום פנים ואופן, זה נקרא "בצאת נפשה כי מתה", הנפש נקראת כבוד, אדם לא יכול לחיות בלי כבוד, ונבדדך כלל במקרים כאלו, כשאדם מגיע להשפלה כזאת עד לדיוטה התחתונה, המיגננה הטבעית היא שבמקום למות הוא יוצא מדעתו ועובר לחיות בדמיון, ואז בדמיונו הוא כבר מכובד יותר מכל המוכובדים שבעולם, אז הוא כבר חי כקיסר המנהיג את העולם... יסוד זה מלמדנו, שזהו יסוד האדם, נפש, כבוד. אלו הם ל"ב נתיבות החכמה, של בראשית, אלו כל הפנים, כל הנתיבות, של כבוד.

זאת פרשת שקלים. כשאנחנו רוצים לתקן ולהעמיד מחדש צורת אדם, אנו צריכים להתחיל לבנותה מהמסד, מהבסיס. מהנפש, והנפש היא המעריכה, והרמז לזה על פי מה שלימדנו רבותינו, ש"שקל" עולה בגימטריא "נפש", ללמדך כי זה מה שעושה הנפש, הנפש שוקלת. אכן, בדרך כלל היא שוקלת לא נכון, מוצאים את הערך בדברים טפלים, שערכם רגעי ועלוב, כילד המושיט יד לסוכריה, כך רוצים בני האדם את הטעים הערב, את הדבר הנעים לחוש הטעם, לחוש המישוש, או את הנעים לעין, לאוזן, או לאף כחוש הריח. אולם הערך האמיתי הוא דבר שנשאר, שיש לו קיום, דבר שערכו עומד.

כך הוא הרי כשבני אדם מחפשים מטבע, הם יודעים היטב איזו מטבע לחפש, והם מחפשים רק מטבע יציבה, אף אחד לא יחפש מטבע לא יציב שמחזיק מעמד זמן קצר ולא ישקיע במטבע או במניה כזו, אבל בשאר ענייני העולם, חוץ מענייני הממון, טבעם של רוב בני האדם שהם משקיעים הכל בכל מיני מניות שהולכות ויורדות, ודוגמה לדבר, השקעת הצעירים ביופי, בשעה שזאת בוודאות גמורה מניה שיורדת. וכך זה ברוב הדברים, למרות שהמשקיע כך בממון בוז יבוזו לו.

פרשת שקלים הבאה "לכפר על נפשתיכם", זו הפרשה המלמדת לשקול נכון, איפה נמצא הערך האמיתי והמשקל הנכון, במה להשקיע את הכסף, את הערך. והנה, הדבר הקבוע והקיים העומד באמת, שהמוות לא חל עליו וערכו לא משתנה אף פעם, הוא הציבור, כפי שמצינו שאין ציבור מתים, אין ציבור עני, אין ציבור נמאס, מחצית השקל היא הפועלת כח של ציבור בכל ישראל ומכוחה באים קרבות ציבור, פרשה זו מלמדת אותנו להשקיע בכח ובעניין הזה, במציאות הזו הנקראת ציבור, זהו הדבר הקיים העומד לעולם, הציבור לא מת אף פעם, הציבור כמציאות קיים לעולם,

החיים, מחיצה קיימת, ואת אותה מחיצה, כביכול, בורא העולם ירפא, "מחצתי ואני ארפא", ולעתיד לבוא אין מיתה כל עיקר, שנאמר: בלע המות לנצח, ורבי אבא אומר, שאף את המחיצה עצמה בורא העולם חוזר ומרפא, הוא מתכוין להוסיף, שאת המחיצה עצמה כביכול בורא העולם ירפא, והיינו, שאותה מחיצה עצמה שעשה בורא העולם בינינו ובין מקור החיים תתברר כדבר שנותן חיים, זה הפירוש לרפא את המחיצה עצמה, לגלות ולהראות שהמחיצה עצמה היא דבר שממנו עצמו נמשכים חיים, מהמחיצה כמחיצה נמשכים חיים.

עומק הגילוי של תחיית המתים הוא לגלות את כח החיים שבמות, כמות יש כח, זאת הטיפה הזרעית של צורת האדם שתצא אחרי התחיה, זהו כח השתיל, כח הזרע, שיש בגוף המת, לגדל ולהוציא מתוכו, כפי שדורשת על כך הגמרא בסנהדרין (צ"ב) את הפסוק "ויצונו מעיר כעשב הארץ, וכך, המאן דאמר הראשון אומר, אני מסלק את המחיצה והמות לא יהיה כל עיקר, והמאן דאמר השני מוסיף, את המחיצה עצמה אני מרפא. היינו, אני מראה ומגלה איך מתוך המחיצה יוצאת רפואה. מאותה מחיצה עצמה, משם יוצאים חיים.

הטומאה נטהרת על ידי הא' – זה שורש הטהרה

בספר הזהר בסוף פרשת משפטים איתא, דבמילה "טמא" המורכבת מהאותיות מ"ט וא', הא' היא שורש הטהרה של הטומאה, וכך מבאר הזהר את הפסוק לא תטמאו בהם ונטמתם בם, "דהנה איתא ביומא (ל"ט ע"א) "תנא דבי רבי ישמעאל עבירה מטמאת לבו של אדם שנאמר ולא תטמאו בהם ונטמתם בם אל תקרי ונטמתם אלא ונטמטם", פסוק זה מדבר על שרצים ורמשים, לא תטמאו בהם ונטמתם בם, והמילה ונטמתם כתובה בלי א', ועל כך דורשת הגמרא שעבירה מטמאת ליבו של אדם. עבירה עושה את האדם מטומטם, זה הגילוי כאן, ולכן זה כתוב בלי א'. מכאן אנו לומדים, וכך כתוב להדיא בזהר, שכאשר כתוב א', אז הא' הוא הגילוי בטומאה שהיא בת טהרה. מתוך הא' מגיעה הטהרה. הא' הוא הסיבה שהדבר יטהר בסוף.

עומק הבנת הדבר, ה"ט"מ זהו הארבעים ותשע של הטמא, ואילו הא' מעלה זאת לחמישים. והנה, איתא בגמרא (ר"ה כ"א ע"ב) "חמישים שערי בינה נבראו בעולם. וכולן נמסרו למשה חסר אחד", היינו, השער החמישים לא נמסר לו, והרמב"ן כתב בהקדמה לפירוש התורה, שהשער החמישים לא נברא בעולם. הוא עומד מעבר לעולם שלנו, גבוה יותר, והוא מאיר עלינו מרחוק, ומה שכתוב נבראו בעולם על הרוב ידבר. המ"ט נבראו בעולם אבל החמישים לא נבראו בעולם, הוא לא פה.

כאשר נצרף את הדברים יחד, אנו למדים מזאת, שהמכוון בדברי הזהר, שהא' של טמא הוא, שכאשר אנחנו נתחבר אל החמישים משם תבוא הטהרה. החמישים, זה תמיד השער העומד מעבר לעולם. זהו המקום שמשם קיבלנו תורה ביום החמישים לספירה.

המהר"ל חוזר על כך במקומות רבים, שהתורה מגיעה מלמעלה מהשבע, שהוא המספר של דרך הטבע, וכמו שהמילה המתנגדת לדרך הטבע, אחר שבדרך הטבע העולה נמצאת ואילו המילה באה לתקן את דרך הטבע, ולכן המילה היא בשמיני, כך אף התורה הבאה לתקן את סדר העולם, את דרך הטבע, ניתנה ביום החמישים לספירה, זהו השמיני של כל השבע כפול שבע. השמונה של כל השבועות כולם, משם ניתנה תורה. [וכך אנו אף רואים שהפנים של תורה אלו תמניא אפי, כפי שנקרא פרק ק"ט, הפרק של תורה בתהילים, ועוד רבות כנהנה]. וכמוכן שמשם מגיעה טהרה. התורה היא תורת חיים, והתורה ניתנה משם.

כך נבין את דברי הגמרא בתחילת פרק איזהו נשך (כ"מ ס"א ע"ב), דאיתא התם, דאמר ליה רב חנינא מסורא דפרת לרבינא, יציאת מצרים דכתב רחמנא גבי שרצים למה לי, ובהמשך שם שעיקר קושייתו הייתה מהו לשון המעלה דכתיב התם בפרשת שרצים "כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים", "אמר ליה: לכדתנא דבי רבי ישמעאל. דתנא דבי רבי ישמעאל אמר הקב"ה אלמלא העליתי את ישראל ממצרים אלא בשביל דבר זה,

שאין מטמאין בשרצים, דיי", לכאורה הדבר לא מובן. מה מיוחד בזה שלא יאכלו שרצים, מה הענין פה. אכן הענין בזה, על שרצים כתוב ונטמתם בם, טומאה בלי א', זאת טומאה בלי ריפוי, טומאה שכל מי שרוצה לצאת ממנה צריך לעשות מהפכה שלמה. אין לו את הא' בטומאה הזאת, זה נקרא טמטום גמור, זה דבר שמביא טמטום שלם. הקב"ה אומר לנו, הוצאתי אתכם ממצרים על מנת שאפילו אם תיטמאו, אבל תיטמאו תמיד עם א', תיטמאו תמיד עם אפשרות להיטהר. לא תיטמאו בדבר שאין ממנו טהרה.

הטומאה היא טמטום, כיסוי לכל בהירות אפשרית, לא רואים. הדברים לא נראים כמות שהם אלא הם מוסתרים, מכוסים, ומלאים ספיקות, שום דבר לא ברור. ואילו הטהרה היא לעשות את הכל שקוף, נהיר צהיר ובהיר, ברור לגמרי. זאת הטהרה. ואת זה התורה מגלה, "זאת חוקת התורה".

פרשת פרה, זאת הפרשה בתורה שבה נלמדת הברירות השלימה שהיא הטהרה. ואחר שאומרים חז"ל כפי שמביא רש"י, שבין יתר הדברים באה הפרה לכפר על חטא העגל, תבוא האם ותקנח צואת בנה, לכך צריך טהרת פרה אדומה, כדי להכין את אותו הדבר שטעו בו כל בני ישראל, [וכפי שכתוב באופן פשוט בפסוק, אף אהרן], היינו להכין שהעגל הוא צואה פשוטה. אם היו תופסים זאת קודם לא היו נכשלים בזה. תבוא האם, ופשוט, תקנח צואת בנה.

ההארה הזאת, זאת הארה המגיעה ממקום יותר גבוה מאיתנו, היא מגיעה מלמעלה, זו הארה שאין לנו בתוכנו. אנחנו נמצאים בתוך עולם טבעי שיש בו בסך הכל מ"ט, וכנגד המ"ט פנים טהור יש מ"ט פנים טמא, והדברים אינם ברורים. אולי כך אולי כך. הברירות באה ממקום גבוה יותר. זאת ההארה שנקראת נשמה, זאת הארה שהיא הארה מלמעלה.

בקריאת פרשת פרה, אנחנו קוראים את הפרשה העוסקת בדין פרה אדומה. אכן, הפטרת פרשת פרה (יחזקאל ל') מדברת על משהו אחר. "בן אדם בית ישראל יושבים על אדמתם, ויטמאו אותה בדרכם ובעלילותם, כטומאת הנידה היתה דרכם לפני", כאן לא מדובר על טומאה מסדר טהרות, שם אדמה אינה מקבלת טומאה, אלא בטומאה מסוג אחר, טומאת הנפשות, זאת לא טומאה שאפשר לטהר אותה על ידי טבילה במקוה או על ידי הזאת מי חטאת, זאת טומאה שכדי לטהר אותה צריך להיכנס במי הדעת.

המשך ההפטרה "ולקחתי אתכם מן הגוים וקבצתי אתכם מכל הארצות, והבאתי אתכם אל אדמתכם. וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גילוליתכם אטהר אתכם", זוהי הטהרה, כלשון הרמב"ם בסוף הלכות מקוואות, להביא נפשו במי הדעת, ואז מגיעה ההבטחה "ונתתי לכם לב חדש, ורוח חדשה אתן בקרבכם. והסירו את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר", מכאן, באה פרשת החודש, לב חדש ורוח חדשה, וההמשך "ואת רוחי אתן בקרבכם, ועשיתי את אשר בחוקי תלכו ומשפטי תשמרו ועשיתם. עד "והושעתי אתכם מכל טומאותיכם".

זו הפטרה שאיננה שייכת לקריאת פרשת חוקת העוסקת בדיני פרה אדומה, אלא זו הפטרה המתכוונת למה שאנחנו צריכים לעשות בחודש אדר. בחודש אדר אנחנו צריכים להעמיד מחדש נפש רוח ונשמה, ומכאן זה, אנחנו זוכים לחיים חדשים. וכך, אחרי נשמה מגיעה ה"חיה", מכאן בא החידוש, "והסירו את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר", הלב, ממנו תוצאות חיים, יש כאן שינוי בעצם החיים, חיים חדשים, חיים אחרים.

כל הדבר הזה הוא באמת מדיני חודש אדר, חודש אדר מחייב זאת, חודש אדר מחייב אותנו, אנחנו צריכים לברוא מחדש את עצמנו לבד, הדור קיבלה בימי אחשוורוש, אנחנו צריכים להעמיד ולברוא את עצמנו מחדש, להעמיד צורת אדם חדשה. אותו אדם שנולד ביציאת מצרים נגמר באדר, ואנחנו צריכים באדר לחדש צורת אדם, והכל תלוי בנו, זה הסדר של ארבעת הפרשיות.

ה' יעזרנו שנזכה לעבור את כל התהליך, ובאמת, לזכות ללב חדש, "והסירו את לב האבן מבשרכם, ונתתי לכם לב בשר".

פנינו זאת ליעקב

מתוך כתבי רבינו ראש הישיבה
הגאון הגדול רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל

פרשת שמיני

א. נדב ואביהוא נתנו את כל חיות נפשם בקיום המצוה.
ב. נדב ואביהוא מתו גם בגלל חטא העגל

ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו ויתנו בהן אש וישימו עליה קטורת ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא צוה אותם. ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימותו לפני ה' (י א-ב).

א [הנה כתיב (ויקרא טז א): "וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבנות לפני ה' וימותו". וצ"ב בכפילות "אחרי מות וכו' וימותו", ותמה בזה באור החיים הקדוש.

ויש לומר, דהנה השפת אמת אמר בשם החידושי הר"ם בענין מיתתם של נדב ואביהוא, דהצדיקים נותנים את כל חיות נפשם לקיום המצוה, עד כלות הנפש ממש, אלא שהמצוה עצמה נותנת כח וחיות להמשכת החיות [מעין הבחינה של מתן תורה, שמצד אחד "ונפשי יצאה בדברו", ומצד שני התורה עצמה החזירה להם נשמתם "תורת ה' תמימה משיבת נפש"].

וכן נדב ואביהוא נתנו כל חיותם עד כלות הכוחות וכלות הנפש, אלא שזו לא היתה מצוה שתוכל להשיב להם את נפשם, כיון שזה היה "אש זרה אשר לא צוה אותם".

ולפי זה אתי שפיר הכפילות, דהכוונה "אחרי מות" שהמיתו כל הכוחות בקרבנות לפני ה', אך לא חזרו לחיים על ידי המצוה ולכן "וימותו".

ב [עוד יש לומר, דהנה כתב רש"י (י יב): "הנותרים - מן המיתה, מלמד שאף עליהם נקנסה מיתה על עוון העגל, הוא שנאמר (דברים ט) ובאהרן התאנף ה' מאוד להשמידו, ואין השמדה אלא כלוי בנים שנאמר (עמוס ב) ואשמיד פרו ממעל. ותפילתו של משה בטלה מחצה, שנאמר (דברים ט) ואתפלל גם בעד אהרן בעת ההיא".

והיינו דנדב ואביהוא מתו גם מחמת חטא העגל, ובהם נתקיים "ובאהרן התאנף ה' מאוד להשמידו".

ונמצא דהיו שני ענינים במיתתם, חדא מחמת בקרבנות לפני ה' והקריבם אש זרה [וככל הטעמים שבדברי חז"ל], ושנית מיתה סתם מחמת חטא העגל.

והיינו "אחרי מות שני בני אהרן בקרבנות לפני ה' - המיתה מחמת הקרבנות. ותו "וימותו" - מחמת חטא העגל [והוא מכון דנזכר בפרשת יום הכיפורים שהוא יום הכפרה על חטא העגל].

אהרן היה שייך רק למעשה העגל ולכן הביא עגל לחטאת, משא"כ עם ישראל הביאו עגל לעולה

ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעולה תמימים והקרב לפני ה' (ט ב).

פירש"י: "קח לך עגל, להודיע שמכפר לו הקב"ה ע"י עגל זה על מעשה העגל שעשה", וצ"ב במה שהטעים רש"י וכתב "שעשה".

וי"ל בזה, דהנה מצינו בקרבנות חטאת דאיכא קרבנות מיוחדים לכל החטאים שחייבים על זדונם כרת, ואיכא קרבנות מיוחדים לחטא עבודה זרה.

ומצינו הבדל בין חטא עבודה זרה לכל החטאים, דבכל החטאים מביאים בית דין פר העלם דבר של ציבור והיחיד מביא שעירה או כשבה, ואילו בחטא עבודה זרה מביאים בית דין בהעלם דבר של ציבור פר בן בקר לעולה ושעיר עזים אחד לחטאת, והיחיד מקריב שעירה דוקא (במדבר ט"ו כ"ד).

ונמצא דיש בקרבן העלם דבר של ציבור בחטא עבודה זרה שני חידושים, עצם הדבר דמקריבים עולה מלבד החטאת, מה שלא מצינו כן בקרבן העלם דבר של ציבור בשאר חטאים, שאין בהם אלא פר חטאת בלבד.

ותו, דכתיב שם: "ושעיר עזים אחד לחטת", חטת כתיב חסר אל"ף. ויעו"ש ברש"י דכתב דבא ללמד שאינו כשאר חטאות, שכל חטאות שבתורה הבאות עם עולה החטאת קודמת לעולה, שנאמר (ויקרא ה') ואת השני יעשה עולה, ובעבודה זרה עולה קודמת לחטאת. וראוי להתבונן בשני שינויים אלה.

ועיין בכלי יקר שעמד גבי השינוי דבכ"מ שמקריבין חטאת ועולה החטאת קודמת לעולה וכאן העולה קודמת לחטאת, דהוא משום דעולה באה על הרהור עבירה, ובכ"מ העיקר המעשה, ולכן החטאת קודם העולה. אבל בעבודה זרה, מחשבת עבודה זרה היא העיקר, וגם קיי"ל דהקב"ה מצרף מחשבת עבודה זרה למעשה, ולכן העולה קודמת לחטאת.

ומעתה י"ל, דכיון דאהרן היה שייך רק למעשה העגל ולא למחשבה, לכן מביא עגל לחטאת, אבל ישראל שייכים גם למחשבה ולכן מביאים עגל לעולה [ועיין בכלי יקר].

ומעתה זו היא ההטעמה של "שעשה", עשה בלבד.

בעת הקמת המשכן שיסודו במידת הרחמים הוצרכו לכפרה על חטא העגל וחטא מכירת יוסף

ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת ועגל וכבש בני שנה תמימים לעולה (ט ג).

אן איתא בספרא: "אלא אמר להם אתם יש בידכם בתחילה ויש בידכם בסוף, יש בידכם בתחילה וישחטו שעיר עזים, ויש בידכם בסוף עשו להם עגל מסכה. יבוא שעיר עזים ויכפר על מעשה עזים, יבא עגל ויכפר על מעשה עגל".

והנה הא דנצרכו להביא כפרה על מעשה העגל בעת הקמת וחנוכת המשכן, דהא זהו מיסוד המחילה והיתור על חטא העגל דשרתה עליהם שכינה (רש"י שמות לח כב), והשראת השכינה במשכן היא האות על המחילה (רש"י ויקרא ט כג).

אכן צ"ב מה נצרכו להביא כפרה על חטא מכירת יוסף (יעוין משך חכמה ויקרא טז ל).

וי"ל דהנה איתא בספרי (פרשת ברכה פסקא י"א): "מפני מה זכה בנימן שתשרה שכינה בחלקו, כל השבטים היו במכירתו של יוסף ובנימין לא היה במכירתו של יוסף, אמר הקב"ה וכו', איני משרה שכינתי בחלקם שלא היו רחמנים על אחיהם" (וכ"ה בילקוט שמעוני שמות רמז רפד).

והיינו דכיון דנתבעו על מידת הרחמים, אי אפשר שבחלקם יבנה המקדש שהוא מיסוד על מידת הרחמים. דהלא שורש כפרת ומחילת עוונות הוא במידת החסד והרחמים, והוא הגילוי היותר גדול של מידת הרחמים, כדברי רבינו נסים גאון בידיו: "ולא יודע עוז רחמין כי אם בהעבירך חטאת יראיך", וכל סדר י"ג מידות של רחמים הוא למחילת עוונות, והגילוי הזה של מידת הרחמים הוא ביסוד המקדש - "ובנה לנו את בית הבחירה לכפר על כל עוונותינו".

וי"ל דכדי שתשרה במקדש מידת הרחמים הוצרכו קודם כפרה על חטא מכירת יוסף שיסודו בתביעה על מידת הרחמים.

בן והנה כתב רש"י (ויקרא כג כב): "ובקוצרם, חזר ושנה לעבור עליהם בשני לאוין. אמר רבי אבדימי ברבי יוסף מה ראה הכותב ליתנם באמצע הרגלים, פסח ועצרת מכאן, וראש השנה ויום הכפורים וחג מכאן. ללמדך שכל הנותן לקט שכחה ופאה לעני כראוי, מעלין עליו כאילו בנה בית המקדש והקריב עליו קרבנותיו בתוכו". ולכאורה לא מבואר מדוע הנותן לקט שכחה ופאה חשיב כאילו בנה בית המקדש והקריב קרבנות.

והביאור הוא דיסוד הצדקה ומתנות עניים הוא מידת הרחמים, וכדכתב הרמב"ם (פ"י מהלכות מתנות עניים ה"ב): "כל המרחם מרחמין עליו, שנאמר ונתן לך רחמים ורחמך והרכך. וכל מי שהוא אכזרי ואינו מרחם יש לחוש לייחוסו, שאין האכזריות מצויה אלא בעכו"ם, שנאמר אכזרי המה ולא ירחמו. וכל ישראל והנלוה עליהם כאחים הם, שנאמר בנים אתם לה' אלקיכם. ואם לא ירחם האח על האח, מי ירחם עליו, ולמי עניי ישראל נושאין עניהן, הלעכו"ם ששונאין אותו ורודפים אחריהן, הא אין עניהן תלויות אלא לאחיהן".

ובייחוד מצות לקט שכחה ופאה, וכדכתב רש"י (בראשית יח טז) שגדול כח מתנות עניים שהופך מידת הרוגז לרחמים, דמתנות עניים מצוותן היא עזיבה ולא נתינה - "לעני ולגר תעזוב אותם", ואין בהן טובת הנאה לבעלים. וההטעמה היא דרחמנא זכינהו לעניים בהאי שדה (כלשון הר"ש ריש פאה), ועיקר מצוותן הוא השאירם הפקר לעניים, והיינו לסלק את הבעלות ידיה ואת הזיקה שלו לממון. לעומת מצוות מתנות כהונה ולויה שאינן סותרות להרגשת הבעלות.

וכיון דזו היא פעולה של ויתור על מידת הדין ידיה - על הבעלות שלו, לכן היא פועלת בייחוד ויתור במידת הדין של מעלה. ובזה זה דומה לבניית בית המקדש והקרכת קרבנות.

יומא טבא לרבנן

הופיע ויצא לאור עולם הספר הנכבד

הגדה של פסח – זאת ליעקב

ובו אצורים דברי קדשו והגיונו של רבינו מרן ראש הישיבה הגאון הגדול

רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצלה"ה

ביאורים על סדר ההגדה – מאמרים בענייני פסח

~~~~~

עקב ביקוש גדול מגבאי בתי כנסיות לקבלת הספר כתרומה לאוצה"ס, השגנו תקציב לכמות

מוגבלת, עבור בתי כנסיות המונים למעלה ממאתיים מתפללים

ניתן ליצור קשר בטל' 052-7133271

להערות והארות, תרומות והנצחות,

ניתן ליצור קשר: 052-7133271

יו"ל ע"י הועד להוצאת תורת רבינו בעל הזאת ליעקב

Z0504131412@gmail.com

הגליון נודב ע"י ידידנו שליט"א תלמיד קרוב לרבינו זצלה"ה

לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו שיחי

יה"ר שיוכה לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים ולראות רוב

נחת דקדושה מכל יוצ"ה

מצוה כד

לקדש הכהן ידיו ורגליו בשעת העבודה

שנאמר ורחצו אהרן ובניו וכו'

שני מחייבים לקידוש ידים ורגלים

אך יש להקשות להסוברים שגם ביאה ריקנית להיכל מחייבת קידוש יו"ר א"כ אין לקידוש זה כל שייכות לעבודה ולא יהיו בו דיני עבודה - לא בעינן מעומד ולא תעכב חציצה. ויש אחרונים שרצו לחלק ולומר דשאני קידוש יו"ר לצורך ביאה ריקנית מקידוש יו"ר שלצורך עבודה, ודוחק דשני האופנים של קידוש יו"ר נאמרו בפרשה אחת בתורה. ועוד דבגמ' משמע ששניהם דין אחד וכמו שיבואר.

לינה במי הכיור

נחלקו רבי ורבי אלעזר ברבי שמעון אי לינה מועלת בקידוש יו"ר או לא, דהיינו - האם מי שקידש ידיו ורגליו ולא יצא מהמקדש ולא הסיח דעתו, אין צריך לקדש שוב אפילו עד עשרה ימים, או שיש לו לקדש ידיו ורגליו שוב בכל יום ויום. לדעת ר"א בר"ש א"צ קידוש נוסף ולדעת רבי יש לקדש יו"ר כל יום (ומפרש רש"י דגישה דשחרית היא גישה חדשה לסדר את המערכה). ומבאר הגמ' שנחלקו בדרשת הפסוקים - דמחד כתיב 'בבואם' דמשמע שכל ביאה מחייבת ואם לא יצא לא נפסל קידושו, ומאידך כתיב 'בגישתם' דמשמע שכל גישה לעבודה מחייבת קידוש יו"ר. ור"א בר"ש סבר ד'בבואם' עיקר ורבי סבר ד'בגישתם' עיקר והגמ' מסבירה מה למד כל מ"ד מהפסוק האחר. ואי נימא ש'בבואם' ו'בגישתם' הם ב' חיובים שונים לקידוש יו"ר - על ביאה ריקנית ועל גישה לעבודה, אין ללמוד כלל מזה לזה. ומהגמ' שצירפה אותם ללימוד אחד משמע שחיובם אחד.

בגדי כהונה בקידוש ידים ורגלים

בהמשך הגמ' שם לומד רב אחא בר יעקב שיש לכהן לקדש יו"ר אחר לבישת בגדי הכהונה, ויליף מדכתיב "או בגישתם" - מי שאינו מחוסר אלא גישה בלבד, יצא זה שמחוסר לבישה וגישה. הרמב"ם לא הזכיר הלכה זו בהלכות ביאת המקדש אלא בהלכות יוה"כ ובחידושי הגר"ז הלוי זצ"ל (הל' עבודת יוה"כ פ"ב ה"ג) חילק בין קידוש יו"ר של כל השנה לטבילות וקידושים של יוה"כ דשייך לעבודת היום, אכן דין זה נלמד מקרא ד'בגישתם' שנאמר בפרשת קידוש יו"ר של כל השנה, ותימה מה שלא הביאו הרמב"ם.

השפ"א (שם כג:) דן אם דין לבישה מעכב בקידוש יו"ר, דאם הקידוש הוא עבודה יתכן שצריך להיות ראוי לעבודה וכשאינו לבוש בגדי כהונה אינו ראוי לעבודה, או שדינו של רב אחא בר יעקב הוא רק דין לכתחילה ללבוש בגדים בשעת הקידוש למצוה בעלמא, ונשאר בצ"ע.

בבית הלוי (ח"א סי' ה) מאריך בנידון זה ומבאר את השמטת דין לבישת בגדים ברמב"ם, ומסקנתו שלא זו בלבד שיש לכהן לקדש כשהוא לבוש אלא אף אם פשט את בגדי הכהונה ולבשם מיד בלא היסח הדעת חייב בקידוש יו"ר שנית, דהקידוש מועיל כל זמן שהוא לבוש בבגדים וראוי לעבודה אך אם פסק מהיותו ראוי לעבודה, גם הקידוש פקע ואינו מועיל. ולפי זה יש להבין את חיוב הקידוש בביאה ריקנית להיכל שאינו ראוי ללבוש בגדי כהונה שלא לצורך העבודה, וא"כ הם ב' דינים חלוקים - דין ביאה להיכל שאינה עבודה ואעפ"כ טעונה קידוש יו"ר, ודין עבודה שמצריך קידוש יו"ר והקידוש עצמו הוא עבודה וטעון בגדי כהונה

מצות קידוש ידים ורגלים מתפרסת על פני כמה דפים בגמ' בזבחים (ט-כג) ונסה לעמוד על ראשי העניינים בקצרה.

מחלוקת אי ביאה ריקנית להיכל טעונה קידוש ידים ורגלים

מצות קידוש יו"ר מופיעה בפרשת כי תשא דכתיב "ורחצו אהרן ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם. בבואם אל אוהל מועד ירחצו מים ולא ימותו או בגישתם אל המזבח לשרת להקטיר אשה לה" (שמות ל ט-כ) ופעם נוספת מופיעה בפרשת פקודי דכתיב "בבואם אל אוהל מועד ובקרבתם אל המזבח ירחצו כאשר צוה ה' את משה" (שם מ לב). מפורש בקרא שיש ב' אופנים בהם חייבים הכהנים בקידוש ידים ורגלים - בבואם אל אוהל מועד או בגישתם אל המזבח. רש"י מפרש שבביאה חייבים היכא דנכנסים לעבודת פנים כגון להקטיר קטורת שחרית ובין הערבים, או להזות מדם פר כהן המשיח ושעירי עבודה זרה, ובגישתם אל המזבח החיצון - שאין כאן ביאת אוהל מועד אלא בחצר - וניגשים לשרת להקטיר אשה לה'.

דעת התוס' בסנהדרין (פג.) כרש"י שביאה לצורך עבודה טעונה קידוש ידים ורגלים אך ביאה ריקנית אינה טעונה קידוש ידים ורגלים, דסיפא דקרא "לשרת" קאי אף אביאת היכל. אך התוס' ביומא (ה) סברו דבגישתם אל המזבח טעונים הכהנים קידוש ידים ורגלים רק כאשר ניגשים לשרת, אבל בבואם אל ההיכל טעונים קידוש אף בביאה ריקנית. הר"ש בכלים (פ"א מ"ט) האריך בכל זה ומסקנתו כדעת רש"י וכהתוס' בסנהדרין.

קידוש ידים ורגלים כשאר עבודה

מבואר בגמ' (זבחים ט:) שקידוש יו"ר דווקא בעמידה דאמר קרא 'לשרת' ושירות מעומד הוא. ומפרש רש"י דאיתקש קידוש לשירות וכשם ששירות מעומד כך קידוש מעומד. וברמב"ם (פ"ה מהל' ביאת מקדש הט"ז) כתב להדיא שהקידוש כעבודה ואין עבודה אלא מעומד. וכתב ע"ז במנחת חינוך (מצוה קו) שכשם שהיושב מחלל עבודה כך המקדש בשיבה לא מהני אף בדיעבד, דחיוב עמידה בקידוש יו"ר הוא מדיני עבודה. ומוסיף שה"ה בשאר דינים המעכבים בעבודה כגון מה דבעינן שלא תהא חציצה בינו לבין רצפת העזרה ועוד שמעכבים אף בקידוש יו"ר.

ולפי"ז תקשה הגמ' (זבחים כא.) שדנה במקדש יו"ר בתוך הכיור אי מה דכתיב "ורחצו אהרן ובניו ממנו" בא למעוטי שלא יקדשו בתוכו או דלמא אפילו בתוכו. ולכא' בקידוש באופן זה איכא חציצה בין הכהן המקדש לבין רצפת העזרה ואם קידוש כעבודה פשיטא שפסול מצד חציצה ומה ספק הגמ'. ומיישב בקה"י (זבחים סי' יז) שבכה"ג אינו חוצץ היות והחציצה היא ע"י הכיור והוא עצמו מישך שייך לעבודת קידוש יו"ר שבו נעשית המצוה.

וביאור כוונת הקה"י י"ל, דמבואר בגמ' (כד. לגירסת התוס') שהטעם שחציצה בין הכהן ובין הרצפה מעכבת מפני שהרצפה מקדשת את הכהן לעבוד עבודה כדרך שכלי שרת מקדשים את הדבר הנמצא בהם, וכשם שצריך שלא יהא דבר חוצץ בינו לכלי שרת, כך בעינן שלא יהא דבר חוצץ בין הכהן לבין הרצפה. ולפי זה היכא שהכהן רוחץ ידיו ורגליו בתוך הכיור שהוא כלי שרת אין חיסרון של חציצה דהכלי מקדשו במקום הרצפה.

ומעומד וכו'. והדברים קשים דמה"ת לחלק בין ב' הדינים שנכללו בפסוק אחד וכו"ל.

ובעצם הדין של לבישת בגדים בשעת הקידוש טען הגר"ד הלוי זצ"ל דבקידוש יו"ר צריך שהמים יגיעו ביד עד הפרק של הזרוע וברגל עד הפרק האמצעי, וא"כ יש להפשיל את בגדי הכהונה לצורך הקידוש, וא"כ למ"ד (שם יח:) שבגדי כהונה מסולקין פסולים, נמצא שבטלה תורת קידוש יו"ר לגמרי - דבזמן הקידוש אין בגדיו עליו.

בהמשך הגמ' מסתפק אילפא אי לינה שפוסלת בקדשים מועלת גם במי כיור אם לאו, ופושט אילפא "כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו" - שכשם שנחלקו ראב"ש ורבי אם חייב הכהן בקידוש יו"ר בכל יום או שקידוש אחד מועיל כך נחלקו לענין לינה במי כיור - ראב"ש סובר שאינם נפסלים בלינה ורבי סובר שנפסלים בלינה. ומפרש רש"י את השייכות בין ב' הדינים, דטעמו של רבי שמצריך קידוש יו"ר בכל בוקר הוא מפני שהמים נפסלו בלינה וכן המים שקידש בהם נפסלים. ונתקשו האחרונים בדבריו, דלפי מה שנתפרש בגמ' נחלקו בדרשת הפסוקים 'בבואם - בגישתם' ומה השייכות לפסול לינה.

מי כיור נפסלין למתירין כמתירין לאיברים כאיברים

עוד איתא שם (כא.) שאיכא למ"ד שמי כיור המגולים שנפסלים בלינה, פסולים רק למתירין כמתירין ולאיברים כאיברים. דהיינו שלצורך עבודת הקרבה בחלקי הקרבן המתירים את שאר הקרבן בהקרבה או באכילה (כגון זריקת הדם בקרבן וקומץ במנחה) שזמן כל היום עד שקיעת החמה - נפסלים מי הכיור ששקיעת החמה. ולצורך עבודת הקטר חלבים ואיברים שזמן שריפתן הוא כל הלילה עד עלות השחר - נפסלים מי הכיור בעלות השחר. וצריך הסבר כיצד נפסלים המים ביחס לעבודת הכהן, דאם המים נפסלים בלינה, פסולים לגמרי, ואם לא נפסלו לצורך עבודה אחת איך יפסלו לצורך עבודה אחרת. ונמצא כתוב בזה שמי הכיור הם חלק מהעבודה, ויש לברר הגדרת דינם וענינם.

עוד דרשו בגמ' (כב.) שאע"פ שעיקר הקידוש שציוותה תורה הוא מן הכיור, רבי קרא "ירחצו לרבות כלי שרת", שאף קידוש מתוך כלי שרת כשר. וברמב"ם (פ"ה מהל' כלי המקדש ה"י) כתב שלכתחילה מצוה לקדש ממי הכיור ואם קידש מאחד מכלי השרת ה"ז כשר, ולא נתברר מקור החילוק בין קידוש מהכיור לקידוש מכלי שרת. ומאידך הרמב"ן (שמות ל יט) כתב שהרחיצה היא בין מהכיור בין מתוך הכלי וכמו שבינה"כ היה הכה"ג מקדש ידיו ורגליו מהקיתון של זהב (יומא מג.).

ויש לדחות הראיה מכה"ג ע"פ מה שמחלק הגר"ז וסובר שקידוש כה"ג ביוה"כ הוא דין נפרד ואינו שייך לקידוש יו"ר של כל השנה, ולכן אין טעון כיור אלא קידוש הראשון שמקדש בשחר ולשאר הקידושים כשר אף קיתון של זהב. ועוד כתב הגר"ז דאי נימא כמ"ד שבינה"כ כל עבודות המקדש היו נעשות ע"י הכה"ג ואף תרומת הדשן נמצא שכבר קידש הכהן יו"ר קידוש נוסף מלבד עשרה קידושים של יוה"כ וקידוש זה היה מן הכיור¹⁴.

קידוש ידים ורגלים - עבודה המקדשת את הכהן כל זמן עבודתו

נראה פשוט שלכו"ע אין כאן ב' דינים כלל אלא קידוש ידים ורגלים הוא דין אחד אף למאן דס"ל שביאה ריקנית מחייבת קידוש יו"ר. דין קידוש יו"ר נאמר בפסוק "בבואם אל אוהל מועד ירחצו מים ולא ימותו או בגישתם אל המזבח לשרת להקטיר אשה לה" - דהביאה היא המחייבת

ויש ב' אופנים לביאה אל המקדש - אם בא להיכל עצם כניסתו מחייבת קידוש ואף בביאה ריקנית, ואם בא אל המזבח אינו נחשב שבא אלא אם ניגש לצורך עבודה. וההסבר לזה פשוט - כניסה לתוך היכל מוגדרת כביאה שהרי הכהן נכנס לתוך המקום הנקרא היכל, אך המזבח אינו 'מקום' שבאים אליו אלא כאשר באים לעבוד עבודתו נחשב שבאו.

החיוב לקדש ידים ורגלים אינו עוד עבודה שיש לכהן לעשות במקדש אלא ההלכה היא שאין להיכנס למקדש בלא להתכונן ולהיות ראוי לעבודה וההכנה הראויה היא ע"י קידוש יו"ר. אמנם אין הכנה זו כהיטהרות במקוה שמסתיימת בגמר הטבילה ועל ידה הכהן טהור וראוי, אלא היא כלבישת בגדי כהונה שחשובים ככלי שרת ומקדשים את הכהן. קדושתו של הכהן היא על ידי מי הכיור שעליו, ואף שנתייבשו המים הוא עובד עבודה בצירוף מה שקדושת מי הכיור עליו. וכיון שהכהן עובד מכוח המים שעליו הוא ראוי רק כל עוד קדושת המים קיימת וכאשר שנפסלים המים בלינה שוב אין הכהן ראוי לעבודה.

ובזה מבואר מה שהגמ' אומרת דאיכא למ"ד שמי כיור נפסלים בלינה רק למתירין כמתירין ולאיברים כאיברים, דאין כאן רק היטהרות והתקדשות הכהן לעבודתו אלא קדושת מי הכיור ממשיכה וחלה על הכהן כל זמן עבודתו והם ראויים לכל עבודה לפי דיני העבודה וכאשר פוקעת קדושתו לעבודה מסוימת בלינה, שוב אין המים מועילים לכהן להיות ראוי לה.

ב' דינים ברחיצה - עבודת המקדש בכיור, והתקדשות הכהן

והנה יש מצוה לעשות כיור במקדש שממנו יקדשו הכהנים ידיהם ורגליהם, והכיור הינו אחד מהכלים המעכבים שאם אינו נמצא במקדש אין המקדש קדוש כמ"כ ברמב"ם (פ"ה מהל' בית הבחירה ה"ו). נאמר בזה שיש מצוה שאחת מעבודות המקדש היא הקידוש מן הכיור ולכן אומר הרמב"ם שלכתחילה יש לקדש מן הכיור. דאע"פ שהכהן יכול להתקדש לצורך עבודתו גם מתוך כלי שרת כדילפי' מקרא ד'ירחצו', מ"מ כלפי העבודה המתבקשת שתיעשה במקדש יש עדיפות לקדש מן הכיור. מש"ה אפשר שלעיתים נחוץ שלא תיעשה עבודה זו (או שתיעשה רק פעם אחת כמבואר בדברי הגר"ז) שלכך כה"ג מקדש בקיתון של זהב ביוה"כ.

ממילא י"ל שגם להתוס' דס"ל שגם ביאה ריקנית מחייבת בקידוש יו"ר הסיבה, מודים וסוברים שאין להיכנס להיכל ביאה ריקנית בלי עבודה (כמפורש בגמ' שם יט:) אלא ס"ל שקידוש יו"ר היא עבודה ועל ידה מותר להיכנס לבית המקדש.

נמצא שקידוש ידים ורגלים היא עבודה במקדש שמכשירה ומקדשת את הכהן לעבודתו, ולמ"ד שמי כיור נפסלים בלינה למתירים כמתירים ולאיברים כאיברים - כל זמן שהמים עליו ראויים לעבודה גם הכהן ראוי וכשנפסלו צריך קידוש חדש. הכהן מתחייב בקידוש יו"ר כשבא למקדש - אופן אחד - כשנכנס להיכל ובזה נחלקו בעלי התוס' אם רק כשעובד או גם ביאה ריקנית מחייבת ואף לדעת המחייבים קידוש יו"ר גם בביאה ריקנית נחשב הקידוש לעבודה. והאופן השני כשניגשים אל המזבח לשרת.

הרמב"ם פסק שלכתחילה יש לקדש מן הכיור מפני שהיא עבודה בכלי המקדש ובדיעבד אפשר לקדש מכלי שרת והרמב"ן סובר שאף קידוש בכלי שרת הוא לכתחילה ככה"ג המקדש ביוה"כ מקיתון זהב.

¹⁴ ויעזין בכל זה בחי' רבי אריה לייב מאלין ח"ב סי' יא וסי' יב שסידר את כל הסוגיא בפירוט.

תמצית הש"ס

גליון 97

קכ"ה: ואמנם לרבי יוסי מאהיל בכלל נוגע, דס"ל שמלא תרודו רקב מטמא במגע ובמשא ובאהל, ואין הכונה נוגע ממש שהרי לא נגע בכל הרקב, אלא הכונה למאהיל וקרי ליה נוגע, והא דתני נוגע ותני מאהיל, לאביי למטה מטפח נחשב נוגע ולמעלה מטפח נחשב מאהיל, ולרבא אפי' למעלה מטפח נחשב נוגע, ומאהיל היינו בהמשכה שהוא אינו מאהיל אבל דבר אחר מאהיל עליו ועל הטומאה, וכדמצינו שחבלי המיטה וסריגי החלונות חוצצים בין הבית לעליה מפני הטומאה, אבל אם פירסם באויר מעל המות, הנוגע כנגד הנקב טמא, וס"ל לרבא דאיירי למעלה מטפח וקרי למאהיל נוגע, אבל למטה מטפח אף שלא כנגד הנקב טמא, דהוי ככסותו של מות. ולאביי למטה מטפח לא הוי ככסותו של מות, כיון שאינו מבטל אותם לגבי המות, ולדבריו סובר רבי יוסי שטומאה טמונה שאין לה חלל טפה אינה בוקעת, וכדלהלן.

תיבה של מגדל - ארון עץ, **שיש בחללה פותח טפה ואין ביציאתה פותח טפה,** לת"ק אם יש טומאה בתוכה כל הבית טמא, ואם יש טומאה בבית מה שבתוכה טהור, מפני שדרך הטומאה לצאת ולא להכנס. ורבי יוסי מטהר את הבית, מפני שיכול להוציאה לחצאין או לשורפה במקומה, וס"ל שטומאה טמונה אינה בוקעת. ואם העמיד את התיבה בפתח הבית ופתח התיבה לחוץ, אף אם טומאה בתוכה הבית טהור אף לת"ק.

קכ"ו: כלב שאכל בשר מות, ומת הכלב, והוא מוטל על איסקופת הבית, לר"מ אם יש בצווארו רוחב טפח הבית טמא אע"פ שאין שם חלל טפה. ורבי יוסי אמר שרק אם הטומאה כנגד המשקוף ולפנים הבית טמא, והגמ' מבארת שרבי יוסי מצריך גם שיהיה בצוואר חלל טפח ולא מספיק שהצוואר עצמו יהיה טפח. ולרבי אלעזר אם הפה לכיוון פנים הבית טהור שאין דרך המאכל לצאת דרך הפה אלא דרך אחוריו, ואם הפה לכיוון חוץ הבית טמא. ולרבי"ב בכל גוונא הבית טמא.

קכ"ז: שיטת ר"ש שמאהיל אינו בכלל נוגע, ולכן ס"ל שמלא תרודו רקב מטמא במשא ובאהל ואינו מטמא במגע, (ועצם כשעורה מטמאה במגע ובמשא ולא באהל, וגולל ודופק מטמא במגע ובאהל ולא במשא).

טומאת שרצים

ביצת השרץ המרוקמת טהורה כיון שא"א ליגוע בה, אמנם אם ניקבה אפי' כחוט השערה מטמאה אע"פ שלא נגע, כיון שהקליפה היא שומר, דכתיב "הטמאים" לרבות ביצת השרץ וקולית השרץ, ובעינן ריקום משום דכתיב "השרץ".

טומאת עכבר – עכבר שבים אינו מטמא, דכתיב "על הארץ" ולא אמרינן שכל ששמו עכבר יטמא, (והא דדרשינן מ"על הארץ" שספק טומאה צפה טהור אף ברה"י, תרי "על הארץ" כתיבי), ומ"מ עכבר היבשה מטמא אף אם ירד לים, דכתיב "השורץ" כל מקום ששורץ, ועכבר שחציו בשר וחציו אדמה מטמא אע"פ שאינו פרה ורבה דכתיב "בשרץ", לת"ק הנוגע בבשר טמא ובאדמה טהור, ולר"י אף הנוגע באדמה שכנגד הבשר טמא היכא שהשרץ על פני כולו - שנעשה בשר מצד אחד, וי"א שגם לת"ק טמא רק בהשרץ על פני כולו.

קכ"ז: מיני הצב הטמאים – כתיב "והצב למינהו" והיינו ערוד ונפילים וסלמנדרא. (ור"ע היה אומר על פסוק זה "מה רבו מעשיך ד' " שיש שחיות דווקא בים ויש שדווקא ביבשה, ויש שחיות דווקא באש ויש שדווקא באויר.

כל שיש ביבשה יש בים חוץ מן החולדה, דכתיב "האזינו כל יושבי חלד".

ביברי שמהעיר נרש אינם שרצי הארץ, וכל בני העיר יהיו בנדוי לפי שהיו רשעים, ולא רצו לשמוע את דבר השם, והם גנבים.

רב הונא בר תורתא ראה נחש כרוך על הצב ויצא מהם ערוד והיה נושך בני אדם וממיתם, ואף שכל שאין תשמישם ועיבורם שוה אין יולדים ואין מגדלים - מניקים זה מזה, היה זה נס לצורך פורענות.

מה נחשב חיבור לטומאה

קכ"ז: אבר ובשר מדולדלים בבהמה, אם הם מעלים אורכה אינם מטמאים לא טומאת נבילה ולא טומאת אוכלין, ואם אינם מעלים אורכה מטמאים טומאת

עור שיש עליו כזית בשר במקום אחד, הנוגע בחתיכת בשר קטנה היוצאת מהעור, או בשערה היוצאת מהעור כנגד הבשר, טמא. שיטת עולא בשם ריו"ח שהדין הנ"ל הוא רק כשחיה חתכה חתיכה זו מהבהמה, אבל בחתך בסכין אפי' בשיעור גדול יותר (כתרטא או כנפיא) בטל הבשר לעור, ולרב נחמן אין הבשר מתבטל לעור. והגמ' אומרת שי"ל שריו"ח איירי במרודד דק שאם מצרפים יש בו כזית אך אין דרך אדם לצרפו. וי"א שריו"ח אמר את החילוק הנ"ל על שני חצאי זיתים דלהלן ולא על שלם.

צירוף ב' חצאי זיתים לטומאה

עור שיש עליו ב' חצאי זיתים בשר, לרבי ישמעאל העור מטמא במשא ולא במגע מפני שהוא נושא כזית אבל לא נוגע בכזית, דכתיב "בנבלתם", ורב פפא מעמיד דין זה דווקא במרודד שמחוברים ע"י חתיכת בשר דקה, אבל בלאו הכי אינו מטמא במגע, דאמר עולא דכתיב "והנשא" וקרינן והנושא" לומר דבעינן שיהיו נישאים בבת אחת, והגמ' אומרת שזה מחלוקת תנאים, ויש מ"ד דלא בעינן שיהיו נישאים יחד. ולר"ע אין העור מטמא לא במגע ולא במשא, מפני שהעור מבטל את הבשר, וטען ר"ע שהרי כתוב "הנוגע... והנושא" ולומדים מזה שרק דבר שיכול לטמא במגע מטמא במשא. ומודה ר"ע שהמחבר ב' חצאי זיתים בקיסם והסיטם שהוא טמא, וגם בזה י"א דאיירי במרודד וי"א שטמא בכל גוונא.

קכ"ד: ואם נגע בבשר עצמו ולא בעור, לריו"ח אף בזה טהור, ולרב פדא טמא משום ששני הנגיעות מצטרפות.

צירוף בטומאת אהל – דברים המטמאים טומאת אהל שנחלקו לשני חצאי זיתים והכניסם לבית, רבי דוסא בן הרכינס מטהר משום שאין החצאים מצטרפים, וחכמים מטמאים. הגמ' אומרת שרבי דוסא סובר כרבי ישמעאל, וחכמים סוברים כר"ע, ולא טיהר ר"ע אלא מפני שהעור מבטלים.

טומאה בעצמות

קכ"ה. הנוגע בקולית שאין עליה בשר ויש בתוכה מוח, אם היא של מוח, או של מוקדשין שגזרו חכמים שהנתור והפיגול מטמאים את הידים, בין בפתוחים בין בסתומים בין בנקובים טמא במגע. וקולית של נבילה או של שרץ, סתומים טהורים אע"פ שיש בהם כזית מוח, דכתיב "בנבלתה" ולא בעצם קולית סתומה, ומה ששומר מטמא זה רק כשאפשר ליגוע בטומאה עצמה, ואף במשא אין מטמאים דכתיב "הנוגע... והנושא" את שלא בא לכלל מוגע לא בא לכלל משא, (הגמ' קכ"ד: מסתפקת אם רבי ישמעאל הנ"ל חולק על דרשה זו), אבל נקובים אפי' כל שהוא מטמאים במגע, דכתיב "הנוגע יטמא", (ומ"מ בהמה מטמאה אף שיש לה עור, כיון שיש בעור נקבים, וכן כליה מטמאה אף שיש עליה חלב, מפני שחוטים נמשכים ממנה. קכ"ו). ואם חשב לנקוב את הקולית מטמאה, דמחוסר נקיבה לאו כמחוסר מעשה.

הגמ' אומרת שקולית של מוח איירי כשאין על הקולית כזית בשר ולא כזית מוח מבפנים (דאל"כ מטמא אף באהל), וס"ל שהמחשבים אינו מעלה ארוכה מבחוץ (דאל"כ הוי אבר מעליא ומטמא באהל), אבל קולית של מוקדשין איירי שיש בה כזית דאין נותר לפחות מכזית, וקמ"ל ששימוש נותר מילתא היא, וכדאמר רבי יצחק שעצמות קדשים ששימשו נותר מטמאים את הידים. ולאביי איירי ששף את העצם לרחובה שאז אינה מעלה ארוכה ולכן אינה מטמאה באהל. ולריו"ח איירי בעצם שיש בה כזית מוח המתקשקש בחלל העצם מפני שהוא יבש, ואינו מעלה ארוכה, ובאמת לגבי מוח היא מטמאה אף באהל, דטומאה בוקעת ועולה, אבל בנבילה אינו מטמא כיון שהמחשבים מתקשקש.

אי מאהיל בכלל נוגע

הנוגע בחצי זית, והוא גם מאהיל על חצי זית או שחצי זית מאהיל עליו, איתא באהלות שזה מצטרף לטומאה. רבי אבין רוצה להוכיח מזה שטומאת מגע ואהל הם משם אחד, דאל"כ לא היו מצטרפים. והגמ' דוחה שבהמשך המשנה איתא שהנוגע בחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל חצי זית טהור, ומבואר שאינם שם אחד ולכן אינם מצטרפים. ומה שברישא מצטרפים איירי בטומאה הרצוצה בין ב' מגדלים שאין ביניהם פותח טפה, דחשיב נוגע כיון שהלכה למשה מסיני שטומאה רצוצה בוקעת ועולה.

אוכלים בעודם מחוברים אם חשב להאכילם לעומם, וצריכים הכשר לבוא פעם אחת במים. ואם מתה הבהמה הבשר המדולדל צריך הכשר והאבר המדולדל לר"מ מטמא משום אמה"ח ואינו מטמא משום אבר של נבילה דכתיב "וכי יפול" שיפול לגמרי. ר"ש מטהר. י"מ (קכ"ט) שר"ש מטהר כשהם במקומם. ואמר ריו"ח שטעמו של ר"ש הוא מדכתיב "אשר יאכל" דווקא אוכל שיכולים להאכילו לאחרים ואבר מן החי אסור אף לעכ"ם, אבל לאחר מיתה אם מיתה עושה ניפול מטמא משום אבר מן החי, ואם אין מיתה עושה ניפול מטמא משום אבר מן הנבילה. ורבי זירא שואל אולי טעמו של ר"ש לטהר הוא כיון שהוא מעורה, וכדמצינו שר"י מטהר יחור של תאנה שנתלש והוא מעורה בקליפה, כיון שהוא מעורה, (וחכמים אומרים שרק אם אינו יכול לחיות הוא טהור). ואמר רבי אסי שהילפותא הנ"ל היא הטעם של ר"ש למה דם הבהמה אינו מכשיר (כדלהלן), והגמ' דוחה ששם רבה ריו"ח ביארו באופנים אחרים. ולכן הגמ' מבארת שר"ש חולק וסובר שאם מתה הבהמה הבשר טהור אף אם הוכשר ע"י מים, דכתיב "אשר יאכל" דבעינן שיכולים להאכילו לאחרים.

ואם נשחטה הבהמה לר"מ דם הבהמה מכשיר, ולר"ש אינו מכשיר. לרבה נחלקו אם בהמה נעשית יד לאבר להכשירו, (וילה"ס אם בהמה בחייה היא יד לאבר או לא). ולאביי נחלקו אם כשאוחז בקטן ואין הגדול עולה עמו הרי הוא כמזוה, (וכן סובר ריו"ח, ממה שאמר ריו"ח שמה שאמר ר"מ שאוכל שנפרס ומעורה במקצת אינו מעביר טומאה אם אוחז בקטן ואין הגדול עולה עימו, בין בטבול יום בין בשאר טומאות (לרבי), צריך להחליף את השיטות). ולרבא (קכ"ח). נחלקו אם יש יד לטומאה. ולרב פפא נחלקו אם יש הכשר לפני שחשב עליו לאכילה. ולרב אחא בריה דרב איקא איירי שנתקנה הדם בין סימן לסימן ונחלקו אם זה דם שחיטה כיון שישנה שלחיטה מתחילה ועד סוף, או שזה דם מכה כיון שאינה לשחיטה אלא לבסוף. ולרב אשי נחלקו אם השחיטה מכשרת והשחיטה אינה מועילה לאבר, או שהדם מכשיר.

טומאת אוכלין בפירות יבשים - תאנים שצמקו באיביהן מטמאים טומאת אוכלין, והתולש מהם בשבת חייב חטאת. וכרוב או דלעת וכדו' שצמקו באיביהן אינם מטמאים טומאת אוכלין כיון שכשהם יבשים אינם ראויים לאכילה, ואם קצצם ע"מ ליבשם מטמאים טומאת אוכלין. וענף שנתלש פירותיו כתלושים לכל דבריהם אפי' כשהם לחים.

מה נחשב יד לענין טומאה

קכ"ח. קישות שנטעה בעציץ שאינו נקוב וגדלה ויצאה מחוץ לעציץ, לת"ק כולה טהורה מפני שהיוצא לחוץ יונק מהאור והוא כמחובר, ולר"ש הקישות שבפנים טמאה. ואביי מסתפק אם הקישות שבחוץ נעשית יד לקישות שבפנים. תיקו.

קכ"ח: המשתחוה לחצי דלעת, אסורה בהנאה משום ע"ז, ורבי ירמיה מסתפק אם המחצית האסורה נעשית יד לחברתה. תיקו.

יחור של תאנה שנתלש רובו והקליפה עדיים מחוברת, ר"י מטהר את הפירות, ולחכמים זה תלוי אם הענף יכול לחיות ע"י החיבור או לא. ורב פפא מסתפק אם ענף שיכול לחיות נעשה יד לענף שאינו יכול לחיות. תיקו.

אבן שבין ב' בתים שנולד בה נגע, חולץ את כולה ונותץ רק את החצי המנוגע. ורבי זירא מסתפק אם החצי שאינו מנוגע נעשה יד לחצי המנוגע לטמא באהל. תיקו.

טומאת אבר ובשר מן החי

אבר מן החי מטמא דכתיב "וכי ימות מן הבהמה", (ואף דילפינן מזה שטריפה ששחטה אינה מטמאה, הוה מצי למיכתב "מבהמה").

בשר מן החי אינו מטמא, לריה"ג המקור הוא דכיון דכתיב "וכי ימות" בעינן דבר שאינו עושה חליפין ובשר אם יתלוש אותו יעלה בשר אחר תחתיו. ור"ע לומד דין זה מ"בהמה" דבעינן שיהיה בו גידים ועצמות כבהמה, ונ"מ שלר"ע אף כליות ושתיים אין בהם טומאת אבר מן החי, אף שאינם עושים חליפין. ולרבי בעינן בשר גידים ועצמות, ונ"מ שלרבי ארכובה אינה מטמאה באבר מן החי.

וכן נחלקו ריה"ג ור"ע ורבי לענין **בשר הפורש מן השרצים**. וקמ"ל שאף שרץ שמטמא מחיים ומטמא בכעדשה בשר הפורש ממנו אינו מטמא, ואף בהמה שמטמאה במשא בשר הפורש ממנה אינו מטמא.

בשר הפורש מאבר מן החי אינו מטמא, אבל בשר הפורש מאבר מן הנבילה מטמא.

קכ"ט. החותך כזית בשר מאבר מן החי ואח"כ חשב עליו לאוכלו, טהור. אבל אם חשב לאוכלו ואח"כ חתכו, בברייתא איתא שטמא, ושאלו רבי זירא ורבי אסי הרי טומאת בית הסתרים אינה מטמאה, וענה רבי אבא בר ממל שזה לר"מ דס"ל

שטומאת בית הסתרים מטמאה, ושאל רבי אסי שהרי גם לר"מ טומאה שצריכה הכשר אינה מטמאה בבית הסתרים, ורבא מעמיד בשהוכשר, ורבה בר רב חנן אומר שכיון שהבשר מטמא טומאה חמורה אגב אביו בסופו כשיהיה נבילה אינו צריך הכשר, וענה לו רבא שכאן טעון הכשר כיון שהוא משמש מעשה עץ בעלמא, דאין האבר מטמא אלא כשיש בו בשר גידים ועצמות, ולא היה בו תורת אוכל.

באיזה עוד דינים אומרים "מעשה עץ שימש" - כופת שאור שייחדה לשיבה בטלה מתורת חמץ. תקרובת ע"ז של אוכלין מטמאין באהל. אוכלין שחיבורם לכלים ככלים דמו. חלב נבילה בכפרים שאין דרך לאוכלו צריך מחשבה והכשר לקבל טומאה. בית שסיככו בזרעים טהרו מפני שנעשו אהל, ואם יש צרעת בבית טמאים. הגמ' אומרת שאין הכרח לומר בכל הנ"ל שטומאתם אינה דאורייתא, דאל"כ מצינו אוכל שמטמא טומאה חמורה. מפני שהם מטמא טומאה חמורה כמעשה עץ.

קכ"ט: אבר או בשר המדולדלים באדם טהורים, ואם האדם מת הבשר טהור והאבר מטמא משום אבר מן החי ואינו מטמא משום אבר מן המת. ונ"מ בכזית בשר או עצם כשעורה שפרשו, שר"א מטמא בכזית בשר הפורש מאבר מן החי ורנבה"ק ורבי יהושע מטהרים, ובעצם כשעורה ורנבה"ק מטהר ור"א ורבי יהושע מטהרים, ותנא דמתני' סובר כרבי יהושע.

איתא במתני' שר"ש מטהר. י"מ שר"ש סובר שאף אבר שאינו מדולדל אינו מטמא משום אבר מן המת, וכן סובר ר"א, (ולרבי יהושע יש טומאה באבר מן המת, שהרי אם אדם חי שהוא טהור אבר הפורש ממנו טמא, כ"ש מת שהוא טמא שאבר הפורש ממנו יהיה טמא, וכמו שאם כתוב במגילת תענית שאין להספיד בפסח קטן כ"ש שאין להספיד בפסח גדול). עוד יש לפרש שנחלקו בכזית בשר ובעצם כשעורה, וכנ"ל.

הזרוע והלחיים:

ק"ל. קדשים שקדם מום קבוע להקדש ונפדו חייבים בבכורה ובמתנות, ויוצאים לחולין להתיר בהם גיזה ועבודה, וולדן וחלבן מותר לאחר פדיונם, והשוחטם בחוץ פטור, ואין עושים תמורה, ואם מתו יפדו, חוץ מבכור ומעשר שאע"פ שקדם מום קבוע להקדש חלה עליהם קדושה גמורה אלא שאין ראויים לקרב. אבל קדשים שקדם הקדשם למזומם, או שהיה מום עובר לפני ההקדש ואחרי ההקדש נולד בהם מום קבוע, ונפדו, פטורים מבכורה ומתנות, ואסורים בגיזה ועבודה, וחלבם אסור לאחר פדיונם, והשוחטם בחוץ חייב, ואם מתו יקברו.

זרוע לחיים וקיבה נוהגים בארץ ובחו"ל, בפני הבית ושלא בפני הבית, בחולין אבל לא במוקדשין, ואף שאם חולין שפטורים מחזה ושוק חייבים בזרוע לחיים וקיבה, כ"ש קדשים, (ולכא למיפרך שרק חולין חייבים בבכורה, שהרי זכרים פטורים מבכורה, מה לזכרים שכן חייבים בראשית הגז, תישיש יוכיחו, מה לתישיש שכן נכנסים לדיר להתעשר, ואף זקנים נכנסו לדיר להתעשר, לקוח ויתום יוכיחו, ואין לומר מה ללקוח ויתום שמינם נכנס לדיר להתעשר, שהרי גם קדשים מינם נכנס לדיר להתעשר), הא כתיב התם "ואתן אותם לאהרן הכהן ולבניו לחק עולם" אין לו אלא מה שאמור שם.

חולין פטורים מחזה ושוק, ואין ללמוד ק"ו מקדשים שהרי חולין חייבים בזרוע לחיים וקיבה משא"כ קדשים. שהרי חזה ושוק טעונים תנופה בפנים, וא"א להכניסם משום דקמעייל חולין לעזרה.

מתנות כהונה

ק"ל: המזיק מתנות כהונה או שאכלם פטור. דכתיב "וזה יהיה משפט הכהנים" זה ולא אחרים, או משום דהוי ממזון שאין לו תובעים.

והא דילפינן מ"וזה יהיה משפט הכהנים" שהמתנות דין, אין הכונה שיוצאים בדיינים, אלא שהדיינים אומרים שיתן לחבר ולא לעם הארץ, דכתיב "לתת מנת לכהנים וללוים למען יחזקו בתורת ד'".

ואם באו ליד כהן בטיבליהו, יכול להוציאם בדיינים למ"ד מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין, חוץ מחזה ושוק.

בעה"ב שהיה עובר ממקום למקום וצריך ליטול לקט שכחה ופאה, נוטל, וכשיחזור, לר"א חייב לשלם, ולחכמים עני היה באותה שעה, אבל אם היה עשיר, אף שמדינא אין חייב לשלם שהרי האוכל מתנות כהונה פטור, מ"מ מידת חסידות שישלם.

בעה"ב שאכל פירותיו טבלים או לוי שאכל מעשרותיו טבלים פטור מן התשלומין, אף היכא דאתו ליד כהן בטיבליהו, דכתיב "אשר ירימו" אין לך בהם אלא משעת הרמה ואילך.

תמצית משנה ברורה

סימן שס"ד:

האם אפשר לתקן רה"ר לטלטול

רה"ר, והיינו רחובות ושווקים הרחבים ט"ז אמה ומפולשים משער לשער (ועיין בסימן שמ"ה אופנים נוספים), אינה ניתרת אלא אם יעשה דלתות מכאן ומכאן, וצוה"פ אינה מועילה אפי' בשני צדדים, ואחר שעשה לרה"ר תיקון דלתות נחשבת כולה לחצר אחת ואין מבואותיה צריכים תיקון. וצריך שהדלתות יהיו ננעלות בלילה, ואם אינם ננעלות חייב חטאת, וי"א שמספיק שיהיו הדלתות ראויות להנעל, וי"א שמספיק לעשות בצד אחד דלת הננעלת בלילה ובצד השני לחי או קורה. וכתב המ"ב שמשמע שדעת השו"ע כדעה ראשונה.

תיקון רה"ר בזמננו – מנהג העולם לתקן את רחובות העיר ע"י צורת הפתח, אף שיש רחובות רחבים ומפולשים משער לשער, ואף שהרבה פעמים דרך המלך העוברת בתוך העיר שזה רה"ר גמורה. ובהכרח סומכים בזה על דעת הי"א בסימן שמ"ה דלא הוי רה"ר אלא מקום שבוקעים בו ס' רבוא, וזה לא מצוי, ואף שזה נגד דעת רוב הראשונים צ"ל שסומכים על הרמב"ם שסובר שמדאורייתא הילוך הרבים לא מבטל את המחיצות, ומהני צוה"פ, ורק מדרבנן בעי דלתות, ובדרבנן סמכו על הי"א שאין רה"ר בלא ס' רבוא, אמנם באמת הרבה ראשונים חולקים על דעת הי"א הזה, ולכן אף שאין למחות ביד המקילים מפני שמעולם נהגו לסמוך על הפוסקים המתירים בזה, מ"מ כל בעל נפש יחמיר לעצמו שלא לטלטל ע"י צורת הפתח לבד.

תיקוני מבואות

מבוי מפולש והיינו מבוי הפתוח בשני צדדיו לרה"ר או לכרמלית או לקרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה, ואין ברחבו שיעור רה"ר והיינו ט"ז אמה, צריך לעשות לו בצד אחד צורת הפתח, דהוי כסתום באותו צד, ובצד השני מספיק לחי (וצריך שאותו לחי ימנע את הפתח מ' אמות) או קורה. ואם צד אחד פתוח לרה"ר והצד השני פתוח לחצר שיש לה מחיצות אך אינה מעורבת, לדעת השו"ע יכול לעשות בשני הצדדים לחי או קורה, ויש חולקים, ויש מחמירים שבצד החצר יעשה דווקא לחי, אמנם אם אנשי החצר דרכם לעבור דרך אותו מבוי, אפי' אם עשה שם צוה"פ או דלתות, ואם נשתתף מבוי זה עם שאר החצרות הפתוחות לו א"צ לערב כלל, כמבואר בסי' שפ"ז, וכתב הט"ז שאם החצר מעורבת א"צ שום תיקון לצד החצר, (אפי' אם לא נשתתפו עם בני המבוי, דאם נשתתפו אפי' בחצר שאינה מעורבת א"צ אפי' ללחי), ודעת הגר"א להיפך, שדווקא בשאינה מעורבת עוזר לחי, אבל במעורבת אוסרים אלו על אלו עד שיעשו שיתוף יחד עם בני המבוי, או שיתקנו את החצר בשני פסין משני הצדדים או בפס ד"ט. וכל זה כשיש לו תנאי מבוי (כמבואר בסימן שס"ג), דאל"כ דינו כחצר, ואף אם הוא פתוח לרה"ר משני צדדים, יתקנו ע"י שיעשה בכל צד שני פסין או פס אחד ברוחב ד"ט.

מבוי עקום כמין ד' והוא פתוח בשני ראשיו לרה"ר או לכרמלית, דינו כמבוי מפולש, וצריך לעשות צוה"פ בעקמומיותו וזה מועיל אפי' אם הרוחב שם הוא יותר מ' אמה, וכן צריך לעשות לחי או קורה בשני ראשיו וזה אינו מועיל אם הפתח רחב יותר מ' אמות, (ובאופן זה יכולים לעשות שיתוף רק לחלק אחד של המבוי), או שיעשה צוה"פ בשני ראשיו, ולחי או קורה בעקמומיותו וזה מהני אפי' אם יש שם יותר מ' אמות רוחב, (ובאופן זה צריכים להשתתף יחד ואין יכולים לחלק) מפני שאנו דנים את העקמומיות כאילו היא פתח לרה"ר, שהרי עוברים שם לרה"ר, וצריך שמשני הצדדים יראו את התיקון. וכתב הב"ל שדין זה תלוי במחלוקת ראשונים, ובשעת הדחק שאינו יכול לעשות תיקון בעקמומית יש לסמוך על הסוברים, ובפרט במבוי שלנו שיש לו דין חצר מפני שאין פתוחים לו בתים וחצרות, בזה בודאי יש לסמוך על המקילים.

מבוי העשוי כמין ח', לדעת השו"ע צריך לעשות צוה"פ בשני העקמומיות ולחי או קורה בשני ראשיו, או לחי וקורה בשני העקמומיות וצוה"פ בשני ראשיו, וי"א שדינו כמבוי סתום, וכשמצטרף לזה עוד סניף לקולא אפשר לחלק, ולכן במבואות שלנו שיש להם דין חצרות כנ"ל, או במקום הדחק שא"א לעשות תיקון בעקמומית, אפשר להקל לעשות שני לחיים בכל ראשיו, ומ"מ מצד המנהג צריך לעשות צוה"פ בשני ראשיו, מפני שלפעמים יקרה שיהיה שם יותר מ' אמות.

מבואות רבים הפתוחים זה לזה וקצה המבוי הראשון והאחרון הם ברה"ר, נחשבים כל המבואות למבוי מפולש, וצריך לעשות תיקון בכל עקמומית של כל אחד מהמבואות.

מבוי העשוי כנדל והיינו שפתוחים לו מבואות רבים, וכל אותם מבואות פתוחים בצד השני לרה"ר או לכרמלית, צריך לעשות לכל מבוי צוה"פ בפתחו למבוי הגדול,

ולחי או קורה בצד הפתוח לרה"ר או לכרמלית, ואפי' אין פתחי המבואות הקטנים מכוונים זה כנגד זה הדין כנ"ל, ולמבוי הגדול יעשה צוה"פ מצד אחד ולחי או קורה בצד השני, ואם אינו מפולש יעשה לחי או קורה בראשו.

סימן שס"ה:

דיני מבוי שנפרץ

מבוי שנפרץ אחד מהכתלים שבצדדיו, לכרמלית או לרה"ר, אם לא נשאר בראשו פס ד"ט, אסור לטלטל במבוי, אע"פ שנשאר בפירצה חלק מיסוד הכותל המעכבים את ההילוך, דחיישינן שמא בני המבוי יעברו דרך הפירצה שאין בה לחי וקורה, (אמנם בפירצה פחות מג"ט אמרינן לבוד), וכתב המ"א דלא מהני לעשות פס רחב ד"ט, אלא בעינן פס רחב ד"א, ודין זה לא ברירא. ובה"ל דן אם מועיל לעשות צוה"פ לפירצה או לפתח המבוי. ואם נשאר בראשו סמוך ללחי או לקורה פס ד"ט נשאר המבוי בהתיירו, אפי' אם לא נשתייר מן הכותל ביסוד כלום ואפי' אם בני המבוי עוברים בפתח החדש. אמנם אם הפירצה רחבה מ' אמות צריך לסתום או לעשות שם צוה"פ. וכל זה כשאין רבים עוברים באותה פירצה, כגון שהמקום מטונף או מלוכלך בטיט או שנשתייר ביסוד הכותל ג' או ד' טפחים, והבה"ל מצדד שאפי' אם אין שם רפש וטיט, אם אין הרבים עוברים שם מותר, אבל אם רבים עוברים באותה פירצה, אפי' בפירצה רחבה ד"ט נאסר המבוי, וצריך למעט את הפירצה מד"ט או לעשות בה צוה"פ, ובפתחו לכרמלית י"א שמספיק לחי או קורה, וי"א שצריך צוה"פ מצד אחד ולחי או קורה בצד השני, ואם עשו בפתח המבוי צוה"פ י"א שיעשה לחי וקורה בפירצה, וי"א שא"צ אפי' לחי וקורה, וי"א שצריך צוה"פ, וצ"ע. ובמבואות שלנו מסתפק המ"א אם מהני אפי' אם רבים עוברים באותה פירצה או לא, והבית מאיר מחמיר בזה.

מבוי שחלק מפתחו היה סתום, ובחלק הפתוח היה לחי או קורה, ונעשיית פירצה בחלק הסתום אפי' סמוך ממש למותל, מותר אם הפירצה פחותה מ' אמות וכנ"ל, כל שנשאר עומד מרובה על הפרוץ. אמנם י"א שבזה צריך שהקורה תהיה מונחת ע"ג הכותל מקצה לקצה, אך דעת רוב האחרונים שדין שהקורה תהיה מונחת על הכותל שנשאר אחרי הפירצה, וכן מהני אם עושה לחי סמוך לכותל זה.

מבוי שנפרץ לחצר והחצר נפרצה בצדה השני לרה"ר, בני החצר מותרים לטלטל בחצר אפי' בלא עירבו עם בני המבוי, ואפי' אם שתי הפרצות הם זה כנגד זה, ואפי' אם רבים עוברים שם, ובלבד שלא תהיה אחת הפרצות יותר מ' אמות (שאו צריך צוה"פ אפי' אם אין הפרצות זה כנגד זה ואפי' אם לא בקעי ביה רבים, ולענין עירוב, אם הפירצה היתירה מ' היא לצד רה"ר, לא מהני אפי' עירוב יחד, אבל אם היא לצד המבוי מהני אם עירבו יחד). אבל בני המבוי אסורים לטלטל במבוי, אפי' אם שני הפרצות אינם זה כנגד זה, ואפי' אם אין הרבים עוברים דרך החצר למבוי, כיון שבני המבוי והחצר לא עירבו יחד. אמנם כל זה כשהמבוי נפרץ במילואו, וקצוות כותלי המבוי נכנסים לחצר באופן שאין הגיפופין שנשארו בחצר נראים למי שעומד במבוי, אבל אם לא נפרץ במילואו או שנכנסו כותלי המבוי לפנים (ודי שיכנסו לכל היותר ג"ט, וצריך שיהיו מרוחקים ג"ט מכותלי החצר), נחשבים כותלי החצר כגיפופין למבוי, ואין החצר אוסרת את המבוי היכא ששני הפרצות אינם זה כנגד זה, ואפי' אם בני החצר רגילים לעבור משם, כיון שיש להם דרך אחרת לרה"ר כופים על מידת בסדום שלא יעברו דרך המבוי. ואם עירבו בני החצר עם בני המבוי, והפירצה בין המבוי לחצר אינה בצד החצר, ואין שני פרצות החצר מכוונות זו כנגד זו, והחצר היא של רבים, מותר לטלטל שם, אבל בלא אחד מהתנאים הנ"ל (יחיד, פירצה בצד, פרצות מכוונות) אסור. ואם המבוי נפרץ לרחבה שהיא פחותה מבית סאתים, או יותר מבית סאתים אך היא הוקפה לדירה, דינו כאילו נפרץ לחצר וכנ"ל. אבל אם הרחבה יותר מבית סאתים ולא הוקפה לדירה, הוי כנפרץ לכרמלית, וצריך תיקון אפי' אם כותלי המבוי לא נכנסים לרחבה והגיפופין נראים מבחוץ.

כמה מדיני טלטול במבוי

מבוי שצדו הרביעי מסתיים בנהר, אם שפת הנהר שם עמוקה י"ט בתוך ד"א, א"צ שום תיקון, אבל אם מצד העיר אינו משופע כ"כ אלא רק בצד השני של הנהר, אם הצד השני רחוק י' אמות פשיטא שאסור, ואפי' בפחות מזה אפשר שיש לאסור שמא יבואו להתיר אף בפתחו לגמרי, ובמקום הצורך יש להקל בזה.

טלטול בפתח המבוי - לדעת השו"ע אם המבוי פתוח לרה"ר מותר להשתמש תחת הקורה או כנגד המבוי או להכניס משם לבפנים, אפי' אם יש דלת למבוי והיא לפניו מן הלחי והיא נעולה, ואין נ"מ אם יש שם איסקופה גבוהה ג"ט או לא. ולהוציא משם לרה"ר משמע מכמה ראשונים שאסור. ומ"מ אין לטלטל שם אלא במקרה, אבל אסור לשבת שם בקביעות עם חפץ בידו, שמא יתגלגל החפץ לרה"ר והוא יביאנו אליו, אבל אין למחות בנשים היושבות שם וכדיהן בידם, דבדבר דרבנן (או דאורייתא שאינו מפורש בפסוק) אמרינן מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין. ואם יש צוה"פ בפתח המבוי אפשר דמותר לשבת שם עם חפץ, אמנם בצוה"פ שלנו שהיא גבוהה הרבה ודאי אסור אפי' בפתוחה לכרמלית. ובפתח החצר מותר לשבת עם חפץ, בין בפתוח לרה"ר בין בפתוח לכרמלית. ואם המבוי פתוח לכרמלית אסור לטלטל תחת הקורה או כנגד הלחי יותר מד"א או להכניס משם למבוי, דאמרינן שפתח המבוי נעשה כרמלית משום דמצא מין את מינו וניעור, ויש לעיין אם מותר להוציא משם החוצה. ובמ"ב מביא שי"א שאם המקום שכנגד הלחי יש בו שיעור ד"ט על ד"ט דינו ככרמלית ואסור להשתמש שם אף בפתוח לרה"ר, ויש שאין מחלקים בזה. עוד הביא המ"ב, שהא"ר מצדד להקל להשתמש תחת הקורה אפי' בפתוח לכרמלית, וכן פסק האבן העזר, ואם הקורה רחבה ד"ט ובריאה כדי לקבל מעזיבה, בודאי יש להקל, משום דפי תקרה יורד וסותם.

מבוי שניטלה ממנו הקורה או הלחי או הצוה"פ, אסור לטלטל שם יותר מד"א או להוציא ממנו לרה"י, מאותו רגע ואילך, בין בפתוח לרה"ר בין בפתוח לכרמלית. וי"א שאם העיר מוקפת חומה, והוקפה ולבסוף ישבה, שהיא רה"י מכח החומה ואין המוחיצה אלא לסלק דיורי הנכרים, מותרים לטלטל באותה שבת, אבל בהוקפה ולבסוף ישבה שהיא כרמלית, ותיקנו את המבוי, אסור לטלטל מיד כשניטל התיקון, ושבת שאחרי יו"ט אם נפסק העירוב ביו"ט אסור לטלטל בשבת. וכתב הרמ"א שאפשר לסמוך על שיטה זו להקל. אמנם אם מעיקרא לא היה ראוי לעמוד כל השבת, כגון במקומות שקרוב לודאי שהנכרים יקלקלו את התיקון בשבת, אסור. ובדבר שאינו עומד להתקלקל ויש ספק אם נפל בשבת או לפני שבת, אזלינן לקולא.

מבוי שנשתתפו בו ונשברה הקורה לפני שבת, ולא עשו עירובי חצרות, מותר לטלטל באותה חצר שהעירוב מונח בו, וכן בכל החצרות הפתוחות לאותה חצר בפתח או חלון, אבל חצרות שא"א לטלטל מהם לאותה חצר שלא דרך המבוי אסור לטלטל בהם, ואפי' בבית אחד אסור לטלטל מחדר לחדר אם בכל חדר דר אדם אחד בפני עצמו ואין לחבירו תפיסת יד שם, ואם נשברה הקורה בשבת עצמה, מותר לטלטל בכל החצרות ומחצר לחצר דרך פתחים או חורים, ורק דרך המבוי אסור לטלטל.

כמה דינים התלויים בעירוב ובשיתוף - א' כל מקום שלא תיקנו את המבוי אסור לטלטל בין שני חדרים של שני אנשים אפי' באותו בית, בלי עירוב חצרות. מבואות תיקנום כדין, ונשבר לפני שבת התיקון שעשו במבוי ששם מונח העירוב, אסור לטלטל בכל המבואות שא"א להביא לשם את העירוב. ב' עיר שלא עושים בה תיקוני מבואות, אין לעשות עירובי חצרות בחצר אא"כ יש בה שני בתים או שני בתים זה כנגד זה שיש ביניהם פרוזדור או שני חדרים הפתוחים לבית אחד, או שבחצר הסמוכה יש כנ"ל ויכולים להביא את העירוב לשם בשבת דרך פתח או חלון. ג' עיר שלא עושים בה תיקוני מבואות, יש להניח את העירוב באחד הבתים ולא בבית הכנסת, דבעינן בית דירה, ואם הניחו בבית הכנסת אסור לטלטל אפי' בחצר בית הכנסת.

סימן שס"ו:

דיני עירוב חצרות

תקנת עירוב חצרות - חצר שפתוחים לה הרבה בתים של אנשים שונים, אסרו חכמים לטלטל מבית לחצר, או מבית לבית אפי' יש רק פתח ביניהם, או במבוי (אע"פ שיש לו לחי או קורה), עד שיערבו, כדי שלא יבואו לטלטל מרה"י לרה"ר, אמנם בחצר עצמה או מחצר לחצר מותר לטלטל כלים ששבתו בחצר.

אין מערבים - גובים פת מכל בית ובית, ונותנים אותו באחד מבתי החצרות, דעי"ז נחשב שכולם גרים באותו מקום ואוכלים מאוכל אחד, והוי כאילו הם רשות אחת, דבזה אין לחוש שיטלטלו גם מרה"י לרה"ר. ואותו בית שנותנים בו את העירוב א"צ לתת פת, אפי' אם אין בביתו פת זולת מה שנתנו בשביל העירוב.

דין מקומות דירה שאינם קבועים כבית - אוהלים או סוכות או מחנה שהם מוקפים במחיצה י"ט, אסור לטלטל מאהל לאהל או מאהל לחצר, עד שיערבו. אבל שיירה שהקיפوه מחיצה א"צ לערב, מפני שכולם מעורבים ואין האהלים קבועים להם אלא בדרך עראי כשעומדים לפוש, והוי כבית אחד. והמגיד משנה כתב שמחנה הוא לימים רבים, ושיירה חונה ליום אחד מפני השבת, אך כתב בה"ל שמסתבר שאף בשיירה החונה כמה ימים א"צ לערב, ואפשר שאפי' מחנה החונה כמה ימים באמצע הדרך כדי לפוש וכדו', ג"כ שיך הסביר להתיר כמו שיירה כיון שאין האהלים קבועים להם כעת, ורק בחונים בקביעות זמן מרובה במקום מסוים שיך הגזירה. והגר"א מביא שי"א שאהלים שבשיירה צריכים עירוב ושבמחנה פטורים מעירוב, אמנם שיירה היינו רק פחות מעשרה, ומעשרה ומעלה נקראים מחנה.

טלטול בספינה - אם יש בספינה בתים, וכל אחד שיך לאדם מזוים, אע"פ שיש לספינה מחיצות י"ט דדינה כרה"י, צריכים לערב, כיון שהבתים קבועים לכל ימי ההפלגה, ואם לא עירבו אסור לטלטל מבית לבית או מבית לספינה, אבל בספינה עצמה מותר לטלטל בכולה, אמנם אם יש בספינה רק בית אחד השיך לישראלים והשאר שוכנים בספינה עצמה, או שאין בה בתים כלל, א"צ לערב. ואם אין לספינה מחיצות י"ט אסור לטלטל בספינה יותר מד"א, וכן אסור להוציא מהבתים לספינה, ואין אסור להעביר מהספינה לים, ומוזדים את הי"ט מקרקעית הספינה אע"פ שכמה טפחים שקועים במים. וספינה הרחבה מלמעלה וצרה מלמטה, הוי רה"י אם יש להם למעלה מחיצות י"ט, דאמרינן גוד אחית מחיצתא. וספינה שדפנותיה וקרקעיתה מנסרים, והמים ננסים בחלל שבין הנסרים, הוי רה"י אפי' אם יש בין נסר לנסר ג"ט.

ממה מערבים - א"צ שיהיה בעירוב שוה פרוטה, דעירוב אינו מועיל משום שבעה"ב מקנה מקום בביתו עבור הפת, אלא הוא שיתוף דירה בעלמא, ומטעם זה צריך לתת דווקא פת ולא דבר שאינו מאכל. עוד איתא להלן סעיף ח' שמערבים בפת אורז או עדשים או כוסמין או תירס, אבל אין מערבים בפת דוחן כיון שאין דרך לאפותה ולאוכלה.

איזה בית ראוי לנתינת העירוב - יש להניח את העירוב בבית הראוי לדירה, לאפוקי חצר, ובית שער אפי' של יחיד, ויש מתירים בשל יחיד, ואכסדרה ומרפסת (מקום גבוה בחצר שיש משם מדרגות לעליות והוא מוקף בבתים ודריים בו). וכן צריך שיהיה באותו מקום ד"א על ד"א, ונחלקו הפוסקים במקום שאין ברוחבו ד"א אך יש בו כדי לרבע ד"א אם אפשר להניח שם, ונכון להחמיר לכתחילה, וחדר קטן בתוך חדר גדול, בתו"ש מתיר להניח בקטן, והבה"ל מפקפק בזה, וחדר קטן שנפרץ במילואו לגדול מותר להניח בו. בית של קטן כשר לעירוב, שהרי א"צ שיקנה להם מקום בבית, (וכן מטעם זה קטן יכול לקבץ את העירוב, אך ע"י עכו"ם אסור לקבצו לכתחילה, מפני שהוא חשוד לגנוב ולהחליף טוב ברע). וכתב הרמ"א שהמנהג בזמן הזה להניח את העירוב בבית הכנסת וכן נהגו הקדמונים, ואע"פ שאסור לאכול בבית הכנסת למי שאינו לומד שם, מ"מ כתב הרמ"א שטעם המנהג הוא שעירוב שלנו יש לו דין שיתופי מבואות שא"צ להניחו בבית דירה רק במקום המשתמך, ואף דהוי גם עירוב, מ"מ מיגו דמהני להתיר החצרות מהני נמי להתיר הבתים. (ולפ"ז) שבית הכנסת אינו מקום דירה, דינו כחצר השותפין, ומותר לטלטל ממנו לחצר אחרת בלי עירובי חצרות, וכ"ש לחצר בית הכנסת, וכן למבוי המתוקן בלחי או קורה אע"פ שלא נשתתפו בו).

העברת העירוב מבית לבית - אפשר להניח את העירוב כל פעם בבית אחר, אך אם הורגלו להניחו בבית אחד אין להניחו בבית אחר מפני החשד, ואפי' אם בעה"ב הראשון מת, או שבעה"ב השני נותן מעות בשביל שיניחו בביתו, או שהוא ת"ח והראשון עם הארץ, לא ישנו. ואם התנו מתחילה לשנות, מותר לשנות, ויש מפקפקים בזה. ואם שינו אין מחויבים להחזירו למקומו הראשון, אבל אם הנותן רוצה יכול להחזירו, וצ"ע למעשה אם מותר להחזירו, ויתכן שהמ"א סובר שאם הורגל בבית השני אין להוציא, ואם לא הורגל שם צריך להחזירו לראשון. והנה נחלקו רש"י ותוס' אם החשד הוא על בני המבוי שמטלטלים בלי עירוב ועי"ז יבואו לידי מחלוקת, או שהחשד הוא שהעבירו את העירוב מפני שבעה"ב גנב ממנו, ונ"מ במכר הבית לאחר. וכל הנ"ל זה בעירוב המונח בבית בחינם, אבל אם משלמים על כך מותר לשנותו ולתתו לאחר גם אם משלמים גם לשני.

הנחת העירוב בכלי אחד - צריך להניח את העירוב בכלי אחד, כדי שיהיו מעורבים יחד, ולכא"ה במקום אחד, וצ"ע. ואם הניחו בשני כלים פסול, ובמקום שאין כל אחד נותן פת לעירוב אלא מזכים עבור כולם, לכאו' אפשר להניחו בשני כלים, אכן מדלא חילקו בזה הפוסקים משמע דס"ל דלא פלוג רבנן במילתייהו, וצ"ע. ואם נתמלא כלי אחד מותר לכתחילה לחלקו לשני כלים, ויש מחמירים היכא שידע מתחילה שיצטרך לחלקו והיה לו כלי גדול, ואף כשמותר לחלקו לשני כלים צריך שיהיה הכל בבית אחד, אפי' כשאחד מזכה עבור כולם, ואם מניחים בבית הכנסת יניחו בבית הכנסת הגדול שבעיר.

שלא יקפידו מלאוכלו - צריך שלא יקפיד אף אחד מהם על עירובו שלא יאכלנו חבירו, וכן במזכה עבור כולם צריך שלא יקפידו זה על זה, ואם אחד מהם מקפיד אינו עירוב, לכן צריך להזהר שלא לערב בדבר שהכין לצורך השבת. ואם אחד בא לאכול את עירובו ואין מניחים אותו בטל העירוב, אך אם בא בשבת אין העירוב בטל כיון שהוא כבר חל.

עירוב בשלימה או בפרוסה - אין מערבים עירובי חצרות בפרוסה אפי' אם היא גדולה מאד, ובפמ"ג מסתפק לענין דיעבד אי מהני, ושיתופי מבואות אפשר לעשות בפרוסה, והבה"ל דן לפי משכ"כ הרמ"א שהיום עושים עירוב ושיתוף יחד, אם אפשר לערב בפרוסה, ואם ניטל מהפת כדי חלת נחתום שזה אחד מארבעים ושמונה, מערבים בה אפי' היכא שהפת לא נתחייבה בחלה, ואם הפת נפרסה וחיברה בקיסם, אם אינו ניכר שנפרסה מערבים בה. ואם אחד מזכה לכולם יכול לערב בפרוסה. ואם כל אחד נתן פת שלימה מהני אף אם ככר אחד גדול מחבירו. וכתב הרמ"א שאם עשה מכל העירוב פת אחת שלימה מהני, וכן נהגו לקחת מכל אחד מעט קמח או מעות לקנות קמח, ולעשות מהכל יחד חלה שלימה ולערב בה, ואפי' אם יש כאלו שלא נתנו מהני כיון שכל אחד נותן עבור כולם, וכן אם נשתתיר מהקמח ולא עשו ממנו חלה מהני, ובשלימה אפשר לערב אפי' בקטנה, ובלבד שיהיה בה כשיעור המבואר בסימן שס"ח, ושיעור זה נצרך גם כשמצטרפים יחד להביא חלה שלימה.

שמיני - פרה
(מבין כתלי ישיבת מיר)

גיליון שבועי מבית
"עין לא ראתה"

מאמרי עינינו גל

השירה הזאת

א. פר' פרה באה לכפר על חטא העגל, וכמו שמביא רש"י בפר' חוקת: משל לבן שפחה שטינף פלטרין של מלך אמרו תבא אמו ותקנח את הצואה, כך תבא פרה ותכפר על העגל. וידוע מה שדרשו חז"ל בפרשה זו: "זאת התורה אדם כי ימות באוהל" - אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, ע"כ. ויש לנו לבאר שייכות דרשה זו לפרשת פרה.

ונראה בזה בהקדם למה שמצינו ששירת השור "אשירה לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים" והדבר טעון ביאור דלכאורה היה יותר מתאים שזו תהיה שירתו של הסוס. ברם פשר הדבר הוא, כמו שמצינו בגמ' בחגיגה (יג,ב) אמר ר"ל מאי דכתי' אשירה לה' כי גאה גאה, שירה למי שמתגאה על הגאים דאמר מר מלך שבחיות ארי, מלך שבבהמות שור, מלך שבעופות נשר, ואדם מתגאה עליהן, והקב"ה מתגאה על כולן ועל כל העולם כולו, ופרש"י שם, דאלו ארבעתן הן בכסא, שהן ארבע חיות המרכבה, והקב"ה למעלה מהן. ע"כ. וא"ש שהשור שהוא אחד מד' חיות שבמרכבה, משורר זאת.

ומה ששור מיוחד לשירה זו יותר מאריה ונשר, מפני ששור נקרא ע"ש השיר, מלשון שור אשור, ומצינו בסוטה (מח,א) שהשור אוהב שירה, דאי' שם דמיום שחרב ביהמ"ק אסרו את הנגינה ומ"מ התירו שירה של בקרים שהם רועים את השוורים ופרש"י שם: "שמזמרין בשעה שחורשין ואינו אלא לכוון את השוורים לתלמיהם שהולכים לקול השיר, דערב עליהן", וע"כ מבין ארבעת חיות המרכבה דווקא לשור מתאים לשורר את הפסוק שנאמר ע"י ישראל ב'שירת' הים.

ב. והנה איתא בקדמונים שכוונת הערב רב בעגל להוריד את כוח השור שבמרכבה, וכמו שנרמז בתהילים "וימירו את כבודם בתבנית שור אוכל עשב", וכן איתא בחז"ל דכשאמרו מואב אל זקני מדין עתה ילככו הקהל את כל סביבותינו כלחוך השור את ירק השדה, שהתכוונו לעורר בכך את קטרוג חטא העגל, וצריך להבין איך פר' פרה מתקן את זה.

ויל"פ בזה, דהנה בשמואל א' (פ"ו) מסופר כל המעשה עם לקיחת ארון הברית במלחמה ע"י סרני פלישתים ואת כל הצרות שארעו להם שם עד שהחליטו לשלח בחזרה את הארון ע"ג פרות, ונאמר שם: "ויקחו שתי פרות עלות ויאסרום בעגלה ואת-בניהם כלו בבית" ואח"כ נאמר שם "וישרנה הפרות בדרך" שהפרות שוררו שירה, כמובא בגמ' (ע"ז כד,ב) שהסבו פניהם לארון ושוררו "רוני רוני השיטה / התנופפי ברוב הדרך / המחושקת בריקמי זהב / המהוללה בדביר ארמון / ומפוארה בעדי עדיים" ויש להבין כל הענין.

ונראה בזה דבר נפלא, שהרי כל המושג שהארון נופל בידי פלישתים, הוא דבר שלא האמינו ישראל בשום פנים, אמנם כל זה הוא השתלשלות מחטא העגל, שע"ז הסט"א קיבל כוח לשלוט בתורה, בשכחת התורה, וביכולתו להניח ידו על התורה, וכמו שמצינו שנקבעה תענית בער"ש חוקת כי נשרפו קרונות שלמים של ספרי קודש ובחלום הראו להם משמים שזה בגלל הפרשה 'זאת חוקת התורה' ומתרגם 'דא גזירת אורייתא', ומבואר שמכוח חטא העגל נוצר מצב שיש לגויים ולסט"א צד אפשרות להניח יד על התורה לפי שעה.

וממילא לפי המבואר לעיל, יוכן היטב מדוע הניחו את הארון על פרות דייקא ומדוע הם שוררו שירה, שהרי כנגד חטא העגל אמרו "תבא אם ותקנח צואת בנה", ולכן הניחו על פרות כאלו שאת בניהם כלאו בבית, להורות שהפרות הללו מוכנות לעקור את עצמם מן העגלים שרומזים לעגל, ולקנח את חטא העגל, ולכן שוררו שירה על הארון, כי אכן התיקון של השור הוא לא בדמות עגל, אלא בכוח של שירה שמשורר לה' כי גאה גאה, שהוא מתגאה על גאים, ונפלא שכנגד מה שהערב רב עשה עגל ומחולות וקיצץ בנטיעות להלל ולשבח השור שבמרכבה, מחזיר השור את הכבוד לה' ע"י שמשורר, שהקב"ה מתגאה על גאים ולו המלכות והכוח.

ג. ובזה נשוב לדרשתם ז"ל "זאת התורה אדם כי ימות באהל אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה", שהכוונה היא למי שאצלו התורה בבחינת שירה שממלאת את כל חייו, עד שממית את כל עצמיות החולין שבו, וזהו הדיוק בפסוק "זאת התורה", שהוא כנגד המצווה האחרונה בתורה: "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת", דהתורה צריכה להילמד באופן של שירה, שע"ז מתקשרים לבחינת השירה של השור, ולשירה של הפרות, ומתקנים בכך את עוון העגל.

וכמה נפלאה ההגדרה הזאת, להבין הבטחת חז"ל, שע"י שמגיע לדרגת שירה, זוכה שהתורה מתקיימת בקרבו, כי היא נעשת למשוש חייו, ושמח בה, וממילא לימודו נחרט בליבו היטב ואינו משכח את לימודו, וניצל בכך מגזירת השכחה של לוחות שניות, לחזור לדרגת הלוחות הראשונות שנשתברו מחמת חטא העגל. וא"ש שקוראים בהפטרות פר' פרה "ונתתי לכם לב חדש... והסירותי לב האבן מבשרכם, ונתתי לכם לב חדש", והיינו כדאמרו חז"ל "כתבם על לוח ליבך" שע"י שזוכה לשירה של התורה, מגיע לדרגה כזאת שהתורה נחקקת על לוח ליבו בבחינת לוחות ראשונות.

ויש להגביר שמחה זו בסוף זמן חורף כ"כ ארוך, שזכינו לעמול בתורה חצי שנה בעמל ויגיעה, לשורר שירת התורה, דבכך נזכה שיגבר ביותר כוח הכפרה של פר' פרה כמבואר.

הזהרו באליהו ובתורתו

א. בסוף ספר אורות הגר"א (עמ' שמט) מביא מעשה שסיפר רא"ש מאמסטילאו ששמע מדודו הגר"ח מוולאז'ין שפעם נכנסה רוח רעה באיש אחד בוילנא בחצר ביהכנ"ס, ונעשה שם רעש גדול מקיבוץ המונים לראות הפלא, ופתח רבינו חלון בית מדרשו שהיה אז בחצר ביהכנ"ס והשקיף מה קול הרעש, אז תיכף בראות איש הרוח את פני רבינו התחיל לצעוק: "רבי, אתה הוא שמכריזים עליך למעלה **הזהרו באליהו ובתורתו**, אם אתה תגזור עלי אך במאמר פ"ך בלבד (ר"ל בלא השבעת שמות) שאצא מאיש הלז אני מוכרח לצאת", והשיבו רבינו ז"ל: "מעודי לא רציתי שיהיה לי שום עסק עמכם וגם עתה אני רוצה לדבר עמכם כלל". ע"כ.

והראני אברך שליט"א ממיר גילוי מפליא ביותר, שמרן החזו"א ידע מכוח איזה חידוש הכריזו כך למעלה, וז"ל (אגרות, קעח): "קנאתי לאמת... כמה מן הקושי הוא לשון הגמ'... ומה מיושב הוא פי' הגר"א... (או"ח תנ"ס"ב על חישוב שיעור מיל הראוי להחמיץ עיסה בלי עסק) וכל המעיין מלא חדות גיל מאור האמת אשר בפירוש הזה, ואשר אינו נותן מקום לנטות ממנו... וביום שגילה הגר"א את הדבר, הכריזו ברקיע **הזהרו באליהו ובתורתו**, שגלה רז זה לבני ישראל..."

והנה עצם הדבר מופלא עד למאד, שהרי הגר"א מתבלט בחידושי המופלאים והמבהילים כל רואה בכל מכמני תורה בזוהר ובקבלה, ומ"מ נבחר ביק אחד נכון כגמ' בחשבון מיל להיות סיבה להכרזה נשגבה זו. אך יותר מזה פלא, מנין ידע זאת מרנא החזו"א? דבשלמא אם היו להגר"א ג' חידושים בתורה, היינו אולי יכולים לנחש איזה מהם המשמעותי ביותר, אבל מתוך ריבי רבבות חידושים, להורות באצבע על חידוש בפשט שנראה לכאן שולי ביחס לשאר מערכותיו, את זה ככל הנראה הוא חזה, במקור ההכרזה בהיכלי מרום... ומצטרף חזון זה לשאר החזיונות שהתגלגלו בבית מרן זי"ע.

גם על מרן הסטייפלר זי"ע רשומה הנהגה יומית נשגבה ביותר (מובא בספר תולדות יעקב), שבכל יום היה מוציא לחוץ מבין ערימת הפתקים שנערמו על שולחנו, את אלו שנכתבו ע"י נשים!! היה זה שימוש יום-יומי בכוח שקרוב לרוה"ק!!!

בסביבה של מלאכים כאלו גדל מרן שר התורה שליט"א, מדמויות הוד אלו ינק וקיבל, ויחד עם התעצמותו בתורה כל חייו, וזכייתו בשליטה נוראה ומבהילה בכל מרחבי התורה בדרגה שתחשב לחידוש גם בדורות קודמים, לא פלא שנקל בעיניו להשיח לפי תומו עניינים שמרעישים את הלבבות...

בלוויית המשגיח הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצוק"ל, ספד עליו ראש הישיבה הגר"י עדס שליט"א שפעם היה נוכח אצלו בעת שסיפרו לו מופתים וגילויים שהתבדרו בביתו של המשיח דפוניבז' ומיר ה"ה מרן הגר"י לוינשטיין זצוק"ל, ואז

ספק רבי גדליה את כפיו ואמר, לפי מה שידעתיו בחסידותו וצדקותו, ידעתי שאוחז בדרגות אלו, אך אם הדברים כבר נתגלו לחוץ, ש"מ שבזקנותו כבר אינו מצליח להסתיר זאת.

וכאן אצל מרן שר התורה שליט"א, נתחדש עוד שבח למעליותא, שהוא מנהל דור, מכריע הכרעות כבידות משקל ברגע כמימרא, וחותר כנראה לו בדעתו הרחבה בעת הצגת השאלה, ומסתייע במה שמרגיש שמכניסים לפיו הקדוש מהשמים. והלא וודאי אין כמותו מבין ומודע לרוב האחריות שמוטלת על כתיפו בכל סוג הכרעה שכזאת, ובכל זאת הוא לוקח על עצמו את כל הנסבב מהוראותיו. ומי יהיה לעמוד כנגד קדש הקדשים, להתווכח עימו האם כך היה נהוג או כך לא היה נהוג, הלא אין אויליות ורמות רוחא גדולים מזה. וכבר התבטא מרן רבינו הגרא"ל זצוק"ל: 'אני יודע מה קורה למטה... אבל מרן הגר"ח שליט"א יודע מה קורה למעלה...!'

[ולא היה לנו להיזקק כלל לטענות ע"ז להיכנס לכמין התנצלות על המופתים שנספר כאן, אם לא ששמעתי אברכים יר"ש ובעלי אמונת חכמים, שניסו לתהות כנגד מאמרים אלו, שאולי לא ראוי לעסוק בענייני מופתים, שלדעתם לא נראו אצל גדולינו. וחוששני שאלו הטוענים כנגד חוש ה'פה קדוש' של מרן שליט"א יהיו להם טענות נגד חוש ה'ריח' של מלך המשיח שנאמר בו 'מורח ודאין' שיכריע הלכות ע"פ חוש הריח... והנה בילקוט שמעוני מובא: "בשעה שמלך המשיח בא, הוא עומד על גג ביהמ"ק ואומר ענווים הגיע זמן גאולתכם, ואם אין אתם מאמינים ראו באורי שזורח". מדרש זה תמוה ממש, שהרי כבר ירד ביהמ"ק משמים ואף משיח עומד על גג ביהמ"ק, ומה שייך כאן 'אם אין אתם מאמינים'...? אבל להנ"ל א"ש שיהיו כאלו שיטענו כנגדו, שלא קיבלנו כך להכריע ע"פ ה'ריח'... (ברם, כגמ' מצינו תנאים שהכריעו ע"פ ריח, ואמרו ע"ז 'סוד ה' ליראי')]

עתה נוכל לגלול כמה עובדות וסיפורים נפלאים שבאו לאוזני לאחרונה (כולם ממקור מהימן כמידת האפשר...) כי לגודל מתיקות הדברים, ולגודל האמונת חכמים שזה יכול להכניס בלב כל שומעיהם, קשה מאד להסתירם מידיעת הקוראים, בתקווה שהקדמה זו תפנה את קריאת הסיפורים לחשקת התורה ולהתמדתה, שהרי היא זאת שהביאה למרן שר התורה שליט"א את כוחו הגדול בעניינים אלו, ומכאן זכה לתוארו שנקרא בחיבה 'שר התורה' ולא 'שר המופתים', כי אכן הכל יודעים מאין שואב מרן את כוחותיו, וכ"א יכול ללמוד מזה, כמה קדושה נותנת התורה - ללומדיה ועמליה.

ב. ובכן, מופת מופלא ארע לפני כחודש, (שמעתי אותו מידיד נאמן ששמע זאת מאחיו, שהינו גיסו של המדובר). ניגש אל מרן אברך שאין לו בעולמו אלא תורה, וממש אין לו שיג ושיח בענייני העולם, הוא חיתן את בתו ובני ביתו הפצירו בו שישע לחו"ל כדי למצוא מימון להתחייבותם, וכבר מצאו לו חברותא שישע עימו, ואף התחילו ברכישת ויזה ודרכון... הוא מצידו ניגש אל מרן שר התורה שליט"א וסיפר לו שיש לו התחייבות כספית לרגל נישואי ביתו ומבקשים בבית שישע לחו"ל... בירר אצלו מרן "על איזה סכום החייבת" אך הוא מרוב בלבול אמר 15,000 ₪ במקום \$ 15,000 אמר לו מרן: נו, בשביל 15,000 ₪ לא נוסעים לחו"ל, תיסע למירון!

בממונות מכזאת גמ', שייך רק במי שהתורה חקוקה בליבו. אין ספק שבשמים מכריזים עליו: **הזהרו בר' חיים ובתורתו!**

ד. לא פלא שעצותיו וברכותיו פועלות. שמעתי מגיס של בעל המעשה, אברך היתה לו דירה ישנה בנוה יעקב, ועמד רגע לפני סגירת חוזה על דירה חדשה יותר מרווחת ברמות, נסע למרן וביקש ברכה, אמר מרן: ברכה והצלחה, התערב הנכד ואמר למרן שמדובר באברך שמעוניין לרכוש דירה חדשה לפני שמכר את הראשונה, אז אמר מרן, "אם כן תמכור קודם ואח"כ תקנה", נתן אותו אברך בנכד מבט נוקב וסימן לו שהוא כבר רגע לפני חתימת חוזה ואינו יכול להמתין עוד! אמר הנכד למרן: "הוא כבר ממש לפני סגירת חוזה, וזקוק לברכה שימכור במהירות את הדירה הקודמת שלא יפספס את הדירה הזאת" מרן סבר וקיבל ובירכו שימכור במהירות! יצא מהבית והתקשר תיכף למוכר וסיפר לו את הפסק שקיבל, ענה לו המוכר: אני מסכים לחכות לך יומיים...! ובכן הלא יאומן קרה, תוך יום אחד הוא מצא קונה לדירה והספיק לסגור איתו חוזה עוד לפני החוזה ברמות...

סיפור מדהים שארע ממש לאחרונה. בחורה כבת 26 מעוכבת שידוך, שכבר כמה פעמים ניגשו אל מרן שליט"א לברכה, ובכל פעם התחמק, אמר: מי אומר שהיא מוכרת להתחתן... אשה לא מצווה להתחתן... לבחורה זו יש סבתא חורגת, לפני תקופה היא עשתה טובה גדולה לאחד מבאי ביתו של מרן שליט"א, והוא הכניסה לברכה, שם ביקשה על נכדתה, הפעם מרן שליט"א נאות לברך והציע שאביה ילמד מסכת קידושין והיא תתחזק בתפילה, האבא ת"ח ליטאי הגיב, "אינני מאמין במופתים וסגולות אבל מה לא עושים למען הבת!" החל בלימוד יסודי של מסכת קידושין, למחרת הסיום(!) השידוך יצא לדרך ונסגר למזל"ט אחר ג' שבועות...

[בנותן ענין להוסיף למקרה הנ"ל קישוט נפלא נוסף, אבי הכלה הנ"ל הוא יהודי ת"ח גדול, מצוות הת"ח שעורכים את ה"שיעורים-כללים" של מרן הגרא"מ שך זצוק"ל, בתקופה זו היה לו עוד בחור תקוע בשידוכים כבן 28 גם הוא ת"ח בפנ"ע, במסגרת עבודתו הגיע האב לאחד מהשיעור"כ האחרונים בסוגיית 'פלאג נזקא קנסא', שמע שם איך שמרן הגרא"מ שך מעמיד קושיה חמורה בראב"ד, ומתוך הריחא דאורייתא אומר: מי שיתרץ זאת יזכה להיות חתן...! כמסיח לפי תומו סיפר לבנו הבחור את הקושיה (בלי להודיע לו על הסגולה), ובכן, הבחור שרגיל למסור בישיבה שיעור שבועי, עמל על הסוגיא והצליח למצוא שני תירוצים על הקושיה, והנה תיכף לאחמ"כ מצא את שידוכו... נפלא למתבונן: 2 תירוצים 2 חתנים (באותו שבוע הוא ואחותו) י"ל דז"ז גורם!]

ונכפול ונדגיש, שתכלית כל המעשים והעובדות שנכיר באורו הגדול, להתחזק עד היכן מגעת קדושת התורה, ויה"ר שרוח קדשו תמשיך לחפוף עלינו עד ביאת גואל צדק בב"א.

תיכף למחרת אחרי סדר א', קנה כרטיס הלון ושוב ונסע מב"ב למירון, שם שפך את ליבו לה' כמה שעות, אח"כ ירד לתחנה כדי לשוב לביתו, כמה דקות לפני שהאוטובוס מגיע פונה אליו יהודי אמריקאי, ומברר אצלו אולי במקרה הוא נוסע לב"ב, השיב לחיוב, אמר לו האמריקאי, אני ממחר כעת לשדה התעופה יש לי טיסה עוד שעתיים, אבקש ממך לסור לבית מרן שר התורה ולמסור לידו את המעטפה הזאת. מיודעינו הסכים בשמחה לעשות לו כזאת טובה, ואכן תיכף בהגיעו לב"ב התדפק על דלתו של מרן, נכנס אל הקודש פנימה וסיפר לו איך שנסע בפקודתו למירון כדי להשיג את ההתחייבות שלו ע"ס 15,000 ₪ ולפני שחזר פגש אותו יהודי אמריקאי וביקש ממנו למסור לידי מרן מעטפה זו... וראה זה פלא. מרן שליט"א פתח את המעטפה, הוציא משם צ'ק ע"ס 15,000 ₪, והעניק אותו בחיוך למיודעינו הנדהם!

שח לי בעל המעשה בעצמו: נכנסתי עם בחור צרפתי מתחזק שרצה לסגור שידוך עם בעלת תשובה בשם מיטל בת אסתר, וכתבנו על פתק את הפרטים עם השמות, מרן שליט"א העיף מבט בפתק, ואמר מה זה 'מיטל'...? אמרנו לו אולי כדאי להחליף לשם אחר במ' - מ'יכל מ'רים, אמר מרן: מ'שוגעת, מ'טורפת...! ושב לתלמודו! יצאנו מבולבלים, התחלתי לחקור את הבחור, ישבנו ברכב הוצאנו מיילים ישנים שכתבה לו, התברר, שבגלל שהוא לא יודע עברית טוב, לא שם לב שכתבה לו שהיא צורכת סמים... בירור נוסף העלה שמדובר בחילונית המתחזה לבעל"ת. (הסיפור מוסרט)

ג. עתה נביא מופת "ליטאי". על שולחן בית דינו של מרן הגר"נ קרליץ שליט"א הונחה שאלה מרתקת בדיני חו"מ. ישנו 'יקב בוטיק' יוקרתי מאד שמפעיל מרכז מבקרים, הזדמן לשם אדם חרדי המלווה בכלבו, והכלב ליקק מהיין שבאחד החביות. משרד הבריאות שהוזעק למקום גילה שהכלב נגוע בכלבת, ומכיון שיש חיבור בין כל חביות היין דרך הצינורות, נפסל כל היין היקר לשתייה והנזק נאמד במאות אלפי דולרים, הדיינים הפכו בשאלה זו ביסודיות שעות ארוכות, האם הוי גרמי או גרמא, דרך שתייה או לאו, היזק שאינו ניכר, הרבה נטו לחייבו במלא הנזק, אחד מהדיינים הזדמן לבית מרן שליט"א ושח לו את פרטי המעשה, מרן שליט"א ברגע כמימרא פסק וחתך: "פטור"...! "מדוע?" התפלא הדיין. השיב מרן: "הגמ' בראש השנה (ד,א) שואלת: 'ואי שגל כלבתא היא כלבתא בת משתיא חמרא היא?' הרי מבואר שכלב ששותה יין זהו משונה, ולדון חיוב בהיזק של משונה הוי קנס, והרי אין אנו רשאים לדון היום דיני קנסות, אם כן בוודאי שהוא פטור"...!! והנה זה ממש מופת, שהרי הגמ' עוסקת שם בענייני אגדה האם השגלתא דשם היא מלכתא או כלבתא ומביאה ראיה ממה שכתוב ששתתה יין שאי"ז כלבתא אלא מלכתא, ולשלוף פסק דין

יראת שמים

א. בפרשתן "ויהי ביום השמיני..." בלב השמחה הגדולה של חנוכת המשכן, ארע אסון גדול במיתת שני בני אהרן נדב ואביהוא על שהקריבו קטורת - אש זרה אשר לא ציוה ה'. וע"ז אמר משה אל אהרן: "הוא הדבר אשר דיבר ה' לאמר, בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד", ופרש"י: כשהקב"ה עושה דין בצדיקים מתיירא ומתעלה ומתקלס, אם כן באלו, כ"ש ברשעים, וכן הוא אומר "נורא אלקים ממקדשיך" אל תקרי "ממקדשיך" אלא "ממקודשיך" (זבחים קטו, ב), עכ"ל.

והנה פשוטו של הפס' מדבר על המורא מן המקדש, וכמו שמצינו בגמ' בב"ב (כא, א) שמקום המקדש מטיל יראת שמים גדולה על המסתופפים בו, דעל כן התקינו שיהיו מושיבין מלמדי תינוקות בירושלים, מאי דרוש "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים" ופירשו התוס' שם: לפי שהיה רואה קדושה גדולה וכהנים עוסקים בעבודה, היה מכוון ליבו יותר ליראת שמים וללמוד תורה, כדרשינן בספרי למען תלמד ליראה וגו' גדול מעשר שני שמביא לידי תלמוד לפי שהיה עומד בירושלים עד שאכל מעשר שני שלו והיה רואה שכולם עוסקים במלאכת שמים ובעבודה, והיה גם הוא מכוון ליראת שמים ועוסק בתורה, עכ"ל תוס'.

ובזה יובן מדוע על ידי מיתת נדב ואביהוא הגיעו לדרגת נורא אלקים ממקדשיך, דהנה אחד מהטעמים שמתו שנא' בהם (סוף משפטים) "ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו" ופרש"י שם שבמעמד הר סיני היו מסתכלים בשכינה בלב גס מתוך אכילה ושתייה (תנחומא), אלא שלא רצה הקב"ה לערבב שמחת התורה והמתין לנדב ואביהוא עד יום חנוכת המשכן, עיי"ש. ולכאורה צריך להבין מה הקשר והשייכות בין מה שחטאו בעת מעמד הר סיני לבין עת חנוכת המשכן.

אבל לפי דברי הגמ' בב"ב יובן היטב, שהרי ענין המקדש הוא להביא את האדם ליראת שמים ע"י עבודת הכהנים שע"ז יכוון גם הוא ליראת שמים ויעסוק בתורה, שזהו כוונת הפסוק "כי מציון תצא תורה", ולכן כשנדב ואביהוא פגמו בשעת מעמד הר סיני במה שהשיגו גילויים של תורה בלי יראת שמים מתאימה, פרע מהם ה' בעת הקמת המשכן כדי להגביר את היראת שמים אצל כלל ישראל, שעל ידי מיתתם התקיים "נורא אלקים ממקדשיך" דאז התעוררו כלל ישראל לאכול את האכילות שבירושלים מתוך יראת שמים גדולה, כשראו מה ארע לנדב ואביהוא שלא נזהרו בזה, וממילא מתוך כך הגיעו לתלמוד, וממילא נעשו על ידי כך מקושרים לתורה ביותר, באופן שקדושת המשכן השלים את קבלת התורה, ושפיר נמצא כאן הזמן הראוי להפרע מהן.

ב. ובזה יש לבאר את המשך דברי הגמ' בב"ב שם, דאמר רב לר"ש בר שילת, כשאתה מכה לתינוקות כדי לדרבנןם שילמדו תורה, תכה אותם ברצועה דקה של נעלים מכה

קטנה כדי שהתלמיד לא יזקק חלילה, ואם יועיל יועיל, ואם לאו "ליהוי צוותא לחבריה", כלומר, שלא יזרוק אותו אלא ישאיר אותו בישיבה אף שאינו לומד. והנה המהרש"א שם הסביר שאי"ז לתועלת אותו תלמיד חלש שאינו לומד, אלא לתועלת התלמידים שלומדים כי הרי הם זקוקים לחברים, וישמש להם אותו תלמיד לפחות לצוותא ולחברה, וגם שאם אותו תלמיד יזרק לחוץ עלול לגרור עימו את הטובים. ע"ש.

אמנם רש"י פירש: "אינך זקוק ליסרו יותר מדאי, ולא לסלקו מלפניך, אלא ישב עם האחרים בצוותא וסופו לתת לב", עכ"ל. וצריך להבין מה ביאור הסגולה הזאת? אמנם לפי האמור יובן היטב, כעין שדרשו בפס' "כי מציון תצא תורה", כי בבית המדרש פנימה מתוך לימוד התורה והקדושה דשם יבא ליראת שמים, ומזה גופא יגיע גם החלש לידי תלמוד. והחת"ס שם כתב: "ונראה דתקנת המלמדים נמי הוא, שיהא המלמד ירא שמים יותר בשעה שמלמד את התלמידים, כי דברים היוצאים מן לב ירא וחרד, נכנסים ללב ומלהיבים כאש בוער ביראת ה' ואהבתו, בלב הנער". עכ"ל.

ג. ומצינו בגמ' (שבת לא, א) אריכות רבה בחשיבות היראת שמים ללימוד התורה שהוא שער לתורה ואוצר לתורה: אמר רבא בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה קבעת עתים לתורה עסקת בפריה ורביה צפית לישועה פלפלת בחכמה הבנת דבר מתוך דבר ואפילו הכי אי יראת ה' היא אוצרו אין, אי לא לא, משל לאדם שאמר לשלוחו העלה לי כור חיטין לעלייה, הלך והעלה לו, א"ל עירבת לי בהן קב חומטון א"ל לאו א"ל מוטב אם לא העלית.

ואמר רבה בר רב הונא כל אדם שיש בו תורה ואין בו יראת שמים דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצונות לא מסרו לו בהי עייל, ע"כ. כלומר גם למדן עמקן, ובעל כוח חידוש נפלא וראש מבריק, לא יוכל להיכנס לתוך עומק התורה בלי יראת שמים כי אין לו את המפתח החיצוני.

ועוד שם: אמר רב יהודה לא ברא הקב"ה את עולמו אלא כדי שייראו מלפניו שנא' (קהלת ג) והאלהים עשה שייראו מלפניו... וא"ר יוחנן משום ר' אלעזר אין לו להקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד, שנא' (דברים י) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך **כי אם** ליראה וגו' וכתוב (איוב כח) ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וגו' שכן בלשון יוני קורין לאחת הן... ע"כ. ולכא' איך אומר שהקב"ה מבקש מאיתנו רק יראת שמים, הרי מצווים אנו על כל התורה? אלא שזהו הבית שער להגיע לתורה, דע"י יראת השם בא לידי תלמוד.

וגם היום רואים בחוש שהמרבצי תורה הגדולים הם אלו שיש בהם יראת שמים זכה וטהורה, ובמקום שבוערת יראת השם ניכר יותר השגת תורה בקרב התלמידים הלומדים שם. וה' יזכינו לעוד ישיבות כאלו, שבד בבד עם עומק העיון מכניסים גם יר"ש טהורה בלב תלמידיהם, דזה שער התורה.

משיב כהלכה

במדור זה מופיע שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, התשובות הנכונות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב, כל מי ששולח תשובה נכונה על השאלה נכנס להגרלה!

הפרס השבוע: 100 ₪

שאלה: האם צריך להטביל 'תבניות אלומיניום חד פעמי' המיובאים מחו"ל, שבעצם יכול להשתמש בהם הרבה פעמים, או לא?

נפסק בשו"ע (יו"ד סימן קכ סעיף א) שהקונה כלי סעודה מגוי חייב להטבילו לפני השימוש.

והנדון בתבניות אלומיניום חד פעמי, שבעצם הוא כלי גמור, ומה בכך שזורקו לאשפה אחרי שימוש בודד עקב מחירו הזול, מאידך יתכן לומר, כיון שמועד לשימוש חד פעמי מעולם לא חל עליו תורת כלי.

תשובות ניתן להעביר עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה), בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד) באחת האפשרויות הבאות:

- בטלפון 02-5377085 שעות 4 בעמדות 'נדרים פלוס', קופת 'עומק הפשט' (תשובה תכנס להגרלה)
- בפקס מספר 1532-6507823
- במייל 5047867@gmail.com

(תהגדלה על דעת רבנו המובהק)

המדור השבוע נודב על ידי ידידינו הרב חיים ויצר שליט"א לרגל הולדת בנו שיחי' בשעטו"מ יחי רצון שיזכה לגדלו לתורה ולחופה ולמעשים טובים

שם הזוכה בהגרלת הגיליון הקודם (208) על סך 100 ₪ הבחור החשוב ישראל חנניה טנדובסקי הי"ו מתכתב לב אריה קרית גת

הגעלת כלים חדשים

מריחת שומן על כלים חדשים

בעשרות השנים האחרונות נוצר תופעה חדשה במפעלי ייצור הכלים התעשייתיים, שהרבה מפעלים מורחים שומנים על הכלי בתהליכי הייצור השונים, לרידוד יעיל של המתכות, הטיבנות הכלים, הברקה וליטוש, בנוסף מורחים שומן על גלגלי המכונות כדי שיפעלו במהירות.

ולכן, מנהג רבים מישראל, להגעיל כל כלי חדש לפני השימוש, (סירים, תבניות, סכונים, מצקות, וכדומה), מאידך מנהג רבים מישראל לא להגעיל כלים חדשים. בארץ ישראל נפוץ מאוד המנהג להגעיל כלים חדשים, ואילו בחו"ל כמעט ולא קיים מושג של 'הגעלת כלים חדשים'. במאמר זה נברר, מצד המציאות ומצד ההלכה, האם צריך להגעיל כלים חדשים, או לא.

דיני הכשרת כלים

תמצית דיני הכשרת כלים, שנוגעים לכאן, כמבואר בשו"ע (או"ח סימן תנא סעיף א-ו, יו"ד סימן קכא סעיף א) ובמשנ"ב (סי"ג ג-ז); חיוב הכשרת כלים, נאמר בכלי שהשתמש בו ישראל לחמץ כל השנה וחפץ להכשירו לפסח, או בקונה מגוי כלי ישן או ספק ישן וחפץ להכשירו לישראל.

אבל הקונה כלי חדש מן השוק, אפילו כלי חרס, אין צריך לחשוש שמה השתמש בו הגוי, שאין דרך להשתמש בכלים חדשים, ומותר בלי הגעלה, ורק בקונה מביתו ואינו יודע אם השתמש בו, צריך הגעלה מספק.

אופן ההכשרה; בכלי מתכת עץ ואבן כדרך שהשתמש בו כך הכשרן - כלי שתשמישו באש בלי מים טעון ליבון, ואם תשמישו במים טעון הגעלה, וכלי חרס אין לו תקנה.

לזכרון עולם בהיכל ד'

זכות הופעת הגיליון לעילוי נשמת הגאון החסיד רבי שלמה בן רבי ירמיה ישראלי זצ"ל מרבני קרית צאנז נתניה נלב"ע בשבת קודש פרשת ויקהל שקלים כ"ה אדר א' תשע"ט ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח על ידי יבדלחט"א חתנו הגאון רבי משה מונדרר שליט"א

לתרומות ותנצחות
חייגו עכשיו 02-5377085
שלוחה 8

בגלל שמעורב בהם זכוכית וחול, אבל השומן מצד עצמו יתכן שטעמו טוב ויתכן שהכלי יפלוט את טעם השומן ללא החול, ועדיין יתכן שנסרח והתקלקל, אבל אינו כלל ברור שנבלע פגום ולכן צריך הגעלה. עוד קובעים מומחי כשרות, וכעין זה כותב הג"ר יהושע העשיל אדלר שליט"א (בספרו

וחדש החזון איש) וא"ח סימן קיט אות יט, יו"ד סוף סימן מד) שכלי מתכת חדשים שמשפשים את המתכת בשעת עשיית הכלי עם חלב (עם צירי) מומס, והמתכת חס בדרגה שהיד סולדת בו, צריכים הגעלה לפני השימוש, אלא שחדש החזון איש שם פיק הגעלה ואין צריך ליבון. אמנם החזון איש בסוף ימיו החמיר לעצמו שצריך ליבון ולא מספיק הגעלה, ולכן לא רצה להשתמש בכלי אלומיניום שצריכים הכשר (סוף ספר טעמא דקרא אות מט, ארחות רבנו חלק ג עמוד פו אות ט).

וכן כתב בשו"ת הר צבי (חלק ג יו"ד סימן קז) למרות שמושחים את הכלי בשומן ידבר אחרי או טריפה לא צריך ליבון, וטעמו כיון שבה על ידי מתיחה ושפשוף ולא על ידי האש כלל, מספיק הגעלה ולא צריך ליבון, כי לא נחשב תשמישו על ידי האור ולא קרינו ביה, כל דבר אשר נבא באש תפצירו באש (במדבר פרק לא פסוק כג).

חייבים להגעיל כלים חדשים

דעת החזו"א זצ"ל כפי שהביא הג"ר ניסים קרליץ שליט"א בשמו (חוט שני פסח פרק י ס"ק א), והג"ר שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל (הליכות שלמה פסח פרק ג ס"ק ד, מנחת שלמה תניינא סוף סימן נא), והג"ר שמואל הלוי ואזנר זצ"ל (קובץ מבית לוי חלק א עמוד לב) והג"ר ישראל יעקב פישר זצ"ל (הליכות אבן ישראל מועדים חלק א עמוד לט אות עד), והג"ר אלישיב זצ"ל (הכשרות פרק ג הערה כג) והג"ר משה שטרנבוך שליט"א (מועדים וזמנים חלק ד סימן רפב הערה א, אורחות הבית פרק י סעיף ז) בשם בדי"ץ העדה החרדית.

וכן מופיע במדריך הכשרות בדי"ץ העדה החרדית (פסח תשע"ז עמוד 192, לימות השנה תשע"ז עמוד 33) שצריך להגעיל כלים חדשים לפני השימוש, כגון כלי אלומיניום ונירוסטה וכדומה, כיון שמורחים שומנים על הכלים, צריך לחשוש שמורחים על הכל שומן אסור בתהליך הייצור (שומן של חיות טמאות, דבר אחר נבלות וטרפות). כלים חדשים הצריכים טבילה ויש עליהם גם חיוב הגעלה, יש להגעילם קודם טבילתם. ובדיעבד אם טבל לפני ההגעלה, דעת רוב הפוסקים להיתר, בפרט בכלים חדשים שהגעלתם היא רק משום חומרא.

והוסיף בחוט שני, אף שמצוי שומן מן הצומח, הכל תלוי במפעלים ובמדינות כל אחד לפי דרכו, וכל זמן שאין יודעים שנמשח בשומן שאין בו אסור צריך להגעיל את הכלים, אף שקרוב לוודאי שהשמן שמושחין הוא פגום, מכל מקום הכריע החזו"א שצריך לחשוש ולהכשירם.

אפשר לבאר את סברת החזו"א, לפי מה שמבאר במשנ"ב (סימן תנא ס"ק ג) לגבי ספק אם הגוי השתמש בכלי, שצריך הגעלה וליבון כפי תשמישו. וכיום המציאות בכלים חדשים, הוא בגדר ספק אם הכלי נמשח בשומן אסור, ומה שכתבו הפוסקים שכלי חדש לא צריך הכשר היינו בזמנם, לענין החזקה שהגוי לא השתמש בכלי חדש, אבל בזמננו שמורחים שומן בשעת ייצור הכלי, צריך הגעלה.

ולגבי מה שטענו המתירים שהשומן ודאי פגום, כותב על כך הג"ר אשר צבי לונצר שליט"א (בספרו מעדני אשר איסור והיתר סימן קס אות ח), שבייר אצל מומחה והתברר ששומנים על הכלים אינם בהכרח פגומים, ומה שאין ראוי לאכילה רק

ישועות כהן דיני הגעלת כלים סימן ח), למרות שרוב החומרים אינם מן החי, אבל כיון שרוב הכלים מיוצרים כיום בחו"ל, ובלתי אפשרי לעקוב אחרי כל המפעלים הפזורים בקצוות תבל אחרי כל תהליכי הייצור, ומחליפים מזמן לזמן את סוגי השמנים ואופני הייצור, לכן כלים חדשים טעונים הגעלה, ולכן גם אי אפשר לתת הכשר על תהליך הייצור שנעשה משמן כשר, אלא כל ההכשר הוא שהכלי עבר הגעלה וטבילה כדין אחרי גמר הייצור. לחומרא: והשיב הגרי"מ רובין שליט"א במכתבו, בעבר היו משתמשים בשומן מן החי שאינו פגום, ולכן הצריכו הפוסקים הגעלה, למרות שעל גבי הכלי הוא רק נותן טעם לפגם, הרי לכתחילה אסור להשתמש בכלי שבלע איסור שאינו פגום. אבל במשך השנים האחרונות התברר שישנם מפעלים שמושחים את הכלים בשומן שאינו מן החי, ויש מפעלים שמשתמשים בשומן מן החי אך לדעת המומחים - השומן נפגם קודם המריחה על הכלי, נמצא שבשעת הבליעה החומר פגום ואינו אסור, וממילא כלים אלו מצד הדין לא צריכים הגעלה, אמנם כל זמן שאין הכשר מסודר אי אפשר לסמוך על הספיקות, ולכן ההוראה המקובלת אצל המורים היא להגעיל את הכלים החדשים. ודע, שנתברר להדיא, שישנן גם בזמננו סוגי סירים ומחבתות הנעשים מברזל יצוק שמורחים אותם בשומן שאינו פגום!

איך מגעילים כלים חדשים?

מים רותחים בפנים ובחוץ: לשיטת הסוברים שצריך להגעיל מצינו ג' שיטות. לדעת הג"ר ניסים קרליץ שליט"א (חוט שני פסח סימן תנא סעיף א) יש להגעיל את הסיר מבחוץ ומבפנים, ויש להסיר את הנייר הדבוק עם הפירמה, אבל לא צריך להסיר את הידיות, ואם עבר ובישל ללא הגעלה המאכל מותר, אולם לאחר הבישול יש להגעיל את הסיר. וכן הורה הגרי"ש הלוי ואזנר זצ"ל (מבית לוי חלק א עמוד לב) שיכשיר את הכלים החדשים בהגעלה על ידי הכנסה למים רותחים, (מלבד אותם שיש להם הכשר שאין טעונים הגעלה). אין חיוב להוריד את הידיות, והמהדר לרפות את הידיות קודם ההגעלה תבוא עליו ברכה.

הגעלה, כי הבליעות הם בטעם פגום ולא ראוי למאכל אדם בשעה שנבלע בכלי, ומבואר ברמ"א (תורת טהאת כלל פה) ובפרי מגדים (סימן קג ס"ק יא) שכל מה שגזרו חז"ל להגעיל טעם פגום שאינו בן יומו, הוא דוקא אם בשעת הבליעה היה טעם טוב, אבל אם בשעת הבליעה היה טעם פגום לא גזרו להגעיל את הכלי. והוסיף במשנה הלכות, דדעת האוסרים לא נהירא לי, וכיון דנהגו עלמא שלא להגעיל כפי ידיעתו אם לא יחדי סגולה, היה צריך ליישב המנהג, וכל שכן בזה שההיתר מרווח ואין בו חשש כלל.

טעם נוסף להתיר הוסיף **בציץ אליעזר** (חלק יב סימן נה וחלק יח סימן מה), גם אם יש תערובת איסור מועטת, בטל בשישים בשאר החומרים המותרים, ואין כאן מבטל איסור לכתחילה כי אין כוונת המפעל לבטל איסורים. ומסיים שגם מי שרוצה להחמיר על עצמו, מספיק בעירו, ולא צריך הגעלה ביורה רותחת על האש, שלפעמים כרוך בקושי וטירחה מרובה מחמת גודל הכלי. ועוד הוסיף במנחת יצחק, שהחוס בשעת עיבוד הפחים מרחיק מהם את השומן. ועוד הוסיף **במשנה הלכות** (חלק ז סימן קיב) שהחוס הגבוה בשעת הייצור שורף את כל הבליעות האסורות, ועוד שמריחת השומן הוא דבר מועט שאינו אוסר.

השומן בכלי: הג"ר **ישראל בעלסקי** שליט"א (בספרו שולחן הלוי חלק א סימן כ), מתאר מה שראו עיניו בכמה מפעלי ייצור של סירים בשנת תשס"ב, בתהליך הייצור משתמשים פעמיים בשומן, פעם ראשונה בעת עיבוד הברזל לצורת סיר מערבים בעיסה שמנים שונים, ובה אין חשש כלל, כי אחרי שהסירים מקבלים את צורתם מחממים אותם בכבשן לוהט בטמפרטורה עצומה כ-1300 מעלות פרנהייט, כ-700 מעלות צלזיוס, הסירים יוצאים מהתנור לוהטים ואדומים, אפילו אם היו חומרים אסורים שנבלעו בכלי, ההכנסה בתנור דינה כליבונו חמור להדהיר.

השומן על הכלי: פעם שניה משתמשים עם שומן, אחרי שיצאו הסירים מהתנור והתקררו, מלטשים אותם מכל הצדדים, מבפנים ומבחוץ על ידי גופים מסתובבים, הגוף המסתובב בתוך הסיר דומה ליצמר פלדה ולא משתמשים בשום חומר עמו, אבל הצד החיצוני של הסיר מלוטש על ידי מספר גופים מסתובבים תלוי בגודל הסיר, ובכל אחד מהגופים המסתובבים מטפטים בקביעות חומר העלול להכיל עד 12% שומן מבעל חי שאינו כשר, ומחמת החוס העצום שיש שם כ-135 מעלות צלזיוס נבלע החומר בסיר. וביקש מאחד העובדים גוי, שיטעום את החומר, וטעם ואמר לו שטעמו כשמן מכוונות, כעת טעם הרב בעלסקי בעצמו ונוכח לראות כי אכן החומר פגום ונפסל מאכילה.

והעיד **במנחת אשר** (חלק ג סימן סז) בשם הג"ר **צבי כהן** שליט"א בעל מחבר ספר **הגעלת כלים**, וכן אצל מסמכים של מעבדות מוסמכות, בבדיקות שנערכו בשומנים אלו נמצא דרגת חמיצות 53 כאשר התקן הישראלי הוא עד 8 בלבד, עוד בדקו בכל רגע והכלב לא נגע בשומן זה, והרי בכל איסורי התורה פוקע האיסור כשאין האוכל ראוי למאכל

כלים גדולים במטבח ציבורי, שקשה להגעילים בהכנסה למים רותחים, ימלא אותם במים רותחים וירתיחם, עד שיגלושו על הדופן החיצונה.

מים רותחים בפנים: **בשו"ת אבני ישפה** (חלק ב סימן נח) בשם הגרי"ש **אלישיב** זצ"ל שמספיק להגעיל את הכלי מבפנים, והורה הגרי"ש אלישיב זצ"ל (טבילת כלים כהלכתה קונטרס פסקי הגרי"ש אות טו) למרות שמבואר **בשו"ע** (יו"ד סימן קכא סעיף ב) שהטבילה היא דוקא אחרי ההגעלה, מכל מקום בכלים חדשים אפשר לטבול קודם ההגעלה.

הרתחה: לדעת הג"ר **שלמה זלמן אויערבאך** זצ"ל (הליכות שלמה הלכות פסח פרק ג דבר הלכה ד ארחות הלכה 12) מספיק ליבון קל שדינו כהגעלה, וכך יעשה מכניס מעט מים בכלי (שלא ישחיר הכלי), וירתיחנו על האש כחצי דקה או יכניסו לתוך תנור לוהט, עד שיתחמם כל הכלי משני הצדדים לדרגת חום של ליבון קל בשיעור שהיד סולדת בו. לחלופין יכניסו כוס מים בכלי על האש, וימתין עד שירתחו ויעלו, ואז ודאי יזל הכלי מגיע לשיעור של 100 מעלות צלזיוס, שזה כשיעור שיעלה אבנעויות. אבל אם מרתיח כלי מלא מים, יתכן שאינו מכשיר את הכלי, כי פעולת החימום רק מרתיחה את המים שבכלי, ולא מפליטה את הבליעות האסורות, ודוקא בכלי ריק לגמרי, או שיש בו מעט מים, מועיל להכשר.

לא צריך להגעיל כלים חדשים

דעת הג"ר **יצחק יעקב וויס** זצ"ל (מנחת יצחק חלק ד סימן קיב, לגבי נייר אלומיניום), והג"ר **יעקב בלויא** זצ"ל (כפי ששמעתי מתלמידיו), והג"ר **מנשה קליין** זצ"ל (משנה הלכות חלק ז סימן קיב), והג"ר **אליעזר יהודה וולדנברג** זצ"ל (ציץ אליעזר חלק יב סימן נה וחלק יח סימן מה), והג"ר **ישראל בעלסקי** זצ"ל (שולחן הלוי חלק א סימן כ), והג"ר **אשר וויס** שליט"א (מנחת אשר חלק ג סימן סז), שלא צריך להגעיל כלים חדשים ומותר לכתחילה להשתמש בכלים חדשים בלי

עדכוני הלכה

הגעלת כלים למהדרין...

כבר ההור"ר המשנ"ב (סימן תנב ס"ק ח) שבדיני הגעלה כלים יש הרבה פרטי דינים ויש מהם שמעכבים אף בדיעבד, ראוי להעמיד אצל הגעלת כלים, בעל תורה הבקי בדיני הגעלה.

כיום אפשר דרא ומצוי הרבה הגעלות כלים למהדרין, שהמגעלים בקאים בהלכות ההגעלה, ובערים החרדיות יש הרבה מוקדים בפקוח ועדי כשרות מהודרים.

***

לגבי כלים חדשים, הוראת הפוסקים למעשה, להכין דוד מיוחד לכלים חדשים, כי אם יעלים בדוד הרגיל של הכלים הישנים, מגרע יותר, כי נכנסים כל הבליטות שודאי היו אסורות, לכלי שבחזקת היתר, וכל הגעלה בכלים חדשים הוא רק לחומרא לסלק את ספק החששות.

אדם, ורק בפסח צריך שיהיה נפסל מאכילת כלב, ושומנים אלו אינם ראויים לאכילת כלב ובוודאי אינם ראויים לאכילת אדם, ועוד שמתממט והולך השימוש בשומן מן החי, ובחלק גדול מהמפעלים משתמשים בשומן צמחי, אך לא עלה בידו לברר אם מדובר ברוב או במיעוט, ומכל מקום מידי ספק לא יצאנו, ולכן אין צריך להכשיר כלי נירוסטה חדשים, ומותרים לכתחילה בשימוש בלי הגעלה.

בשיחה עם מומחה הכשרות הרב יהודה שרשבסקי הי"ו ומומחי כשרות נוספים הם קובעים, גם אלו שהצריכו הגעלה בעבר, זה היה רק בתקופות קודמות, שהמפעלים היו מורחים שומן מן החי, והיה מסתבר החשש אולי השומן מופק מ'נבילות וטריפות' וידבר אחר, אבל בשנים האחרונות, בדרך כלל משתמשים רק בשומן מן הצומח מחו"ל, או שומן שנעשה מנפט וחומרים כימיים אחרים, שלא מצוי בהם חששות כשרות, והחומר פגום ואינו ראוי למאכל כלב, ולכן כיום בעקבות שינוי המציאות אין חובה להגעיל כלים חדשים.

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- מה צריך להכשיר: כלי חמץ שרוצה להשתמש בו בפסח טעון הגעלה. כלי משוח בשומן אסור. צריך להגעילו. הקונה מגוי כלי ישו, או ספק ישו, טעון הגעלה. הקונה כלים חדשים מהגוי כשאינו חשש מריחה בשומן אסור. לא צריך להכשירם, שבחזקת שלא השתמש בהם אדם.
- אופן ההכשרה: היסוד הוא כבולעו כך פולטו, כלי שתשמישו באש טעון ליבון, כלי שתשמישו במים טעון הגעלה.
- כלי משוח בשומן אסור, לכאורה היה צריך ליבון ולא מספיק הגעלה, כי האסור נבלע על ידי החום בלי מים, אולם חידשו החו"א והרהר צבי שמספיק הגעלה ולא צריך ליבון. והחו"א לעצמו חשש בסוף ימיו שצריך ליבון.
- צריך הגעלה: יש אומרים שכיום צריך להגעיל כלים חדשים מבפנים ומבחוץ קודם השימוש או לקנות כלים עם הכשר, מחשש שמרוחו עליהם שומן אסור מן החי, אף שיתכן שהטעם פגום ונפסל מהאכילה, ומכל מקום לא צריך להסיר את הדיות לפני ההגעלה. עבר ובישל בכלי חדש קודם הגעלה, המאכל מותר, ויגעיל את הכלי כעת. ויש מקילים שמספיק הגעלה מבפנים, ויש אומרים שדי ליבון קל וזיתת את הכלי במעט מים. ויש אומרים שמצד הדין לא צריך, אך כל זמן שאין פיקוח מסודר צריך להגעיל.
- סדר ההכשרה: כלי שטעון הגעלה וטבילה, צריך להטבילו דווקא אחרי ההגעלה. ובדיעבד אם הטביל לפני ההגעלה, דעת רוב הפוסקים שכשר ולא צריך לחזור ולהטביל. וכן הדין בכלים חדשים שלכתחילה יטביל רק אחרי ההגעלה, ויש אומרים שבכלים חדשים מותר לכתחילה להטביל לפני ההגעלה.
- לא צריך הגעלה: יש מקילים שלא צריך להגעיל כלים חדשים, ומותר לכתחילה להשתמש בכלים לפני ההגעלה, כי זה חשש רחוק מאוד שיש בו טעם איסור שבדרך כלל השומן מן הצומח או מנפט ולא מן החי, וגם אם יש איסור ודאי נפגם הטעם, ונשרף מחמת החום, ובטל בשישים, ואינו בן יומיו, והסיר עשוי להשתמש בשפע.

נושא הגיליון הבא:

האם צריך להטביל תבניות אלומיניום חד פעמי?

הגיליון נועד לעזור את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

אפשרות להנצחה לע"נ, לרפ"ש, וכדומה.

ניתן לשלוח רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס'

'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

גיליון שבועי

שיעורים וימי עיון

מוקד למענה הלכתי

בידורי הלכה אקטואליים

קו הילכתא

חוברות הדרכה

מוקד הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי

קו הילכתא

02-5377-085

5047867@gmail.com

פקס: 02-6507823

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...

בחור שהשתכר והתעורר בליל שבת סמוך לחצות אם מתפלל תשלומין של מנחה לאחר חצות

בשבת (כמבואר בשו"ע סי' ק"ז ס"א ובמשנ"ב סי' ק"ח סקל"ג). אך באמת משמעות המשנ"ב שהכריע לעיקר הדין דהפסק אינו מעכב בדיעבד ורק מהיות טוב כתב דראוי להתנות בנדבה כד' הא"ר ופמ"ג, ולפ"ז פשוט דבשבת יתפלל אע"פ שאינו יכול להתנות בנדבה, וכ"כ בספר אשי ישראל פ"ל הערה כ"ז.

עוד יש לדון דהשאלה הנ"ל היתה לאחר חצות לילה, והנה במשנ"ב סי' ק"ח סקט"ו הביא פלוגתת הא"ר ודה"ח ופמ"ג אם יש תשלומין למנחה לאחר חצות לילה ולא הכריע, וא"כ לכאור' מספק א"א להתפלל, ואם היה זה בחול היה יכול להתפלל בתנאי דנדבה, דאם איננו מחויב הרי זו תפלת נדבה (כמש"כ במשנ"ב שם סקל"ג לענין תשלומין דבכל ספיקא דדינא מתפלל בתנאי דנדבה), אולם בשבת אין תפלת נדבה (כמבואר בשו"ע סי' ק"ז ס"א ובמשנ"ב הנ"ל) וא"כ אינו יכול להתפלל מספק.

אולם הנה הוסיף המשנ"ב וכתב 'וע"ש בדה"ח מה שכתב עוד בזה להלכה', ושם בדה"ח הוסיף לחדש דאם התפלל ערבית לאחר חצות חייב בתשלומין של מנחה כיון שעוסק אז בתפלה ורק אם התפלל ערבית קודם חצות אין לו תשלומין של מנחה לאחר חצות.

והנה בניד"ד אמר השואל שהתחיל שמו"ע קודם חצות וסיים לאחר חצות, ולכאור' שפיר דמי כיון שסו"ס הרי הוא עוסק אז בתפלה, אבל נראה לדון בזה בהקדם ל' הדה"ח; 'הא דמשלים התפלה שהפסיד היינו דוקא בזמן תפלה אבל בשעה שאין זמן תפלה לא, כגון אם לא התפלל ערבית יתפלל שחרית שתים רק עד ד' שעות שהוא זמן הראוי (ונוטל שכר תפלה בזמנה) אבל אח"כ כשעברו הד' שעות שוב לא היה זמן תפלה (דהא אינו נוטל שכר

הוי עובדא בבחור שהשתכר ונרדם בפורים דמוקפין בערב שבת והתעורר בליל שבת סמוך לחצות ומיד התפלל ערבית ואח"כ נזכר שלא התפלל מנחה בערב שבת ושאל האם יש לו דין תשלומין כדין מי שלא התפלל בשוגג או דדינו כמזיד הואיל והשתכר לאחר שהגיע זמן מנחה.

והנה במשנ"ב סי' צ"ט סק"ו כתב דאפי' אם התחיל לשתות לאחר שהגיע זמן התפלה מ"מ אם היה סבור מתחלה שיהיה לו שהות להתפלל בדעה מיושבת לאחר שיפוג יינו ואח"כ נמשך במשתה ושכח מהתפלה שוגג מיקרי ורק אם ידע בוודאות כשהתחיל לשתות שלא יוכל להתפלל אח"כ עד שיעבור הזמן נחשב מזיד ואין לו תשלומין, וכ"כ בערוה"ש סי' ק"ח ס"ה 'אם כשישב לשתות בדמיונו שלא ישתכר ונשתכר ועבר הזמן הוי אונס, כללו של דבר שלבד מזיד גמור הוי בכלל שוגג או אנוס או מוטעה'. ולפ"ז מסתבר דבאופן המצוי אינו נחשב כמזיד, דאף שפעמים רבות אם יתבונן בעצמו בתחילת השתיה יזכר שקרוב לודאי שלא יוכל להתפלל מנחה בזמנו מ"מ באופן המצוי איננו מתבונן וסומך שיוכל להתפלל אע"פ שאין לו על מה לסמוך, ואף שחוסר אחריות יש כאן מ"מ אינו בגדר מזיד (ועי' ל' המשנ"ב סי' ק"ח סק"ג 'כיון שלא ביטל התפלה בשאט נפש' יש לו תשלומין).

אולם במקרה הנ"ל היו עוד ב' פקפוקים; חדא שהיה הפסק בין תפלת ערבית לתפלת התשלומין, ובמשנ"ב סי' ק"ח סקט"ו הביא פלוגתת האחרונים אם הפסק מעכב בזה או לא (ויסוד הנידון אם תקנו חז"ל תפלת תשלומין רק בשעה שעוסק בתפלת החובה), ובסוף דבריו כתב בשם הא"ר ופמ"ג דראוי להתפלל בתנאי דנדבה, כלומר שיתנה דאם איננו מחויב הרי זו תפלת נדבה, אמנם בניד"ד דמיירי בשבת משמע בפמ"ג שם דאינו יכול להתפלל מספק לפי שאין תפלת נדבה

תפלה בזמנה), אמנם אם גם שחרית לא התפלל עד אחר ד' שעות יתפלל אז שתיים כיון שעוסק בתפלה, וה"ה אם שכח להתפלל מנחה מתפלל מעריב שתיים עד חצות דהוא זמן הראוי שקבעו חכמים אבל אחר חצות לא ישרים, אך אם לא התפלל מעריב קודם חצות דאז קי"ל דביעבד יתפלל אחר חצות לכן כיון שעוסק בתפלה יתפלל ג"כ תפלת תשלומין עכ"ל. [ובמשנ"ב הנ"ל הביא דברי הדה"ח לענין תשלומין של ערבית בבוקר לאחר ד' שעות וכתב שהוא דבר חדש שלא נזכר בשארי אחרונים דאף דלא חשיב זמן תפלה מ"מ אם מתפלל אז שחרית יכול להשלים גם ערבית כיון שעוסק בתפלה].

ובהמשך דבריו האריך הדה"ח לבאר מקור דבריו מדברי הרשב"א שהביא הב"י סי' ק"ח וז"ל; 'ומיהו דוקא בזמן תפלה (יכול להתפלל תשלומין) לפי שכיון שהוא זמן תפלה והוא עוסק בתפלתו חוזר ומשלים מה שטעה בתפלותיו אבל שלא בזמן תפלה לא, שאם לא כן מאי מתפלל ערבית שתיים ומתפלל מנחה שתיים דקאמר, לימא טעה ולא התפלל שחרית קודם חצות חוזר ומתפלל לאחר חצות אי נמי טעה ולא התפלל מנחה חוזר ומשלימה כל הלילה הוה ליה למימר עכ"ל. ובמשנ"ב הנ"ל הביא פלוגתת האחרונים בכוונתו, אם כוונת הרשב"א לומר דאין תשלומין אלא בסמוך לתפלת החובה בלי הפסק, דרך כשעוסק בתפלת החובה יכול להוסיף תפלת התשלומין, או דכוונתו לומר דאין תשלומין אלא בזמן הראוי לתפלת החובה ובא למעט לאחר ד' שעות בבוקר או לאחר חצות לילה דאינו זמן הראוי לכתחילה לתפלה. [וגם לדרך זו יסוד הדברים חד הוא, דכל זמן התפלה עוסק בתפלה קרינן ביה כמש"כ הא"ר סק"ד, וכן מבואר מדברי המשנ"ב סק"ז שביאר עפ"ד הרשב"א הדין דאם התפלל תשלומין קודם החובה לא יצא לפי שדין תשלומין הוא רק אחר שהוא עוסק בתפלתו, ובע"כ דטעם זה נכון לפי ב' השיטות בביאור דברי הרשב"א].

אולם הדה"ח עשה פשרה בין השיטות וביאר דמש"כ הרשב"א 'שכיון שהוא זמן תפלה והוא עוסק בתפלתו חוזר ומשלים' או או קאמר, דבין אם הוא זמן תפלה ובין אם הוא עוסק בתפלתו משלים, וע"ש שהאריך להכריח כן בכוונת

הרשב"א, וזה מקור חידושו הנ"ל דאין תשלומין לאחר ד' שעות או לאחר חצות לילה משום דלא חשיב זמן תפלה אבל אם הוא עוסק אז בתפלה מהני.

ובפשוטו עולה מדברי הדה"ח דיש ב' דינים שונים של תשלומין, חדא בזמן תפלה והשני כשעוסק בתפלה, ונראה דיש נפ"מ ביניהם לענין הפסק, דהא דהכריע המשנ"ב לעיקר דיש תשלומין אף כשהיה הפסק בין התפלה העיקרית לתפלת התשלומין זהו רק כשמתפלל בזמן הראוי לתפלה, אבל לאחר חצות שאינו זמן הראוי לתפלה לפ"ד הא"ר ודה"ח אלא שחידש הדה"ח דיש עוד דין תשלומין אם עוסק אז בתפלה, בזה לכו"ע לא מהני אלא כשהסמך תפלת התשלומין לתפלת החובה ולא היה הפסק ביניהם. ולפ"ז עולה דבניד"ד אין לו תשלומין כיון שהיה הפסק לאחר תפלת החובה.

אולם באמת נראה דזה אינו, דאין כוונת הדה"ח דיש כאן ב' דינים שונים של תשלומין, חדא בזמן תפלה והשני כשעוסק בתפלה, דודאי קשה להעמיס כ"ז בדברי הרשב"א, ועוד דא"כ נמצא דאם סיים ערבית סמוך לחצות ולא עשה הפסק יוכל להתפלל התשלומין אף לאחר חצות ולא משמע כן כלל [וכ"ה להדיא בפמ"ג מ"ז סק"ג דאם סיים שחרית סמוך לסוף ד' שעות אינו יכול להתפלל תשלומין של ערבית לאחר ד' שעות אף שלא עשה הפסק ביניהם], אלא כוונת הדה"ח מבוארת בלשונו שם דיסוד הדברים חד הוא דבעינן זמן תפלה כמו שהקדים הרשב"א, אלא דכל שעוסק בתפלה לאחר ד' שעות או לאחר חצות שוב הוי אז זמן תפלת שחרית ומעריב, עכ"ד. [ויתכן להוסיף בביאור דבריו, דאפשר דגדר הדין הוא 'מתפלל ערבית שתיים' כל' הגמ' אשר מזה דקדק הרשב"א דבעינן זמן הראוי לתפלת החובה, ויש לבאר דגדר הדין הוא דאין תפלת התשלומין מצטרפת לתפלת החובה להיחשב שהתפלל ערבית שתיים אא"כ התפלל שניהם באותו זמן הראוי לתפלת החובה לכתחילה או באותו זמן הראוי לה בדיעבד, אבל אם התפלל החובה בזמן הראוי לכתחילה והתשלומין בזמן הראוי בדיעבד אינם מצטרפים]. ולפ"ז עולה דאף אם עשה הפסק לאחר חצות יכול להתפלל

הלכה קמא סי' רל"ה סק"ה (עמ' רמ"א), וגם בד' המשנ"ב יש להעיר שלא הביא כלל דין זה במקומו בסי' רל"ה אלא רק ברמז בהל' תשלומין, ומשמע דאי"ז עיקר לדינא, וכן שמעתי מהגאון רבי נתן קופשיץ שליט"א שיש לנקוט לדינא דלא כד' הא"ר ודה"ח בזה.

אולם במשנ"ב סי' רל"ה סקכ"ד משמע קצת שנקט לדינא גם לענין מעריב שאין לאחרה אחר חצות, [והוא נוגע לבתי כנסיות שקובעים מנינים עד סמוך לחצות שיש לראות שיספיקו גם להתחיל שמו"ע קודם חצות ולא רק ק"ש]. וכן משמע קצת בל' הח"ח במחנה ישראל פ"ח דין ה'; 'ולענין זמן ק"ש של ערבית ותפלתה פשוט הוא דמכיון שבא הזמן צריך תיכף לקיים וכו' ועכ"פ אסור לאחרה יותר מחצות. עבר ואחרה אפילו במזיד לא נפטר עי"ז וקורא ק"ש עם כל ברכותיה ומתפלל עד עלות השחר'.

וכן ראיתי בספר אבני ישפה תפלה פי"א הערה 14 שכתב דעדיף להתפלל ביחידות קודם חצות מלקרא ק"ש קודם חצות ולהתפלל בציבור לאחר חצות, וכתב שהסכים עמו הגריש"א זצ"ל, וכ"כ בספר אשי ישראל פכ"ח הערה נ"ב בשם הגר"ח ק שליט"א, וכ"כ בשו"ת אור לציון ח"ב פט"ז ס"ט. ובספר הליכות שלמה תפלה פ"ח סק"ג כתבו בשם הגרש"א זצ"ל דהנמצא בנסיעה עד חצות עדיף שיתפלל ערבית מיושב בנסיעה קודם חצות מלהתפלל בעמידה לאחר חצות. ושו"ר בהערות למשנ"ב סי' רל"ה בהוצאת דרשו שהביאו כמה דעות בכ"ז, וצ"ע.

עוד יש לעורר דאף אם יש איסור לאחר ערבית לאחר חצות מ"מ עדיין הוא חידוש לומר דלא חשיב זמן תפלה לאחר חצות לגבי תשלומין, דסו"ס לא הוי דין בעצם זמן התפלה דמסתיים בחצות אלא רק איסור מדין הרחקה ואריה הוא דרביע עליה, ולא דמי לד' שעות ביום דהוי מדין זמן תפלה, דתפלה בזמנה הוא רק עד ד' שעות ואח"כ לא הוי בגדר תפלה בזמנה כדביאר בב"י סי' פ"ט, וכן תמה בערוך השלחן סי' ק"ח ס"ד, וע"ע בספר בירור הלכה שם. ומכל האמור נראה דיש מקום להקל בניד"ד שיוכל להתפלל תשלומין.

אולם לפי האמור נראה לדון דאם התחיל להתפלל קודם חצות וסיים לאחר חצות לא מהני לאשוויי לזמן זה כזמן תפלה לענין תשלומין, דהנה לענין שחרית ומנחה דעת רוב האחרונים דאם התחיל התפלה קודם זמנה וסיים לאחר זמנה לא יצא (וכ"ה במשנ"ב סי' קכ"ד סק"ז וסי' רל"ג סק"ד), אולם לענין ק"ש דאסור לאחר חצות כתב בא"א מבוטשאטש תנינא סי' רל"ה ס"ג דמותר להתחיל קודם חצות ולסיים לאחר חצות לפי שטעם האיסור הוא כדי להרחיק את האדם מן העבירה כמבואר במתני' ריש ברכות משום הרחקה ולזה סגי שיתחיל בזמנה, ולפ"ז ה"ה לענין תפלת ערבית הוא כן, ונמצא דגדר הזמן הראוי לערבית לכתחילה הוא להתחיל התפלה קודם חצות, ולפ"ז מסתבר דלא נעשה ע"י תפלתו זמן תפלה לאחר חצות לפ"ד הדה"ח אלא באופן שהתחיל התפלה לאחר חצות אבל אם התחיל קודם חצות ועשה לכתחילה כדין אין נפ"מ כלל מתי סיים התפלה ולא מהני סיום תפלתו לאשוויי זמן תפלה לאחר חצות לענין התשלומין. ועולה לפ"ז דלפ"ד הא"ר והדה"ח אינו יכול להתפלל תשלומין בניד"ד.

אולם לדינא אף שהמשנ"ב לא הכריע בפלוגתת הא"ר והדה"ח והפמ"ג מ"מ עיקר דינם של הא"ר והדה"ח הוא חידוש מופלג, ובתרתו, חדא דלא מצאנו בשום מקום דזמן תפלת ערבית הוא עד חצות, ובכ"מ נזכר דין זה רק לגבי ק"ש, וכן מפורש בדברי רבינו יונה ברכות יח: מדפי הרי"ף ושו"ת הרשב"א ח"א סי' רס"ט בהא דאמרו תפלת הערב אין לה קבע דנכלל בזה שאין לה זמן קבוע אלא זמנה כל הלילה ועל זה אמרו בגמ' תפלת הערב אין לה קבע שהרי איברים ופדרים שלא נתעכלו מבעוד יום קרבין והולכין כל הלילה ע"ש, ובגמ' שבת י. ערבית כיון דכולא ליליא זמן ערבית וכו', ובצל"ח ברכות כו: ד"ה שהרי דן בזה ונקט לעיקר דזמנה כל הלילה, וכן דקדק הפמ"ג שם מל' הרמב"ם, ובקרבן אורה ברכות שם ושנות אליהו ריש ברכות בשם הגר"א ובצל"ח שם הקשו אמאי לא גזרו גם על ערבית כמו על ק"ש וביארו בכמה אופנים, ועכ"פ מבואר שנקטו בפשיטות דלא גזרו לענין תפלת ערבית, והאריך בזה בספר בירור

{ אז נדברו }

פרשת שמיני תשע"ט | גליון מספר: 414 | לסדר: "ורא אליכם כבוד ה'..."

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל,

להערות והערות:

a8447168@gmail.com

ניתן להשיג עלונים יחידים מידי
שבוע בבני ברק ברחוב חזון איש
34 (פינת דסלר מ' דייפוס)
0527117271

ובר' הרב גנחובסקי 26 קומה א'
קרית הרצוג.

גיליונות יחידים **ביושלים**
בר אילן 39 קומה א'

ובביתר עילית רחוב החוזה
מלובלין 19/3

להשתתפות בחוצאות הגליון:

בבנק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדרים פלוס"

"קהילות"

בטלפון:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

מה התנאים להצבת מערכת כיפת ברזל שמימית...??

ידידי היקר... אתה שאנחנו נפגשים מידי פעם שם מחוץ לשטיבלאך... אתמול פטפטנו קצת אודות הפוליטיקה המדינית... מה יהיה עם ההסלמה ברצועת עזה... ואז בנדיבות ליבר רצית להראות לי מהאייפון שלך כמה סרטונים מהפגיעה הישירה וכו'... ואני לא הסכמתי להסתכל בסמארטפון שלך!!! ויש לציין שאתה לא אהבת את הצדקות היתירה שלי!!! אבל המשכנו לפטפט ואז אני טענתי שהחמאס בסה"כ צודק... נכון אמנם שנשלחו רקטות לגוש דן וזה הסלמה לכל הדעות... אבל סו"ס החמאס טוען בתוקף שזה לא הוא!!! החמאס אמר בצורה מפורשת שזה סתם כמה מחבלים אלמונים שפועלים על דעת עצמם... וההנהגה לא לוקחת עליהם אחריות... א"כ באמת למה ההנהגה של החמאס צריכה לסבול בגלל אלמונים חסרי אחריות?? למה מגיע ליו"ר החמאס שיהרסו לו את הבית בגלל אלמונים שפועלים על דעת עצמם?? ככה אני טענתי. ואתה התעצבנת עלי... מה פתאום!!! החמאס צריך לקחת אחריות גמורה!!! הוא ההנהגה השולטת!!! וממילא הכל תלוי בו... ולכן הוא צריך לישא בכל התוצאות... אין ויתורים... חייבים להיכנס קרקעית לעזה ולהרוג את כל הבכירים של החמאס... ככה אתה טענת... ואני שתקתי... כי אתה צודק...

אבל!! יש לי משהו לטעון לך: לפני כמה שבועות אתה הגעת אלי כועס. כולך אדום מרוב עצבים. למה הרבנים נכנסים לי לחיים?? מה אכפת להם שיש לי מכשיר לא כשר?? מה זה עניינם?? מה אכפת להם שאני מפעיל קו וואצפ עם מתיחות ונייעס... מה הם מתעורבים לי בחיים?? מה הקשר לא לקבל את הילד שלי לחידר ולעשות עלי סקציות בגלל שיש לי מחשב לא מסונן בבית... מה אתם נכנסים לי לחיים?? מה זה החפירה הזו בתוך החיים של הבן אדם?? ואני עומד ושואל אותך: תסביר לי מה ההבדל בין לבין האלמונים האלו ברצועת עזה?? כשמדובר באלמונים מרצועת עזה שיוצאים עם חמור לחצר הבית שלהם ומשם יורים פצצה ובורחים... אתה טוען בתוקף שההנהגה חייבת להיכנס להם לתוך הבית ולטפל בהם כהוגן ולקחת עליהם אחריות... ואילו אתה... הרי אתה אותו דבר בדיוק... אתה גם אלמוני... פועל על דעת עצמך... יושב לך בבית... ומשם אתה מפעיל תוכן הרסני... חסר רסן... ומלא בלכלוך ולשה"ר שהורס את נפש בנינו ובנותינו... ואתה רוצה שההנהגה תשתוק ותכיל אותך!!! אם ככה... מה אתה רוצה מהחמאס?? מה אתה רוצה מיו"ר החמאס אסמאיל הנייה...?? למה מהם אתה דורש שיקחו אחריות על "מכה רעהו בסתר" ומאיתנו אתה דורש שנשתוק??

את המסר הזה מאוד חשוב שנפנים!!! כעת... כשאנחנו עומדים מול טרור פרמטיבי... שכל ילד מרצועת עזה יכול לקום בבוקר ולזרוק חומר תבערה מסוכן... ואין לך מה לעשות נגדו... אתה עומד אובד עצות... והיחיד שאתה יכול לחבט בו ולנהל איתו משא ומתן זו ההנהגה!!!

המפה הבטחונית הלא פשוטה הזו היא בסה"כ בבואה של ההתמודדות של הממסד הרוחני שלנו: **זה בדיק אותך דבר!!!** אנחנו נמצאים במצב שלא היה בדורות הקודמים... אנחנו חשופים היום לכל העולם... וכל בן אדם לא סימפטי יכול לפעול על דעת עצמו ולהכניס מסרים הכי קלוקלים לכל בית יהודי ואף אחד לא יכול למנוע ממנו את זה... וכמה שהממסד וההנהגה יכולה איכשהו להצר את צעדיו של אותו אחד... אז דבר ראשון: אנחנו צריכים לגבות אותה... (בדיק כמו שאנחנו דורשים להבדיל מהחמאס שיטפל בפורצי הגדר שלו...) **אבל יש עוד משהו:**

פשוט להבין את העניין: ידידי היקר... תבין את המפה הבטחונית הרוחנית שלנו... אבינו שבשמים מוכן לשמש לנו ככיפת ברזל... כי ה' אלוהינו מתהלך בקרב מחניך להצילך ולתת אויבך לפניך... אבל יש לו תנאי: והיה מחניך קדוש!!! הקב"ה דורש סטריליות!!! אבינו שבשמים רוצה שנהיה נקיים... שלא נהיה מלוכלכים... שלא נהיה מחוברים לכל הטינופת שמסתובבת בעולם... רוצה דוגמא קלאסית של טיפופת?? צא ולמד מההתנהלות של ראשי המפלגות החילוניות שמגוששים אחד בשני... וכל אחד מטיח בשני את כל הטינופת ואת כל הלכלוך האפשריים... ואנחנו לא באים אליהם בטענות... הם חילונים... הם מופקרים... אף פעם הם לא למדו מוסר... יתמו חטאים מן הארץ... אבל לנו יש תורה... ואנחנו לא יכולים להיות כאלו... זה לא בא בחשבון!!! אבא שבשמים לא מסכים שיהודי שיש לו תורה יראה ככה... זה ברור לך או לא ברור לך?? ואם חלילה וחס זה לא ככה... אם כל אחד מלכלך ומוציא את כל חלאת המין האנושי שלו... שבדרך כלל זה נעשה שם ברשת... הרי חלילה וחס "ולא יראה בך ערוות דבר ושב מאחריך"!!!

אם חלילה וחס קרה שהייתה ביום שני פגיעה ישירה וכיפת הברזל לא יירטה אותה... יהודי מאמין מבין שה"כיפת ברזל" פה שלא יירטה... זה לא הכיפת ברזל של צבא הגנה לישראל... (כי אחת הייתי מתגייס לצה"ל... כדי להושיט יד... כדי שפעם הבאה לא יקרה כזה מחלל) אלא זה כיפת ברזל של "כי ה' אלוהינו מתהלך בקרב מחניך להצילך..." ואם קרה ולא הייתה הצלה... אז כנראה שנראה חלילה ערוות דבר ואז נתקיים ושב מאחריך... וכל אחד מאיתנו אחראי על הכיפת ברזל הזה!!!

כל אחד מאיתנו אחראי על "והיה מחניך קדוש"!!! אנא ממך יהודי יקר: תגלה אחריות אישית... תפסיק לחשוב שאתה יחיד... אתה חלק מכלל ישראל... וכשאתה מפקיר את עצמך ומכניס לבית שלך ערוות דבר... הרי אתה מסכן את כולנו... כמו שהילד הערבי שזורק בלון גז יודע שהוא מסכן את כל רצועת עזה בהסלמה... ככה כל יהודי שמתנכר לאביו שבשמים ומכניס ערוות דבר לתוך המחנה... הרי הוא מסכן את כל כלל ישראל בהסלמה ובשריפת קשרים עם אבינו שבשמים... אנא ממך... תגלה אחריות ציבורית... כלל ישראל צריך שמירה עכשיו... אי אפשר לדעת מה ילד יום... תעשה בדק בית ותבדוק את המרחב המוגן שלך הם הוא שמור מערוות דבר... האם הוא תחת ההגנה של כיפת ברזל של אבינו שבשמים... אנא... קח אחריות...

הודעה:

משבוע הבעל"ט לא יצאו גיליונות מודפסים
במוקדים הרגילים,
עקב היציאה לימי בין הזמנים,
הגיליון המודפס הבא, יצא אם
ירצה ה' לשבת פרשת אמור
בברכת פסח כשר ושמח וצאתכם ובואכם
שלום לכל בחורי הישיבות.

--

גם בימי בין הזמנים ניתן להשיג גיליונות
בבודדים במוקדים אלו בלבד, כדלהלן:
בני ברק קיבוץ גלויות 9
בני ברק חז"א 34 (פינת דסלר מוש' דרייפוס)
ירושלים, רח' עמנו 20 (מש' אלה)

הודעה:

ניתן לקנות את החוברת
בשוי לירושלים, העוסקת
בענייני קרבן הפסח בבית
חיינו (וגם בתוככי מצרים)
בפלא': 0548446691
כמו כן ניתן להשיג חוברת זו אצל
הנציגים הממונים שבישיבות.
ניתן להשיג במוקדי המכירה כדלהלן:

ירושלים:

מרכז העיר: רחוב נחמיה 10.
בית וגן רח' הרב פרנק 29 קומה ב'
נווה יעקב- 0527171721
רמות- רובין 47 קומה ב'
רויממה: חמ"א 31. 0527682281

ביתר עילית גבעה ב' אזור רמי לוי 0548450998

בני ברק: קבוץ גלויות 9

משפחת בויס רחוב השלושה 11.
חז"א 34 (פינת דסלר מוש' דרייפוס) 0527171721 (ניתן
לקבל גיליונות יחידים מידי שבוע בכתובת זו)

בית שמש: נהר הירדן 9 רמה ב', מוש' צוויבל.

אשדוד- 0504120311

אלעד- 0548418684

קרית ספר: מרומי שדה 3 0527174781

ברכפלד- 0533109169 (כולל עטרת שלמה)
גרין פארק- 0527644795

אופקים: שפירא 0534112035

נתיבות- 0548473542

צפון:

חיפה: הדר, שכמולית רחוב ביתר.

נווה שאנן: חנייתה 81 מוש' זלושינסקי

רכסים: הורדים 4 א' מוש' קריצלר לתאם 0548413410

כרמיאל- 0527136165 משפחת שטיימן.

צפת- 046970339

חדרה: מוש' קדושי 058-3265912

נצרת עילית הר יונה- ויזר 054-8431731

למה הפרה מטמאת דווקא את הטהורים המתעסקים בה...???

אני רוצה לשתף אותך בגילוי לב... בהתלבטות מוסרית שהייתה לי בתקופה האחרונה... מסתמא לא שמת לב... אבל פעם הייתי כותב הרבה בגיליון זה נגד האינטרנט... עד שפתאום הפסקתי... במשך תקופה מסוימת לא כתבתי נגד האינטרנט... מה קרה?? למה הפסקתי?? אני אספר לך בגילוי לב... אני הייתי כותב הרבה מאוד נגד האינטרנט... ובצדק!!! כי אני חושב שזה האויב הגדול והמר ביותר של הדור שלנו!!!! וצריך לכתוב על זה ואסור להפסיק לכתוב על זה!! אבל!! ברוך ה' יש עדיין אנשים בדורנו שמנותקים מזה לגמרי ולא מבינים על מה יצא הקצף... למה צריך לדבר על זה כל הזמן... ואני כל הזמן נמצא בעמדת התגוננות... ומסביר להם עד כמה שזה כן האסון הגדול של דורנו... והם מתנווכחים איתי... הם מנסים להוכיח לי ש... שלא... ממש לא... זה בכלל לא הנושא... ואני עונה להם ומתנווכח ומסביר... בקיצור: ויכוח!!!!!!

והנה... יום אחד... תוך כדי שאני מתנווכח עם הבן אדם האם האינטרנט זו הצרה של הדור שלנו או חצי צרה של הדור שלנו... **תוך כדי הויכוח!!!** עובר לצידו הבן של השכן... הישיבוחר לשעבר... והוא מחזיק בידים שלו אייפון!!!! ברגע שראיתי אותו... פתאום הרגשתי בלב שלי סוג של... של... **של שמחה**... אוהו... הנה... אתה רואה... אמרתי לך... תראה... הנה... הבן של האברך החשוב... תראה לאיפה הוא הגיע והכל בגלל האייפון... אתה רואה שזה האסון של הדור שלנו... **ואז פתאום תפסתי את עצמי: שים לב מה קורה פה!!!!** בגלל שאני כותב נגד האינטרנט... נהיה מצב שאני כאילו **שמח** לראות עוד בן אדם שנופל באינטרנט כי זה **מחזק את הטענה שלי!!!** כשאני רואה חרדי נופל באינטרנט אני מרגיש סוג של נצחון מול אלו שמתנווכחים איתי... הנה... אתם רואים... אמרתי לכם שזה נורא ואיום...

רק שתבין: חבר שלי... שחולק אלי וסובר שהאינטרנט זה לא האסון הגדול ביותר... כשהוא רואה מישהו שנופל באינטרנט הוא מצטער... כואב לו לראות את זה... הוא מגיב בצורה נורמלית כמו שיהודי אמור להגיב כשהוא רואה דבר כזה כואב... ואילו דווקא אני... שרואה את זה כ"כ נורא ונלחם בזה אש וגפרית... דווקא אותי המחזה הזה כאילו מחזק???

הייתי כ"כ מתוסכל מהגילוי הזה ש... די... החלטתי שאני מפסיק לכתוב נגד האינטרנט!! אני לא רוצה לשמוח שיש אנשים באינטרנט!! אני לא מחפש עוד אנשים שיחזקו את הטענה שלי!! אני רוצה לבכות כשאני רואה בן אדם שנופל שם... ולא להרגיש מנצח... עד שיום אחד דיברתי עם תלמיד חכם אחד פיקח... וסיפרתי לו שהפסקתי לכתוב על אינטרנט בגלל הסיבה הזו... הוא צחק צחוק גדול ואמר לי:

אתה צודק בהרגש שלך ו... ולא צודק!!!!

דבר ראשון **אתה לא צודק**... כי חס ושלום... כי זה לא נכון להגיד שאתה שמח בזה שבן אדם מחזיק אייפון... לא!! אם אתה שמח! זה רק באופן מאוד נקודתי שאותו אחד שיש לו כבר אייפון הוא בדיוק עבר לידך בשעה שהיית צריך להוכיח ולהצדיק את דבריו... (גם נהה שרוצה להוכיח בביטוח לאומי שהוא נכה כדי לקבל עוד תקציב... גם הוא שמח אם בדיוק כשהגיעו הפיקוח... הם תפסו אותו בסיטואציה כזוהי שהוא מנסה כבר חמש דקות לעשות איזה תנועה והוא לא מצליח... וכי הוא שמח על עצם המגבלה שלו...?? ודאי שלא!!! הוא שמח שאחרי שהוא כבר מוגבל... אז טוב שהמגבלה הזו התרחשה בדיוק בזמן הנכון והיא עוזרת לו להשיג את מה שהוא רוצה...) **לכן טען לי אותו תלמיד חכם... אתה לא צודק שאתה שמח... וזה ודאי לא סיבה להפסיק לכתוב על אינטרנט.** אדרבה... אתה חייב להמשיך לכתוב על זה... ולעשות מזה עסק ולהתנווכח עם מי שלא עושה מזה עסק וגם לנצח אותו...

עד כאן מה שאתה לא צודק!!! אבל מה אתה כן צודק???

שאסור שזה יהיה השטייגן שלך!!! אסור לעשות קריירה על דברים שליליים!!! כי תאר לעצמך שאתה תפתח משרד שלם ועמותה שכל הנושא שלה הוא רק מאבק נגד האינטרנט!!! פה האינטרנט נהפך להיות חלק מהאגו שלך... ותאר לעצמך לו יצויר שפתאום אפשר דרא... ויהיה תיקון גדול בעולם והמפגע של האינטרנט ירד מהפרק... אתה תהיה בבעיה קשה!! כי זה יסגור לך את הבסטה. הרי כל השטעלע שלך מבוסס על בעיה שקוראים לה אינטרנט... ואם זה "חלילה" מסתדר... אז אוי ואבוי... אתה נהיה אויס קאפלוטש... אתה פשוט נשאר בלי כלום... ולכן!!! שטייגן אסור לעשות על דברים שליליים!!! אסור שזה יהיה העסק שלך!! אבל להיכנס לנושא... ולהכניס את עצמך לנושא... זה כן חשוב... גם אם זה כרוך בוויכוח שאני סבור שיש כאן בעיה... וזה יכול לגרום לי שאני אשמח לראות מישהו שמחזק את הטענה שלי... נו נו... לא נורא... סו"ס אני בן אדם... אני בסה"כ נמצא פה בויכוח ואם יש פה מחזה שמחזק את הטענה שלי ולכן אני שמח... זו תגובה אנושית נורמלית לגמרי!!! רק מה כן??? ברגע שאתה מחליט להתעסק מול מפגע רוחני מסוים ואתה מכניס את עצמך לזה יותר מידי עמוק... וזה כבר נהפך להיות הקריירה שלך... כאן אתה פשוט משתית את התעסוקה שלך ואת הסיפוק בחיים שלך על דברים שליליים... וזה לא טוב שיקרה!!!!

את המסר הזה אנחנו פוגשים בפרשת פרה!!! הרי בפרה אדומה יש חוקה מיוחדת שאין בה טעם שהפרה מטמאת את הטהורים ומטהרת את הטמאים... **אבל למרות שזה חוק... בכל זאת טמון בזה מסר מסוים:** פרה אדומה!!! דווקא בגלל שהיא מקור הטהרה!!! דווקא בגלל שהיא פסגת שיא הטהרה! דווקא בגלל זה... קיים בה סיכון מיוחד לטמא דווקא את אלו שהכי הכי קרובים אליה והכי מתעסקים בטהרה... **כן... אני יכול להעיד על זה בפה מלא!!!** אם אני אתעסק יותר מידי במאבק נגד האינטרנט... וזה יהפוך להיות השטייגן העיקרי שלי... אז במקום להילחם נגד זה ולדאוג שזה לא יהיה... אני פתאום אמצא את עצמי דווקא מחפש את זה... כי אני צריך חומר נגד זה... ולכן הייתי מחפש מתחת הריצפה עוד בעיות נוספות שהתעוררו בעקבות האינטרנט... ואתה מסכים איתי שלחפש מתחת הריצפה בעיות באינטרנט זה הדבר האחרון שחשד לנו בחיים!!!! כי יש שם מספיק בעיות... שלא צריך פה 'גלגול שבועה' ולגלגל עליו עוד רשימת בעיות שאין בו רק בגלל שאדון אז נדברו צריך חומר... כמוכן שהאינטרנט שהבאתי פה הוא בסה"כ דוגמא בעלמא... אבל זה נכון בעוד אינספור נושאים אחרים... לדוגמא: אם אתה רוצה ללחום על קדושת שבת... בבקשה... חשוב מאוד... אבל שזה לא יהיה השטייגן שלך!!!! כי אם זה יהיה השטייגן שלך... אז במקום לכאוב את החילול שבת... אתה תמצא את עצמך מחפש חילולי שבת בנרות... לכן!!! בשביל זה הפרה מטמאת דווקא את המתעסקים בה!!! הפרה בעצמה מבקשת ממתעסקיה... תשמרו ממני קצת מרחק... תרגעו... תעזבו אותי... תקחו פסק זמן... לא כדאי להתעסק איתי כל הזמן... תתעסקו גם בדברים אחרים... כן... הפרה אדומה מאוד מעריכה את זה שאני מתעסק בשריפתה... זה דבר מאוד גדול... כל כלל ישראל חייבים לי את טהרתם... אבל בכל זאת... אחרי שאתה מתעסק איתי תטבול במקווה... אל תתעסק רק איתי כל הזמן... זה מסר נכון... שצריך לפעמים לדעת גם אותו... אבל בשורה תחתונה אני לא חוזר ב: צריך לכתוב על אינטרנט ולכתוב!! אבל יהי רצון שלא נצטרך לכתוב...

היום נספר סיפור... סיפור אמיתי

לגמרי...

היה זה חזקיהו המלך... מדובר במלך צעיר בן עשרים וחמש... רק אתמול הוא נהיה מלך... אבל הוא מיד נכנס בסערה למשרת המלכות והתחיל לעבוד במהירות תחת לחץ אטומי של זמן... מה קרה??? מה הלחץ??? אז קצת רקע... לאבא של חזקיהו קראו אחז... והוא נקרא "אחז" על שם שהוא אחז ונעל את דלתות בית המקדש שלא יעבדו ומילא את ירושלים בעבודה זרה... חוץ מזה הוא גם נעל את הבתי כנסיות ובתי מדרשות שלא ילמדו תורה... (על זה נאמר הפסוק בישעיה "צור תעודה חתום תורה בלימודי" עיין שם פ"ח ברש"י) וברגע שהמלך אחז מת!!!! חזקיהו הצדיק מיד רצה להבהיר לכולם שמרגע זה ואילך עידן חדש מתחיל!!! מה הוא עשה?? הוציא את אביו מקברו וגרר אותו על מטה של חבלים כדי שיהיה לו כפרה... ושכולם יראו וידעו שחזקיהו מתחיל כעת הנהגה חדשה והפוכה לגמרי מאביו.

אבל!!!! אחז המלך מת ממש בסוף חודש אדר... וחזקיהו היה נחוש בדעתו להזדרז כדי שיהיה אפשרות כבר בפסח הקרוב לעשות קרבן פסח... לכן הוא לא חיכה רגע אחד... ומיד אחרי לוויית אביו... הוא פתח את דלתות בית המקדש לרווחה ומיד התחיל לטהר את בית ה'... כן... כל בית המקדש היה מלא בעבודה זרה... ועבודה זרה הרי מטמאה כנידה... וצריך כעת לגרד את כל הציפויים וכל העבודה הזו נעשתה תחת לחץ של זמן... כי... עוד שבועיים פסח...

בהתחלה היה שיתוף פעולה דליל... סו"ס אל תשכח שעד אתמול הכל היה מלא בעבודה זרה... ובית המקדש היה נעול על מנעול ובריה... ופתאום מגיע פה מישהו חדש וצעיר ורוצה לעשות הכל במהירות ובסדרוריות!!!! אבל איכשהו חזקיהו הצליח להפעיל את הכהנים והלויים... והם התחילו לטהר את הבית בא' בניסן... מתוך רצון לסיים את טהרת הבית עד ז' בניסן... לא יאומר!!!! למה??? כי אז צריך לעשות חנוכת הבית מחודשת שמונה ימים כמו ציווי התורה... (מי שידע... לפרשת השבוע שלנו קוראים פרשת שמייני... בגלל שצריך לעשות חנוכה שמונה ימים...) אבל למרבה הכאב... עם כל הרצון הטוב... לא הספיקו לסיים את המלאכה עד המועד הנקוב... וסיימו את הטהרה של בית המקדש יום אחד מאוחר יותר!!!! רק יום אחד!!! אבל תכל'ס... הפסדנו... אם אנחנו מתחילים את חנוכת המזבח ביום ח' בניסן... המשמעות היא שאנחנו מסיימים אותו רק בט"ז בניסן... וא"כ את קרבן פסח אנחנו כבר

לא נספיק לעשות בשנה זו... ולחזקיהו המלך זה היה מאוד חבל!!!!

לא רק שזה היה חבל!!!! אלא חזקיהו ראה שיש כאן עת רצון... ואם הצלחנו להביא את כלל ישראל להתעוררות והתחדשות לחדש את העבודה אז אסור לעצור את ההתחדשות הזו באיבה... ולכן חזקיהו קיבל החלטה שמעברים את השנה באמצע חודש ניסן! כלומר: באמצע חודש ניסן הוא החליט לעבר את השנה... ואז התברר שכעת חודש אדר... כדי שנקבל מרווח נשימה של חודש נוסף של הכנה כדי להקריב קרבן פסח... (מה תטען: שכלל ישראל יעשו פסח שני? אז זהו!!! שאין רוב ציבור נדחים לפסח שני... אדרבה... אם רוב ציבור עושים בטומאה אז מיעוט נדחים לפסח שני...)

ועל זה נאמרה המשנה המפורסמת: ששה דברים עשה חזקיהו המלך... ושלושה הודו לו חכמים ושלושה לא הודו לו... ואחד מהדברים שלא הודו לו זה שהוא עיבר ניסן בניסן וחכמים סוברים שאי אפשר לעבר את חודש ניסן... אתה יכול להתלבט עד ל' אדר... אבל ברגע שהגיע חודש ניסן כבר התחילה שנה חדשה ואתה לא יכול להחזיר את הגלגל אחורה... ואילו בנקודה הזו חזקיהו נהג אחרת מחכמים...

עכ"פ גם אחרי שחזקיהו עיבר את חודש ניסן... וגם אחרי שהוא הרויח עוד חודש נוסף עד פסח... עדיין נשאר לו מאוד קצת מרווח פעולה!!!! כי אל תשכח שכלל ישראל שכחו מה זה קרבן פסח... ופתאום להעיר אותם מהשינה ולהגיד להם: רבותי... בואו... תעלו לבית המקדש... הרי גם חודש ימים זה מאוד קצת זמן... אבל חזקיהו לא ויתר... הוא היה כ"כ נחוש שחייבים להספיק את קרבן פסח... שהוא שלח רצים שיצאו מבוהלים ודחופים בדבר המלך שיקראו לכל כלל ישראל שיבואו להקריב קרבן פסח... והיו כאלו שצחקו עליו וזלזלו בו!!!! אבל היו כאלו שהגיעו...

זהו!!!! חזקיהו עמד בכל המשימות!!!! הוא מצידו עשה כל הכל!!!! הוא עבד מסביב לשעון ובניגוד לכל היגיון הוא הצליח להביא את כל כלל ישראל בעיתוי כ"כ מהיר לבית המקדש... אלא!!!!

שאז התעוררה בעיה חדשה!!!!

מה נעשה שכלל ישראל עמי ארצות... והם לא יודעים הלכות עבודה בסיסיות... הם לא יודעים מינימום של הלכות טהרה של בשר קודש שמעכבות את הקרבן... כאן חזקיהו עמד אובד עצות!!!!

כאן לחזקיהו כבר לא היה מה להציע!!!!

כל זמן שמדובר בניקיון והטהרה של בית

המקדש... כאן חזקיהו עבד קשה והפעיל מערכת שלימה שניקו וקצפו את כל השכבות של טומאת עבודה זרה... כל זמן שמדובר בשינוע... ולשלוח רצים בכל ישראל להגיד לעם ישראל שיבואו... כמה שזה היה תחת לחץ של זמן... נו... עם רצון טוב אפשר לפעול תחת לחץ של עבודה ולעמוד בכל היעדים... אבל ברגע שכלל ישראל ברובו הם עמי ארצות...?? כאן אין מה לעשות!!!!

כן... עצוב מאוד... המלך אחז נקרא "אחז" על שם שהוא סגר ונעל את בתי מדרשות שהנערים והבחורים לא ילמדו תורה... "צור תעודה חתום תורה בלימודי" וכלל ישראל לא יודעים הלכות טומאה וטהרה בסיסיות... **מול הבעיה הזו חזקיהו לא יכל לעשות כלום!!!!**

ובאמת הקרבן פסח של אותה שנה היה מלא בפשלות הלכתיות בסיסיות שעם ישראל עברו מחוסר ידיעה... אנשים הקריבו בצורה לא נכונה... ולא נותר לחזקיהו המלך אלא להתפלל לה'... אנא... דילוגו עלי אהבה... דיגולו עלי אהבה... תקבל את קרבן עמך ישראל ברצון גם אם זה כרוך בכל מיני טעויות אומללות... כן... כמו שהקב"ה קיבל אותנו בימים ההם - ביציאת מצרים... כשאנחנו היינו במצב שהללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה... כך שה' הטוב יכפר גם עכשיו...

עכשיו: אחרי אותו קרבן פסח!!! אחרי שהושלמה המשימה הראשונית הזו!!! כעת חזקיהו ניגש למלאכה האמיתית... ואז הוא נעץ חרב בבית המדרש שמי שלא יעסוק בתורה ידקר בחרב... חזקיהו העביר מסר חד משמעי לכלל ישראל!!!! תדעו לכם: הסיכוי שלנו להינצל מסנחריב שואף לאפס!!! יש לכם מלך שלא משקיע כלום בצבא ובבטחון ובהגנה... שום דבר!!! אתם אבודים... ואין לכם שיוך אלא התורה הזו!!!! הנה!!! כאן בבית המדרש החרב נעוצה!!! כאן ההצלה שלכם נעוצה!!! אם תעסקו בתורה תנצלו ואם לא לא... אל תסמכו עלי... אל תחכו לחרבות שלי כי אני לא יציל אתכם. רק התורה תציל אתכם. ובאמת ישראל החלו לעסוק בתורה. עד שלא נמצא תינוק ותינוקת שלא היו בקיאים בטומאה ובטהרה

הסיפור הזה עם חזקיהו המלך הוא סיפור שעלול להיות משוכתב!!!

יש סיכוי גדול מאוד שהסיפור הזה יחזור על עצמו!!!! **אם אנחנו לא נתפוס את עצמנו לידיים אין שום סיבה שזה לא יקרה שוב!!!**

סוף סוף כולנו מחכים למשיח... סו"ס כולנו

מעוברת שזה חל עוד בחודש אדר... אז זה הזמן לקרא את הפרשיות האלו ולדעת שתורת כהנים היא היא גופי תורה!!! מדובר בתורה גדולה שמוטל עלינו לדעת אותה!!

כן... כעת שאנחנו מסיימים את עיבור השנה... זה גם הזמן להיזכר באותו חזקיהו רוח אפינו משיח ה' שבשעתו פעל בנמרצות נגד השעון... והכל בשביל להכשיר את כלל ישראל לקרבן פסח... ואת הכל הוא הצליח לעשות... חוץ ממה שלא!!! מה לא??? שכל תינוק ותינוקת יהיו בקיאים בטומאה וטהרה... זה הדבר היחיד שאי אפשר לעשות אותו במהירות... זה הדבר היחיד שאנחנו צריכים ללמוד אותו ברצינות... לא לחינם יש לנו כל שנה פרשת פרה ופרשת החודש!!! בשביל להזכיר לנו שיש משהו כזה ששמו פרה-- שזה סדר טהרות!!! ויש משהו שקוראים לו החודש-- שזה קדשים!!!!

המשיח יגיע והוא יאלץ לשלב ידיים ולחכות בסבלנות שאנחנו נוטיל בטובנו לפתוח את סדר קדשים טהרות שהיה מונח לפנינו בארון הספרים מתחת האף שלנו... וכמעט אף אחד לא חנן אותו במבט...

ידידי המתנחל... אהוב נפשי... שנינו דורשי ציון... (ציון האמיתית כמוכב... לא ציונות...) שנינו רוצים לקרב את הגאולה כמה שיותר מהר ולהיות ערוכים לביאת משיח כאן ועכשיו... אז חבל!!! חבל על האנרגיות שאתה מוציא על המריבות הבלתי פוסקות שלנו עם הערבים שנואי נפשנו... כי בנקודה הזו המשיח בטוח יותר טוב ממני וממך... כשהמשיח יגיע הוא ילך עם הערבים הרבה יותר קצר והוא יסיים איתם תוך שניות... אבל מה עם הקדשים טהרות שלך??? את זה המשיח לא יוכל לעשות במקומך??? ואת זה אנחנו יכולים לעשות במקומנו!!!

אנחנו יכולים כאן ועכשיו לפתוח מסכת כלים... פרה... טהרות... זבים... טבול יום... עוקצין... ולהתחיל ללמוד את זה... ואת זה אף אחד לא מפריע לך לעשות!!! תתחיל להתכונן... תחסוך למשיח זמן מיותר שהוא יצטרך לשלב ידיים ולחכות לך עד שלא תהיה עם הארץ בזה...

ואני רוצה שתבין: הולך להיות לנו פדיחות רציניות!!!! כי בשלמא בזמן חזקיהו המלך... עם ישראל היו באמת מסכנים... זה לא היה באשמתם... נעלו להם את הבית מדרש... אחז המלך אחז ונעל את הבתי מדרשות ולא נתן להם ללמוד... לכן הם היו עמי ארצות ולא ידעו כלום... אבל כאן משהו נועל לך את הבית מדרש??? משהו מונע ממך לפתוח ראש ולרכוש בקיאות במקצועות תורה מאוד מעשיים... שכולנו רוצים תיאורית שהם יהיו מעשים... אבל פרקטית אנחנו לא ערוכים לזה בכלל...??...

אין ברירה!!! אין מנוס!!! הבית מדרש פתוח...

הגיע הזמן לדפוק על השלחן... ולהחליט שמהיום אני מתחיל לימוד חדש בבין הסדרים!!! כל יום אני מתחיל לרכוש בקיאות מינימלית בסדר קדשים טהרות וזרעים... איך בדיוק? מה בדיוק? מה ללמוד??? זה כבר אני סומך עליך... או משניות... או לפי סוגיות... או אם מדובר באמת בלימוד בקיאות רק מלמעלה אז כבר עדיף ללמוד רמב"ם. שיתן לך לפחות תמונה כללית... זה הזמן!!! נכנסים אנו כעת לפרשיות הטהרה... שמיני תזריע מצורע... בדרך כלל שלושת הפרשיות חלות ממש בערב פסח ובמוצאי פסח... ממילא אין זמן בכלל לחשוב עליהם... אבל כעת... בשנה

מברכים אחד את השני שנזכה במהרה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים... ועד כמה שאנחנו מתכוונים ברצינות... אז אנחנו מציגו מוכנים שהמשיח היום מגיע... ומיד נבנה בית המקדש ומתחילים להקריב קרבנות...

אין בעיה!!!! המשיח יגיע... וכמעט את הכל הוא יעשה לבד... הוא יסתדר לבד... הוא לא יצטרך שנעזור לו לפנות את הקברים שהערבים קברו בהר הבית... הוא גם לא יצטרך שנושיט יד ונעזור לו לשפץ את בית המקדש ולנקות אותו מכל הטומאות של הציונים... לא!!! בכל הפרטים האלו המשיח לא יצטרך את העזרה שלנו... לא כמו שחזקיהו היה צריך... מויחל טובות!!! אל תעזרו... בשביל זה בית המקדש ירד משמים... כוננו ידיך... לא צריך את העזרה שלכם... אבל יש משהו אחד שהמשיח לא יוכל לעשות במקומנו!!! וגם חזקיהו עם כל הרצון הטוב לא הצליח לעשות במקומנו... עמי ארצות!!!!!!!

אם אנחנו עמי ארצות בהלכות טומאה וטהרה ובעבודת הקרבנות... כאן אף אחד לא יעזור לנו... כאן גם המשיח יעמוד אובד עצות ויחכה לנו שאנחנו נוטיל בטובנו לפתוח משניות מסכת טהרות ולדעת שיש ראשון לטומאה שני לטומאה שלישי לתרומה ורביעי לקודש...

זה הדבר היחיד שהמשיח לא יכול לעשות בשבילנו!!!!

אבל עוד דבר!!! זה הדבר היחיד שאנחנו יכולים לעשות גם בלי משיח!!!!

שמת לב לשני המשפטים: מצד אחד המשיח לא יכול ללמוד במקומנו!!!

ומצד שני: ללמוד זה הדבר היחיד שאנחנו יכולים לעשות בלי משיח!!!!

מה בסה"כ מדובר...?? לדעת שיש סדר קדשים... ויש סדר טהרות... ויש גם סדר זרעים... ואנחנו צריכים לרכוש מינימום של ידיעה בזה...

בחור ישיבה יקר: בן כמה אתה?? בן שש עשרה??? תדע לך שיום אחד אתה תצטרך לדעת שו"ע יו"ד... אחרי החתונה צריך לדעת כל מיני הלכות בסיסיות ששייכות למטבח ולבית... אבל כולנו מקוים שעוד הרבה לפני כן!!! עוד לפני שישמע בערי יהודה קול חתן וקול כלה... עוד לפני כן אנחנו מתפללים שישמע קול שופר והמשיח יגיע... ואז אתה תצטרך לדעת קדשים טהרות עוד לפני שו"ע יורה דעה... ואם אנחנו לא נעשה את זה... המשיח לא יעשה את זה במקומנו.

לפניכם מערכת לניתוב שיחות... תוכלו לחזור בכל עת לתפריט הראשי ע"י הקשת סולמית...

המדריך ל"גורר":

(הבן עליה שגורר ומוביל את עצמו ומתורסם מעל עצמו ומעלה את כלולו איתו)

א. קיסה בבוקר!!!! בבין הזמנים הייתי מסליץ לך בחום לקום ותיקין... אתה יודע למה? כי מוסלץ לך מידי פעם לפגוש את הרחוב בשעה הזו... אם תצא לרחוב בשעה שש בבוקר אתה תראה שיש הרבה מאוד אנשים שקמים בשעה הזו... למה??? **כי הם עובדים!!!** אז למה אתה לא? כי אתה עוביד ה'?? וכי בשביל מה אתה עובד ה'... בשביל להיות ג'ובניק ולקום יותר מאוחר מכולם??? **היו לא תהיה!!!!** תחליט: שאתה בתור עובד ה' מוכרח לקום לא יותר מאוחר מהממוצע של העובדים לפרנסתם!!! זו תביעה מינימלית של עובד ה' מעצמו... ב. הגעת לתפילת שחרית... אווה... קדימה... תזדרז... יש כעת הרבה עבודה... הקב"ה כבר מחכה לך... העולם של הקב"ה רעב לשפע... והמפתחות של השפע בידיים שלך... קדימה... דבר ראשון צריך לפתוח את שערי שמים... ואז להקריב את התמיד ולהקטיר את הקטורת, צריך גם להיטיב את הנרות באמירת "למוצצ בנגינות" (אז נכון שאתה מתפלל אשכנז ולא נוהגים "אלוקים יחנו", אבל אז מה... תכלס... צריך שמישהו ידליק את המנורה... גיא שויין...) ואח"כ צריך להתחיל לקשור ולזווג את עשיה עם יצירה, ויצירה עם בריאה ואח"כ באצילות, ובקיצור: העולם מחכה!!!! העולם מחכה בחוץ בכיליון עיניים... כולם מחכים לשפע שאתה מוריד בתפילתך, אל תחלום...

ג. יש לך שני הורים?? שניהם חיים?? הם בריאים?? שניהם הולכים בכוחות עצמם?? מה אתה אומר... הודו לה'!!! תדע לך שזה לא מובן מאלי... בדורות הקודמים בחור בגיל שלך לא היה זוכה ללוקסוס הזה... אז תגיד תודה רבה מעומק לב לקב"ה שזיכה אותך בשתי הורים... ש... ש... שמהם??? שיש לך את האפשרות לכבד אותם... ולהקשיב למוסר שלהם... (כן... להורים יש 'חלות' מיוחדת של כח תוכחה לומר לכן שלהם את מה שהוא צריך לשמוע... כל רב אחר שאתה הולך לשמוע אותו... מי יודע אם הגעת לכתובת הנכונה, ימים יגידו ואתה תעמוד על דעתך ואז פחות יאמרו יותר ויחזקו להצביע על הדרך שלך בעבודת ה'... ועד אז אתה מחפש את עצמך... שומע מה... שומע שם... אבל יש מישהו אחד שהוא בטוח הכתובת הנכונה... הלא הם ההורים שלך!!! ומה שיוצא מהפה שלהם זה דברי אלוקים חיים לכל הדעות... כי אתה בטוח הבן שלהם... ובטוח שיש עליך ציווי ששמו בני מוסר אביר ואל תטוש תורת אמן... וממילא- אם אתה מחפש לקבל מסרים מהרבש"ע ואתה מברר מאיפה אפשר לשאוב את המידע הזה... אז ההורים הם הכתובת הראשונה!! כי יש להם חליות דאורייתא של העברת מסרים ומוסרים לבניהם... **אבל עוד משהו נוסף:** בחחחחחח אל תתלונן ותתעצבן על משהו שחסר בבית!!! כי ההורים שלך ממזמן פטורים מלפרנס אותם... אתה לא בת ולא קטן שיש להורים חובה לפרנסם... **ממילא אתה כעת סתם עניי!!!** וכל פרנסה שאתה ממכנס לתוך הפה בבית... ההורים שלך מקיימים מצות **צדקה לעניי!!!** אז להתלונן שלא קבלת חליפה לחגג? מי אתה שתתלונן?? לך לפרסטר ותתלונן עליו... מה אתה רוצה מההורים שלך?? בתור מה הם חייבים לך? להתלונן שאמא לא הכינה היום ארוחת צהרים? איזה חוצפה... היא לא חייבת לך כככככלום!! כשתתחנן אשתך אולי תהיה חייבת לך (עכ"פ באופן עקרוני... כשתגיע לשם נדבר... אבל-) אמא שלך היא כעת פה רק בשביל שתכבד אותה ולא תטוש את תורתה... כל שירות נוסף שהיא עושה בעבורך מעבר לזה... זה בוגוס!! זה צדקה!! **זו האמת!!! ואין אחרת!!!**

ד. כן... מה קורה עם נשים ניקין?? כידוע... אתה חייב להגיע לחתונה עם נשים ניקין!!! אין פחות מזה!! אז... אז מה קורה? איפה זה אוחז אצלך?? מה שבטוח... בין הזמנים זה זמן טוב להשלים חורים... סו"ס יש כמה מסכתות שאותה אתה תלמד אותם בתוך סדרי השיבה... אם זה נזיר, המדריך, עבודה זרה, שבועות וכו'... ומתי תלמד אותם אם לא בבין הזמנים... (אבל אל תקח אותי הלכה למשה מסיני... סו"ס לכל בחור יש את התכנית שלו... יתכן שבנית לעצמך שאיפה אחרת, אולי לסיים את כל הרמ"ב עד החתונה, או את כל תורת כהנים בעיון...) מה שבטוח: בין הזמנים זו הזדמנות לשבת על הלוח זמנים הקצר שבנית לעצמך, ולבדוק מה קורה עם זה... האם אני עומד בקצב או לא... (אגב: כבר הוזכר בגיליון זה, נא לא להתאכזב או להיבהל, אם במשך השנים התכנית מתעדנת, כי אתה נמצא כעת בשיא הגיל שאתה אמור לשדרג צורת חשיבתך, וממילא מטבע הדברים יש לך מיני ה"ר"מ ומוסקות חדשים, ואסור לנעול עליהם את הדלת, הם נכונים... הם מגיעים ממקום!! נכון... שכל דבר בהתייעצות) ה. ישיבת בין הזמנים... מחלקים ספרים... בנות... היום זה כבר תעריף שתיים... הדור של היום זה בוגר "אבות ובנים"... יש לדור שלנו מושגים... היום אתה לא יכול להזיז שום דבר בלי לתגמל!!! לכן בינינו... פרנציפ אל תקח כסף משיבת בין הזמנים!!! פרנציפ תכריז בגאון: אני ילד גדול!! וכמו שיצאתי מרשותו של רופא ילדים ואני כבר נמצא אצל רופא משפחה... ככה אני יצאתי כבר מ"אבות ובנים" ואני כבר לא צריך להיות מתווגמל על כל שעת לימוד שלי... אבל קח את זה בערבון מוגבל... סו"ס תהיה ריאלי... לפעמים יש כזו עייפות חושים ואם המילגה זה הדבר היחיד שיזיז אותך... אז תקח מהמילגה... **אבל!!!! עוד הערה אחת:** גם אם אתה לא לוקח כסף... תבא לישיבת בין הזמנים... תלמד שם!!! וכל שעה שאתה לומד שם ולא לוקח כסף... אתה פשוט תורם לישיבת בין הזמנים תרומה כפולה... גם את הנוכחות שלך שהיא חשובה וגם את המילגה שאתה לא מקבל ותורם להם אותה... כן... שלא תבין לא נכון!!! צריך מילגה היום... צריך את זה בשביל הבחור המעמוד השמאלי פה... זה שעדיין נשאר באבות ובנים... וצריך שזה יהיה "שווה" אבל אתה?? צא מזה... לפחות תדע שצריך יום אחד לגדול משם...

ו. ובהקשר לבחור הזה פה בעמודה השמאלית... לא!! אל תקרא את מה שכתבתי לו... אל תלמד ממני... לא יודע מה קרה לי... כנראה שאני עובר מולו איזה משבר... אני אצא מזה... אבל אתה?? אתה תדון אותו לכף זכות!!! כי אתה לא יכול לדעת מה עובר עליי... אני אומר לך מדיעה!! אתה לא יכול לדעת מה עובר על חבר שלך!!!! אני כבר מכיר כמה וכמה שדנו את חבריהם... וכשהם הגיעו למקומם הם היו במצב הרבה יותר גרוע... תשמח שאתה חי... תודה לקב"ה שאתה חיוני ואתה מלא בחשק והתלהבות בלימוד... ואל תדון את מי שגורר את הרגלים... אדרבה... תקרב אותו... תאיר אליו פנים... ועוד דבר: תשתתף בפעילות של האיגוד בני הישיבות... לא תגיד שזה לא מעניין אותך... מי אמר שזה צריך לעניין אותך... לא עושים את זה בשבילך... עושים את זה בשביל חבר שלך... ובשביל שזה יהיה מוכבד ויהיה נוח לחבר שלך להשתתף בזה בשביל זה צריך גם את הנוכחות שלך שם... אז תשתתף בפעילויות של ה"איגוד" ואני כמעט בטוח שזה לא ביטול תורה... תתייעץ על זה עם ת"ח...

ז. כדור הארץ מוסר לך ישרכח!!! אתה מצדיק את קיומו!! ומשמש מרכבה לשכינה הק'!!

המדריך ל"גורר":

(לצעיר הקלאסי הסוחב והמתלונן והמאשים... שכתוב לו על הגב "גורר")

א. כן... אני מבין אותך... מאוד מאוד קשה להיות בחור ישיבה בדור שלנו... יש כ"כ הרבה ניסיונות... כ"כ הרבה פיתויים... כזו חולשה גדולה ירדה לעולם בשביל זה אנחנו יושבים כאן באיגוד בני הישיבות ומתייגעים כל הזמן במחשבות טובות איך לעשות לך הכי טוב והכי כייף... לקחת אותך לטילים הכי מושקעים... ולמסלולים הכי מייגעים... לאטרקציות הכי מיוחדות... העיקר שיהיה לך טוב... ושלא תפזול לרחוב... אנא!!! קח לתשומת לבך את המאמץ שלנו... ותשתף פעולה... אל תשתמש בנו באמצעי ניצול ותעשה מה שאתה רוצה... סו"ס יש לנו מטרה... כן... בחור יקר: שתדע לך: שאותו אחד מהאיגוד בני הישיבות שיושב איתך שעות... הוא לא משועמם!!! ממש לא!! יש לו אשה וילדים בבית שמחכים לו... רק הוא משקיע בך כי הוא חס על הרוחניות שלך והוא מוכן לעשות הכל בשביל לשמור עליה... אז אל תבגוד בו... אל תתן למאמץ שלו ללכת לריק...

ב. כן... אני יודע שלפעמים אתה מתעצבן ונמאס לך מהכל... ודי... תעזבו אותי... תנו לי לעשות מה שמתחשק לי... לא רוצה יותר להתמודד... אני עכשיו דופק את כל העולם ועוזב את הכל... אז לא!! לא סמך בחור יקר... למען כלל ישראל... למען הילדים החולים וקרובת המשפחה שלך שצריכה ישועה... למענם תתגבר!!! אם אתה תעמוד בניסיון... לאבא שבשמים יהיה כזו נחת רוח עצומה שכל מה שתתפלל ברגעים אלו אתה יכול לפעול ישועות... תנסה... ויש הרבה צורך ברחמי שמים... יש הרבה אנשים שצריכים ישועות... אני לא צריך לתת לך שמות... תסתכל ימינה ושמאלה... ואתה יכול לעזור להם!!! ההתגברות שלך בדור שכזה יקרה לאבינו שבשמים הרבה יותר מהרבה תפילות...

ג. כן... ההורים שלך לא מבינים אותך... זה מאוד קשה... כן... אין מה לעשות... בדור שלנו המרחק בין ההורים לילדים הוא מרחק שמים וארץ... אבל אנחנו פה בשביל לתמוך בינך לבין ההורים... תשלח את אבא שלך אלינו... (בכל שכונה והאיגוד בני הישיבות" שלה...) אנחנו נסביר לאבא שלך את הרקע הכ"כ שונה שאתה גדל עליו בפנימיה הישיבתית בין הבחורים... אנחנו נסביר לו שמה שגורא לו כ"כ מוחץ לתחום... הרי בדור שלנו זה כבר מסמזמן נהיה חלק מהמודד... וככה זה כולם... אנחנו נסביר לאבא שלך כמה שאתה שבור לב... וכמה שאתה לא יכול בלי זה... העיקר שיהיה לך טוב... העיקר שלא תבכה... העיקר שתחזיק מעמד ולא תתפורר לנו מול העיניים... ד. השעה 12.00 בלילה... פתחת ספר היום?? אז בא... בא תלמד משהו... בא תשמור קשר עין עם הלימוד... חבל... אחר כך יהיה לך קשה לחזור בחזרה ללימוד... נכון... כעת השעה 12.00 בלילה ואין אף אחד שמשלים כבזו שעה... אבל רגע... בעצם אולי תלמד בשביל לעשות נחת רוח לבורא עולם... מה אתה אומר על הרעיון המקורי הזה??

ה. השעה תשע בבוקר... ההההלו... בוקר טוב חיימקה... בא... תקום לשחרית... תצא מהמיטה... אני כבר מחכה לך פה למטה עם כסא גלגלים... לקחת אותך לבית נכסח... כדאי לך... הפעם ארגנו מילגות מיוחדות לבחורים המתפללים לפני זמן תפילה... בא... שב על הכסא... אני עומד מאחורה ומתחיל לדחוף את העגלה... כן... אין מה לעשות... היום הבחורים מאוד שבורים... נפלה תשישות לעולם... ומה כבר אפשר לבקש מבחורים... תגיד תודה שהוא שומר תורה ומצוות... בא... שב... שב בעגלה... אתה לא צריך להתאמץ... רק תשרוד... רק אל תתפרק לי בידיים...

ו. אני מודה: הפעם הטור השמאלי הזה נכתב בנימה הרבה פחות עניינית והרבה יותר צינית!!! מה אעשה... אני מתנצל בחור יקר... משהו קרה לי בזמן האחרון... משהו זז לי בראש... נמאס לי מסגנון הבחורים המתמסכנים... נמאס לי מהאופי הנרגן והמתלונן שחושב שכולם צריכים לגרור אותו... הפסקתי לחשוב שאפשר לעזור לסוג בחורים האלו... פעם הייתי באמת לוקח בחורים כאלו וגורר אותם על כסא גלגלים ומחבק אותם ועוטף אותם וכל היום עסוק בלרצות אותם... **אבל היום השתנה לי הראש ואני לא מאמין בזה!!!** כי סו"ס אתה בחור כאזרי... אתה מתבער שש לי קרב!! ואתה רוצה להתמודד ואתה לא רוצה שיעטפו אותך כמו צמר גפן וזה לא טוב לך... ממילא החסד הגדול ביותר זה לתפוס אותך באזניים ולזרוק אותך לחלל העולם ולהגיד לך: אדוני... קח קרדיט על עצמך ותתחיל לעבוד... תתחיל להשקיע... תתחיל להתמודד ותתחיל לנצח... תפסיק להיות כל היום צודק ולהצדיק את עצמך למה אתה לא מוזי את עצמך... תחליט שאתה כעת ניצול שואה בודד שאת אף אחד לא מעניין ההתבכינות שלך... ואם אתה לא תזיז את עצמך ותתחיל לשקם את החיים... אף אחד לא יעשה את זה במקומך!!!! די לתיעוקות... די להתבכינות... תפסיק לחשוב שאתה עושה טובה לאנשות... וכולם צריכים לפצות אותך על עצם קיומך... די!! צא מהביצה... צא מהצמר גפן... ותתחיל לקחת אחריות על עצמך!!! רק דע לך: שאני אומר לך את זה מסמך אוהב... לא עוין... תבין!!! אני מדבר ריאלי... מהחיים אתה לא תברח... יום אחד אתה תעמוד מול החיים... יום אחד אתה תזרק לחיים ואתה תאלץ לקחת אחריות על עצמך... ממילא מה העניין להסתיר סמך את זה עכשיו... מה העניין לתת לך תחושה כאילו אתה עושה לי טובה שאתה יהודי... בו בזמן שאוטוטו אתה מתחנן ומתחיל את החיים וכולך מנוון מחוסר התמודדות... אין ברירה!!! זה החיים!!! אתה רוצה לקום על הרגלים ולהתחיל להשקיע או לא?? תחליט!!!

ז. ואני מבקש ממך סליחה על ההתקפה... שלא תבין לא נכון: בגיל שלך הייתי בדיוק כמותך!!!! ואני גם זוכר איך שנעלבותי כשהיו כאלו שדיברו אלי כמו שאני כעת מדבר אליך... ראיתי באנשים האלו אטימות... וחוסר הבנה לנפש הנער... מה... אתם לא רואים כמה קשה לי? אתם לא רואים כמה שאני כל הזמן מקופח?? והבחור ישיבות של היום כמה שהם סובלים וכו'? כעסתי כעסתי... והאשמותי וכו' היה לי גם את מי להאשים... האשמותי בני הישיבה... האשמותי את ההורים שלי... (כן... לסבתא שלי היה את מי להאשים... כולם נשאר באושיץ...) והנה... יום אחד התחתנת!! וכל המאשמים בידי הובילו אותך לחלופה עם נרות ופריטים ותזמורת... דחמו אותי לחיים ואמרו לי שלום שלום... ואז פתאום התעוררתי מהחלום הורוד... וגיליתי שאני אמור להתמודד לבד... חיפשתי להאשים ולא מצאתי את מי... רציתי להיות צודק... אבל לא היה מי שיצדיק אותי... **ואת ההלם הזה אני לא סאחל לך!!!!** מסתמא גם עכשיו דברתי צרפתית... מסתמא לא הבנת מה אמרתי... אז אנא... תשמור את המסמך הזה... שים אותו בבית גנזך... וכשתבין אותו אתה כבר לא תצטרך אותו... ועד אז אולי תאמין לי... זה יכול בהחלט לעזור לך בחיים... צא!!! צא מהבזך!!! צא מפרידים!! ותסתער על משימת חיך... ח. נשאר חברים. פסח כשר ושמת.

מחית עמלק וקבלת התורה

חג פורים שחגגנו שבוע שעבר הוא חג מחית עמלק וחג קבלת התורה (קיימו וקבלו היהודים) גם יחד. והדברים עולים בקנה אחד באורח מופלא.

אחת השאלות הקשות היא כיצד התורה מורה להרוג את עמלק בין אם מדובר על חטא קדמון של עמלק שבא להלחם במדבר ובין אם מדובר על ילדיו ועולליו כנאמר לשאול "מאיש ועד אשה מעולל ועד יונק".

השאלה הזו חוזרת ועולה בימינו עת אנשים שאינם בני אמונה מעלים חודשים ובקרים שאלות על אי-מוסריותה כביכול של התורה (חלילה). כיצד הורתה התורה להרוג ילדים קטנים?

ואמנם נוהגים אנו לטשטש את השאלה ולהרגיע ולומר, כי כיום אין לבצע מצווה זו שכן כל העמים התבלבלו ואין לנו עמלק המזוהה הלכתית. וממילא כיום מחית עמלק מתיחסת לעמלק שבלב וכד'.

תשובות אלה אם כי נכונות הן אינן עונות על השאלה שכן השאלה היא עקרונית על מוסר התורה כיצד התורה הורתה להרוג ילדים קטנים של עמלק?

מדוע אנו כועסים על החמאס שמנסים להרוג בנו ולא מבדילים בין חיילים לאזרחים בין גברים לנשים בין ילדים ותינוקות? מדוע אנו כועסים על הנוצרים שהרגו בנו לפי אמונתם או על המוסלמים המאמינים, על פי דתם, כי יש להשליט את דת מוחמד בכח החרב, או על הנאצים ששוכנעו כי אנו היהודים בגדר חולדות מרעילות ומפיצות מגפות. הן אנו מצווים לנהוג באותן אמות מידה ביחס לעמלק וילדיו?

ואמנם אנו איננו מתחבטים בדבר מוסריותה של השמדת עמלק כי יודעים אנו שהתורה ניתנה על ידי בורא העולם שהוא הוא גם נותן הנשמות והוא מתחייב שכל מי שיוגדר הלכתית כעמלק לא תהיה בו לחלוחית של טוב של קדושה או במילים אחרות לא תהיה בו נשמה כלל. וממילא יש להרגו גם אם תינוק הוא וגם אם לא חטא.

שהרי אין זה מוסרה של התורה להרוג אדם בקלל חטאי אביו או להרוג אדם בגלל חטאי העתיד. הנה כשהילד ישמעאל חלה ונטה למות טענו מלאכי השרת לפני הקב"ה כי יש להרגו והראו כיצד עתידים בניו לחנוק את בני ישראל היוצאים לגלות בבל באכזריות באמצעות נודות המתחזים כנאדות מים אך יהיו מלאי אויה אמר להם הקב"ה שכיון שטרם חטא אין להרגו וזהו שנאמר "כי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם" ואותה תורה עצמה אומרת "תמחה את זכר עמלק" ומה ההבדל בין תינוק של עמלק שטרם חטא לבין ישמעאל?

מוכרחים לומר שבעצם הציווי של תמחה את זכר עמלק ("מעולל ועד יונק") יש הבטחה כי כל מי שיהיה עמלק המזוהה הלכתית בודאות, לא תהיה לו כל לחלוחית של טוב, וממילא לא יבחר בטוב ואילו ישמעאל אף שיבחר ברע מסוגל הוא לבחור אחרת אשר על כן צריך לאפשר לו לבחור כהחלטתו.

כל זה טוב ויפה אך כשם שאנו טוענים זאת ביחס לעמלק כך טוענים הנוצרים המוסלמים הנאצים או החמס ביחס אלינו ואמנם יודעים אנו כי אנו צודקים והם טועים אך מדוע אנו כועסים ומכנים אותם בשמות?

שנים ניקרה השאלה הזו במוחי ולא מצאתי דרך להסביר זאת. עד שהאיר ה' עיני והנני להסביר כדלהלן:

הרמב"ם¹ מאיר עינינו בעניין בהירות הנבואה ואומה כי מעקידת יצחק לומדים עד כמה בהירה הנבואה, שאם היה לאברהם ספק כלשהו מה הוא שמע וממי הוא שמע לא היה רץ לעקוד את יצחק ולשחטו שהרי אם יתברר שלא זה מה שהתבקש או שחלילה לא הקב"ה בעצמו אמר לו הרי זה המעשה הנורא ביותר שניתן להעלות על הדעת, והוא בלתי הפיך הן איש לא ישיב לו את יצחק... השיעור הזה נלמד, דווקא מעקידת יצחק ולא מהתגלויות אחרות שהיו לאברהם, שאם ניקח כדוגמה את הציווי "לך לך" יוכל המפקפק לטעון שאולי היתה זו בהירות של תשעים אחוז, וזה מספיק ודי כדי ללכת כי גם אם יתברר שטעה אין המעשה נורא וניתן לתקנו. אפילו הציווי על ברית מילה שהמעשה הינו בלתי הפיך אך אינו גורם כל נזק.

והיה מקום להוסיף עוד כמה הדגשות:

א. לו היינו מקבלים ציווי דומה לזה של אברהם היינו מבקשים שיאמרו זאת שנית כדי לוודא, אברהם לא ביקש... היה ברור לו כל כך שזה מה שנאמר שלא ראה כל צורך לוודא.

ב. היה מקום להמתין שמא תגענה הבהרות, אברהם לא המתין אלא הזדרז לקיים את הציווי, כה בטוח היה.

ג. למרות שלא היה לאברהם עם מי להשוות בכל זאת היה כה ברור לו.

עם ישראל במעמד הר סיני היו בדרגת נבואה גבוהה מאד (הספורנו אומר כי היו בדרגת נבואת משה שעל כן נאמר "פנים בפנים דיבר ה' עמכם" בדומה ל"פה אל פה אדבר בו" שנאמר על נבואת משה).

זאת ועוד, הרי במעמד נכחו מאות אלפים רבים ויכלו להשוות זה עם זה. ועל מעמד זה נאמר "אתה הראית לדעת..." במעמד זה רכשו ידיעה ברורה בעיקרי האמונה. ובמעמד זה ראו בין השאר כיצד הקב"ה מסמך את משה רבנו שנאמר "וגם בך יאמינו לעולם", וכל מה שעתיד משה לומר בשם ה' חלה עליו הוודאות של מעמד הר סיני. ממילא כשנאמר להם בתורה "תמחה את זכר עמלק" ידעו בוודאות כי דבר אלוקים הוא ונותן הנשמות מתחייב כי אכן ראויים כל בני עמלק לדין שנגזר עליהם "מעולל ועד יונק".

אמור מעתה:

כששואלים נוצרי מדוע אתה הולך לכנסיה ביום א' לוידי אצל הכומר? יאמר כי זו מצוות הדת, וישאלוהו והאם יודע אתה שאכן הדת אמת? יאמר שהוא מאמין בלב שלם אך איש אינו טוען שניתן להוכיח זאת. אמונה כזו מספיקה לקיים את רוב מצוות הדת, אך כשבאים להרוג בשם הדת זה לא מספיק, שכן אם יתברר שאין הדבר נכון יהיה המעשה נורא ובלתי הפיך. כדי לעשות מעשה כזה **צריך לדעת** שהדת אמת לא מספיקה אמונה בלי הוכחה.

כששואלים מוסלמי מדוע אתה מתפלל חמש פעמים ביום? מדוע מתאמצים אתם לנסוע למכה על מנת להיקרא חאג'? יאמר כי כך אמר המלאך גבריאל למוחמד. ישאלוהו ואיך אתה יודע שאכן אמר? יאמר שהוא מאמין למה שנמסר בשם מוחמד, אך איש אינו טוען כי ניתן להוכיח זאת שכן לא היו עדים לתיאורי הפגישות הנ"ל כל מה שידוע אודותיהן נמסר מפיו של מוחמד, בשביל להתפלל חמש פעמים ולנסוע למכה - זה בהחלט מספיק. אך כשבאים על סמך זה להרוג - אין זה מספיק כלל.

כך לגבי דעאש, החמס והנאצים, ואם בכל זאת הם הורגים על סמך אמונה בלי הוכחה סימן שהריגה אינה נחשבת ביניהם מעשה כל כך מביש ונורא ולוקחים הם בחשבון שאולי יתברר כי לא היה נכון לעשות כן, ובכן מה? בקיצור ידם קלה על ההדק.

כשבאים ליהודי ושואלים אותו מדוע אתה מתפלל שלש פעמים ביום, שומר שבת אוכל כשר צם ביום כפור וכו' אם יאמר שהוא מאמין שהתורה היא אמת, זו תשובה המספקת למעשים הנ"ל אך כשבאים להרוג ולו גם עמלק אין זה מספיק - יש לדעת בודאות כי בלי ידיעה כזו יש לחשוש שמא יתברר אחרת חלילה והמעשה יתברר כנורא וכבלתי הפיך. ואנו הרי יודעים שהתורה היא אמת מוחלטת כנאמר לעיל. וההוכחה: שהרי לא רק את עמלק הורגים כתוצאה מציווי הבורא, גם את יצחק שמכיל בתוכו את שורש כל העם היהודי היה אברהם מוכן להרוג על סמך אותה וודאות. ובאמת על "תמחה את זכר עמלק" יש רמת ודאות גבוהה עוד יותר כנאמר לעיל (מאות אלפי מקבלי נבואה, והנבואה בדרגה גבוהה מאד)

וראו דבר פלא.

כשבאו היהודים להרוג את עשרת בני המן שביניהם היו מן הסתם גם ילדים מן הסתם תמהו: איך נהרוג ילדים שלא חטאו, אמרו להם שהם עמלקים ונאמר "תמחה את זכר עמלק" ונאמר "מעולל ועד יונק". מיד נחלצו מן הסתם לבדוק האם הדבר ודאי לחלוטין. וממילא בררו לעצם שהתורה היא אמת מוחלטת בידיעה ברורה וגמורה. חזרו אפוא וקבלו את התורה בשמחה...

עמלק אם כך מחייב אותנו לדעת שהתורה אמת והרי הסיבה שעמלק מיהר לבוא במדבר היתה בגלל שרצה למנוע את קבלת התורה, והסבה שהצליח להלחם היתה שרפו ידיהם מן התורה. והנה בגללו חייבים היו לערוך את הבירור כך שהוא היה הכלי בידי ההשגחה לחייבם לערוך את הבירור שהתורה אמת בודאי. כי מצוה זו אי אפשר לקיים בלי הוודאות הזו.

שאלה ו': האיך הלכה למעשה בגברים ונערות שלא מדליקים נרות האם צריך לקבל בפה תוספת שבת או מספיק במה שפורש ממלאכה וחושב בלבו שלא לעשות. תשובה בטח בפה.

שאלה: לפי מה שכתב השל"ה "ומדת חסידות וקדושה יתירה היא להיות מוכנים לצורך שבת במלאכות כבודות בחצות, ומחצות ואילך יהיה העסק הכל בקדושת שבת דהיינו בהתעוררות תשובה ובתיקוני מעשים ובלימוד התורה ככה יעשו כל בני ביתו עד זמן הדלקת הנרות וסימנך ל"א תעשה כל מלאכה כי בהתחלת קדושה מחצות ואילך ובתוספת שעה במוצאי שבת שצריך להוסיף מקודש על החול הרי ל"א שעות" האם לפי השל"ה יש ענין שלא לעשות אף מלאכות שקשורות לשבת כגון הכנת מאכלים באופן שיש בזה מלאכה וכל כיוצא בזה וכן נכלל בדבריו שלא לכתוב חידושי תורה. או שכוונתו רק שלא לעשות מלאכות שלא לצורך שבת, וצורך מצוה. אבל מלאכות לצורך שבת ולצורך מצוה מותר גם לדעת השל"ה.

תשובה: מה שלצורך שבת מותר, על זה לא מדבר השל"ה. ודברי תורה מותר אם יש חשש שישכח הדברי תורה.

שאלה: האם מי שרוצה לקבל שבת לפני הזמן הכתוב בלוח, אבל יודע בעצמו שלא יוכל לעמוד בקבלה זו לתקופה ארוכה האם עדיף לקבל על עצמו כמה שיכול, או שעדיף שלא יקבל על עצמו כלל כי כבר אמר הסטייפלר שקבלה שיודע שלא יוכל לעמוד בו בתמידות עדיף שלא יקבל כיון שלהתחיל דבר טוב ולהפסיק, לפעמים זה יותר גרוע ממי שלא התחיל כלל. תשובה מה שכתוב בשם הסטייפלר זה נכון אבל אם יקבל על עצמו בלי נדר זה בסדר.

שאלה: כתוב בסידור השל"ה "שיזהרו לומר מזמור שיר ליום השבת קודם שקיעת החמה דאי לאו הכי המזיקים שנבראו בערב שבת בין השמשות מתעוררים ממקומם להזיק עיי"ש והובא דבריו בערוה"ש רמ"ב סעי' מ' ויש לעיין בשני דברים א. האם לכתחילה יש לחוש לדברי השל"ה ב. האם זה נכון מה ששמעתי אומרים בשם מרן שליט"א שעיקר הזמן של אמירת קבלת שבת הוא קודם השקיעה ואלו שאומרים אחרי השקיעה זהו רק בגדר תשלומים כמו מי שמשלים פסוקי דזמרה אחרי התפלה. תשובה א. בודאי לחוש לדברי השל"ה. ב. מה שאומרים בשמי זה נכון. [והוספה מזמן אחר] אמנם כדיעבד כשלא אמר קודם שקיעה יכול לומר אחרי השקיעה שלא גרע מאמירת תהלים.

שאלה: מצוי מאוד שבעש"ק מחמת הלחץ מתפללים מנחה ברגע אחרון ולא מספיקים להוסיף תוספת שבת האם אפשר לומר לאברכים שראוי ביום ששי להתפלל מנחה גדולה כדי שלא יקבלו שבת ברגע אחרון. תשובה: בודאי בלא ספק עדיף מנחה גדולה.

שאלה: המתפלל מנחה סמוך לזמן הדלק"נ שיש לקבל שבת מיד לאחר תפילת שמונה עשרה בלחש מה יעשה כשהתחיל החזן כבר חזרת הש"ץ? תשובה: יכול לקבלו אף באמצע חזרת הש"ץ אלא שאז יקבל במחשבה ולא ידבר באמצע חזרת הש"ץ. אבל לכתחילה צריך להתפלל מנחה גדולה.

בסוף דבריו אמר שוב כל מי שיקבל על עצמו תוספת שבת זה זכות גדולה להנצל מכל פגעים רעים והצלחה בחינוך יוצאי חלציו ופרנסה ושפע בכל העינים.

מהשבוע שעון קיץ עוצרים את השעון! **ונמנעים מעשיית מלאכה 40 דק' לפני השקיעה** **כמנהג מרן שר התורה שליט"א: להלן השאלות** **שנשאלו על ידי הגר"א מן שליט"א את מרן** **רשכבה"ג הגר"ח קניבסקי שליט"א לעצרת** **התעוררות בענין קדושת שבת קודש.**

פתיחה מהגר"א מן שליט"א: כתב הזוהר הקדוש תיקון מ"ח דף פ"ה [מתורגם] צריך האדם בשבת לשנות במלבושיו ובהדלקת הנרות ובמאכלים. וצריך להיות מוסיף מחול על הקודש, וכל המוסיף [מחול על הקודש] מוסיפין לו נפש יתירה בשבת, וכל הגורע גורעין לו ההיא נפש יתרה. עוד כתב הפרי מגדים סי' רנ"ו א"א סק"א והמוסיף מחול על הקודש, מוסיפין לו חיים עכ"ל.

עוד כתב בספר רמזי שבת בשם רבי יוסף ג'קטיליה זצ"ל (לבעל הישערי אורה) "השבת קודש וסביבותיה יושבים חילות של חול. ולפיכך צריך אדם שלא יקצר גבול הקודש ולא יכניס טומאה בהיכל שלא יאמרו עליו 'ארור משיג גבול רעהו', אבל ירחיב גבול לשכינה, ובהיותו מוסיף בשבת בכניסתו וביציאתו מחול אל הקודש נמצא שהוא מוסיף ומרחיב גבול הקודש, ובזכות זה בהיותו קורא ה' בצדה מרחיב לו ה' גבול הקודש ומקצר גבול הצרה וזוכה לנחלה בלי מצרים עכ"ל. כתבו בספרים [משפט צדק ועו"ס] שרבו האר"י אמר לאחד 'סגולה לבנים – שיזהר מאוד וגם יזהיר לאחרים על תוספת שבת בערב שבת ובמוצאי שבת. כתב הכן איש חי [בניהו עוקצין ג', י"ב] הברכה הגשמית של ימי החול שבאה בזכות השבת הוא חלק התוספת שהוא מה שמקבלים שבת מבעוד יום נמצא ישראל זוכין לעושר וברכה בזכות השבת – אך לא מחלק שבת העיקרי שהוא מן התורה אלא מן התוספת שהוסיפו חז"ל עכ"ל.

שאלה, האם לאור כל הדברים האלו שתוספת שבת סגולה לנפש יתירה, לבנים, לרפואה, לינצל מצרות שונות, לפרנסה, לעשירות, האם זה דווקא כשמוסיף יותר מהזמן הכתוב בלוח אבל מי שמקבל רק מתי שכתוב בלוח, שלא עשה איזה תוספת מיוחדת יתכן שאין לו את כל ההבטחות האלו. תשובה: שתוסיף על מה שכתוב בלוח.

שאלה ב': האם באמת נכון לומר לכל מי שזקוק לישועה שמלבד מה שמקבל על עצמו להתפלל, יתאמץ יותר בתוספת שבת. תשובה: כן.

שאלה ג': האם אפשר לומר לנשים שתוספת שבת זה סגולה בדוקה וחזקה לרפואה להצלחה בחינוך הילדים לפרנסה ושלום בית וכל מה שהוא צריך. תשובה: כן.

שאלה ד': כמה זמן כדאי להוסיף.

תשובה: קצת יותר מהלוח כמה שיכול ולומר בלא נדר.

שאלה ה': כמה זמן נוהג מרן שליט"א לקבל שבת לפני השקיעה [דהיינו באיזה שעה מרן מדליק נרות שבת], והאם ראוי לכל אחד לנהוג כן. תשובה בצפירה הראשונה [של ב"ב שזה 40 דקות קודם השקיעה] וראוי לכל אחד לנהוג כן.

מן החפץ חיים בספרו "שם עולם" פ"ד.

בו יבואר מצות זהירות שבת בתמידות כל ימי חייו, ומצות עונג שבת

ועתה נסיים מה שיעדנו לפרש את הכתוב מה שאמר אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה שומר שבת וגו' דתיבת "יחזיק בה" לכאורה יתר הוא. אמנם יבואר ע"פ מה שפירשנו את הכתוב אך את שבתותי תשמורו וגו' דלכאורה אינו מדוקדק כלל תיבת שבתותי (עיי' שבת ס"ח ע"ב דדרשו ע"ז אבל מ"מ לזה היה די אם היה כתוב פ"א ודברינו הוא על הקרא דפרשת תשא) דה"ל לכתוב את השבת תשמורו וכעין מה דכתיב ושמרו בני ישראל את השבת. ופירשתי ע"פ מה שידוע דמעת שאמר הש"י כי אות הוא ביני וביניכם לדורותיכם לדעת כי אני ה' מקדשכם ירדה קדושת הש"י על כל ימי השבוע שאיש הישראלי השומר שבת חי ע"פ האדמה כי קדושת השבת נמשך לכל יום כי הוא המרכז האמצעי שכל ימי השבוע יונקים ממנו יום א' ב' ג' נקראין אחר השבת שהן מקבלין קדושה משבת העבר ויום ד' ה' ו"ו נקראין קודם שבת כי הם מקבלין קדושה משבת הבאה כמו שכתבו הספרים.

וביאור הדברים דהנה ידוע מאמר הוזה"ק פרשת ויחי על הפסוק ויקרבו ימי ישראל למות כי בהתקרב זמן פטירת הצדיק מתקרבים ימיו להיעיד כל אחד על כל התורה והמצוה אשר נעשה בו על ידו כי ע"י כשרון הנעשה בו קנו הימים הויה רוחנית קיים ונצחי לעמוד ולהתיצב לפני המלך הקדוש כל אחד מהם על אשר עשה בו וגילה לנו הש"י בתורתו שע"י יום השבת הוא מקדש אותנו ואף שע"י קיום כל המצות ג"כ האדם מתקדש וכמה דכתיב למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדשים לאלהיכם, נוכל לומר ששם מתקדשים אברי האדם ע"י [וכידוע שרמ"ח מצות בתורה נגד הרמ"ח אברים וכמו שכתוב בספר שער הקדושה למהר"ר חיים ויטאל זלה"ה והגר"א במשלי ולכך תקנו לברך על כל מצוה אשר קדשנו במצותיו] אבל הזמן עדיין לא נתקדש וע"י קיום השבת נמשך הקדושה על יום השבת וממנה נמשך הקדושה על ימי המעשה שלה נמצא כל הזמן שהאדם חי על האדמה יהיה מקודש. היוצא מדברינו דכל הששה ימים של כל שבוע נמשך עליהן קדושה מיום השבת שלו כי יום השבת הוא כמו הלב שממנו נמשך החיות לכל האברים ונמצא אם לא שמר שבת אחד כשלימות כדין לבד אותו העון גופא כל ימי השבוע שלו מקולקלים, ולזה אמר הכתוב את שבתותי תשמורו לשון רבים שישמור כל השבתות וסיים הכתוב כי אות היא ביני וביניכם לדורותיכם לדעת כי אני ה' מקדשכם היינו ע"י השבתות נמשכה הקדושה על כל ימיו של אדם, וזהו שאמר הכתוב אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה שומר שבת מחללו ואחז"ל אל תקרי מחללו אלא מחול לו, ר"ל דכל זה היינו דוקא אם הוא מחזיק בתמידות לשמור שבת כהלכה אז יש לו זכות שמוחלין לו על כל עונותיו לאפוקי אם אין המצוה אצלו בתמידות כראוי אין זכות במצוה זו כל כך. ודע דמלבד שצותה אותנו התורה לשמור ביום שבת ממלאכה צותה אותנו ג"כ לזכור את השבת וכדכתיב זכור את יום השבת לקדשו כלומר זכרוהו זכר קדושה וגדולה ושהוא מובדל לשבת משאר הימים שלפניו ואחריה והוא הקידוש שאנו עושין כלילה וצו חז"ל לזכור זה על היין או על הפת במקום שאין יין ושוורש מצוה זו כדי שנתעורר מתוך מעשה זה לזכור גדולת היום ונקבע בלבבנו אמונת חדוש העולם כי ששת ימים עשה ה' וגו', ועיין ברמב"ן שעל התורה דמצות זכור כולל ג"כ לזכור בפה בכל יום ויום את השבת ואפילו

כשמונה מנין הימים מצוה למנות על שם השבת דהיינו יום ראשון בשבת ויום שני בשבת וכן כולם או כשאומר בשבוע העבר ביום פלוני היה כך וכך יאמר קודם השבת ביום פלוני היה כך וכך והכל כדי שלא ישכח ענין שבת ממנו

ושמעתי על גדול הדור אחד שהיה לומד עם תלמידיו בכל יום שיעור הקבוצה לו היה מכוין להזכיר בתוכו קצת מעניני שבת כדי לקיים מצות זכור. כתיב בתורה זכור את יום השבת לקדשו, דרשו בית שמאי שתהא זוכרו מאחד בשבת נזדמן לך חלק יפה תהא מתקנו לשבת ואמרו על שמאי הזקן שכל ימיו היה אוכל לכבוד שבת היה מוצא בהמה נאה אומר זו לשבת מצא אחרת נאה הימנה אוכל הראשונה ומניח השניה על שבת נמצא שהאכילה היא כדי שתשאר היפה על שבת אבל הלל הזקן מדה אחרת היתה בו שהיה אומר ברוך אדני יום יום יעמס לנו צרכינו והסכימו הרבה פוסקים שגם הלל מודה שכדברי ב"ש עדיפא טפי אלא שהיה בוטח בה' שבודאי יזמין לו לשבת מנה יפה משאר הימים וכדי לחזק מדת בטחוננו היה נוהג כן אבל בשאר כל אדם שאין בטחוננו חזק כ"כ גם הוא מודה דכשמאי עדיפא טפי ופשיטא בדבר שאינו שכיח לקנות כשיזדמן לו דבר שלא יהיה נפסד אזי יניח אותו לשבת ואפי' מיום א' ובפרט שביום הששי בודאי מצוה גדולה היא להשתדל להכין צרכי שבת וכדכתיב והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו ואפילו יש לו כמה משרתים מצוה שישתדל בעצמו ג"כ להכין שום דבר לצרכי שבת דמצוה בו יותר מבשלוחו וידמה בדעתו כאלו יבוא אליו להתאכסן שר גדול ב"ו כמה היה מכבד הבית ומציע המטות ולא היה חושב בעצמו שום פחיתות כבוד עבור זה אדרבה היה שמח על שהורשה לשמש לפניו וכ"ש לפני שבת מלכתא וז"ל הרמב"ם בפרק ל' אף על פי שהיה אדם חשוב ביותר ואין דרכו ליקח דברים מן השוק ולא להתעסק במלאכות שבבית חייב לעשות דברים שהן צורך השבת בגופו שזה הוא כבודו. חכמים הראשונים מהן מי שהיה מפצל העצים לבשל כהן ומהן מי שהיה מבשל או מולח בשר או גודל פתילות או מדליק נרות ומהן מי שהיה יוצא וקונה דברים שהן לצורך השבת ממאכל ומשקה אף על פי שאין דרכו בכך וכו' עכ"ל. ובפרט בימים הקצרים ומכ"ש כשרואה שכבר הוא סמוך לשבת שאז הוא מחוייב לעשות בכל כחו לסייע לאנשי ביתו או להמשרתים שלו כדי שלא יבוא לחילול שבת דמאי שנא דאין לו מי שיכין או שהשליח אין לו פנאי.

ושמעתי בשם גדול הדור אחד שאמר לפי מה שידוע מחז"ל דמי ששומר שבת כעוה"ז אז גם שם אפילו אם נתחייב ח"ו עונש גיהנום עבור עונותיו אינו נענש ביום השבת דנחשב לאיש ההוא זמן שבת מעת שהתחיל בע"ש להתעסק בצרכי שבת ומגין עליו זכות שבת וע"כ מאד צריך להשתדל בענין צרכי שבת וייטב לו בזה ובכא, עכ"ל.

וכבר ידוע שיש מצווה דאורייתא שיש בהקדמת הקניות וההכנות לשבת ביום ו', וכמו שכתבו באריכות השו"ע והביאור הלכה בסי' ר"נ, ישכים בבוקר ביום ששי להכין צרכי שבת, ע"ש באריכות.... וכבר ידוע דברי מרן רשכבה"ג הגר"א שטינמן זיע"א עפ"י הח"ח הנ"ל שבכל זמן שאדם לומד הלכות שבת במהלך השבוע גם בזמן זה לא יהיה לו גהינום, דלא גרע הכנה רוחנית מהכנה גשמית!!!
ניתו לקבל העלו וכו' זמני הדלק"נ במקומכם בכל הארץ במייל
0732951324@gmail.com a ניתו להשיג הדיסק שיצא בעבר עם
כארבעים שיחות על שבת במייל הנ"ל או בטל: 0527614765

מים זכים

דורשי רשומות אמרו 'אין מים אלא תורה'
שנאמר 'הוי כל צמא לכו למים' (ב"ק פב).

פרשת שמיני

הוא בר חיובא באיסורי התורה, ויש עליו איסור שלא לאכול מאכלות אסורות, ולכן האיסור אכילה יגרום לו לטימטום, אע"פ שהוא לאו בר עונשין, כיון שהטימטום נובע מעצם המעשה איסור, (והטימטום אינו עונשי על העבירה).

- ג -

אמנם לכאוי אכתי יש להוכיח שהחפצא של המאכלות אסורות הוא המטמטום, מהא דקיי"ל ברמ"א (שם), שלא תאכל המינקת אפי' הישראלית דברים האסורים, משום שזה יזיק לתינוק בזקנותו, שזה יטמטם ליבו ויוליד לו טבע רע, - [ובש"ך ובט"ז שם ביארו, שמיידי בכה"ג שהמינקת צריכה לאכול דברים האסורים משום פיקו"ג, דמ"מ לא תניק אז את התינוק, משום שזה יזיק לו בזקנותו וכנ"ל].

ולכאוי בכה"ג הרי ודאי שאין בזה שם של איסור כלל, כיון שאין על החלב שהתינוק יינק ממנה שום איסור אכילה מעיקר הדין (וגם לגדול החלב מותר לאחר שפירש, ואע"פ שהמינקת אכלה דברים האסורים), אלא זה רק מצד שהתינוק לא יזיק בזקנותו וכנ"ל, - וא"כ לכאוי מוכח, שהחפצא של המאכלות אסורות שנכנס לגופה של המינקת, הוא גורם לטימטום בחפצא, ולכן התינוק יכול להיזקק מהחלב, (וא"כ לפי"ז שוב צ"לע האם יש עניין להקיא את המאכלות אסורות וכנ"ל).

- ד -

ואמנם גם אי נימא שהחפצא של המאכלות אסורות הוא המטמטום, אך מ"מ אכתי יתכן לומר, דמי שנצרך לאכול מאכלות אסורות משום פיקוח נפש, אזי בכה"ג לא יהי' לו שום טימטום, ע"פ מש"כ מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א בספר 'ארחות יושר' (סי ג), שמי שהי' חייב לעבור עבירה משום פיקוח נפש, אזי זכות המצוה שקיים את מצות שמירת הנפש, תגן עליו שלא יזיק ושהעבירה לא תטמטם את ליבו, עיי"ש.

[ואמנם יש לפלפל בזה עוד, ע"פ דברי האור החיים לגבי הריגת עיר הנדחת, שכתב שהי' צריך ברכה מיוחדת, שהקב"ה בירכם שלא יהיו אכזריים ע"י ההריגה, ואע"פ שהם קיימו בהריגה מצוה, מ"מ הם היו צריכים ברכה בכדי שההריגה לא תשפיע עליהם לרעה, ויל"פ בזה ואכמ"ל].

■ ■ ■

וַיִּקְחוּ בְנֵי אֶהֱרֹן נָדָב וָאֶבִּיהוּא אִישׁ מִחֶתְתָּנוּ... וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם: וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמָתוּ לִפְנֵי ה': ... וַיִּזְבֹּר ה' אֶל אֶהֱרֹן לְאֹמֶר: יֵן וְשָׁכַר אֶל תִּשְׁתִּי... (י, א-ט).

הנה יעוי' במה שדיקדק רבינו בחיי בלשון המקרא, וביאר שבא הכתוב **ללמדך דרך ארץ, שחייב אדם לנחם אבליהם**, כי אהרן היה מתאבל כאן על שני בניו נדב ואביהוא, ובא הקב"ה לנחם אותם... וזהו שתמצא הדיבור לאהרן לבדו, באמרו 'וַיִּזְבֹּר ה' אֶל אֶהֱרֹן לְאֹמֶר', עיי"ש.

אֶל תִּשְׁקְצוּ אֶת נִפְשֵׁיכֶם בְּכָל הַשָּׂרֵץ הַשָּׂרֵץ וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם וְנִטְמַתֶּם בָּם: (יא, מג).

תנא דבי רבי ישמעאל, עבירה מטמטמת ליבו של אדם (אוטמת וסותמת מכל חכמה - רש"י), שנאמר 'וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם וְנִטְמַתֶּם בָּם', אל תקרי ונטמאתם אלא ונטמטם: (יומא לט.).

הנה יש נידון באחרונים, לגבי מי שנצרך לאכול מאכלות אסורות משום פיקוח נפש, האם גם בכה"ג המאכלות האסורות יטמטמו את ליבו, (משום דהחפצא של המאכלות אסורות מטמטם), - או"ד דבכה"ג לא יהי' לו שום טימטום, (כיון שאין החפצא של המאכלות אסורות מטמטם, אלא ה'איסור אכילה' מטמטם, וכיון שהותר לו לאכול משום פיקו"ג, שוב לא יהי' לו בזה שום טימטום).

והנה בספר 'דרך שיחה' (עמ' שמה) הובא מרבינו מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א בזה"ל: 'שאלה - אכל מאכלות אסורות בשוגג, מהו כשיקיא אותם, אם ינצל מטימטום הלב, האם זה שנבלע המאכל בדמו הוא המטמטם, או עצם האכילה עצמה? - תשובה: עצם האכילה מטמטם, ולא יועיל מה שיקיאם, ואף בשוגג כי גם בשוגג יש עבירה, ואולם באונס י"ל שאין מטמטם'.

ויש לפלפל טובא בזה, וכדלהלן.

- א -

דהנה לכאוי נראה בדעת הנך דס"ל, שמי שנצרך לאכול מאכלות אסורות משום פיקו"ג, אזי בכה"ג לא יהי' לו בזה שום טימטום, - ש"ל שזהו משום שאין החפצא של המאכלות אסורות מטמטם, אלא ה'איסור אכילה' הוא המטמטם, - וכן מבואר בדברי מרן הגר"ח שליט"א הנ"ל, שאין החפצא של המאכלות אסורות מטמטם, אלא ה'איסור אכילה' הוא המטמטם, ולכן לא יועיל לו להקיא את המאכלות אסורות.

ולכאוי צ"ע טובא בזה, דהנה קיי"ל ברמ"א (יו"ד סי' פא, ז), שתינוק לא יאכל דברים האסורים, כי זה יזיק לו בזקנותו, שזה יטמטם את ליבו ויוליד לו טבע רע, (ועי"ע בש"ך שם, כו), - ומעתה צ"ע בזה, דאי נימא שהאיסור אכילה הוא המטמטם, אך עצם החפצא של המאכלות אסורות לא מטמטם, א"כ מדוע אם התינוק יאכל דברים האסורים, זה יזיק לו בזקנותו, והרי הוא אינו בר חיובא במצוות התורה, ואין לו שום איסור לאכול מאכלות אסורות, וא"כ מדוע המאכלים יזיקו לו.

- ב -

אמנם יעוי' ב'קהלות יעקב' (יבמות סי' לא) שהביא את נידון האחרונים, האם קטן כלל לא נצטוו באיסורי התורה, - או"ד דהתורה אסרה את איסורי התורה על כל ישראל וקטנים בכלל האיסור, ורק מ"מ קטנים פטורים כיון שהם לאו בני עונשין, עיי"ש.

ומעתה להאי צד שהקטנים גם נצטוו באיסורי התורה, וסיבת פטורם מעונש, היא רק משום שהם לאו בני עונשין, א"כ יש לבאר שפיר, דבאמת יתכן שהאיסור אכילה הוא המטמטם, ועצם החפצא של המאכלות אסורות לא מטמטם, - ומ"מ אין לתינוק לאכול דברים האסורים, דזה יזיק לו בזקנותו, כיון שבעצם הרי

והנה יש לדון, באופן שיש לאדם ב' מצוות שעומדות לפניו, מצוות ניהום אבלים, ומצוות ביקור חולים, הי מנייהו קודמת.

ויש לפלפל טובא בזה, וכדלהלן.

- א -

דהנה ברמב"ם (אבל יד, ז) כתב וז"ל, 'יראה לי שנחמת אבלים קודם לביקור חולים, שניהום אבלים גמילות חסד עם החיים ועם המתים', [ומשא"כ ביקור חולים דהוי גמילות חסד רק עם החיים].

וב'אור שמח' (שם) הביא, שבשבת (יב:) איתא 'בקושי התיירו לנחם אבלים ולבקר חולים בשבת', ומשמע כהרמב"ם שניהום אבלים קודם לביקור חולים.

- ב -

אך הקשה ה'אור שמח' דבסוכה (מא:) איתא 'כך הי' מנהגו של אנשי ירושלים, אדם יוצא מביתו ולולבו בידו, הולך לביהכ"ס לולבו בידו, קורא קרי"ש ומתפלל ולולבו בידו וכו', הולך לבקר חולים ולנחם אבלים לולבו בידו, ומשמע דביקור חולים קודם לניהום אבלים, ודלא כהרמב"ם.

ותירץ האו"ש שכיון שאבלות נוהגת בשבת בדברים שבצינעא, לכן איתא בגמ' בשבת שניהום אבלים קודם, משא"כ ברגל שפסק הרמב"ם (אבל יג) שאין אבילות נוהגת בו אפי' בדברים שבצינעא, ולכן זוטרי צעריהו דאבלים, ומשו"ה ברגל ביקור חולים קודם לניהום אבלים, ולכן אנשי ירושלים הקדימו הביקור חולים לניהום אבלים, דזה הי' בחג הסוכות וכנ"ל.

- ג -

והנה ברמ"א (יו"ד שלה, י) כתב 'ניהום אבלים קודם לביקור חולים' וזה כדעת הרמב"ם הנ"ל, ומאידך בשו"ע (שצט, א-ב) כי שאבילות נוהגת ברגל בדברים שבצינעא, ודלא כהרמב"ם, והרמ"א לא השיג על השו"ע, ולפי"ז עולה דלהרמ"א אין בניהוגי אבילות חילוק בין שבת לרגל.

ומעתה יקשה על הרמ"א קושיית האו"ש, שמאנשי ירושלים משמע שביקור חולים קודם לניהום אבלים ודלא כהרמ"א, והתירוץ שתירץ האו"ש על הרמב"ם לא עולה לשיטת הרמ"א שס"ל דאין חילוק בין שבת לרגל וצ"ע.

וביותר צ"ע, דלשי' הרמ"א דאין חילוק בין שבת לרגל, לכאוי' הוי סתירה בין הגמ' בשבת שמשמע שניהום אבלים קודם, לגמ' בסוכה שמשמע שביקור חולים קודם.

- ד -

והנה יעוי' בנדרים (מ.) 'מעשה בתלמיד אחד שחלה, ונכנס ר"ע לבקרו, ובשביל שכיבדו וריבצו לפניו חיה, א"ל רבי החייתני, יצא ר"ע ודרש, כל מי שאין מבקר חולים כאילו שופך דמים' (מפני שבנ"א שנכנסים לבקרו עושים לו לחולה כל צרכיו - רש"י), כי אתא רב דימי אמר, כל המבקר את החולה גורם לו שיחיה, מאי גרמא, כל המבקר את החולה מבקש עליו רחמים שיחיה וכו'.

ועפ"ז הקשה הרדב"ז על הרמב"ם שפסק שניהום אבלים קודם לביקור חולים, וז"ל 'אם לא שאמרה רבינו הייתי אומר איפכא, דביקור חולים קודם שיש בו כאילו שופך דמים, דאמר רב דימי כל המבקר את החולה גורם לו שיחיה, ונחמת אבלים לית ביה חד מהני', ובאמת צ"ע דביקור חולים יתכן דיהי' בזה פיקו"נ שדוחה כל התורה כולה, וכמעשה דר"ע הנ"ל, ומדוע ס"ל להרמב"ם דניהום אבלים קודם לביקור חולים.

- ה -

ובאג"מ (או"ח-ד מ, יא) תירץ וז"ל 'ופשוט שאיירי הרמב"ם כשידוע לו, שיש שם מי שיעשה צרכי החולה, דאל"כ היה צריך לילך אל החולה, דפקו"נ דוחה כל המצוות וכו'.

אבל כוונת הרמב"ם היא, דמצד חשיבות המצוות מצד עצמן, הרי ניהום אבלים קודם מביקור חולים, שאית בה תרתי, שלכן כשליכא ענין פקו"נ שידוע שיש שם מתעסקין, שעכ"פ חייב כ"א לבקר החולה, צריך לילך לנחם האבלים, ולא קשה כלום מה שהקשה הרדב"ז מהא דביקור חולים יש בו ענין פקו"נ, עכ"ל.

ולכאוי' צ"ב בזה, דמה שידוע שיש שם מי שיעשה צרכי החולה, מהני רק להא דדרש ר"ע, דמי שאינו מבקר חולים כאילו שופך דמים, אך עדיין אינו נפטר מהא דאמר רב דימי, דהמבקר את החולה גורם לו שיחיה, משום שכשרואה אותו בחוליו, מבקש עליו רחמים שיחיה וכנ"ל.

דזה שייך אף באופן שיש ליד החולה מי שמסייע לו, כיון שיתכן שהתפילה שהמסייע התפלל לא התקבלה, ואולי התפילה של האחר כן תתקבל, וא"כ עדיין צ"ב דלכאוי' ביקור חולים קודם לניהום אבלים, משום שיתכן שיהי' בביקור חולים הצלת נפשות אם תפילתו תתקבל.

- ו -

והנראה לומר בזה, דהנה בספר 'משנת פקוח נפש' (עמ' רג), הביא בשם מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, דאין חיוב מדין לא תעמוד על דם רעך, להתפלל על החולים, אף דיתכן דתפילתו תתקבל ויהי' בזה הצלה, אך מ"מ כיון דתפילה הוי דבר סגולי, ודיני וחיובי התורה הם על דרך הטבע, ולא בדרכי הסגולות, לכן כל מה שצריך להתפלל הוי רק משום מצות חסד עיי"ש.

ומעתה לפי"ז מבואר שפיר, דניהום אבלים קודם לביקור חולים, ולא אכפת לן שביקור חולים יתכן שכשיתפלל יהי' בזה הצלה, כיון דתפילה הוי דבר סגולי, ומשום הכי זו לא סיבה להקדים בדיני קדימה את ביקור חולים לפני ניהום אבלים.

אך מ"מ נראה ד"ל, דמי שהתפלל ובזכות תפילתו חבירו ניצל ממוות, חשיב כמציל נפש מישראל, ורק בדיני הקדימה לא מתחשבים בהצלה סגולית.

- ז -

ומעתה נראה בעז"ה ליישב את הקושיא שהקי' על הרמ"א שס"ל שאין בניהוגי אבילות חילוק בין שבת לרגל, דלכאוי' יש סתירה בין הגמ' בשבת לגמ' בסוכה וכנ"ל, - ונקדים כמה יסודות וכדלהלן: א. ברמ"א (או"ח לח, ח) נקט שהעוסק במצוה פטור מהמצוה אף כשיכול לקיים שניהם.

ב. בתוס' (סוכה לט.) מבואר, דאנשי ירושלים החזיקו בלולב כל היום, משום דיש מצוה מן המובחר, להחזיק את הלולב, גם לאחר שיצא יד"ח, עיי"ש ואכמ"ל.

ג. הנה יש לדון, האם רק העוסק בגוף המצוה פטור מהמצוה, או"ד דאף העוסק ב'הידור' מצוה פטור מהמצוה, ושאלתי זאת קמ"י מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, והשיב דמסתבר דגם העוסק ב'הידור' מצוה פטור מהמצוה.

- ח -

ומעתה כד נימא דאף העוסק בהידור מצוה פטור מהמצוה, נראה ליישב דכיון דאנשי ירושלים החזיקו בלולב כל היום, וקיימו בזה מצוה מן המובחר, א"כ קם להם דינא דהעוסק במצוה פטור מהמצוה (ולא דמי לתפילין, דהכא הרי צריכים להחזיק בלולב), ובעצם היו פטורים מניהום אבלים וביקור חולים, ומ"מ רצו לקיים אע"פ שהיו פטורים.

וכיון דהתבאר לעיל, דמי שהתפלל ובזכות תפילתו החולה ניצל, הרי הוא כמציל נפש מישראל, לכן העדיפו אנשי ירושלים ללכת קודם לביקור חולים, דיתכן דהתוצאה מהביקור חולים תהי' הצלת נפשות שזה יותר גדול מניהום אבלים, וכיון שהיו בעצם פטורים מניהום אבלים וביקור חולים, משום העוסק במצוה, לכן היו רשאים להקדים ביקור חולים לניהום אבלים, והכל מיושב שפיר, ואכמ"ל.

ניתן לזכות את הרבים ולהגדיל תורה ולהאדירה

ע"י הקלטת תגובות הערות והוספות

בקו 'מים זכים': 02-633-5850

[כיום ישנם כ-60 תלמידי חכמים שליט"א

המאזינים לתגובות שהתקבלו במערכת]

ניתן לתרום להוצאות הפצת העלון, דרך עמדות 'נדרים פלוס' - [לעבור לקופות נוספות - להיכנס ל'קרן צרכי הרבים' - ולגלוש למשבצת המציינת: 'עלון מים זכים' - הדברים נכתבו לעורר לב המעיין בלבד - הארות והערות יתקבלו בברכה בדוא"ל: a0527155442@gmail.com

להנצחת שמות לע"נ ולרפ"ש וכדו' (50@), ובכל ענייני העלון, ניתן לפנות: 1515-271-55442 (תא קולי)

הפרשה המחכימה

פירושים מבית 'הפרשה המחכימה' – אוצר מופלא של לקחים מעשיים
ורשת שמיני תשע"ט, גליון 76 ואקטואליים מהפרשה.

בס"ד

הכנת הכלים לשפע

שאלה: כיצד ראוי לאדם להתנהג כשרוצה לקבל שפע משמים?

ויקרא ט, ד: "כי היום ה' נראה אליכם". פירש רש"י "נראה אליכם – להשרות שכינתו במעשה ידיכם, לכך קרבנות הללו באין חובה ליום זה". ופירש הגור אריה שאין לומר שהקרבנות באו בשביל שנראה אליהם כבוד ה', שהרי הרבה פעמים נראה אליהם כך ולא הביאו קרבנות, אלא בשביל שנראה אליהם להשרות שכינה במעשה ידיהם. ומאחר שכן, לא שייך שהקב"ה יבא להשרות שכינה במעשה ידיכם, מבלי שתעשו מעשה ידיים. **ויש** ללמוד מכך, לפעמים הקב"ה רוצה להשפיע עלינו רוב שפע, אבל אין על מה, לכן צריך להכין כלי קיבול שתהיה לברכה על מה לחול. וכן כתוב (דברים כה, ב) **"וברכך ה' אלקיך"**, ודרשו חז"ל (ספרי פר' ראה קכג) יכול אפילו יהיה בטל, תלמוד לומר **"בכל אשר תעשה"**, שצריך לעשות איזה מעשה שבו תחול הברכה. **ומעין** זה אמרו בזהר (פרשת לך פתח) שהברכות של מעלה אינן שורות על שולחן או מקום ריק, וההתעוררות למעלה באה רק לאחר שיש התעוררות למטה, כמו שמצינו אצל אשת עובדיה הנביא, שאמרה לאלישע (מלכים ב' ד, ב) שאין לה שום דבר בבית מלבד שמן מועט בשיעור אסוך שמן (מלשון סיכה) כדי סיכת אצבע קטנה, אמר לה אלישע: נחמנתי, כי לא היה כח בידי להמשיך ברכות של מעלה במקום ריק, אבל כעת שאמרת שיש לך שמן, יש מקום שישיר בו הברכות. וכמו שכתוב (תהלים קלג, ב) **"כשמן הטוב"**, ובסופו כתוב **"כי שם ציוה ה' את הברכה חיים עד העולם"**, במקום שיש שמן יכול לחול הברכה... **בא** וראה שאין לברך על שולחן ריק מלחם, כמו שמצינו בשולחן לחם הפנים שמשם יוצאות הברכות והמוזנות לעולם, וצריכים להיווצר שלא יסאר ריק אפילו רגע אחד (כמבואר במנחות צט: לגבי לחם הפנים, אלו מושכין ואלו מניחין וטפחו של זה בצד טפחו של זה). כדי שלא יסתלקו משם הברכות השורות על השולחן אפילו רגע אחד. ולכך אין לברך ברכת המזון על שולחן ריק מלחם, שהרי הברכות של מעלה הנמשכות מברכת המזון, אינן שורות על שולחן ריק. ועל זה נאמר (שח"ש ה, יא) **"אני לדודי ועלי תשוקתו"**, בתחילה צריך אני להתעורר לדודי, לתקן לדודי משכן ומושב הראוי לו, ואחר כך תהיה תשוקתו ורצונו לשרות עלי, עכ"ד הזהר.

וכמו שכתבו בספרים, כי הגם שהתפילה היא חלק חשוב בפרנסה או בלימוד תורה, אבל מבלי להתעסק בפועל, גם אם יתפלל כל היום לא יוכל להתפרנס ולדעת את התורה, צריך להשתדל לפחות לעשות מצדו איזה דבר, כדי שתהיה לברכה על מה לחול. וכך הוא בכל ענייני האדם, גם אם הקב"ה גזר עליו לקבל שפע רב, אם אינו מכין כלים כדי לקבל בהם את הברכה, הברכה לא תחול. האדם מתפלל בבוקר

"ותן בלבנו (בניה) להבין ולהשכיל, לשמוע ללמוד וללמד", הקב"ה שמע תפילתו ורוצה להשפיע עליו שפע של הבנת התורה, אבל אם אין האדם ניגש ללמוד, כיצד יזכה לשפע של לימוד. **לכן** על האדם להכין כמה שיותר כלים מצד עצמו, לעשות את האתערותא דלתתא, ועל ידי כך יזכה לשפע האלקי באתערותא דלעילא. ולא זו בלבד, אלא גם אם כעת אין בכוחו לקבל שפע גדול דיו, אבל לאחר שיקבל שפע קטן אם ימשיך להתאמץ יפתחו לו משמים אפשרות לקבלת שפע נוסף כפי אשר יכין את הכלי.

וככל שירבה את הכנתו לרוחניות, כך יכין לעצמו כלי קיבול גדול יותר, וכמו שהרחיב חובות הלבבות (שער חשבון הנפש פ"ג אופן כא) בגודל ההרגל במצוות וההתמדה בהם, שברביבוי החכמה יפתחו לו עוד שערים שהיו חתומים לפניו קודם לכן, כלשונו **"עיקר המטרה והתכלית במצוות המוטלות על הגוף והאיברים, היא לעורר את האדם לקיום המצוות המוטלות על הלב ועל המצפון, מפני שהם היסוד שעליו בנוי עבודת ה' והם השורש של התורה...** ומכיון שקיום המצוות המוטלות על הלב ועל המצפון הוא למעלה מכוחו של האדם, ואי אפשר לקיימם עד שיפרוש מתאוותיו הבהמיות, ויכבוש טבעו וירסן את תנועותיו, לכן הטיל הבורא על גופו ואבריו מצוות שביכולתו לקיים, ועל ידי זה יהיה ביכולתו לקיים בקלות גם את המצוות המוטלות על הלב. וכשהאדם מתמסר לקיום המצוות בלבו ובמצפון, ומקיימם כפי יכולתו, אז האלקים פותח לו את שער המדרגות הרוחניות, ומגיע גם לאלו המדרגות שלמעלה מיכולתו, כך שיעבוד את ה' יתברך בגופו ובנפשו, בחיצוניותו ובפנימיותו...

משל למה הדבר דומה... לאדם שנטע עצים כדי ליהנות אחר כך מפירותיהם, שאם הוא עוקר תחילה את העשבים הרעים מסביב לשרשי העצים, ומנקה את האדמה, וישקה את העצים בזמן הדרוש ויזבלם, אז הוא יכול לקוות אחר כך אל האלקים שיצמיח לו מהעצים פירות. אבל אם הוא אינו עובד את האדמה ולא משגיח על העצים, אינו יכול לקוות שה' יתן לו מהם פירות. **וכך** הוא עובד ה', אם משתדל וממחר ומזדרז לעשות מה שביכולתו, אז האלקים עוזר לו לעשות גם מה שלמעלה מיכולתו, שזהו הפרי הנעלה והטובה הנכבדה שהאלקים נותן לבחיריו ואוהביו בעולם הזה, כאומרם (אבות ד, ט) **"כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר"**... אבל אם... אינו עושה את מה שבכוחו, אז גם האלקים אינו עוזר לו ולא מאמץ את כוחו בעבודת ה'... (וראה עוד מה שכתבנו בשמות א, יא 'כח בניית החלשים').

תשובה: הרוצה לקבל שפע וחצלחה משמים, עליו להכין כלים כראוי.

מכנת יצר הסיפוק

שאלה: מה היא הסכנה העצומה שקיימת ביצר הסיפוק?

א. ויקרא ט, ו: "ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשיו, וירא אליכם כבוד ה'". פסוק זה נאמר בראש חודש ניסן, יום השמיני למילואים, בגמר חנוכת המשכן. והפסוק מזהיר "זה הדבר אשר צוה ה' תעשו", ומהו אותו הדבר? פירש בתרגום יונתן בן עוזיאל (בתרגום מארמית) "זה הדבר שתעשו, תעבירו את יצר הרע מלבכם, ועל ידי כך יתגלה בפניכם כבוד ה'". וכן אמרו במדרש (ילקוט שמעוני תקכא) "אמר להם משה לישראל: אותו יצר הרע, העבירו מלבכם, ותהיו כולם ביראה אחת ובעצה אחת לשרת לפני המקום". **ויש** להבין, מהו אותו יצר הרע שנצטוו ישראל להעביר מלבם דוקא באותו יום. ובכלל קשה, ביום כה נשגב, יום שנטל עשר עטרות, יום שבו שרתה השכינה לראשונה בישראל, וכי ביום כזה צריך להזהר על העברת יצר הרע מהלב, הלא הלב של כל אחד מישראל בודאי היה מלא בשאיפה עצומה להתקדש ולהתעלות ולהתדבק בשכינה, וראוי היה יותר לצוותם ב'עשה טוב' מאשר מ'סור מדע'.

אלא ש'יצר הרע' הוא כולל כמה סוגים, ישנו יצר המסית לעבירות, וישנו יצר של עצלות מקיום המצוות, אך ישנו סוג נוסף של יצר הרע, שכשהאדם מגיע לנקודה רוחנית מסוימת שממנה יכול להעפיל הלאה בעבודת ה', שם עוצר את האדם על ידי שנותן לו תחושת סיפוק, ומשכנעו בגדלותו ובמעלתו, ושאינו צריך להתאמץ יותר. ועל כך מתפללים אנו בתפילת ערבית "והסר שטן מלפנינו ומאחרינו", מלפנינו – היינו לפני עשיית המצוה, שלא יסיתנו שלא לעשותה, ומאחרינו – אחר קיום המצוה, שלא ימנענו מלהמשיך להתעלות על ידי הרגשה של סיפוק מדומה. **וזוהו** הציווי המיוחד שנצטוו ישראל בסיום חנוכת המשכן וימי המילואים, "זה הדבר אשר צוה ה' תעשו, וירא אליכם כבוד ה'". – 'אותו יצר הרע העבירו מלבכם', דהיינו אותו יצר הרע המיוחד לזמן זה, יצר הסיפוק, שביעות רצון מהקמת המשכן על כל שלביו, התרומות העשיה וההקמה, והעיקר – השראת השכינה. כלל ישראל ביום זה בודאי היו בדרגה גבוהה מאוד, וככל שהדרגה גבוהה יותר – כך ישנו סיכון גדול מאותה הרגשה של סיפוק. ולכן דוקא אז ציוה עליהם: הסירו יצר הרע מלבכם, אל תסתפקו במועט ברוחניות, אל תעצרו באמצע העליה, שחנוכת המשכן לא תהיה חלילה סיום העליה וההתעלות, אלא תהיה המשכיות בעבודת ה'.

ביותר ניתן להרגיש זאת במוצאי יום הכיפורים, לאחר עבודה מאומצת של חודש אלול ועשרת ימי תשובה, יכולה להיות שביעות רצון וסיפוק נפשי מכל הימים שעברו. אבל צריך לדעת שתחושת סיפוק אחר עשיית המצוה הינה במידת מה בגדר 'פריקת עול', כאשר כל אחד הולך לדרכו ומזניח את חובת העבודה. **וזוהו** גם ענינו של יום אסרו חג שלאחר הרגל, שלמדוהו חז"ל (סוכה מה): מן הפסוק (תהלים קיח, כו) "אסרו חג בעבותים". מטרתו לשמר ולקיים את ההשגות שהשגנו בחג, ולהמשיך את השפעת הרגל לימים שאחריו, ולא לתת ליצר הרגשת סיפוק לעצור את העליה הרוחנית בסיום החג (מצוד דבש להגרד"ו שטיינר עמ' קמה, קמח).

וכן התריע על כך הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל (שיעורי חנוש בראשית עמ' סה, טז-ט) כי בשעה שנגמר יום הכיפורים, לאחר עבודת התשובה וההתרצות המפרכת, עת ששרים 'לשנה הבאה בירושלים הבנויה' (לפי נוסח בני אשכנז), לפעמים עולה אגות רוחה: ברוך ה' שנגמר, עד כאן. **ומעין** זה מצינו (ילקוט שמעוני במדבר י, תשכט פסוק לג. והובא בתוספות שבת קטז. ד"ה פורענות. ובמדבר י, לה) שנתבעו ישראל על כך שבסיום מעמד מתן תורה, נסעו בשמחה כ'תינוק הבורח מבית הספר' [כמו שכתבנו להלן (במדבר י, לג 'כתינוק הבורח') שבשעה שאדם יושב ועוסק בתורה או עושה מצוה, ישמח בכל רגע שזוכה לעשות נחת רוח ליוצרו, ולא יצפה חלילה לסיימו, ואף לא ישמיע אגות רוחה בגומרה].

וכן אמר עולא (סנהדרין כו:) מחשבה מועלת אפילו לדברי תורה, שנאמר (איוב ה, יב) "מפר מחשבות ערומים ולא תעשינה ידיהם תושיה". ופירש רש"י (בפירוש השני) "מחשבה שאדם מחשב כך וכך אעשה, כך וכך תעלה בידי מועלת להשביח הדבר, שאין מחשבתו מתקיימת אפילו לדבר תורה, כגון האומר עד יום פלוני אסיים כך וכך מסכתות בגירסא". **ובטעם** הדבר כתב המאירי "לעולם יהא אדם שקוד ללמוד תורה תמיד, ואל יאמר לכשאפנה אשנה, שהמחשבה שהוא מחשב בלבו מכאן ועד יום פלוני אסיים כך וכך ואיני צריך כל כך לשקוד, מועלת היא לבעליה רצה לומר שאינה מתקיימת ואף בדברי תורה". ונראה כוונתו שהואיל ומתכנן בדיוק כמה ילמד בכל יום, נראה בעיניו שכבר גמר את המסכת ושוב לא ישתדל כל כך לגמרה בפועל. והיינו כנזכר כי היצר נותן לו להרגיש סיפוק כאילו כבר פעל ומשביעו מעצם דיבורו כדי להרחיק ממנו את מעשה המצוה בפועל. **ואולי** משום כך גם אמרו (בבא מציעא פז.) שצדיקים אומרים מעט ועושים הרבה, שלא כהרשעים שאומרים הרבה ואפילו מעט אינם עושים, משום שהיצר הרע נותן לאדם להיות שבע מהדיבורים בעצמם, ולכן אינם רוצים להשביע עצמם מהדיבורים כמו שנוהגים הרשעים, אלא ממעטים בדיבור כדי לזכות לקיים את המצוה בעצמה.

ואף שצריך שיהיה לאדם סיפוק כללי מעבודת ה' שלו, כדי שלא יכנס לרכאון וכדו', אבל לא יתן ליצר הסיפוק לעוצרו ולשכנעו שאין צריך לעבוד עוד, אלא לעולם יהיה עם סיפוק מחד ושאיפה מאידך, כמו שהרחבנו לעיל (בראשית תרפס מחג ג, ז 'הבנת החסרון הרוחני') כי לפעמים אם ישמע האדם לאיזה דרגות צריך להגיע (כמו שהרחבנו שם קודם לכן), יכול להיכנס ליאוש ולומר: היאך אספיק את כל זאת? אלא צריך לדעת שכל אחד נתבע בקיום המצוות "לפי דרגתו" (כמו שהבאנו בשמות כח, כא 'תחיות כל אחד מישראל'. ובמדבר ב, ב), ובאמת אף שאדם לא יכול לומר: 'אני מוצלח ביותר ואין לי עוד מה לעבוד', שכן תמיד שייך להתקדש ולעלות בדרגה אחר דרגה, אבל מכל מקום אסור שידיעה זו תגרום לאדם ליאוש חלילה, אלא אדם שקיים מצוה אף שלא עשאה בשלימות מחמת כוחותיו הדלים וכדו', עליו לשמוח שזכה לפחות לקיים מצוה, ומתוך מיליארדי האנשים בעולם, דוקא הוא זוכה לקיים מצוה, לשמש את בוראו ולעובדו בתורה ובמצוות.

תשובה: אף שיכול להיות האדם בסיפוק מהמצוות שעשה כדי לחמשיך בשאיפה חלילה, אבל יש סכנה עצומה של 'יצר הסיפוק' שעוצרו מהמשך עבודת ה', וצריך להתרחק ממנו.

כל הזכויות שמורות. טלפון: 02-5864229 דוא"ל: BH5864229@GMAIL.COM המעוניין לקבל את העלון כל שבוע במייל, ישלח למייל

לענין הלכה

הערות מעשיות בהל' פסח וחל' מקוואות

גליון 212

גליון זה מודפס לעזר לזכר המעיין בלבד ולא לסמוך עליו למעשה

עם שינוי השעו - ע' בהערה^א

הלל בליל הסדר – גם נשים חייבות

יש פעם אחת בשנה שנשים חייבות בקריאת ההלל. וזה בהלל שבתוך ההגדה של פסח בליל הסדר (ע' משנה ברורה סי' תעט ס"ק טו ושער הציון ס"ק ט).

אכן לפעמים יש מצב שעם רבוי הטרדות בהכנות לחג הפסח, כשסוף סוף מגיע הלילה הקדוש, ובפרט בסוף הסדר זמן קריאת ההלל, כבר נרדמים מרוב עייפות. ולכן חשוב מאד אם אפשר לכלול בסדר היום של ערב פסח זמן לנוח.

ישן באמצע הלל בליל הסדר

אמירת הלל הוא חיוב מדרבנן כמו ד' כוסות, מצות ומרור. יש לזהר לומר כל מילה של הלל בליל הסדר ואחד שחושש שיירדם באמצע הלל, עליו להזדרז לאמר הלל.

הלל של הציבור בבית הכנסת לנשים בליל פסח

כל זה שנסים חייבות לומר הלל בליל הסדר הוא בהלל שבתוך ההגדה. אך מה שנהגו לומר הלל בבית הכנסת, י"א שאשה פטורה מלומר הלל זה [ואם בכל זאת רוצה לומר הלל בביתה ביחיד, לא תברך] (שיעורי הגר"י זנגר שליט"א) אכן בעזרת נשים בציבור, יכולה לברך (הגר"י שוב שליט"א בשם הגר"י ש אלישיב זצ"ל). ודעת הגר"ש דבליצקי זצ"ל שגם המתפלל ביחידות, ונשים אומרים הלל בברכה במעריב של ליל פסח (וכן ע' בריטבי"א על סדר ההגדה, וברכי יוסף בשו"ע תפן ושו"ת תשובה מאהבה בענין אמירת הלל ביחידות). (מהר"י שוב שליט"א).

נקיון לפסח בשעת הדחק

נשים רבות נמצאות בעבודה עד יום של בדיקת חמץ, בנוסף לטיפול בהכנת הבית, במשפחה ברוכת ילדים, ונשאלת השאלה מתי יש זמן לעשות את כל ההכנות לחג כדין? ואמנם מי שיכול לעשות כמנהג ישראל לגרר כל פירור חמץ אשרי חלקם, וזה הצורה המהודרת של נקיון לפסח, אך שלא יהא על חשבון מצוות בין אדם לחבירו (ודי למבין) וקיום המצוות של ליל הסדר כדין. חשוב לדעת מה הוא עיקר ההלכה, כדי שאלו אשר מצבם הוא 'שעת הדחק', וחוזרים לביתם חצי שעה לפני השקיעה בליל בדיקת חמץ, ידעו מה שאפשר להם לעשות - כדי להקל עליהן את העבודה.

מסופר ששנה אחת נולד תינוק למרן הגר"י ש אלישיב זצ"ל בימים של ערב פסח. והגר"י ש אלישיב זצ"ל אמר לאשתו שהוא כבר יסדר את הבית גומר לפסח... ומה עשה, מכר את כל הארונות שבבית לנכרי (הרמ"ד לוין שליט"א).

^א עם המעבר לשעון קיץ: מתאחר זמן צאת השבת בעוד שעה. (עוד יש לשים לב לא להקדים הדלקת נרות בערב שבת לפני פלג המנחה (בערך 5.39)). זמן מנחה גדולה בע"ש פ' שמיני הוא בערך 1.15 - 1.16.

^ב ע' בשער הציון סי' תפח ס"ק ב' (ומ"ב ס"ק ב') 'ועל כן צריך להזהר מאד שבימים שגומרים ההלל שלא יקרא התיבות בטעות שמשתנה הענין על ידי זה, דלענין מגילה מחמירין בזה, וה"ה הכא. נהיינו אף אם חסר אות אחת והשתנה הענין אז יתכן שלא יצא ידי חובת הלל'. וע' שו"ע סי' תפ כוס רביעי גומר עליו את ההלל.

^ג ש"י שאין חיוב אלא בציבור משום פירסומי ניסא (ע' בבאור הגר"א סי' תרעא ס"ק כא) י"א שאין לנשים חיוב הלל של מעריב ע' שו"ת דברי יציב רז ס"ק ה שזה זכר להקרבת קרבן פסח.

ולכן ניתן ללמוד מזה דרך קיצור לנקיון לפסח - בכל חדר להשאיר כמה ארונות למכור לגוי [האמת שלא מוכרים לגוי אלא משכירים את מקום החמץ לגוי ומוכרים החמץ], ואז להכניס כל מה שאין זמן לבדוק לתוך ארונות אלו.

הנוסע לפסח

מי שמשכיר את כל ביתו לגוי במכירת י"ג, ועדיין רוצה להישאר שם עד למחרת, יש בזה משום חשש גזל עכו"ם, וגם אולי מראה שאינה השכרה גמורה, וחוכא ואיטלולא מהמכירה. אולם יש רבנים הנוהגים "לבקש רשות" מהגוי שירשה להם להישאר שם עד למחרת. אך יש מכירות (כגון במכירת ב"ד של מודיעין עילית) שלא נוהגין כן, מחשש שנראה כחוכא ואיטלולא ולכן הנוסע לפסח ועושה מכירת י"ג, אך רוצה לישאר בדירתו בליל י"ד יש עצה לשייר לעצמו במכירת י"ג את מקום המיטות בחדר השינה (ולמכור כל הארונות ושאר הבית), ואז לבדוק את מקום המיטה. [יכול למכור הארגז מתחת המיטה ולשייר המיטה (הגר"י שוב שליט"א בשם הגר"י ש אלישיב זצ"ל) וכדי שלא יהא הבדיקה בחשש ברכה לבטלה יש להניח עשרה פתיתים על מקום שמשירר לעצמו וכן להשאיר מעבר מהכניסה לבית עד החדר שינה בלי להשכיר לגוי. (ע' שעה"צ סי' תלב ס"ק יב)].

חשיבות לבער חמץ גמור

וז"ל הגר"ש^א אויערבך זצ"ל "לכתחילה כדאי לגמור את החמץ שיש בבית לפני פסח, למה להכנס לספק דאורייתא של בל יראה ובל ימצא, אמנם לקנות חמץ לאחר פסח ממכולת שמכרו את החמץ, מותר לכתחילה, מכיון שאיסור חמץ שעבר עליו הפסח הינו רק מדרבנן עכ"ד (שלמי מועד פרק ע) וראה עוד בהלכות שלמה (פ"ו דבר הלכה אות י"ג והע' 43), דהוה יותר חשוב לבער חמץ גמור מביתו (ויסקי וכדו') ולא לסמוך על המכירה בחשש דאורייתא, לפני שמחמירים על חמץ שעבר עליו הפסח.

[ולפי זה גם בחורי ישיבות שעוזבים את דירתם לפני פסח ראוי להם לבדוק ולבער את חמצם אף ע"ג שעושים מכירת חמץ].

השוכר דירה ומסתפק אם המשכיר מכר את החמץ

◀ **שאלה:** בחור ישיבה ששוכר דירה עם בחורים אחרים והם עזבו את הדירה והשאירו שם חמץ גמור, או אחד שהגיע בערב פסח לדירה שכורה ושם לב שיש בארון בקבוקים יקרים של "ויסקי" והסתפק אם הבעלים מכר את החמץ. ולזרוק את כל הויסקי הוא הפסד מרובה לבעל הדירה (ובדרך כלל נוהגים לכתוב פתק "מכור לגוי" וכו' ובמקרה זה לא היה מסומן) ולדעת הגר"א הצל"ח והבית מאיר הובאו במשנה ברורה סי' תמג ס"ק יד שחמץ של ישראל ברשותו בפסח יש עליו חיוב מן התורה לבער אף שהחמץ אינו שלו, כיון שהחמץ בביתו והוא של ישראל, ע"ש.^ה

◀ **תשובה:** לכתחילה יש להתקשר אליהם ולברר שעשו מכירה כדין (או לבקש רשות לבערו), ואם אי"א יש לעשות מכירת חמץ

^ד באופן שזה חמץ גמור.

^ה ולדעה זו כתב הבית מאיר (ס"ב) שהכתוב "לא יראה לך חמץ" אינו מכוון על כל יחיד בפרט, אלא כלל ישראל מכוונים בלשון יחיד, והכתוב לא בא למעט אלא חמץ של נכרי, ולכן כל מי שברשותו חמץ של ישראל הרי זה חייב לבערו [גם אם לא קיבל עליו אחריות].

^י וגם לפני סוף זמן ביעור חמץ בארץ ישראל.

עבורם (ע' מ"ב ס' תמ ס"ק ד' ויש לשאול שאלת חכם).

המשכיר דירה ליהודי שאינו שומר תורה ומצוות

יש לעיין במה שמצוי שמשכירים דירות לאנשים שאינם שומרים תורה ומצוות, ויש להם חמץ בבית בפסח, וכיון דקיי"ל שכירות לא קניא נמצא שהמשכיר עובר על בל יראה לפי לדעת הגר"א צ"ח ובית מאיר הובאו במשנה ברורה (שם). וע' בחוט שני (הל' פסח עמ' צ) שכתב לכאורה יש חיוב על המשכיר לבער את החמץ של השוכר ונשאר בצ"ע.

ובהרבה מקרים היהודים שאינם שומרי תורה ומצוות מקפידים לא לאכול חמץ בפסח, ולכאורה יש עצה למכור את חמצו לגוי (מדין זכין (ע' שו"ע ס' תמג ס"ב)) ועדיף לבקש ממנו רשות להיות שליח למכור את חמצו לגוי ויעשה שאילת חכם. (ע' שו"ע ס' תמג ס' ב בענין פקדון).

נשים ובנים גדולים בביטול חמץ בזמננו

יש נוהגים שנשים לא מבטלות חמץ. ובזמננו שנשים עובדות יותר מצוי דמדיני חו"מ שיש להן חמץ שלא שייך לבעל (כגון שיירי מזונותיהן או קרן פנסיה עם חמץ) (ע' הל' חג בחג פ"ח ס' יד). וכן בנים ובנות גדולות שמקבלים מתנות (כגון משלוח מנות), זה שייך להם (ע' שו"ע חו"מ ס' ע"ר ס' ב). וע' בשבות יצחק בהל' פרוזבול עמ' עג שעל פי הסמ"ע בחו"מ שם דעת הגר"ש אלישיב צ"ל אפילו ילדים שמקבלים דמי כיס או דמי עידוד שייך להם, ע"ש.

"אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור" פ' שמיני (יא: לו)

איתא בתו"כ "אך מעין. תניא, יכול כשם שמעין מטהר בזוחלין כך מקוה מטהר בזוחלין, תלמוד לומר אך מעין, מעין מטהר בזוחלין ואין מקוה מטהר בזוחלין אלא באשבורן".

מקוואות של גברים

אחת ההגדרות ההלכתיות של מקוה כשרה היא מקום מים מכונסים אשר אין המים נוזלים ממנה החוצה. אם יש נוזלת מים מן המקוה לחוץ המקוה פסולה (קיי"ל שפסול מן התורה) משום 'זוחלין'.

מים שאובין במקוה של גברים: יש עוד פסול של מקוה אם המים 'שואבין' ולא מימי גשמים וכו'. אכן בטבילת מקוה לטבילת עזרא ע' במשנה ברורה ס' פח ס"ק ד בשם האחרונים שארבעים סאה של שאובים כשרים לטבילה זו. ואף בטבילה של תוספת קדושה (כגון בערב שבת ויו"ט) דעת הרב איש חי (שו"ת תורה לשמה ס' שעח), וכן בע"מ שו"ת מנחת אלעזר [ספר דברי תורה עמ' תשלה מהדורא ט ס' פג] שמקוה של מים שאובין כשרה אם אין מקוה אחרת.

וכן ע' בקיצור הל' מועדים להגר"ש דבליצקי צ"ל (ימים נוראים עמ' יא, מהדו' תשסג). ע' בשו"ת מנחת יצחק ח"ג ס' סד ס"ק ו שמכיר מדברי השל"ה (ח"א מס' יומא) שטבילה לצורך תשובה לא מהני בשאובין.

מקוה עם פסול זוחלין לטבילת עזרא: ע' בשו"ת מנחת יצחק

¹ כיוון שיש צירוף של כמה ספקות (1) ספק אם יש איסור של חמץ של ישראל אחר ברשותך בפסח. (2) יתכן שעשה מכירת חמץ (3) יתכן שעשה ביטול חמץ (ושמא אביו עשה ביטול ולפעמים שזה עוזר בשבילי). (4) אולי מהני מכירה בשבילו זכין לאדם שלא בפניו. משא"כ לבער החמץ יש בו חשש גזל.

² ע' גמ' ע"ז דף טו, פסחים דף ו, ופ' שהשוכר אינו קונה הקרקע לגמרי ועדיין שייך להמשכיר, אך מותר לשוכר להשכיר לאחרים (עבור מכירת חמץ וכו') שיש לו שעבודים בבית.

³ ואם היהודי קונה חמץ בפסח אז המכירה לא מהני לזה, ובשעת הדחק יש לעיין אם אפשר לזכות לו קנין בדירה למשך ימי פסח (ואמנם דשכירות לא קניא אפשר להקנות לשוכר בקנין המועיל למשך ימי הפסח) ואמנם לכתחילה הוא צריך להקנות את זה בחזרה לאחר הפסח ככל מתנה ע"מ להחזיר, לדברי הקצות ס' רמא ס' ד לא צריך, ובכל אופן יעשה שאילת חכם. וע' בהל' שבת ס' רמו ס' ה בענין בהמתו של ישראל ברשות גוי בשבת.

⁴ וכן לדעת הבית מאיר נשים חייבות לעבוד רק בצמר, וכל עבודה אחרת הוה בגדר 'העדפה ע"י הדחק' ששייך להן ע' בקובץ תשובות ח"ב ס' פא.

⁵ והיה מקום להחך הקטנים בביטול חמץ ומצות בל יראה, (אך אינם יכולים למכור או להפקיר, רק דרך אביהן שהוא אפטרופוס) אך בדרך כלל באבות ובנים וכו' נתן גם על דעת אביו, וצ"ע.

⁶ שהביא ד"א דאינו משנת חסידים, ולכן רק אם אין מקוה יש להקל בערב ר"ה לטבול בבריכה של מים שאובים.

ח"ג ס' סד שמדברי המג"א בס' קנט ס"ק כז והמחצית השקל שם משמע שמקוה לטבילת אדם נפסל בזוחלין, ויש חולקין, וע"ש שהקיל כשא"א בענין אחר. וכן ע' בפתחי מקוואות להגר"י בלויא צ"ל עמ' שנא שהביא שנחלקו הפוסקים בזה, (ויש שהקילו בזחילה למעלה ממ' סאה ע"ש).

חשש פסול במקוה של גברים

יש לפעמים חשש פסול במקוה של גברים אם המים גבוהים מדי ונכנס המים לתוך החור שבקיר למעלה מהמקוה [ויש צדדים להקל בדבר, ראה בהע'].

יותר מדי מים במקוה

יש לפעמים חשש פסול במקוה של גברים אם המים גבוהים מדי, ובעת הטבילה המים יוצאים החוצה [דבר זה לפעמים קורה במקוה של טבילת כלים] וחלק מהצדדים להקל הנ"ל שייכים כאן וראה בהע' שם].

מקוה הראוי לטבילת כלים

טבילת כלים לרוב הפוסקים הוא דאורייתא ולכן צריכים להקפיד שיהיה המקוה כשר לטבילה מן התורה. ולכן אין להטביל כלים במקוה גברים' אלא אי"כ בירר עם הרב המפקח עליו או האחראי לוודא שהוא כשר לטבילה מדאורייתא, והרבה פעמים אין פיקוח שהמקוה יהא כשר לטבילת כלים.

גם יש ליוהר שלא ישבר שם זכוכית במקום דריסת רגל, (ואם נשבר צריך לוודא לנקות הכל כדי שלא יהיה בור ברשות הרבים). ומחמת כן הרבה מקוואות לא מרשים להטביל כלים בתוך המקוואות עקב המכשולות שבדבר.

בענין ברכה בתוך המקוה: הרוצה להטביל כליו במקוה שטובלים בה בני אדם, אם המרחץ נמצא בחדר הטבילה, דין המקוה כבית הפנימי שאסור לברך שם (מ"ב ס' פד ס"ק ד).

ואם אין המרחץ בחדר המקוה אפשר לברך שם, ובלבד שאינו ערום, וגם שלא יהיה אדם אחר ערום, ואם יש ערום לפניו, יחזור פניו וגופו למקום אחר (ס' טבילת כלים פ"ט ס' יג). ואם אי"א לברך שם (כגון המרחץ נמצא במקום הטבילה), יש לברך בחוץ ותיכף יכנס ויטבול (טבילת כלים שם).

לתרומות הערות והארות, 0533-163-916 נא להשאיר הודעה

(מ. הרסקין סדר א' נר גבריאל)

ניתן לקבל הגליון במייל 089285647@gmail.com

^א הפסול העיקרי שיכול להיות במקוה של גברים הוא פסול 'זוחלין'. לדוגמה: מקוה שבנו את החור של בור הזריעה סמוך למקוה (בור הטבילה), לפעמים יש חיבור בין שתי המקוואות באופן שיש פסול, דהיינו כשהחיבור הוא פחות משיעור 'שפופרת הנוד' שאינו חיבור, ונמצא שהמים 'זוחלין' ממקוה למקוה ולא קבוע במקום אחד – וזה לא 'מקוה', שצריך שיהא המים קבועים במקום אחד. וצריכים ליוהר שגובה המים של המקוה לא מתקרב לחור של בור הזריעה, [ואם תמיד למעלה מחור של בור הזריעה שפיר דמי (ע"ע בשו"ע ס' רא ס' ג צד דיון בזה). והסכים לזה מומחה אחד מפורסם בהל' מקוואות (והוסיף שבמקוואות שנבנו תחת פיקוחו נמנעים משאלה זו).

צדדים להקל בדבר: למעלה ממ' סאה: וע' בדברי השו"ע ס' רא ס' נ במקוה של מי גשמים שנפרץ אחד מכתליו והמים יוצאים דרך הסדק אם ישארו מ' סאה אחר שיצאו קצתן שעד הסדק כשר. וע' ברמ"א שם שלכתחילה יש להחמיר אף למעלה ממ' סאה. וע' בפתחי תשובה ס' רא ס"ק ג דמשמע מהב"ח שזה לא מהני אפילו בדעיבה. ועכ"פ זה צד נוסף להקל שהמים יוצאים החוצה הם למעלה ממ' סאה. ובפרט שזה רק ענין של תוספת קדושה ולא חיוב מדינא.

זחילה בשעת הטבילה: ע' בפתחי תשובה הל' מקוואות ס' רא ס"ק ג שהביא משו"ת מעיל צדקה דצריך ליוהר שהמקוה יהא גדול כ"כ בענין כשיכנס אדם לתוכה לא יפכו המים החוצה ולא כלום שלא יהיה פסול 'זוחלין', ואף אם יהיה בתוכה מקוה גדול של אלף סאין לא מהני לזה. אכן ע' בשו"ע (יו"ד ס' רא ס"ק ל וס"ק ק) שמתיר שאין פסול 'זוחלין' בשעת הטבילה אך הביא שם דנראה משו"ת המהרי"ק ס"ס קנו לפסול בכה"ג.

זחילה ממקוה למקוה: ע' בס' פתחי מקוואות להגר"י בלויא צ"ל עמ' רעז. וע' שם עמ' שדעת הרבה פוסקים דזחילה ממקוה למקוה אינו פסול, [וע' בחזון איש ס' רא ס"ק ל וס"ק ק] שמתיר שהביא הבית שלמה יו"ד נ שהכשיר אפילו בחיבור שפופרת הנוד, אך ע' בחזון איש (שם) שאם המים למטה מן הנקב וכשהאדם טובל המים מוגבהין ומגיעין לנקב והמים נזחלין למקוה השני פסול כיון שזה רק חיבור של 'נצוק', ובמקוה 'נצוק' לא הוה חיבור. ולפי זה אם יש הרבה אנשים במקוה, והמים יוצאים החוצה הוה ליה פסול 'זוחלין' (עכ"פ לכתחילה). וזה מצוי אם מלאו את המים במקוה עד קצה המהקנה למעלה, ובשעת טבילה טובלים במים זוחלין.

"מִשָּׁה עֲבָדִי"

יריעה מיוחדת לזכרו של האי גאון וצדיק מופלא, שהתהלך בשביליה של ראדין

איש האלוקים רבי משה לאנדינסקי זצ"ל

ראש ישיבת ראדין ומבני היכלא קדישא של מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל

לרגל יום השנה להסתלקותו - כ"ז אדר ב' תרח"ץ

הדברים לקוחים מתוך הספר הנפלא 'שבילי ראדין'

באדיבות המחבר הר"ג רבי מנחם מנדל פלאטו שליט"א

הדבוק בתורה ומנותק מכל סביבותיו בבחינת "באהבתה ישגה תמיד"

חמיו שראה את שארע עם רבי משה פנה אליו ואמר: "מבקש אני את סליחתך על נסיונותי להכניסך לעסקי...אכן מקומך הראוי הוא בבית ה' שם צריך אתה להשאר... אני אמשך בכל כוחי להחזיקך על שולחני ולדאוג לכל צרכיך למען תוכל להמשיך בעמל התורה ולגדול לגדול בישראל"

ישיבת וואלוז'ין

נפשו הגדולה של רבי משה לא ידעה שובעה, באותן הימים הישיבה בה התרכזו מיטב הכשרונות וגדולי התורה היתה "ישיבת עץ חיים" שבואלוז'ין, אווירת ההתמדה שבישיבה הוטבעה בה עוד מימי מייסדה רבינו חיים מוואלוז'ין אשר הטביע בתלמידיו את הדבר כי העולם קיים אך בגלל ובזכות התורה וחלילה אם רגע אחד יפסק לימוד התורה יחרב העולם, הרגשה זו של מחויבות לקיום העולם הביאה את תלמידי הישיבה לכך שתלמידי הישיבה עשו משמרות כדי שלימוד התורה לא יפסק יומם ולילה כפשוטו של הפסוק "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת", ההתמדה לצד עמל התורה המופלא הביא לכך שישיבת וואלוז'ין היתה לבית היוצר לגדולי ישראל שהאירו את כלל ישראל והיו לעניי העדה ומאורי הדור בכל אתר ואתר.

רבי משה למרות היותו נשוי ואב לילדים בחשקתו לתורה החליט ללכת ללמוד בוואלוז'ין, הוא נועץ באשתו וסיפר לה על רצונו הכביר לגלות למקום תורה על מנת לגדול עוד ועוד בתורה, למרות הקושי העצום שבדבר רעייתו הצדקנית הסכימה לכך ואמרה כי תשמח להקריב כל אשר לה למען יגדל בתורה, רבי משה לא השתהה צרר את מזוודתו עם מעט חפצים הדרושים לו לקיומו היום יומי עזב את אשתו עם שלושת ילדיו והחל ללכת בדרך הארוכה לוואלוז'ין.

סייעתא דשמיא מיוחדת

בדרכי הנדודים על אחת הכרכרות פגש רבי משה אדם שהחל לשוחח עמו להיכן מיועדות פניו, רבי משה אמר לו כי הוא בדרך לוואלוז'ין לשבת וללמוד פרוש מהבלי העולם, הלה אמר לרבי משה "אולי אינך יודע אך המצב הכלכלי של הישיבה קשה מנשוא ואין הישיבה מקבלת בחורים מחמת כך ודאי שאין מקום לאברך חדש בישיבה" רבי משה אמר לו

רבי משה לונדינסקי נולד לאביו רבי דוד בעיירה קינישין הסמוכה לביאליסטוק בבית הספוג אהבת תורה ספג מינקות את הרצון והשאפה לגדול בתורה ולדבוק בגדולי התורה ולקבל מדרכם ולהתעלות במעלות התורה והיראה. שנותיו הראשונות היו בעיירת הולדתו אך אביו שחש כי נפשו הגדולה זקוקה להרבה יותר משאפשר לו לקבל בעיירה קינישין שלחו להסתופף בצילו של הגאון רבי שבתאי וולך ברוזינוי שם היה קיבוץ של בני עליה מובחרים, רבי משה עמל בתורה יומם ולילה בהתמדה מופלאה כך זכה להיות בקיא בחלקים נכבדים של הש"ס וספרי השו"ת.

גם אחרי נישואיו המשיך רבי משה לעמול בתורה כשדבקו בתורה היתה יומם ולילה, בני העיירה ראוהו תדיר מהלך כשפיו לא חדל מלמלמל דפי גמי ולחזור על הסוגיות בהם היה עסוק וכל כוחותיו ומחשבותיו היו שקועות אך בתורה יומם ולילה לא ישבותו.

בהיותו סמוך על שולחנו של חמיו החלו להגיע אליו הצעות מעיירות שונות שחפצו שיבא לכהן פאר כרבם, אך רבי משה לא נענה לכל אותן הצעות לרבנות, נפשו חשקה בתורה וסבר כי הדרך הטובה ביותר לדידו היא להמשיך לעמול על התורה ללא עול הציבור המוטל על כתפיו.

חמיו שהיה סוחר עצים משראה כי הוא איתן בסירובו לקבל משרת רבנות הציע לו כי יכנס לעסקיו רק כמפקח על היערות וחוטבי העצים דבר שלא היה אמור לגזול מזמנו אך מעט כך יוכל להתפרנס ובד בבד להמשיך בלימוד התורה, רבי משה נענה להצעתו ולמחרת הלך ליערות העצים בהם נחטבו העצים עבור חותנו, רבי משה כמובן המשיך לעמול בתורה גם בהיותו ביער ומחמת שקיעותו בתורה לא שם לב היכן הוא נמצא וכלל לא הגיע למקום אליו היה מיועד להגיע... רבי משה תעה ביער כשהוא שקוע בלימודו ובשקיעותו הרבה ל שם לב כי מעיל הפרווה שלו נקרע מהעצים שנתקל בהם בעת שוטטותו ביער, רבי משה כלל לא שם לב שהוא תועה ביער הוא היה נתון בתוך עולמו הפנימי דבוק בתורה ולא שם לב מכל הקורה עמו,

כשהגיע הערב החלו בני משפחתו לדאוג שלא שב לביתו, הם החלו בחיפושים אחריו וכעבור זמן ארוך מצאוהו יושב במעמקי היער שקוע עמוק בלימודו, הם ראו את מעילו הקרוע מעצי היער ועמדו תמהים למראה הו של אותו עמל בתורה

עד כמה היה רבי משה שקוע אך בלימוד מנותק מכל סביבותיו אפשר ללמוד ממעשה שכתב רבנים רבות נפגש עם אדם שלמד עמו בחברותא בישיבה הלה ניגש לרבי משה והציג את עצמו אך רבי משה אמר שאיננו זוכר כלל את שמו, רק כשהחל לשוחח עמו בלימוד בדברים שעסקו בהם בישיבה את אותן הדברים זכר רבי משה בבחירות כאילו אך עתה למד, רבי משה זכר את הלימוד בלבד מעבר לזה לא השאיר במוחו דבר אף לא את שם חברותתו...

התמדתו היתה כה גדולה עד שלביתו חזר רק בחגים שאר הזמן המשיך לשקוד על תלמודו בצורה מעוררת השתאות, באחת הפעמים כששב לביתו גילתה רעייתו כי המזוזה הינה באותו המצב בו נלקחה, התברר לה כי לרבי משה כל אותה חצי שנה לא היה זמן לפתוח את המזוזה והשאירה כפי שלקחה מביתו.

רבי אהרן קוטלר אמר כי סיפורי ההתמדה של רבי משה מתאימה לדרגות ולדורות קדמונים ואולי אף לראשונים.

בישיבה זכה לקירבה מיוחדת מראשי הישיבה רבי חיים סאלוויצקי והנצי"ב אשר העריכוהו עד מאד וראו בו אחד שעתיד להיות ממאורי הדור ומגדולי התורה שעתיד להאיר עיניהם של ישראל ולהעמיד תלמידים הרבה בדרך המסורה מסיני.

ראש ישיבת ראדין

הרחק מקיישיין שכנה עיירה קטנה בשם "ראדין" בה התגורר החפץ חיים וכעבור זמן קצר החל להרביץ תורה לעדרים, עשרות בחורים הסתופפו בצילו ואט אט הישיבה גדלה והתפתחה כשליחפץ חיים מצטרף חתנו רבי צבי הירש לויסון, כשהישיבה גדלה סברו החפץ חיים וחתנו כי ראוי להעמי בראשה גדול בתורה שיעמיד את הישיבה וירוממה עוד ועוד, הם פנו לרבי חיים סאלוויצקי וכן לראש הישיבה הנצי"ב ובקשום כי ימליצו להם על הראוי ביותר לתפקיד זה, הם לא היססו והצביעו על רבי משה כראוי ביותר לעמוד בראשות הישיבה בראדין ואשר בגדלותו ירומם את הישיבה ויעמיד תלמידים גדולי תורה, ואכס רבי משה עלה לכהן פאר כראש הישיבה בראדין, עם בואו החלה תקופה חדשה בישיבה, הישיבה נתרחבה בכמות ובאיכות, כשרבי משה למדס מחנכם ומגדלם.

תלמידיו ראו בו דמות ענקים של ענק השקוע בתורה לצד בקיאות בלתי נתפסת ועמל תורה בלתי פוסק, הוא היה לתלמידיו מגדלור של תורה ויראה והם דבקו בו ונמשכו לאישיותו כפרפרים אל האור.

קשר מיוחד נרקם בין החפץ חיים לרבי משה, החפץ חיים העריכו עד למאד והתייעץ עמו בכל דבר, רבי משה היה לאיש סודו ובמשך 42 שנים היו צמודים בכל דרכיהם ועניניהם, ההערכה של החפץ חיים לרבי משה התבטאה בביטויי הערכה מופלגים, באחת משיחותיו אמר החפץ חיים "זו לא בושא כשלא יודעים משהו לגשת לשאל את האחר... גם אני כשאינני יודע דבר מה אני ניגש לרבי משה..."

בקיאות מופלאה

ה'חפץ חיים' היה קורא לרבי משה "ארוך ספרים מהלך" מחמת בקיאותו המופלאה שהיתה מפורסמת ברחבי עולם התורה, בקיאותו היתה מופלאה, בחורי הישיבה היו מורגלים בכך שרבי משה יושב ולומד עם חברותתו כשעל הסטנדר שלו

"הולך אני ללמוד תורה ואקווה כי מסירות נפשי תביא לסייעתא דשמיא שאתקבל באשר כוונתי לגדול בתורה ותו לא ובטוחני כי בעז"ה אצליח בדרכי..." אותו האדם אמר לרבי משה "אני נותן לך מכתב אם תיתקל בקשיים תן אותו לראש הישיבה הנצי"ב..." רבי משה לקח את המכתב שמו בכיסו והמשיך בדרכו לוואלוז'ין.

עם הגיעו ניגש רבי משה לראש הישיבה הנצי"ב וסיפר לו על מטרת בואו ועל חשקו העז להצטרף ללומדים בישיבה, הנצי"ב התפעל מכך שלמרות היותו אב לילדים עזב הכל למען התורה, אך למרות זאת אמר לו כי לצערו הרב מצבה של הישיבה קשה מנשוא ואי להם כל אפשרות להוסיף בחורים לישיבה שגם כך לא מצליחים להחזיק בהאת הבחורים הקיימים,

רבי משה ראה כי הנצי"ב נחרץ בדעתו ועומד בסירובו נזכר לפתע במכתב שמסר לו אותו אדם שנסע עמו בדרך, הוא הוציא את המכתב ומסרו לנצי"ב, הנצי"ב קרא את המכתב ואמר לו "האם יודע אתה מי הוא הכותב" רבי משה ענה שאיננו מכירו כלל ועיקר, אמר לו הנצי"ב "אדם זה הינו מגדולי המחזיקים משל הישיבה... אינני יכול לסרב לבקשתו ולכן הנך מוזמן להכנס וללמוד בישיבה..."

כך בהשגחה פרטית מיוחדת סייעו משמים לרבי משה להכנס לישיבה ולהגשים את חלומו להתעלות בתורה במחיצת גדולי התורה ראשי הישיבה והתלמידים שהיוו את פאר עולם התורה של אותן הימים.

רבי משה נכנס מיד לישיבה והחל ללמוד בהתמדה מופלאה, ובוואלוז'ין היו מתמידים רבים ועמלי תורה מופלאים אך גם ביניהם בלטה דמותו של רבי משה, הסיפורים על שקידתו היו לאבני יסוד בוואלוז'ין והיו לסמל להתמדה בכל רחבי ליטא,

רבי זלמן סורוצקין סיפר כי בעת לומדו בישיבת וואלוז'ין למד עם רבי משה בחברותא הם למדו יחדיו שני סדרים ביום, סדר הלימוד שלהם החל בשעה חמש בבוקר ונמשך עדהשעה שתיים עשרה בלילה אז הלכו לנוס מעט את שנת הלילה כך למדו במשך שנתיים ימים יום אחר יום שבוע אחר שבוע כשהם לומדים ללא הפסקה בעומק העיון בצורה מעוררת השתאות,

באחד הימים לא הגיע רבי זלמן ללימודו הקבוע עם רבי משה, פנה רבי משה אל הבחורים היושבים סביבותיו ושאלם אולי יודעים היכן הוא חברותתו והאם חש הוא בטוב, הם שאלוהו לשמו של חברותתו, אך לתדהמתם רבי משה אמר שאינו יודע מה שמו, רבי משה אמר בתמימות "למדנו כל הזמן... לא מצאתי זמן לשאול לשמו..." רבי משה לא ידע את שמו של חברותתו איתו למד חודשים ארוכים שעות רבות מידי יום...התמדה מעין זו אפילו בוואלוז'ין היתה לפלא...

אחד מגדולי התורה סיפר כי אחרי שהות של שלש שנים שברבי משה לביתו, אביו של רבי משה שאלו מה שם חברותתו שלמד עמו השיבו רבי משה "אינני יודע שהרי בבוקר מיד מתחילים אנו ללמוד ובלילה אני באפיסת כוחות ממש ואין בכוחי לשאלו לשמו..."

רבי משה לצידו של הגאון רבי אהרן וולקין
צ"ל, בעל 'בית אהרן' ואב"ד פינסק

מסע הלוויתו של רבי משה בעיירת ראדין

אין כלל גמרא והחברותא קורא את דברי הגמ' או התוס' והיה רבי משה מידי פעם מתקנו במילה שהשמיט בלימודו, כך הראה רבי משה לתלמידי הישיבה מושגים מופלאים של בקיאות בתורה ובכל רחבי וחלקי התורה.

אחד מגדולי התורה סיפר, כי בכל פעם שרבי משה היה מגיע אל היחפץ חיים היה היחפץ חיים קם בפניו כשנשאל היחפץ חיים מדוע בפני רבי משה הנו קם ובעוד לרב פלוני שהיה מפורסם לאדם גדול איננו נוהג לקום? השיבו היחפץ חיים "מה הנך מדמה...רבי משה הוא ש"ס איד לכן ראוי שאקום בפניו..."

עוד סיפר רבינו זיע"א כי שמע מיהודי יליד גרמניה שנשלח על ידי הוריו ללמוד בישיבתו של היחפץ חיים הוא נשלח להבחן אצל רבי משה, כשנכנס לרבי משה אמר לו הבחור כי הוא מעוניין להבחן להעל מסכת גיטין, הבחור ביקש להביא לרבי משה את המסכת על מנת שיוכל לבוחנו אמר לו רבי משה "גיטין? גיטין למדתי אלף פעם..." הבחור סיפר שהיה תמים ופלט מפיו קריאת התפילות "אלף פעם ללמוד גיטין...אלף פעמים..." הייך אליו רבי משה ואמר לו "יקליה יקליה...כמו שאתה שומע אלף פעמים למדתי מסכת גיטין..."

וכך המשיך רבי משה לחזור מאות ואלפי פעמים על מסכתות הש"ס, יומם ולילה היה עסוק בתורה ושקוע אך בה, תושבי ראדין היו רגילים לראות את רבי משה מהלך כשכל הזמן פיו ממלמל והוא חוזר על תלמודו, רבי משה היה שקוע בלימוד מנותק מכל סביבותיו, היה זה מחזה נפוץ בראדין לראותו מהלך ברחובות העיירה שקוע בלימוד נתקל בעמודי התאורה בעצים ולא שם לב לקורה עמו, רבי משה היה סמל ודוגמא לדבקות בתורה ולגדלות בלתי נתפסת.

תלמידים ששהו עמו בעת שנס את שנתו ראו כי פיו ממשך כל הזמן למלמל בדברי תורה, ויש שלעיתים בשנתו נשמה מזכרונו מילה כלשהי היה קם ממיטתו ניגש לארון הספרים משלים את המילה החסרה ושב ללימודו תוך כדי שנתו, ברבי משה ראו כיצד הוא והתורה חד הם בבחינת "כי הם חיינו ואורך ימינו" במובן הפשוט של המילה התורה החתה חיינו ורק היא תפסה אצלו מקום.

עם היחפץ חיים' בעיני הכלל

היחפץ חיים העריך והעריץ את גדלותו של רבי משה, אפילו ביחס לגדולי תורה אחרים היחפץ חיים סבר שהינו גבוה מעל גבוה בעת שלחתנו נולד בן הוא ניגש לחותנו היחפץ חיים להתייעץ האם לכבד בסנדקאות את רבי משה או את אחד מגדולי ראשי הישיבות שבדור היחפץ חיים? ענה מיד "יודאי שצריך לכבד את רבי משה...אין בכלל מה לדמותו לאחרים..."

היחפץ חיים שיתף את רבי משה גם בכתיבת המשנה ברורה וישנה הערה שמביא בשמו [סי' קמ"ג בביאור הלכה] בלשון "והראני גדול אחד" אותו גדול הינו רבי משה... כן סייע רבי משה ליחפץ חיים בכתיבת ה"ליקוטי הלכות" על קדשים ומקובל היה בראדין שכשהיחפץ חיים כתב שספריו נכתבו

"בדבוק חברים" כוונתו היתה על רבי משה... כמו כן כשהוציא היחפץ חיים מכת"י את חידושי ה"שאגת אריה" על מסכתות יומא ומכות סייע רבי משה רבות ביד ובהקדמה כותב היחפץ חיים "והיה לנו לעזר בזה גדול מפורסם הרה"צ ר' משה ב"ר דוד אחד מהר"ם דפה תהא משכורתו שלמה..."

כשם שהיה עם היחפץ חיים בהנהגת הישיבה והיה עמו בכתיבת ספריו כן היה עם היחפץ חיים בכל ענייני הנהגת הכלל, היחפץ חיים סמך על דעתו הטהורה דעת תורה צרופה, הוא היה בדעה אחת עם היחפץ חיים לשמירת כלל ישראל מפורצי הגדר אשר עמלו בכל דרך להכניס בכלל ישראל רוחות של השכלה רוחות שיביאו לסטיית הכלל מדרך המסורה דרך התורה.

שמירה על חומות הדת

היחפץ חיים כמנהיג הדור עמל בכל דרך לשמירה על הדרך המסורה, הוא לחם ללא חת בכל נסיונות ויהיו אלה הפעוטים והנראים כקטנים לשינוי כל שהוא, יחד עמו עמד רבי משה לסייע בידו לשמירת כרם ישראל.

כדוגמא לפעולתם המשותפת של היחפץ חיים ורבי משה הוא בעת שהשלטונות כנסו ועידת רבנים בפטרבורג, דרישת השלטונות היתה שהרבנים ילמדו את השפה הרוסית, הדבר עמד במוקד ויכוח בין הרבנים היו רבנים רבים שלא ראו פגם בדבר הם סברו כי זה יקל על הרבנים להיות בקשר עם בני הקהילה שלהם, מאידך היו רבנים שסברו שיש בכך פריצת גדר והתנגדו לכך, היחפץ חיים חשש מאד שמא תתקבל החלטה המאשרת את לימודי השפה לרבנים, הוא שלח את רבי משה לפטרבורג על מנת שיעמוד על המשמר, בפטרבורג עשה רבי משה יד אחת עם רבי חיים סאלוויצ'יק ועמלו בכל כוחם לשכנע את הרבנים לדחות את דרישת השלטונות על כל המשתמע בכך.

למרות עמלו של רבי משה הוא ראה כי רוב הרבנים הינם בעד דרישת השלטונות וכי עומדים הם לקבל החלטה חיובית בדבר, רבי משה מיהר לשלוח טלגרמה ליחפץ חיים שיגיע בעצמו לפטרבורג לנסות להעביר את רוע הגזירה, ואכן היחפץ חיים מיהר לנסוע לעבר פטרבורג כשמלוויו ראו על פניו חרדה עצומה פן תתקבל ההחלטה שראה בה פריצת גדר, ואכן היחפץ חיים הגיע לפטרבורג החל לשבת עם הרבנים לנסות לשכנעם להתנגד ושמע מהם טענות שנשמעות לנו מוכרות... היו שטענו ליחפץ חיים כי זה "הרע במיעוטו" ואם יתנגדו להצעת ודרישת השלטונות יכול לצאת מזה דבר רע הרבה יותר... היו שתמחו על היחפץ חיים כיצד הוא פועל לשנות החלטה בה תומכים "רוב מנין ובנין" רבנים שבאותה אסיפה... אך היחפץ חיים לא התרגש מכל אותן דיבורים, הוא כדרכו בקודש סבר כי אסור לוותר ולסטות מדרך התורה כמלא נימא בכל מחיר, היחפץ חיים עמל בכל כוחו ובסייעתא דשמיא הצליח להפוך את הקערה על פיה, ההחלטה היתה לדחות בשתי ידיים את דרישת השלטונות,

כך היחפץ חיים אף שהיה כמעט יחידי הצליח לעמוד איתן ולשמר את דרך התורה והמסורה, לימים ראו הכל כי היחפץ

דמות דקיונו של רבי משה בשנותיו הצעירות

חיים' צדק וכי רק העמידה האיתנה על המשמר היא הערובה להמשך קיומה של התורה והמסורה בדרך ישראל סבא.

יש לציין ולהביא את דבריו של רבי חיים בפני הרבנים שתמכו וכה היו דבריו "יש הסוברים כי למען הצלת התורה צריך קצת להתפשר... הכל למען המשך קיום התורה... אך התורה אומרת אל תדאגו לי יש לנו הבטחה "כי לא תשכח מפי זרעו" אם התורה תשאר בשלמותה היא תתקיים ואם לא תשאר בשלמותה היא תתבטל..." רבי חיים סיים את דבריו ואמר "אין אתם צריכים לדאוג עבור התורה אפילו אם הרבנים לא יוכלו ללמוד תורה וללמדה ילמדה הסנדלרים והחייטים יש לנו ההבטחה "כי לא תשכח מפי זרעו"..."

מענין הוא הדבר כי אם עד ועידת פטרבורג היה רבי חיים ראש המדברים בכל מקום אחרי ועידה זו חדל מהתעסק בענינים אלו, כשנשאל על כך בנו הגר"ז מדוע נוהג כך ענה הגר"ז שאביו סובר שאסור לו ללכת לאסיפות מעין אלו שמא יושפע מהם לכן חדל להגיע עוד לאספות אלו...

רבי משה היה אומר כי יחיד סגולה מגדולי ישראל יש להם את המבט מרחיק ראות לראות את הפירצות ולהתריע עליהן, יתכן מצב שרבים אף מגדולי ישראל לא רואים את שרואים אותן היחידים ששתלן הקב"ה בכל דור, המשיך רבי משה ואמר "ה'חפץ חיים' היה אחד מאותן יחידים וזכה לסייעתא דשמיא לעמוד על המשמר ולכן לבסוף הכל ראו שדרכו הצליחה וכי היטיב לראות למרחקים..."

"ובערת הרע מקרבך"

אש התורה והיראה שבערה בלבבו של רבי משה הביאתו לכך שעמד כארי כנגד כל שינוי וסטיה מדרך המסורה לנו, יחד עם ה'חפץ חיים' הם לחמו בכל נסיון לשנות וכביכול "לשפר" את מצב היהדות, הם לחמו ללא חת כנגד פורצי הגדר, ה'חפץ חיים' היה רגיל לומר את ששמע בשם רבו רבי ישראל מסלנט כי בתחילה רבי ישראל סבר כי הדרך היא לנסות לקרב את האחים הנוצעים אך לבסוף ראה כי אין דרך אחרת אך להתרחק מהם ולהגביה את החומות.

מעשה ארע בראדן אשר אותם "משכילים" פתחו ספריה בה היו אותן ספרים מרעילים שקלקלו רבים מבחורי ישראל, החשש היה גדול, היו מרבני הישיבה שסברו כי עדיף לא

להלחם בהם, וכי המלחמה בהם תעצים אותם ותביא להם תמיכה גדולה יותר עדיף לפעול רק בקרב בחורי הישיבה שלא יתקרבו למקום מקלקל זה,

אך רבי משה דעתו היתה אחרת, רבי משה יחד עם חתנא דבי נשיאה רבי מנדל זקס פעלו יחדיו והציתו את בנין הספריה שהיה למאכלת אש, כל הבנין הפך לעפר ואפר עד היסודות ונתקיים "ובערת הרע מקרבך", למרות הדעות שניסו בתחילה להרפות את ידיו רבי משה סבר כי זו הדרך היחידה להלחם כנגדם בכל עוז, ואכן כפי שרבי משה סבר כך אכן קרה, יותר לא הוקמה ספריה מעין זו בראדן.

העמידה על המשמר מכל סטיה ושינוי היו לרבי משה אבני דרך כפי שקיבל מרבותיו ומרעו ה'חפץ חיים', כך היה בעניני הכלל וכך היה אפילו בביתו פנימה, הוא לחם כנגד כל שינוי קטן מהמסורת המקובלת מדורי דורות, רבי משה סבר כי כל שינוי קטן יגרום בסופו של דבר להרס מוחלט וכללי, אחת מבנותיו התארסה, בתקופת ארוסיה נסעה לקרובת משפחתה בורשה, בהיותה שם קרובת משפחתה קנתה לה נעליים לכבוד חתונתה, הנעליים שקנתה לה היו בצבע חום דבר שבליטא נחשב במקצת למודרני, היא סברה שאין בכך כל

פסול... כששבה לביתה בקומה בבוקר חיפשה את נעליה החומות אך לא מצאתן היא לא הבינה היכן נעלמו עד שגילתה שרבי משה באישון לילה צבע את נעליה לצבע השחור המקובל...

את אותו להט דקדושה ועמידה על גדרי התורה והיהדות ללא כל פשרות הטביע רבי משה בצאצאיו ובתלמידיו, לימים כשבנו גלה לארה"ב ורעב ללחם כשהוצע לו תפקיד כ"מ במקום שערב קודש וחול ומחמת אילוצי המקום רבים מהת"ח שבאמריקה כיהנו שם, הרי כי בנו של רבי משה לא הסכים בשום פנים ואופן באומרו "אבא לא היה מסכים לכך" כך הונחלה דרכו דרך התורה הצרופה לבניו ולתלמידיו, דרך של עמידה על עקרונות התורה ללא כל פשרות.

מלחמה במסירות נפש

באחד הפעמים לפתע קרא ה'חפץ חיים' וביקש שיקראו להיכל הישיבה את כל הבחורים מהפנימיות והאכסניות, כל בחורי הישיבה הגיעו בבהילות באשר לא היו רגילים לכך שה'חפץ חיים' קורא להם בבהילות, כשהגיעו כל בחורי הישיבה וכן הרמ"ם ובהם רבי משה החל ה'חפץ חיים' לומר לבחורים כי "עלינו לצאת למלחמה כנגד הבולשביקים ברוסיה..." ה'חפץ חיים' החל לבכות ולומר "הלא אחינו נמצאים שם בשבי... כיצד אנו יכולים לשבת בשקט עלינו לצאת למלחמה במסירות נפש... נצא מליון יהודים או יותר נסתער על רוסיה במסירות נפש ואף אם יפלו חלק מהנלחמים נביא את אחינו לחירות מהשבי..." ה'חפץ חיים' המשיך לתאר כיצד יצאו וילחמו וניסה להפיח רוח של מסירות נפש בקרב הבחורים ה'חפץ חיים' אמר "בטוחני כי עם מסירות נפש אנחנו ננצח"

כך היה ה'חפץ חיים' בטוח כי אם ילחמו במסירות נפש וודאי ינצחו אפילו את רוסיה, אך לדאבון לב כנראה חסרה היתה אותה מסירות נפש ולכן הסטי"א לא נוצחה והיהודים שנשבו ברובם הלכו לאבדון מכלל ישראל.

הרוח של מסירות נפש שהחזיר ה'חפץ חיים' בקרב כל סובביו היתה מסירות נפש למען כלל ישראל, באחד הפעמים החליט ה'חפץ חיים' על עשיית חרם כנגד טרוצקי יהודי שהיה ממייסדי הקומוניזם, ואכן ה'חפץ חיים' עשה חרם בו השתתף גם רבי משה ואכן כעבור זמן לא רב נאלץ טרוצקי לברוח מארצו ולבסוף נרצח בגלותו.

הקשר של רבי משה עם ה'חפץ חיים' היה עד יומו האחרון, בימיו האחרונים של ה'חפץ חיים' כשהיטלר עלה לשלטון ה'חפץ חיים' כבר היה באחרית ימיו חלוש וכואב רבי משה נכנס לבקרו ה'חפץ חיים' שכב כשעיניו עצומות, לפתע חש כנראה ברבי משה היושב לצידו, הוא פנה לרבי משה ושאל "רבי משה מה נשמע" רבי משה ענה "רבי עם ישראל זקוק לרחמים משום שהצורך מאיים להרע ליהודים" ה'חפץ חיים' הגיב על דבריו של רבי משה ואמר "ובהר ציון תהיה פליטה והיה קדש" רבי משה נודעזע מדברי ה'חפץ חיים' הוא הבין כי אכן אסון גדול עתיד להתרחש אך מאידך יש תקווה "בהר ציון תהיה פליטה" ארץ ישראל תינצל, אלו היו מילותיו האחרונות של ה'חפץ חיים' בטרם עלה לגנוי מרומים...

לימים כשבנה הרב מפוניבז' את הישיבה בב"ב חרט עליה את מילותיו האחרונות של ה'חפץ חיים' "ובהר ציון תהיה פליטה והיה קודש".

מרן ה'חפץ חיים' וצ"ל בלימוד לעת זקנותו

"חיי שלמה"

שביבי אורה מחייו של אחד מדמויות ההוד שהתהלכו בסימטאות ירושלים של מעלה, הזהירו והאירו אותן בייחודיות עבודתם השלימה, בירתם הבוערת וצדקתם הנשגבה,

הגאון רבי יצחק שלמה זילברמן זצ"ל

מייסד קהילה קדושה 'אדרת אליהו'

במלאות ח"י שנים להסתלקותו – י"ח אדר תשס"א

בנפש. לא אחת גילה הגרא"י את הערכתו הגדולה לתלמידו זה. וסיפר הגאון הגדול רבי משה יהודה שלזינגר שליט"א ר"י קול תורה, כי זוכר כיצד נפגש אביו – ראש ישיבת קול תורה, עם רבי אליעזר יהודה, ובפגישתם שחו שני גדולי תורה אלו אודות תלמידים המשותף – הבחור יצחק שלמה זילברמן, תוך שרבי אליעזר יהודה מביע בפניו את התפעלותו מלמדנותו ומגדלותו של העלם הצעיר.

עדות מופלאה המלמדת הן על עוצם שקידתו, הן על היקף ידיעת התורה שרכש והן על הערכתו של ראש הישיבה הגאון רבי אליעזר יהודה, שח מיועדו מנוער הרב עזריאל בר: "למדתי עמו בקול תורה, כבר שם היה שקדן גדול, וכשעבר לישיבת מיר התעצמה שקדנותו ביתר שאת עד כי נודע לי באותה עת, כי מלבד שקידתו במסכת הנלמדת בישיבה, בחר בו רבי אליעזר יודל ללמוד עמו מדי יום שבעה דפים. עודני זוכר כיצד אנו – חבריו מקול תורה, היינו שחים בהתפעלות על גודל כוחו בתורה היאך צולח משימה זו ללמוד דבר יום ביומו כמות כזו של דפים בצוותא חדא עם גאון התורה רבי אליעזר יודל".

לאחר עזובו את הישיבה, בהיותו אברך צעיר, נצרך פעם לטופס המאשר כי למד בבחרותו בישיבה הק', הוא נכנס לרבי אליעזר יהודה שכמובן רשם מיידת את האישור הפורמאלי, ברם עטו לא נצרה את הערכתו לר' יצחק שלמה והוסיף: "הנני לציין כי בעת לימודו בישיבתנו היה נחשב ממצויני הישיבה, בעל כשרון מופלא ושקדן גדול, והשתלם בלימודו באופן הנעלה ביותר".

וכמים הפנים לפניו, אף לבו היה מלא אהבה והערכה גדולה לגרא"י. לימים השמיע זאת באוזני תלמידיו והתבטא בהערצה אודות היראה הזכה והטהורה שפיעמה ברבי אליעזר יהודה והקרינה על התלמידים, כשחיבת המצוות היוקדת בו היתה להם אות ומופת, כשבין הדוגמאות ציין את הנהגתו של רבי אליעזר יהודה לילך עם תפילין של יד כל היום, כשעל כולנה מסירותו הגדולה לרומם התלמידים על במתי ידיעת התורה ודאגתו שיקנו היקף רחב במרחבי השי"ס תוך שהוא מכוונם להגיע לכדי הבנה ישרה ובהירה. בענין זה סיפר הגאון רבי שלמה פיישר שליט"א, רעו מיישיבת מיר, שכשהנהיג רבי אליעזר יהודה שבחירי הישיבה יאמרו חבורות בישיבה הק', היו החבורות של רבי יצחק שלמה לשם דבר וכבר אז ניכר בכושר הבחנתו הדקה ואיזמל הניתוח החד עמו ניגש לכל נושא.

בימים אלו חל יום השנה הי"ח של אחת מדמויות ההוד בדור האחרון, גאון בתורה ובדעת ועבד ה' בכל נפשו ומאודו, שלמרות צניעותו המופלגת ובריחתו העיקשת מזרקורי הפרסום, זכה להקרין לרבים מאור תורתו, חכמתו ויראתו, לדלות ולהשקות יראת ה' ואהבתו ולהטביע בעולם התורה חותם של ידיעת התורה בכל חלקיה ודבקות ללא סייג בכל מצוותיה, ה"ה הגאון רבי יצחק שלמה זילברמן זצ"ל.

עוד מימי שחר נעוריו זכה להתחמם לאורם של ענקי התורה בירושלים ולינוק אל קרבו מתורתם, גדלותם וחכמתם, בהם מרנן הגרא"י מלצר, הגר"ר בענגיס, הגר"ד בהר"ן, הגר"ימ חרל"פ ועוד כהנה מגדולי התורה ונקיי הדעת שביירושלים של הימים ההם.

מספר פעמים אף שם פניו לבני ברק לביתו של מרן החזון איש זצוק"ל להיוועץ עמו וללבו על שולחנו דרכי חיים. גם כאשר נשתדך עם רעייתו הצדקנית לבית משפחת זלוטניק משערי חסד, נחתם השידוך ע"י ידיו האמונות של מרן החזון איש. היה זה כאשר העלה אחד מבני המשפחה חשש מכיוון שאמו של הבחור ואבי המדוברת נפטרו צעירים מאותה סוג מחלה, נסעו שני הצדדים לבית החזו"א לקבל הכרעתו. מרן זצוק"ל שכבר עמד על ערכו הרם של הבחור סמך שני ידיו על השידוך והסיר כל חשש, הוא הוסיף להאציל ברכתו ואמר, בית זה עוד יהיה בית גדול בישראל.

באותם ימי ראשית צמיחת עולם הישיבות באה"ק, הוא היה אחד מאבני הנדבך בהיותו מראשוני התלמידים בישיבת קול תורה ולאחר מכן מראשוני התלמידים בישיבת מיר, כשהוא חדור בתשוקה כבירה להידבק בתורה בשקידה עצומה ובצימאון עז לדעת את ה' ולהדבק ברצונו בכל לבו ונפשו.

אף כאן נקשר בקשר של קיימא עם רבותיו שזיהו בו את מעלותיו הסגוליות והעניקו לו מלוא חפנים מאוצרותיהם. בהיותו יתום מאב ואם גדל בבית דודו הרב ד"ר יעקב לוי ז"ל, והעידו משפחת הדוד שהגאון רבי יחיאל מיכל שלזינגר זצ"ל ראש ישיבת קול תורה התבטא באוזני אביהם כי כדאי היה לו לפתוח את הישיבה הק' אך בשביל תלמיד זה.

על הקשר העז שהיה לו עם מרן הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל בישיבת מיר, התבטא פעם שזה היה קשר של נפש

במקראות ובדברי השי"ס, הסביר זאת במשל על יהודי שהגיע לראשונה בחייו לא"י ושם פעמו אל הכותל המערבי, אשר מן הסתם עלול להסתבך בדרכו במבוכ סמטאותיה של העיר העתיקה, הדבר המסייע בעדו אלו אותם תמרורים המכוונים אל הכותל. כשבא בשנית, עדיין זקוק הוא לתמרורים, וכך ארבעה-חמישה פעמים, עד שאט אט התמרורים הרגילוהו אל הדרך המובילה אל יעדו.

כך גם, הסביר, זכינו שרבינו הגר"א הציב תמרורים בכל חלקי התורה ובכל חלקי החיים, וכל התמרורים מכוונים אך אל התורה עצמה שבה נמצאים כל התשובות לכל השאלות, בה נמצאים כל ההוראות, ההדרכות, ההכוונות, לכל צעד בחיינו. ככל שניתן לבנו ודעתנו לתמרורים נסגל לעצמנו את המבט שהכל נמצא בתורה וכך נרגיל עצמנו להיות כנועים באופן מוחלט לכל דבר מן התורה ולכל הוראה של חז"ל מבלי להוסיף או לגרוע בידוענו שזהו היעד הבלעדי אליו אנו פונים וזהו דבר ה' ממנו אין לזוז כמלוא נימה.

אודות גודל שקידתו בתורה מחד, ועל דבקתו בקיום כל דברי חז"ל מאידך, סיפרו בניו, כי כששכב על ערש דוי זמן מה קודם סילוקו והוא אפוף ייסורים, ביקש את אחד הבנים שיגיש לו את הספר, לשאלתו של הבן כיצד יכול הינד ללמוד בשעה שהייסורים כה טורדים אותך, השיב, איני יודע את עתותי, רצוני לקיים את דברי הגמרא לעולם יעסוק אדם בתורה ואפילו בשעת מיתה.

אהבת התורה וקניינה ע"י שינון וחזרה

עמלו הבלתי פוסק להבין ולהשכיל כל דבר מדברי התורה לצד השינון והחזרה שהיו לו לדרך חיים, הביאוהו לידיעה מעמיקה ומקפת בכל חלקי התורה. על דבקתו העיקשת בשינון וחזרה, סיפרה פעם רעייתו הרבנית ע"ה, שתקופה מסוימת בעת היותו אברך צעיר עסק בשלש המסכתות הקשות שבשי"ס – עירובין יבמות נדה, והיה יושב בביתו ומשננ הלך ושנון אין ספור פעמים. דומני, הוסיפה, שאם יאמרו לי קטע מאותם מסכתות אוכל לומר להיכן הוא שייך מבין שלש המסכתות, שכן השינון האין סופי שלו הדהד בבית ללא הפוגה עד שכבר אני יודעת היכן הם דברי הגמרא.

אחד מידידיו בשנות צעירותו, כשבא לנחם אחר פטירתו סיפר שזוכר שהיו לו סדרים בצעירותו בהם חזר על תלמודו שלוש וחמש פעם. ממרחק השנים התעניין הלה ושאל האם גם בהמשך חייו נהג כן. השיבו אחד מבני המשפחה: אומר לך את אשר ראיתי אני, לפעמים חזר על תלמודו שבעים פעם ולפעמים מאה ואחת פעמים.

את אהבת התורה הבושרת שיקדה בו, לא הפנה אך לעצמו ומשאת נפשו היתה לראות את ידיעת התורה פושה בקרב כל עם ה'. הנושא של השינון והחזרה, לצד קניית היקף בכל חלקי התורה בערו בעצמותיו כאש יוקדת. רבים ששמעו את הדברים היוצאים מנהמת לבו חשו כי התחולל בהם שינוי ביחס לידיעת התורה, כשהיה מברר להם בשפתו הבהירה ומשכנעם מתוך התורה ודברי חז"ל ומתוך הכרת תכלית האדם בעולמו, שאל להסתפק במועט בנושא הקריטי ביותר לחיינו – ידיעת התורה, וכמו שבעבודת ה' ובקיום המצוות צריך האדם לשלוף לשלמות, עאכ"כ במצוות תלמוד תורה שהיא כנגד כולם, חלילה לו לאדם להיות אדיש בדבר המשמעותי ביותר הנוגע לו לנצח נצחים, שכן הקב"ה אשר חפץ להטיב לנו בהטבה ללא גבול נתן בידנו אמצעי הגדול מכל האמצעים להשגת טובו הנצחי והיא התורה, הזנחה של חלקים מן התורה או אי שינון וחזרה

גם ראש הישיבה מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל גילה לו חיבה והערכה מרובה. סיפר גיסו הר"ג רבי מיכל זלוטניק, כי חרוט בזיכרוננו כיצד הכביר רבי חיים בשבחו, שעה שנשא דברים באירוסיו ובלהט לבו הגדול עמד וקילס את עוצם מעלותיו ותוקף גדלותו בתורה. אף מרן הגאון רבי נחום פרצוביץ זצ"ל חיבבו בחיבה יתירה. לימים התבטא באוזני אחד מבניו: הרבה נשאתי ונתתי עם אביך בדברי תורה ובשיחתה של תורה, אמנם לא תמיד השתוונו, "אבער איך האב אים גאר שטארק ליב" (אבל אני אוהבו באהבה חזקה מאד).

כשהספידו לפני מיטתו רבינו ראש הישיבה הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל שהכירו למן צעירותו ועד זקנותו, הגדיר אותו: "הוא היה אישטיק תורה, אישטיק חכמה, אישטיק גדלות בתורה". על הביקוש שבער בעצמותיו להשכיל בחכמה אמר הגר"צ: "התשוקה שלו לחכמה, היא למעלה מהשגתנו" תוך שהוא מוסיף ומציין כי אכן מכח תשוקתו הגדולה נתחזקו רבים בנושא זה – תשוקה לחכמה.

אף מרן ראש ישיבת מיר-ברכפלד, הגאון רבי אריה פינקל זצ"ל, ידיד נפשו מיישיבת מיר, בכינוס לזכרו תיאר כיצד מימי בחרותו ועד סוף ימיו היו כל חיי מהות של תורה וגילוי כבודו ית', כשהוא מתבטא עליו: "כולו אמת. כולו אהבת הבריות. כולו צניעות. הוא לא חי לעצמו, הוא חי לכבודו יתברך". על אהבת הבריות המופלאה שהיתה בו, אמר הגאון ר' אריה: "כמה אהבת ה' צריך להיות באדם כדי שתהיה לו אהבת ישראל במידה כזו".

דבקת בתורה

ביגיעת התורה הוא ראה את הדבקת ועבודת ה' הגדולה ביותר. מרגלא בפומיה שאין בעולמה של היהדות ערוצי קשר נוספים עם הקב"ה מלבד אותם ערוצים שהקב"ה בעצמו קבע. ואם הוא קבע שהתורה היא מעל הכל, אזי כל מעיינינו צריכים להיות נתונים ליגיעת התורה, לשקידתה בכל חלקיה, לקניינה בכל תנאיה, ולחתיירה בלתי פוסקת לקיומה כהלכתה.

ואכן מעת עמדו על דעתו ועד יומו האחרון היתה שקידת התורה משוש חייו. שעה ארוכה קודם תפילת נץ החמה ועד שעלה על יצועו היה סדר יומו עמוס בעסק התורה ללא הפוגות. לבד מלימודיו הפרטיים היו לו במשך שנים עשרה שעות רצופות חברות בזה אחר זה בכל חלקי התורה. תלמיד שפגשו פעם בחיפה בדרכו לציון הרשב"י במירון, סיפר כי גילה באוזנו שזה לו הפעם הראשונה אחר עשרות שנים בארץ ישראל שנוסע למירון.

היה זה כשהגיע לראשונה אחיו הגדול מחז"ל וראה צורך לכבדו ולקחתו מירונה, הפר בשל כך את שגרת סדריו הקפדניים ונסע לראשונה לציון הרשב"י, זאת על אף עיסוקו העיוני בחכמת האמת ושיעוריו הבהירים בעומק רזי התורה ובקיאיותו וגאונותו המופלאה בכל ספרי הזוהר.

תיאור על עמלו בתורה המלמד גם על דרכי יגיעתו ולימודו בימי צעירותו, סיפר תלמידו הגאון רבי נתן רוטמן שליט"א ששמע מפיו, שתקופה מסוימת בצעירותו הוא נטל עשרות סימנים בשו"ע שטרם למד את ביאור הגר"א, וניסה בעצמו לכתוב המקורות והביאור כדרך ביאור הגר"א במטרה לבחון עצמו האם סגל לעצמו את אופן החשיבה ודרך לימודו של הגר"א, ואכן שמח לראות כי ברוב דבריו כיוון לדברי הגר"א.

התורה – מקור הכל

על דרכו של הגר"א המחבר תמיד את ההלכה אל המקור היוצא מן השי"ס, ובעיקר על דרך חינוכו של הגר"א שהאיר לכל ישראל לפנות תמיד אל מקור המעיין הנובע בתוך התורה עצמה,

לצד מרן הגר"א קמינצקי זצ"ל בבואו לבחון בת"ת

באירוסיו בנו הגאון רבי יום-טוב זילברמן שליט"א, לצד מחותנו הגר"א יודלביץ זצ"ל, מרן הגר"א אלישיב זצ"ל והגר"א פישר זצ"ל

הפוגמים בקניין הראוי של התורה, הלא היא אבידה נוראית שאין לה תמורה, ולדידו זהו האסון הגדול ביותר לאדם שיכול היה לקנות חלקים בתורה ולא קנה זאת.

וביאר בטוב טעם ובדברים המתיישים על הלב כיצד כל התהליך האלוקי יש לו אך תכלית אחת – להיטיב. כיצד כל המאורעות הנעלמות והכואבות הם חלק מהפאזל של התכנית האלוקית והם משמשות כתחנות המוליכות אל היעד והתכלית, וכיצד לבסוף יתברר שאכן כל תחנה היתה נצרכת וחיונית בכדי להגיע אל הטוב השלם. גם המקרה המצער ביותר יש לו תפקיד בתהליך של גילוי הייחוד, בו יתברר לבסוף שה' אחד ומגמתו אחת ואין בלתי – להיטיב לישראל בתכלית ההטבה.

חלפו מספר שנים. יום כי' חשוון תשמ"ט. הציבור היהודי בארץ ובעולם הזדעזע מהטרגדיה המחרידה שהרעידה את הלבבות. שלשה מחבלים התקיפו אוטובוס נוסעים שעשה דרכו מטבריה לירושלים, האוטובוס הפך למאכלת של דם ואש ותמרות עשן כאשר לשונות האש מעלים עמם במעלות קדושים אשה צעירה ושלושה עולליה הרכים שלא טעמו טעם חטא. היתה זו הצדקנית מרת רחל וייס ושלושת בניה, רפאל, נתנאל ואפרים הי"ד - בתו ונכדיו של רבי יצחק שלמה זילברמן.

בשעת ההלוויה, כשספד למול ארבעת הארונות, ניצב בגבורה ובקולו השליו הצדיק את הדין מתוך אמונת אומן מוצקה. "חסד ומשפט אשירה" – אמר. מי שמעניק את החסד ומי שעושה את המשפט, אחד הוא. אין לו שתי מגמות בעולם כי אם מגמה אחת ויחידה. אכן, הכאב הוא עצום, אך מגמת הקב"ה היחידה היא הטבה ואך ורק הטבה. וכך במשך ימי השבעה חזר על הדברים וביארם באר היטב.

לימים סיפר אותו אב שכול משכונתו לאחד מבניו של הרב זילברמן: אומר לך את האמת, כשאביכם בא לנחמני, דבריו אמנם הלחלו. אך עם זאת חשבתי בלבי, נו, קל לומר זאת לאחרים... כשבאתי לביתו אחר האסון, וישבתי שם משך שעתיים, ושמעתי שוב את אותם דברים בדיוק, באותה בהירות, באותה נחישות, עם אותה להט האמונה, אמרתי אל ליבי – כמה נאה דורש הוא וכמה נאה מקיים, אכן בימך הקשים אלו, ניהתני ר' יצחק שלמה למפרע!

ידיו אמונה

התבוננותו המתמדת במגמת הקב"ה בעולמו, היא שהביאה אותו לחיות את האמונה באופן מוחשי. הוא היה חוזר ומשנן את פרשת יציאת מצרים ומעמיק ומתבונן בפרטיה וכך מבצר בקרבו את האמונה בטוב ה'. מה לי להיות בצער ובדאגה – אמר, שעה שהקב"ה הוכיח לי ביציאת מצרים ובכל רצף מאורעות המקרא, את הנאמנות שלו לישראל עד הסוף. שכן האמונה, הסביר, היא מלשון אמון. אימתי רוכש האדם אמון בחברו, אחר שהוכיח כי הוא נאמן לו באופן מוחלט. והלא הקב"ה הוכיח לנו באופן הברור ביותר שהוא נאמן לנו, אנו כל היעד שלו ואין לו כל מגמה אחרת בבריאת העולם כי אם להיטיב לנו.

כך גם ה"ציפית לישועה" שכה ייחל לה, נבעה אף היא מתוך אותו אמון. ממקום שבתו בירושלים המקודשת שבין החומות, שם זכה מתוך יגיעת נפש לכונן קריה נאמנה על טהרת הקודש ולהשיב לסמטאותיה את קול התורה, ישב וציפה דבר יום ביומו להתגלות כבוד ה' וכבודם של ישראל. שכן החדיר בלבו שוב ושוב את האמון המוחלט בכל ייעודי הנביאים ובהבטחת הקב"ה כי יום יבא "ובאו ורינו במרום ציון ונחרו אל טוב ה'".

עם מרן ראש הישיבה הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל

כך גם ידועים פועליו הכבירים בהעמדת השינון והחזרה בקרב תשב"ר וקנין ידיעת כל המקרא והמשנה בתלמודי התורה. עוד בהיותו אברך צעיר בהתייעצות עם מרן הגר"י אברמסקי זצ"ל לימד את ילדיו בדרך זו, כשלאחר מכן הקיז כל חלבו ודמו להרחיב גבולות התורה וידיעתה, ואף שראשיתו מצער זכה לראות פרי עמלו וממנו יתד ופינה לשירת התורה המתנגנת בפיות עדרי צאן קדשים בעשרות תתיים בארץ ובעולם אשר תלמודם שגור על לשונם. ואף זכה להערכתם המופלאה של גדולי תורה, ובראשם כידוע מרן הגרמ"י שטיינמן זצ"ל שהתבטא לא אחת בשבח כבירות פועל קדוש זה וסמך שתי ידיו כשהוא מעודד ומייסד את השינון

והחזרה וקנין ידיעת חלקי התורה בקרב תשב"ר. בתחילת דרכו אף קיבל את עידודו של מרן בעל ה"קהילות יעקב" כשנתן לו מכתב תמיכה לאחד מהתתיים שהקים, ובאחד ממכתביו מספר רבי יצחק שלמה כי מרן הסטייפלר הוסיף ואמר לו כי הגם שנמנע מסיבותיו מלתת מכתבי תמיכה לתלמודי תורה הפעם חורג ממנהגו כי רואה שעושים כדן.

ואמנם לא היה קץ לשמחתו כשראה ילד, גם אם אינו ממשפחתו ואינו מן התי"ת שלו, היודע מסכתות משניות ואף סדרים שלמים השגורים על לשונו ופסוקי המקרא חרוטים על לוח לבו. ארע פעם שהשתתף בשמחת בר מצווה, וביקש מן הילד לומר לו את דרשתו. הילד התגמגם קצת בדבריו, והתנצל שמחמת סיבות מסוימות לא הכין כדבעי את הדרשה. שאלו ר' יצחק שלמה ומה אתה לומד, סיימתי עתה מסכת כלים, השיב הילד, בחן אותו ר' יצחק שלמה על מסכת קשה וארוכה זו לאורכה ולרוחבה וידיעותיו של הילד קלחו באופן נפלא. משסיים לבוחנו, אמר לו ר' יצחק שלמה, דע לך שזו דרשת הבר מצווה הטובה ביותר ששמעתי בימי חייו.

ברגע המבחן – ניהתני למפרע

כיסחו אל התורה, כן יחסו אל מצוות התורה. בדבקות, באהבה וביראה ומתוך ידיעה שהוא עבד לפני המלך המושבע ועומד מהר סיני לקיים כל מצוותיו. תדיר היה מתבונן על כל מצווה ומצווה, כיצד עלי לקיימה בשלמותה ולא הניח לשום מצווה בתורה שתחלוף לידו מבלי שילמד וידרוש את אופן קיומה הנכון והמדויק. דוגמא ליחסו למצווה

אחת, המלמדת על הכלל, הלא היא מצוות ניהום אבלים. טרם צאתו לבית האבלים, היה יושב בביתו ונערך כראוי לקיום המצווה. לא אחת היה נוטל דף ועט ורושם לעצמו מה עלי לומר לאבלים הנתונים בגונם. שכן אם התורה ציוותה עלי לנחם, פירוש הדבר שעלי לגרום שמשוהו ישתנה אצל האבל, עלי להשתדל לגרום לו לצאת מעודד ומחוזק, וא"כ עלי להשקיע מחשבה כיצד אני מבצע פה את רצון התורה. ומשהגיע אצל האבלים, היה טורח ויושב שעה ארוכה לבאר בשפתו הבהירה את שורשי הנהגת ה' בעולם. מתוך המקראות ודברי חז"ל ומתוך משנת הברורה של הרמח"ל השופכת אור על הנהגת הקב"ה בעולמו, היה מסביר את אופן האבלים כי לא יתכן בשום אופן איזה צד או הבחנה של רע בהנהגתו ית', ואדרבה, לבסוף יתברר כי כל רעה מוליכה לטובה.

עם עמוד ההוראה מרן הגרמ"י אויערבאך זצ"ל

מעשה היה ביהודי בשכונתו ששיכל את אחד מילדיו, רבי יצחק שלמה סר לביתו לנחמו. במשך שעתיים תמימות ישב

אבן הפינה לעולם התשובה

במשך כל ימי חייו, בנה בלבו את אמותית התשובה של האמונה. מתוך התורה עצמה הוכיח כי תורת ישראל ואמונת ישראל מוצקים כסלע ובלתי ניתנים לערעור. הוא טרח רבות להוכיח מכל פרשה ופרשה שבמקרא את אמותיות התורה. בתחילה עשה זאת לעצמו בחדרו הפרטי, ברצותו לקיים נכונה את המצווה "וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלוהים". כאשר לצד חיזוק הידיעה באמותיות ה' ותורתו בנה לעצמו מערכת סדורה בה הפריך אחת לאחת את כל האמונות הכוזבות. ברם סיבבה ההשגחה ועבודתו הפרטית הפכה תשתית לרבים ופתחה את השערים בפני ראשוני בעלי התשובה בארץ הקודש. באותם ימים טרם התפוצה הברוכה של עולם התשובה, לא היו אלא בודדים שגילו נכונות להכיר את היהדות וביקשו לשאול שאלות. היה הוא האדם הנכון בשעה הנכונה שיכל אכן לעמוד בחזית ולהשיב בבהירות תשובות ברורות ולהוכיח באופן צרוף כי משה אמת ותורתו אמת. הרב מרדכי ארנון שליט"א, מראשוני בעלי התשובה בארץ הקודש שעזב קריירה זוהרת בעולם הבמה אחר שישב עמו שני ארוכות בהן הוכיח לו את אמותיות האמונה, כתב אודותיו ביומנו הפרטי: "מעולם לא פגשתי אישיות גדולה כל כך מחד גיסא ונחבאת את הכלים מאידך גיסא. אני זוכר שכל הזמן ששוחחתי איתו חשבת, אדם כזה גדול ואיש לא יודע על קיומו, צריך לגלות אותו לעולם".

אם בתחילה זרמו טיפין טיפין אל עולמה של היהדות, הרי שחל מפנה חד בעת אשר זכה להשיב אל המקורות את הרה"ג ר' אורי זוהר שליט"א. המהלומה שנחתה על ה'חילוניות' עם עזיבתו של 'אליל התרבות' את מוקד הבמה הישראלית, הביאה לרעידת אדמה שבעקבותיה הגיע הנחשול הגדול של בעלי התשובה.

פגישתם הראשונה, היתה במסיבה "מאולתרת" שארגן הרב אריה יצחק זצ"ל, אף הוא מאנשי הבהמה שחזר בתשובה מכוחו של רבי יצחק שלמה ונחוש היה להפגיש את חבריו עם הרב זילברמן, באומרו: כשם שאני לא יכולתי לעמוד מול האמת שלו בוודאי גם הם לא יוכלו. במהלך המסיבה הצהיר ר' יצחק שלמה בפני הנוכחים כי יכול להוכיח להם את מציאות בורא העולם שנתן תורה בהר סיני באופן שלא יוכלו לערער בשום דרך שהיא. הרצינות והפשטות בהם הדברים נאמרו ללא כחל וסרק לא נתנו מנוח לר' אורי, שהיה אז הקדקוד שבחבורה, והוא דרש, הבה תוכיחו! היתיי בטוח – מספר ר' אורי, שאחר מספר דקות נמצא היכן הוא טומן לנו את ה'בלוף' ונעשה מכל ראיותיו חוכא ואיטלולא, ברם כולנו נאלמנו דום. שלב

אחר שלב הוא הוכיח את אמותיות התורה שחור על גבי לבן. למול עינינו הוא הציג תמונה ברורה של עם ישראל בצורתו המקורית כפי שהוא חי את הדברים מתוך התנ"ך והעמיד כעובדה מוגמרת את יציאת מצרים ואמנת הר סיני וכל מאורעות המקרא. לא יכולתי לעמוד מול המוצקה שבדבריו. לאורך המפגש כולו נפעמנו כולנו מחכמתו העצומה ומהענווה השזורה בדבריו. הוא דיבר עמי כשווה אל שווה בלא שום סמכותיות. הוא אמר לי בפשטות: ראה, מה שמחייב אותי מחייב אותך, ואם זה לא מחייב אותך, אז גם אותי אין זה מחייב. אמת יש רק אחת, אם היא נמצאת עמך, אדרבא תוכיח לי ואני מתחייב במלוא הכנות שאקבל, כי אני רוצה רק את האמת. אך אם אני אוכיח שהאמת היא בדבריי, עליך לקבלה על כל משמעותה.

השיחה שהתארכה שעות ארוכות הביאה אחריה סדרת מפגשים בין השניים. מבין כל אותה חבורה, ר' אורי לא וויתר ובא לביתו של הרב זילברמן פעם אחר פעם עד שבמהלך הפגישות קם והכריז: נעשה ונשמע! וקיבל על עצמו להיות עבד ה' ולקיים תרי"ג מצוות בשלמות. "היום אני יודע", אומר ר' אורי, שלא רק ההוכחות, לא רק הינאה דרשית, הם שהכריעו את הכף, אלא בעיקר הינאה מקיים. בכל מהלך הפגישות עמו בחנתי אותו שתי וערב וניסיתי למצוא איזה סדק באישיותו, בהתנהגותו, בהליכותיו ובמעשיו. אך לא עלה ביד. ראיתי שלמות עצומה ומעל הכל ראיתי אמת. הוא לא רק מיצה את חקר האמת עד

שורשו אלא חי אותה יום יום שעה שעה. זה מה שהחזירני אל דרך התורה.

בשעת הלוותו של ר' יצחק שלמה, כשדש בגדו קרוע, עמד ר' אורי והספיד בבכי ובכאב תוך שהוא זועק בדבריו: מאות מאות בעלי תשובה ישנם, לא ממה שאמרת, אלא ממה שהיית!

במסילת יושרו של הרמח"ל

אך לא רק בעלי התשובה זכו לינוק מאור אמונתו, כי-אם רבים מבני עולם התורה, תלמידיו ושאינם שהיו באים לחדרו שהפך לאבן שואבת לצמאי דעת של דור האחרון. שם דלה והשקה תורה ויראת ה' כשהוא חוצב תורתו ודרכיו מהיכל הגר"א וכבשן הרמח"ל. מלבד ספריו של הרמח"ל בחכמת האמת שהאירו את עולמו, היה ספר מסילת ישרים לחם חוקו, אותו למד במשך ימי חייו מאות פעמים, העמיק בכל שורה בדבריו ולימד לתלמידים מקשיבים באלפי שיעורים שמסר במס"י.

אף כאן היה נאה דורש ונאה מקיים והעמיד את כל מבנה חייו ואישיותו מדברי המס"י. בדברי מספד שנשא תלמידו הגאון רבי חיים קוק שליט"א, בין יתר דבריו פרט זאת לפרטים ואמר: כל משפט במס"י, לא רק שהאיר וביאר, אלא זו היתה כל מהותו. "והנה ראוי לו שתהיה כל פנייתו רק לבורא יתברך" זה לא רק כתוב, זה הוא עצמו! כל פנייתו – כל הפנייה, כל הפנים, כל המהלך – רק לבורא יתברך. "ושלא יהיה שום תכלית אחרת בכל מעשה שיעשה אם קטן ואם גדול אלא להתקרב אליו ית"י" הלא הוא הדוגמא החיה לכך, זו ואך זו היתה תכלית כל פרט ופרט בחייו. "וכל מה שיוכל לחשוב שהוא אמצעי לקורבה הזאת, ירדוף אחריו ויאחז בו ולא ירפה" המילים הללו הם מציאות החיים שראינו באופן חי ומוחש. וכך הוסיף עוד כהנה להראות כיצד ספר מס"י הוא בעצם הספר המספר את חייו.

ברגע נדיר של גילוי לב התבטא ר' יצחק שלמה באוזני אחד מנכדיו ואמר: אם יחתכו את עורקי אזי הדם הזורם בהם לא יהיה אלא מסילת ישרים וספרא דצניעותא עם ביאור הגר"א. אלו שני הספרים, עליהם השחיר שיניו אין ספור פעמים. הוא ראה את ספר מס"י כשו"ע ליראה ואהבה החובק בתוכו את כל עבודת ה' מראשית ועד אחרית, המוליך את האדם בסדר הדרגה שלב אחר שלב.

בכלל, רגיל היה לומר, כי הגר"א והרמח"ל אלו שני המאורות גדולים שהאירו לישראל את התורה ועבודת ה' כבנין שלם ומסודר שכל אבן בבנין נמצאת במקומה, וכי ההתבוננות בדרכיהם, בהכוונותיהם ובתורתם, מרגילה להביט אל כל דבר במשקל הראוי ובסדר הנכון ומעניקה לנו את סולם הערכים התורני הצרוף. בכך יודע האדם מהו עיקר ומהו טפל. מהו שורש ומהו ענף. מהו חיוב ומהי מעלה. מהי מצוה ומהו מנהג. מהו פשט ומהו דרש, מהו רמז ומהו סוד. מה קודם למה ומה אין לחקדים. מהו נושא מרכזי ומהו נושא משני. מה שייך לדרגת זהירות ומה לנקיות, מה לזריזות ומה לחסידות ועוד כהנה. בדרך המשל הידוע של הרמח"ל בהקדמתו לדרך ה', בדבר יתרון ידיעת הדברים על מתכונתם הדומים לראיית הגן המהודר בערוגותיו לעומת אי הידיעה הדומה ליער הצומח בערבות.

הצוואה...

בשבועות האחרונים לחייו הוא הסתפק רבות האם לכתוב צוואה או לאו והעלה צדדים לכאן ולכאן. לבסוף נמנע מלכתוב ואמר, מדוע בעצם יש לי לכתוב צוואה? וכי יש לי להוסיף על מה שכבר כתוב?! וכי חלילה לגרוע?! והלא כל מה שמוטל עלינו לעשות כבר כתוב וברור ומפורש בתורה. התורה היא שמלמדת אותנו מה לעשות. מתי לעשות. ואיך לעשות. מה תוספת יש לי לכתוב או להדגיש הנהגה זו או אחרת. לעולם מה שכתוב בתורה הוא עיקר ומה שלא כתוב הוא טפל. טלו לכם את התורה כצורתה. הספר הזה הוא הצוואה שלי, אין לי מה להוסיף עליו ואין לי מה לגרוע מכל הכתוב בו, כי הפוך בה והפוך בה דכולא בה. ואם תמצו... זהו תמצית חייו על רגל אחת.

"כה תאמר לבית יעקב"

מאמר שבועי לנשות ישראל
מפי גדולי ראשי הישיבות ומרביצי התורה
מבית "אוסף גיליונות"

"וְשָׂם אִשָּׁה גְדוֹלָה"

דברי הספד שנאמרו בקרית ספר על ידי

הגאון רבי שלמה גנס שליט"א ראש כולל 'מורשה ודעת' ב"ב

על אמו הצדקנית, הרבנית מרת רחל גנס ע"ה

אשת חבר לגאון הגדול רבי ישראל גנס שליט"א

מחשובי מורי ההוראה בירושלים ומראשי ישיבת 'קול תורה' לצעירים
ששבעה חיים לכל חי בפתע פתאום - י"ד אדר א' תשע"ט

הפקחים חיים כל הזמן שהם בעצם בני עוה"ב, ויושבים
כאן כל הזמן על פתח בית המלך

אמא עליה השלום הריני כפרת משכבה נפטרה בפתע
פתאום, אבל חיה כל החיים שהיא מקשטת את עצמה
ויושבת על פתח בית המלך.

אדם שחי כך, חי בזריזות ובסדר
מופת, מקפיד שכל בגדיו יהיו לבנים,
לא פלא איך שאף חוב קטן מאותו יום
נרשם, בישרות ובנקיות.

מבואר בגמ' שיש עוד סימנים לדעת
אם האדם הוא בן עוה"ב. ונקדים דברי
הבן יהוידע שאומר כל ישראל יש להם
חלק לעוה"ב, אבל יש דרגה אחרת, יש
דרגה של 'בן עוה"ב' חסידי אומות
העולם יש להם חלק לעוה"ב, אבל הם
לא בני עוה"ב.

יש דרגה של מי שהוא בן עוה"ב, זו
הדרגה של הפקחים. ומה הסימנים,
סימן אחד אומרת הגמ' איזהו בן
עוה"ב 'ואזניך תשמענה דבר מאחריך'
לאמר זה הדרך לכו בה' אם אתה שומע
מכל כיוון שהוא וכלשון הגמ' 'כי
תאמינו וכי תשמאלו' את
ההתעוררות הגדולה שעשתה פטירתה,
את המעשים הטובים העצומים
הרבים שנאמרו ונכתבו, וכולם פה
אחד אומרים זה הדרך לכו בה, הרי זה
סימן מובהק שהיא בן עוה"ב.

כולם כולם מכל העדות החוגים אומרים אחרי מיטתה
זו הדרך לכו בו', הדרך של הישרות, הדרך של המסירות,
של המידות טובות, של האצילות, של הפשטות, של
הנעימות, של האמת, של הזריזות והחריצות, הדרך של
המון המון מדות טובות של טוהר הנשמה בנקיות בלי
חשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם.

הגמ' בשבת (קנ"ג, א) מביאה על הפסוק בכל עת יהיו
בגדיך לבנים משל למלך שזימן את עבדיו לסעודה ולא
קבע להם זמן, פקחים שבהן קישטו את עצמן וישבו על
פתח בית המלך אמרו כלום חסר לבית המלך טיפשיך
שבהן הלכו למלאכתן אמרו כלום יש סעודה בלא טורח
בפתאום ביקש המלך את עבדיו פיקחין שבהן נכנסו לפניו
כשהן מקושטין והטיפשים נכנסו
לפניו כשהן מלוכלכין, שמח המלך
לקראת פקחים וכעס לקראת
טפשים.

הנמשל הוא המלך הוא הקב"ה,
עבדיו זה אנחנו, הסעודה היא
העוה"ב, שם זה עולם העיקרי עולם
הגמול עולם הבא. הפקחים נמצאים
עם הבגדים המתאימים כל הזמן
להיות מוכנים, הפקחים כל החיים
יושבים על פתח בית המלך.

נקודת ההבדל בין הפקחים
לטפשים היא שהפקחים אומרים
כלום חסר לבית המלך והטפשים
אומרים כלום יש סעודה בלא טורח,
כביכול נראה שהויכוח הוא האם
אפשר להפטר פתאום או שיש קודם
התראה ואין סעודה בלא טורח. והלא
לכאן המצב הוא ברוב העולם
שמתים דנראה כמו דעת הטפשים,

אבל כנ"ר שיסוד הויכוח הוא
בצורת החיים האם לחיות כל הזמן
שאנחנו בעצם יושבים על פתח בית

המלך, לחיות שאנחנו חיים כאן בעולם עראי, או שאנחנו
עושים מלאכתנו, והחיים כאן זה קבע אלא שבסוף
צריכים גם להגיע לשם, האם ההכרה היא שחיים כאן כל
הזמן כמו פרוזדור ושנחנו בעצם בני עוה"ב וגם כאן
אנחנו בני עוה"ב אלא שאנחנו שליחים לעשות שליחותינו
כאן וכמו שבי רבינו יונה כעבד אשר שלחו המלך למדינת
הים וכו'.

סימן נוסף אומרת הגמ' מהספידו של אדם ניכר עליו אם בן עוה"ב הוא, שאם כשר היה הכל בוכין עליו ומורידין דמעות ומספרים שבחו.

ועיקר ענין ההספד הוא להרבות את הבכי כמו שמבואר בגמ' אחים בהספידא דהתם קאמינא, בשעת מיתתי התאמץ בהספד שלי שיתחממו ויכמרו רחמי העומדים ויבכו. הבכי מקשר את האדם לנפטר. וכנראה שהביאור הוא שהנפטר נמצא בדיון, וצריכים לשאת בעול אתו, ועל ידי שמתאמצים בהספד בוכים ומשתתפים עמו ועל ידי זה סופגים יראת שמים וזה נותן זכויות לנפטר. ובחתי"ס ביאר דעל ידי זה רואים שרוח הבריות נוחה הימנו וממילא רוח המקום נוחה הימנו.

מכל ההספדים כולם ניכר שאמא זכתה והיא בת עוה"ב. ומוסיף הבן יהודיע שאם זוכה אדם והוא בן עוה"ב אזי הוא מבקש עלינו רחמים והוא עוזר ומסייע לנו.

אבל יש כאן עומק נוסף לכל ההתעוררות הנוראה הזו. בגמ' קני"ב ב' משל למלך הפקחים חיים כל הזמן שהם בעצם בני עוה"ב, ויושבים כאן כל הזמן על פתח בית המלך בשר ודם שחלק בגדי מלכות לעבדיו פקחים שבהן קיפלוס והניחוסם בקופסא טפשים שבהם הלכו ועשו בהן מלאכה, לימים ביקש המלך את כליו פקחים שבהן החזירום לו כשהן מגוהצין טפשים שבהן החזירום לו כשהן מלוכלכין שמח המלך לקראת פקחים וכעס על טפשים על פקחים אמר יתנונו כלי לאוצר והם ילכו לבתיהם לשלום ועל טפשיין אמר יתנונו כלי לכובס והן יתחבשו בבית האסורים, אף הקב"ה על גופן של צדיקים אומר יבא שלום ינוחו על משכבותם ועל נשמתן אומר והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים.

הבגדי מלכות זה הנשמה ותלבש אסתר מלכות, זה הנשמה הטהורה, ובהגיע תר נערה ונערה, אומר הגר"א הנערה זה הנשמה, וכל אחד מגיע התור שלו להחזיר את הנשמה לבורא עולם, והשאלה היא אם הוא מחזיר את הנשמה מגוהצת נקיה טהורה שעשתה את תפקידה נאמנה, הפקח שומר על הנשמה שהיא מגוהצת נקיה וטהורה.

אבל מוסיף המהרש"א מחז"ל שיש שלש כיתות של מלאכי השרת, והוא כי כל מצוה שאדם עושה או חלילה להיפך כל מצוה יוצרת מלאך, וכל המלאכים שנוצרו מהאדם בשעה שעושה מצוות באים בשעת פטירתו של אדם ללוות אותו,

והאדם בעולם הזה יש כמה מישרים שהוא צריך לתקן, יש מישר של בין אדם למקום, יש מישר נוסף שהוא בין אדם לחבירו, יש מישר נוסף שהוא בין אדם לעצמו.

ובמהרש"א ב"ק ל' כתב דברכות זה בין אדם למקום. נזיקין זה בין אדם לחבירו, אבות מדות זה בין אדם

לעצמו. ומהגר"א איתא שהם ג' עמודי עולם, תורה עבודה גמילות חסדים.

ובשעת פטירתו של אדם באים מלאכי השרת המלאכים שנוצרו מבין אדם לחבירו, מבין אדם למקום, בין אדם לעצמו, והם המלוים אותו.

והמלאכים שנוצרו מבין אדם לחבירו אומרות יבא שלום, ומה שנוצר מבין אדם למקום אומרים ינוחו על משכבותם, מה שנוצר מבין אדם לעצמו הוא 'הולך נכוחו'.

ומה אצל אשה יש, כמובן שיש בין אדם לחבירו ויש בין אדם למקום, ויש את תיקון המדות, אבל הרי הגאון אומר שהתורה היא בין אדם לעצמו, וא"כ מה יש אצל אשה בין אדם לעצמו.

התשובה היא שאצל אשה יש את העמדת התורה של הבעל שהיא שותפה מליאה לכל לימוד והרבצת התורה שלו, ואצל אשה יש ג"כ את מדת הצניעות שהגאון אומר שהיא באה במקום התורה תבלין, בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין, ואצל נשים הצניעות תבלין.

ובשעת ההלויה היתה כזו התעוררות רבה ועצומה עד שנודע והתפרסם ברבים המעשה שבת ישראל זכתה לשבת לצור מחצבתה בין הפטירה לקבורה, וההסבר בזה נראה שהוא מחמת השראת השכינה שהיתה בהלויה מכל מלאכי השרת שבאו בשעה זו מכח מעשיה העצומים של אמא כל השנים שזכתה לריבי ריבי מלאכי השרת שבאו ללוותה.

היה בשבעה יהודי שומר תורה ומצוות, יהודי פשוט מאד, אפילו לא ידע את הנוסח שאומרים 'המקום ינחם אתכם' או 'מן השמים תנוחמו', הוא ניגש אלי לפני ימים ספורים והוא אמר לי ישבתי שעה ארוכה בלי יכולת לקום מהמקום, אני חייב לומר לך לא הכרתי את אמא שלך אבל מעולם מעולם מעולם לא היו לי הרהורי תשובה כפי שהיו ב'שבעה', זה מגיע מכח ההשפעה העצומה של המעשים שעשתה כל חייה.

בסוד הפנקס - סוד 'מצוה אחת'

אבל נראה להוסיף דבר עמוק יותר, כבר התפרסם מאד ענין הפנקס שבו רשמה את אלפי הבגדים שתיקנה חנם אין כסף לנשים ובנות כדי שיהיו בגדיהן צנועים, והרגישה שזו הזכות שלה לעוה"ב ועם זה היא רצתה להטמן וזכתה לכך. ומהו סוד הענין בזה.

יש בדברי רבותינו הקדמונים שאדם לא יכול לזכות לעוה"ב אם לא יקיים מצוה אחת בשלימות, והדברים ארוכים וא"א במסגרת זו להרחיב בזה, אבל יש בזה דברים מפורשים בחז"ל ובדברי המפרשים בחרדים והובא בשמירת הלשון, וכן בנצי"ב בספריו. ועל ידי שמקיים מצוה אחת בשלימות יכול לזכות גם בשאר המצוות לעוה"ב. וגם כתב בזה מרן הגרא"ל בספריו בכמה מקומות במה שעורר בזה.

תמונה נדירה: הגר"י גנס שליט"א במסיבת חנוכה בישיבת 'קול תורה' לצד ראש הישיבה מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל והגר"א שפירא שליט"א משיגה הישיבה לצעירים

עם מרן ראש הישיבה שליט"א בבואו למסע חיוזק בשכונת מטרסדורף

הרי שזכתה אמא ע"ה הכ"מ לסימנים המובהקים שהיא בת עוה"ב כיון שכבר בחייה היתה בת עוה"ב, ועל כן בודאי שתוכל להמשיך להשפיע עלינו ועל כל המשפחה.

אורח חייה שיויתי ד' לנגדי תמיד וסיומם בטוב לב משתה תמיד

נסיים את דברינו, הרמ"א פותח את אורח חיים שיויתי ד' לנגדי תמיד, והרמ"א מסיים על פורים קטן 'טוב לב משתה תמיד' אמא שכל חייה כפי שכתבה היו לעשות רצון ד' בבחינת 'שיויתי ד' לנגדי תמיד' זכתה לצאת מהעולם ולסיים את האורח חיים שלה ביום של 'טוב לב משתה תמיד'.

מה הפירוש יטוב לב משתה תמיד, כתב רש"י כל שנותרו דומות לו ימי משתה ללמדך שיהא אדם שמח בחלקו. ובמצודת דוד מי שיש לו לב טוב לבל ירע עינו בזולתו ישמח בחלקו וימיו נדמים לו תמיד כימי משתה ושמחה. ובביאור הגר"א מי שמסתפק במה שיש לו לבו שמח תמיד. וכתב הרמב"ם בפייהמ"ש באבות כבר ביארנו פעמים רבות שענין עין טובה הוא ההסתפקות. מבואר כאן שמה שרגילים לומר שלא להנות מן העוה"ז זה לא מדת ההסתפקות אלא זו מדת הפרישות.

יסוד מדת ההסתפקות כאן ענינה שאינו זקוק ליותר ממה שיש לו, דורשי ד' לא יחסרו כל טוב, לא חסר להם כלום, ויסוד המסתפק הוא להסתכל על כל המצב בעין טובה ולא חסר לו כלום.

אמא היה לה כ"כ טוב בחיים, לא היה חסר לה כלום, ממש היינו צריכים לחשוב מה חסר לה ומה יוסיף לה, וכשהיינו מוצאים, כמה הכרת הטוב עצומה היתה לה. היא שלא ידעה להיות בבית של אחר בלי להביא משהו, השאירה את הדירה שלה ולא קיבלה מאום ע"כ, הכל בעין טובה לתת ולתת ולתת, לה לא חסר כלום, אבל זוכרת כל דבר שיכול להיות חסר לשני, מקטן ועד גדול, בכל דבר גדול וקטן לכל בן ובת, לכל נכד ונכדה כל נין ונינה, בחן ובחסד באהבה ובנעימות.

כמה מתאים פסוק זה על אמא שמודה להקב"ה ולהוריה ז"ל שהרגילו וחינוכו אותה להסתפק במועט והיא כותבת שהדבר הזה עזר לה מאד בבניית בית של תורה. והרגישה שהכי טוב לה בחיים ולא חסר לה מאומה.

אבל כמה שהיתה מסתפקת במועט, אבל בעיני רוחניות חיפשה עוד ועוד להתקדם, והקבלות שמצאנו אצלה מעשיית השנה היו על זהירות בקריאת ק"ש שעל המטה לפני שנכנסים למטה, ובוהירות בעשיית מלאכה קודם התפילה, והיתה צמאה ונהנית מאד מאד מדברי חכמה ומוסר והיתה הולכת במשך עשרות שנים להשתתף בשיעורי תורה.

יהי רצון שזוכה ללכת בדרכה ובמעשיה הטובים המרובים שזכתה לעשותם בשלימות בכל לבה בבין אדם למקום בבין אדם לחברו ובבין אדם לעצמו, וזוכה במהרה לתחיית המתים בב"א.

כמדומה שהיו לאמא כמה וכמה 'מצוה אחת'. המצוה אחת של אמא היתה מדת הצניעות האמיתית שהיתה צפור נפשה, ובה השקיעה את כישרונותיה הברוכים והנפלאים, שלא ע"מ לקבל פרס, למען כבוד שמים.

עם הגאון הגדול רבי משה יהודה שליונגר שליט"א ראש ישיבת קול תורה וחבר מועצת גדולי התורה

ואמא הרגישה שעם המצוה הזו היא באה לעוה"ב וזו הזכות שלה לעוה"ב, לא שאין לה זכויות אחרות, אבל זו מצוה נקיה בלי שום חשבונות בלי שום אינטרסים רק למען כבוד שמים שבת מלך תיראה בת מלך מלכו של עולם. ואת המצוה הזו עשתה בשלימות בחן בחסד ביופי,

אבל המצוה הזו נעשתה בשלימות של בין אדם למקום, בשלימות של בין אדם לחבירו, בשלימות של בין אדם לעצמו, כמה שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, כמה כבוד שמים, כמה השקיעה בבין אדם לחבירו בזה בסבר פנים יפות, בזמנים לא זמנים, וכן לא אמרה זה לא יפה, אלא זה אכן יפה מאד, אלא שתיקנה והעמידה את הבגד על מכונו לפי כללי הצניעות. והכל בזהירות ובנקיות בממונות, אשה היתה באה עם סימונים של התפירה עם המחטים, המחטים היו חוזרים אליה בצורה מסודרת, מלבד הסדר, לא להשאר עם משהו לא שלה, להחזיר ולעשות כל דבר בשלימות עם כל הלב. ובי"א לעצמו שהשלימה ותיקנה וקישטה את עצמה בזה.

ומה עומד ליד המכונת תפירה של אמא הכ"מ, דף של פרוספקט ובו 17 כללים ע"פ ספר החרדים איך לעשות ולזכות לעשות מצווה בשלימות, בחריצות, בזריזות, לא להשהות למחר, לגמור דברים, לעשות עם כוונת הלב, בהידור זה אלי ואנוהו,

ואמא רצתה שיקחו את הפנקס הזה לקבר, כי בשעה הזו אדם צריך סיוע גדול ואז באים מלאכי השרת שנוצרו מהמצוות שהאדם עשה ומסייעים לו, וזכתה אמא ששלת הכתות של מלאכי השרת שנוצרו מהמצוה אחת שעשתה בשלימות באו ביחד וכתה הזו אומרת יבוא שלום, כתה הזו אומרת ינוחו על משכבותם וכתה הזו אומרת הולך נכחו. וש"י להדיא בספר ימלא פי תהלתך למרן הגראי"ל ח"ב שמבאר שהמצוה אחת שעושה האדם בשלימות זוכה והיא עומדת לו לפני מיטתו לאחר מיתתו והן הן הדברים.

אבל כמדומה שיש עוד 'מצוה אחת' שעשתה בשלימות והיא התפקיד העיקרי שלה בחיים, והיא ההתמסרות העצומה לאבא שליט"א וכפי שאבא התבטא שהיתה בעלת לב הטוב וטוהר המידות האציליות, בעלת ההקרבה העצמית לכל ללא הפוגה וללא לאות בשמחה ובחדוה.

עם רבינו ראש ישיבת מיר הגר"צ פינקל זצ"ל

התפקיד העיקרי של אשה לבעלה, לתת לה לגדול כשאיפתו ורצונו, להתמסר בשמחה לתפקיד שלה, ואף עזבה את עבודתה לצורך כך, אך שהפסידה פרנסה, והפסידה חי חברה, אך ידעה לנכון מה תפקידה בעולמה. זו המצוה שאמא עשתה בשלימות, והמצוה הזו כללה את גידול הילדים, את החינוך של הילדים וניהול כל עניני הבית, את התפקידים הציבוריים הרבים, את האנשים הפרטיים הרבים, והרבה הרבה ענינים שבכלל ישראל, והיה צריך סבלנות עצומה ונוראה יום ולילה לא ישבותו, כמה תיקון המדות, כמה בי"א לחבירו וכמה בי"א למקום וזכתה ע"י.

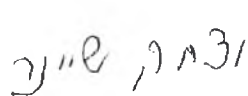
יש חשיבות רבה לעורר את הציבור על נקיותם ונקיות בני ביתם מפגעי הטכנולוגיה.

כידוע תיקנו כל גדולי ישראל - שחובה להקפיד להחזיק רק טלפון מאושר ע"י ועדת הרבנים לענייני תקשורת. ואסור לפרוץ גדר להחזיק תומך כשר, ואין צריך לומר

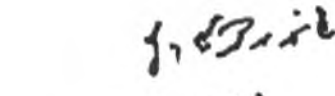
שלא להחזיק חלילה סמרטפון מוגן ומסונן, שהוא סכנה גדולה ועצומה לכל הבית.

וכל השומעים לתקנת גדולי ישראל ונשמרים מדבר חמור זה גם במקום הפסד, יתברכו בנחת מכל צאצאיהם.

ברוך מרדכי אזרחי

יצחק שיינר

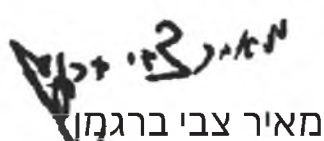

שלום כהן

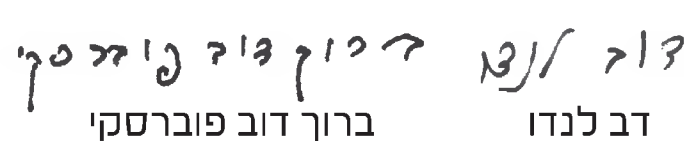

ג"א מצטרף
י. גרשון אדלשטיין

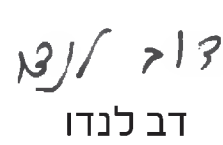

בס"ד, ג"א מצטרף
חיים קניבסקי

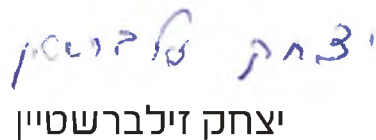

שמעון בעדני

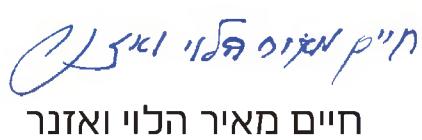

משה הלל הירש

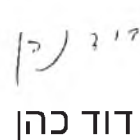

מאיר צבי ברגמן

ברוך דוב פוברסקי

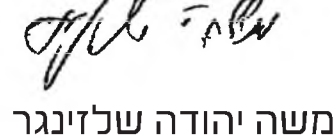

דב לנדו

יצחק זילברשטיין

חיים מאיר הלוי ואזנר

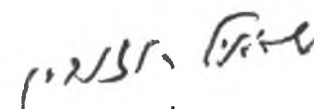

דוד כהן

אביעזר פילץ

משה יהודה שלזינגר

בס"ד

פיקוח הבי"ד (בחב' ומסלולים מסויימים בלבד)
בא להציל יחידים עובדים במקרים מיוחדים - ממכשיר פרוץ

שריאל רוזנברג

הופיע ויצא לאור הספר הנפלא "נאות אפרים - פנינים"

רשימות וזיכרונות פנינים ואמרים מגדולי ומאור הדור זצ"ל
ובראשם ממרן ראש הישיבה רבינו בעל 'אילת השחר' זצ"ל
מפרי עטו של משגיח בישיבת 'קול תורה'
הגאון הצדיק רבי אפרים שטראוס שליט"א

מרבתינו גדולי הדור. לשמוע מהם שיעורי תורה ושיחות מוסר, לראות את הנהגותיהם ואת הליכותיהם וללמוד מאורחותיהם.

"בעקבות חינוך זה שספגנו זכיתי במשך השנים להתקרב למרן ראש הישיבה רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצ"ל בעל 'אילת השחר', ולקבל ממנו דברי תורה, יראת שמים, הליכות הנהגות והשקפה טהורה בכל הליכות החיים".

קשר של רב ותלמיד

בעונות חן מצטנע המחבר שליט"א, מגלה טפח ומכסה טפחיים על עומק הקשר שהיה לו עם מרן זצ"ל. כבר לפני עשרות שנים, כשעדיין הילך מרן בצידי דרכים בגפו ללא מלוים ומשמשים, צועד בראש שפוף שקוע בהרהורי תורה עמוקים, השכיל המחבר שליט"א להדבק בו. הרחק הרחק מעיני רואים התבודדו שעות ארוכות בבתי מדרשות שונים ועסק עימו בתורה, ויצרו הויה נדירה של רב ותלמיד אמיתיים.

עד כמה החשיב מרן את דעתו נוכל ללמוד מהמעשה הבא המובא בספר: "יום א' ח' בטבת תשנ"ו. הבוקר כתב רבינו מכתב והיה צריך למלא את השורה, והצטתי לפניו שימלא את השורה בצורה זו שסמוך לכתובת 'ירושלים' יכתוב 'עיה"ק'. רבינו קיבל את דברי, ובמכתב הוא כתב ירושלים עיה"ק. אחרי שסיים רבינו לכתוב את המכתב אמר לי רבינו שאין הוא כותב על ירושלים 'עיה"ק', שהרי ירושלים של ימינו היא מחוץ לחומות ואין בה דין קדושה. והתפעלתי, איך שכל מילה שרבינו כותב במכתב היא מדויקת ומדוקדקת.

"ועוד בוא וראה את מידת הענוה, אחרי שהצטתי שיכתוב ירושלים עיה"ק, קיבל את דברי וכתב, ושינה

את הנהגתו שאין הוא כותב עיר הקודש על ירושלים של ימינו, ורק לאחר מיכן סיפר לי שאין דרכו לכתוב כן". המחבר שליט"א תולה זאת בעונותנותו של מרן, אך נבין מזה את גודל היחס והחשיבות שהחשיב מרן את המחבר שליט"א, ששינה את הנהגתו שנוהג מימים ימימה משום דברים שאמר לו.

מבין בתרי הספר נוכל לראות איך התהדק הקשר ברבות השנים, הנה דברים שרשם המחבר: מוצש"ק פרשת שמיני אור לכ"ט ניסן תשנ"ד. אמר לי רבינו, שהוא מהרהר לעצמו, כי הנה מברכים ברכת תחיית המתים, ומי יודע אם נזכה לזה. אף אם נניח שאכן נזכה לתחיית המתים, אבל במדרגה שבה נמצאים בשעת המיתה – במדרגה זו קמים לתחיית המתים, ואוי לאותה בושה כשנקום לתחיית המתים עם המדרגות הקטנות, שבהן זכינו כאן בעוה"ז.

זה שנה שעם ישראל בכלל ועולם התורה בפרט חסר את אחת מדמויות ההוד שלו. ענק רוח שהאציל על העולם כולו מגאונותו, צדקותו, חכמתו העצומה, חסידותו ופרישותו, כמו גם מיראתו וטוהר מידותיו עד להפליא. הלא הוא רבן של ישראל, מרן ראש הישיבה הגר"ל שטיינמן זצ"ל.

חסרוננו מורגש וכואב עד מאד אצל רבבות עמך בית ישראל מכל שכבות הציבור אשר הורגלו להנהגתו הרמה. אך קשה סילוקו שבעתיים לעידית שבעם, בני התורה היקרים המסולאים מפז, אשר בחיי חיותו ינקו מתורתו, הסתופפו בצילו, ועד היום צמאים ומשתוקקים לדברי תורתו, להתעלות על ידם בתורה, ולרכוש מהם יראת שמים ומידות נעלות.

מרן זצ"ל היה מנווט דרכו של כל יחיד ומכה על קדקדו. ויחיד במינו בהליכתו כנגד רוחו של כל איש מישראל, להדריכו בדרך העולה בית ה', ולכונו אל קיום חובתו בעולמו.

מאז נשבה ארון הקודש, כשעלתה נשמתו הטהורה בסערה השמימה, מתאמצים להמשיך באותה הדרך, ונוהרים שלא לשנות מדרכו הסלולה והבהירה. תורתו שבכתב בהיקפיה הבלתי מצויים שהשאיר אחריו, על הש"ס, על התורה, על תפילה, ושאר עניינים, היא עצומה בכל קנה מידה.

למרות כי מאז פטירתו יצאו לאור ספרים רבים וטובים מתורתו ומשנתו. אך בימים אלו מתבשר עולם התורה בבשורה מרנינה במיוחד עם הופעת הספר הנכבד 'נאות אפרים - פנינים'. דברי תורה הנהגות ועובדות ממרן זיע"א שנרשמו על ידי תלמידו חביבו, הגאון רבי אפרים שטראוס שליט"א מרבני ישיבת 'קול תורה' בירושלים.

חותם האמת של הרב המחבר שליט"א ניכר בכל שורה. דקדוק הדברים והזהירות הרבה להעביר את הדברים באמיתות שלימה וללא כחל ושרק, היא מן הנדירים בדורנו. ואכן תלמידי חכמים ואנשי מעשה רבים ששו כמוצא שלל רב, על אוצר כה יקר שרואה אור עולם. דברים אוטנטיים ומקוריים מכלי ראשון אשר ניתן לסמוך עליהם בבטחה.

"חינוך להיות מקבל"

בהקדמתו לספר כותב המחבר שליט"א: "זכיתי בבחרותי ללמוד בישיבת באר יעקב. אחד הדברים הנפלאים שחינכו אותנו רבותינו, מרן ראש הישיבה הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל ומרן המשגיח רבי שלמה וולבה זצ"ל, יחד עם שאר הרמ"ם שליט"א הוא להיות "מקבל", ולהיות "חכם", בבחינת "איזהו חכם הלומד מכל אדם". לימדונו לא להסתפק בדברי התורה והמוסר שהשפיעו עלינו בישיבה, אלא לקבל עוד ועוד, ובפרט

אילו פנים יהיו לנו?! כאן פרץ רבינו בבכי". וציין המחבר כהערה: "פעם ראשונה שראיתי את רבינו פורץ בבכי".

הספר מלא באוצרות שהיו ספונים שנים ארוכות ועין לא שזפתם, יש בו הדרכות בתורה, בתפילה, במידות טובות ושאר עניינים.

הדרכות בהרבצת תורה

גם בהרבצת תורה שמרביץ המחבר שליט"א, הדריכו רבינו על כל צעד ושעל, נוכל ללמוד על כך מהקטע הבא: "מוצש"ק פרשת פקודי ג' באדר ב' תשנ"ה. סיפרתי לרבינו שדיברתי השבוע בישיבה על מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל, על המעלה שהיתה לבני הישיבה, שזכו לפחות לראות את הגרש"ז זצ"ל בבחינת "והיו עיניך רואות את מוריך", והבאתי את הירושלמי במס' ביצה פ"ה הל"ב, עיי"ש.

שאל אותי רבינו, אילו מן הגדולים אתה ראת? ומניתי את ר' יחזקאל לעזישטיין זצ"ל, וכן גדולים נוספים מתקופתי. הוכיח אותי רבינו, האם אתה מרגיש שינוי לטובה כתוצאה מכל אותן ראיות שראית את גדולי ישראל?

וכי תושבי ראדן שראו את ה'חפץ חיים' מידי יום ביומו נעשו אנשים גדולים? הם נשארו עם אותה פשטות וכפריות מבלי שיושפעו כלל. מנקה הזבל של שערי חסד שזכה לראות את הגרש"ז זצ"ל, האם השתנה?

עניין זה לא שייך לדורנו אנו, רואים אנחנו את גדולי ישראל, ואין בראיה שום השפעה עלינו, אתה לוקח דברים גדולים ומנסה לשייך אותם לתקופה שלנו.

כאשר רואים תלמיד חכם אומר שיעור, יתכן שתהיה לראיה שרואים אותו השפעה, אבל זהו גדר של השפעה גשמית, שאדם מתפעל ומושפע כשרואה אדם בשעת מסירת שיעור, אומרים בשם הגר"א שבכל אבר מהרמ"ח איברים של האדם, אפשר להכיר את כל כוחות הנפש שיש לאדם, מראה כזו אפשר להתעלות".

סודות ועניינים שונים

מרן חלק עם המחבר שליט"א סיפורים רבים ושיתפו בדברים אישיים, סודות נעלמים, הוא סיפר למחבר על הסתגפותו של החזו"א: "כבר כמה פעמים סיפר לי על החזו"א שאמר, כי הוא לא ידע ולא הרגיש כלל אם צריך הוא לאכול או שכבר אכל, ורק אם הניחו לפניו אוכל, אז הוא הבין שכנראה צריך הוא לאכול, וכל זה בא לחזו"א מיגיעתו העצומה בתורה".

ובהזדמנויות אחרות חשף מרן על עצמו: "א' דסליחות כד אלול תשס"ג. אמר לי הבוקר רבינו: היום זה יום טוב – לא אוכלים. הרי זה יום א' דסליחות, ונוהגים שאין אוכלים עד חצות. זה טוב מאד שלא צריך לאכול. ניסיתי לשדלו שיאכל כי הוא חלש, אבל רבינו נשאר בשלו.

אמרת: הראש ישיבה הרי לא יאכל בחצות, הראש ישיבה יהיה אז באמצע השיעור ואחר כך כבר מתפללים מנחה. ורבינו השיב: נכון, ועד שהאנשים הולכים השעה תהיה שתיים וחצי. עכ"ד.

חשבתי לעצמי, הראש ישיבה שכל כך עמל בתורה אינו מוותר על מנהג זה. גם לעת זקנותו וחולשתו עדיין צם הוא, ושמן שאינו צריך לאכול, ועוד מוסיף לי שזה טוב מאד מפעם לפעם לא לאכול ואנן מה נענה אבתריה.

זה.

ועוד: "ער"ה תשס"ד. אמר רבינו לאחר תפילת שחרית: היום זייער גוט [טוב מאד]. פטורים היום מלאכול. שאלתי: עד אחרי מנחה? וענה לי בשנה שעברה שכחתי לאכול, ורק בליל ר"ה בשעה תשע בערב לערך, לאחר תפילת מעריב וברכת שנה טובה אז אכלתי. עכ"ד.

המחבר מביא בספר צילום מכת"י של מרן שישינו תח"י, נוסח תפילה שחיבר על שלום ואחדות: מוצש"ק פרשת תולדות ו' בכסלו תשס"א. אמר לי רבינו: הנה החליטו השבוע על בחירות בארץ ישראל, ויש להתפלל שיהיו שלום ואחדות בתוך הציבור החרדי, כי בחירות זו צרה גדולה, ולעולם יקדים אדם תפילה לצרה, עיין סנהדרין דף מד. גם ב"אלוקי נצור" יש להתפלל תפילה על שלום ועל אחדות. ומה טוב להגיד פרק תהילים, ולבקש בזכות אמירת פרק התהילים על ענין

באותו זמן חיבר רבינו תפילה מיוחדת על כך. מצורף בזה צילום כתב ידו: יהר"מ ה' אלקי ואלקי אבותי שניזהר מלשון הרע ומחלוקת ומשנאת חנם, ותטע בליבנו בלב כל עמך בית ישראל אהבה בין איש לרעהו ויקום בנו שנמצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם".

ממרנן גדולי ומאורי הדור זצ"ל

ספר זה מתייחד מכל היבטיו, העובדה היא שרוב הדברים הם דברים ייחודיים, והסגנון האישי שבו רשם המחבר את הדברים לעצמו מוסיף לו נופך ממש, דבר נוסף ומרכזי שעושה את הספר ליצירה ייחודית הוא שילוב של כמה וכמה גדולי ישראל: מרן הגר"א זצ"ל, מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל, מרן רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, מרן שר התורה רבי חיים קניבסקי שליט"א, הגאון רבי חיים קרייזוויט זצ"ל, והגאון רבי ישראל אליהו וינטרויב זצ"ל. מקום של כבוד, וחלק גדול מן הספר הוא דברי תורה הנהגות ועובדות גם מאחד מגדולי המשגיחים של הדור הקודם מרן רבי גדליה איזמן זצוק"ל.

ומספר המחבר: בחודש אלול תשנ"ג זכיתי להכנס לבית הגדול "ישיבת קול תורה", בית שמגדלים בו תורה, בית שמגדלים בו תפילה, בית שמגדלים בו בני עלייה, באותם ימים מורינו המשגיח רבי גדליה איזמן זצ"ל היה בא לישיבה לתפילות ולסדר מוסר, אף שכבר לא אמר שיחות וועדים, והעניק מתורתו לכל מבקש, שהיה בא לשאול ולקבל.

זכיתי להתבשר מאורו הגדול. מורינו זצ"ל היה מקרבני ומדריכני בעבודת הקודש בישיבה הקדושה, מה לומר בעודים, מה לומר ליחידים, והיה עונה בנפש חפצה על שאלותי. מורנו זצ"ל היה מתעניין באופן אישי ומעשי על עבודת הקודש עם התלמידים, והיה גם דורש בשלומי ובשלום משפחתי. השתדלתי לרשום את ששמעתי, הן את דברי תורתו, והן את דברי הדרכתו סמוך לשמיעתם".

בדור בו אמונת חכמים הפך לנסיון, כשגלים עכורים של 'אני ואפסי עוד' שוטפים את עולם התורה, כשארז וחושך משמשים בערבוביה, ספר כזה מביא אורות קדושה נוצצים, ומשפיע שפע טהרה על החפצים להתעלות, ומראה להם באצבע, זו הדרך לכו בה.

נברך את הרב המחבר שליט"א שיוזכה להמשיך להרביץ תורה בטהרה, ולהגדיל תורה ולהאדירה, ויזכה לחבר עוד ועוד ספרים חשובים ונכבדים עד יקיצו שוכני עפרים, ונוזכה ל'ומלאה דעה את ה' כמים לים מכסים'.

מעשי אבות

כולנו מכירים את דמותו של רבי אריה ליון, את הסיפורים ואת האגדות על מעשיו הגדולים, אבל לא כולם מכירים את הנהגותיו ואת הליכותיו בחיי היומיום.

בדרך אבות משתקפת דמות של אדם גדול השואף לשלמות המידות, בשיחות עם האנשים הקרובים לרבי אריה ליון מתגלים סיפורי חיים ועובדות מרתקות לאורם של מאמרי חז"ל בפרקי אבות, ספר שמדריך אותנו כיצד הולכים בדרכי אבות.

**50 שנה
לפטירתו**

ספר שאסור לפספס!

קולמוס
הפצת ספרים שעובדת.

072-2441660

להשיג
בחנויות
הספרים:

ניתן להשיג גם ב: ירושלים - שטרנברג, כתב סופר 18 ירושלים, טל': 052-7144-845 | פתח תקווה ואיזור המרכז - שטרנברג, חפץ חיים 23 פתח תקווה, טל': 052-7114-800 | מודיעין צילית - גינצבורג, רחוב רשב"י 42 מודיעין צילית, טל': 050-4172-546

הופיע ויצא לאור עולם

אוצר מופלא מכבשוננו של
מרן ראש הישיבה הגאון הגדול
רבי שמואל יעקב בורנשטיין
זצלה"ה

ביאורים ודברי עומק על סדר ההגדה
מאמרים בעניני פסח

ניתן להשיג:

בחנויות הספרים המובחרות | בבית רבינו רחוב הרב יעקב לנדא 7 בני ברק
| בטל' 050-4131412 או בטל' 052-7133271